

NADANIE
PROFESOROWI LECHOWI GARLICKIEMU
TYTUŁU DOKTORA HONORIS CAUSA
UNIwersYTETU GDAŃSKIEGO

AWARDING THE TITLE
OF DOCTOR HONORIS CAUSA
OF THE UNIVERSITY OF GDAŃSK
TO PROFESSOR LECH GARLICKI

Nadanie
Profesorowi Lechowi Garlickiemu
tytułu doktora honoris causa
Uniwersytetu Gdańskiego

Awarding the title
of doctor honoris causa
of the University of Gdańsk
to Professor Lech Garlicki

Hal Caslick

Uniwersytet Gdański

Nadanie
Profesorowi Lechowi Garlickiemu
tytułu doktora honoris causa
Uniwersytetu Gdańskiego

Awarding the title
of doctor honoris causa
of the University of Gdańsk
to Professor Lech Garlicki

redakcja / edited by
Andrzej Szmyt
Anna Rytel-Warzocho

Gdańsk
DNIA 22 CZERWCA 2017 ROKU

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
Gdańsk 2017

BIBLIOTEKA
UNIwersytetu GDAŃSKIEGO

1101199752

Recenzent
prof. dr hab. Mariusz Jabłoński

Redakcja wydawnicza
Stanisława Grzelczak

Projekt okładki, stron tytułowych i elementów graficznych
Andrzej Taranek

W publikacji wykorzystano zdjęcia autorstwa
Mateusza Ochockiego (KFP/UG),
Grażyny Burián (WPiA UG),
Teresy Ozorowskiej (WPiA UG),
Sławomira Dajkowskiego (WPiA UG)

A 39608

Skład i łamanie
Michał Janczewski

Opracowanie wykazu publikacji i curriculum vitae
Lech Garlicki

Publikacja sfinansowana z działalności statutowej
Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego

© Copyright by Uniwersytet Gdański
Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

ISBN 978-83-7865-564-0

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel./fax 58 523 11 37, tel. 725 991 206
e-mail: wydawnictwo@ug.edu.pl
www.wyd.ug.edu.pl

Księgarnia internetowa: www.kiw.ug.edu.pl

DOKTORAT HONORIS CAUSA JAKO INSTYTUCJA AKADEMICKA

1. *Suum cuique* (Każdemu, co mu się należy) – najbardziej chyba znana sentencja rzymska Ulpiana z *Digestów* oraz nowotestamentowa formuła „godzien jest robotnik zapłaty swojej” – przytoczona przez Apostoła Pawła w *Listie do Tymoteusza*, kierują nasze myśli ku temu, jak docenić i nagrodzić rzetelną pracę i znaczące osiągnięcia. Dotyczy to także środowisk akademickich. Dodajmy przy okazji, że myśl „godzien jest robotnik zapłaty swojej” była motywem przewodnim laudacji na cześć Lecha Wałęsy z okazji przyznania mu w 1990 r. przez Uniwersytet Gdański tytułu doktora honoris causa „w uznaniu nieprzemijających zasług dla rozwijania i krzewienia idei wolności i demokracji, odrodzenia wartości humanistycznych, godności i praw człowieka, społeczeństwa i narodu”.

Zwykły tok kariery akademickiej wyznacza w Polsce ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595, ze zm.). Ustanawia ona stopień naukowy doktora oraz doktora habilitowanego, na szczycie rozwoju naukowego plasując tytuł profesora. Ustawa przewiduje, że rozprawa doktorska, przygotowana pod opieką promotora, powinna stanowić oryginalne rozwiązanie problemu naukowego oraz wykazywać ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w danej dyscyplinie naukowej, a także umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej (art. 13 ust. 1).

Stronę organizacyjno-proceduralną normuje rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzenia czynności w przewodach doktorskich, habilitacyjnych oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz. U. z 2014 r., poz. 1383). Zgodnie z tym rozporządzeniem rozprawa doktorska musi zostać zrecenzowana, a recenzja ma zawierać szczegółowo uzasadnioną ocenę, czy rozprawa ta spełnia warunki określone w art. 13 przywołanej ustawy, przy czym może też zawierać wnioski dotyczące ewentualnego uzupełnienia lub poprawienia rozprawy (§ 6 rozporządzenia).

Odrębne przepisy – ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r., poz. 572, ze zm.) – przewidują, że nauczyciele akademicki mogą otrzymywać za osiągnięcia naukowe, dydaktyczne lub organizacyjne albo za całokształt dorobku nagrody rektora, ale także nagrody ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego (art. 155)¹. Ponadto przywołana wcześniej ustawa z 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym stanowi dodatkowo, że „[...] za wyróżnione rozprawy doktorskie i wysoko ocenione osiągnięcia będące podstawą nadania stopnia doktora habilitowanego oraz za osiągnięcia naukowe (także naukowo-techniczne lub artystyczne) mogą być przyznane nagrody Prezesa Rady Ministrów” (art. 32). Wspomniane nagrody – jako wyraz zasłużonego uznania – przynoszą wprawdzie zaszczyt, ale przede wszystkim są nieodłączoną częścią „urzędową” rutynowej drogi zawodowej nauczyciela akademickiego.

2. Środowisko naukowe, poza „służbowymi”, wypracowało pewne kanony „autonomicznych” zaszczytów. Z pewnością zaszczytem jest zdobycie nagrody afiliowanej przy reno-

¹ Zob. też rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 6 września 2016 r. w sprawie nagród ministra dla nauczycieli akademickich (Dz. U. poz. 1462).

mowanym czasopiśmie naukowym. W tradycji nauk prawnych głęboko osadzony jest np. doroczny konkurs na najlepsze rozprawy doktorskie i habilitacyjne ogłaszany przez „Państwo i Prawo”. W środowisku konstytucjonalistów znaczenie ma – jak dotychczas – nagroda Ministra – Szefa Kancelarii Sejmu, przyznawana co trzy lata w analogicznym konkursie, ukierunkowanym prawnoustrojowo, ogłaszanym przez „Przegląd Sejmowy”. Osobnym wymiarem uhonorowania są środowiskowe księgi (jubileuszowe, pamiątkowe, dziękczynne), aczkolwiek o zróżnicowanych formach i randze. Z księgami honorowymi wiąże się na ogół pełne dostojęstwa zwieńczenie akademickiej aktywności. Najbardziej ceremonialne środowiskowo wydają się te, w których uczniowie i przyjaciele składają w darze opracowania swego autorstwa honorowanemu w ten sposób uczonemu z okazji jubileuszu siedemdziesięciolecia urodzin (czterdziestopięciolecia pracy akademickiej). Można powtórzyć za Talmudem – „szczęśliwy uczeń, który dziękuje swemu nauczycielowi”.

Pełna dostojęstwa jest też procedura „odnowienia” doktoratu, znana starym i szacownym ośrodkom akademickim. Zwyczajowo jest ona bardzo autonomiczna, kształtowana na wzór procedury nadawania stopnia naukowego doktora, ale co charakterystyczne – stosowana na ogół po upływie pięćdziesięciu lat (czasem jednak nieco mniej) od uzyskania doktoratu. Z przyczyn naturalnych więc może dotyczyć jedynie uczonych w bardzo sędziwym wieku. Najmłodszą praktyką, acz już wyraźnie dostrzegalną, jest przyznawanie określonym osobom związanym ze szkolnictwem wyższym godności „honorowego profesora” danej uczelni. Rozwojowy status świeżej jeszcze praktyki umożliwia dość elastyczne podejście do jej kształtowania.

3. Niewątpliwe jednak honorowy Olimp – w naszym i powszechnym przekonaniu – to doktorat honoris causa. Godność to szczególna, osiągnąca jedynie przez najznamienitszych, w europejskiej kulturze umysłowej odwieczna, bo zakorzeniona głęboko w wielowiekowej tradycji uniwersyteckiej.

Przepisy prawne na ogół określają doktorat honoris causa mianem „akademickiego tytułu honorowego”. Takie też jest powszechne odczucie społeczne, postrzegające wspomniany tytuł na historycznym tle całego zespołu funkcjonujących tytułów „godnościowych”, *stricte* służbowo-zawodowych, ale i innych, np. arystokratycznych w odniesieniu do pochodzenia. Godności takie miały podkreślać pozycję osoby w określonej hierarchii funkcji, zawodów, wykształcenia itp. Mogły być dziedziczne, dożywotnie, kadencyjne. Wiązały się z elitarnością. Miały też swą precedencję, sytuując m.in. tytuły monarsze przed republikańskimi, naukowe przed wojskowymi. Współczesny duch egalitaryzmu znacznie ograniczył omawiane zjawiska, ale nie przekreślił godności honorowych nadawanych, aby docenić – generalnie biorąc – szczególne zasługi określonej osoby na jakimś polu. W sferze akademickiej nienaruszony pozostał obyczaj „honorowania” doktoratem osób zasłużonych dla nauki, kultury. Tytuł ten oderwany jest od wymogu posiadania formalnego wykształcenia, co do zasady niezwiązany z odbyciem specjalnego kształcenia i zdawania egzaminów, ale jednak połączony z legitymowaniem się uznanymi osiągnięciami, nadającymi wyróżnionym osobom wysoki status. Mogą to być wybitni uczeni, twórcy, politycy, postacie charyzmatyczne, czasem związani z uczelnią więzami współpracy i przyjaźni.

W świecie akademickim tradycja doktoratu honoris causa wywodzi się z okresu średniowiecza, na ogół przyjmuje się, że zapoczątkowało ją w 1470 r. obdarzenie tą godnością Lionela Woodvilla na uniwersytecie w Oksfordzie. Obyczaj ten znany był już w XV w. także Akademii Krakowskiej. Szczególny renesans idei doktoratu honoris causa widać od początków XIX w., zapewne pod wpływem wzorów z uczelni austriackich i niemieckich. Powołując się na te wzorce, uniwersytet w Krakowie w 1815 r. domagał się w Dyrekcji Edukacji Narodowej w Warszawie uprawnień do „dawania zaszczytu doktoratu mężom, którzy się w świecie literackim wstawili przez pisma swoje uczone i pożyteczne, które te

dypłomata nazywają się honorifica, dla rozróżnienia ich od tych, które drogą zwyczajną udzielane bywają”².

Z uwagi na znaczenie dla świata akademickiego warto przywołać kazus związany z Johannesem Brahmssem, słynnym kompozytorem niemieckim. Johannes Brahms otrzymał doktorat honoris causa w Cambridge, a w dniu 14 marca 1879 r. także od Uniwersytetu Wrocławskiego (wówczas w Królestwie Prus). Do uniwersyteckiego Senatu wnioszek wystosowała Rada Wydziału Filozoficznego („za mistrzostwo w sztuce kontrapunktu”). Ceremonia nadania honorowego doktoratu odbyła się jednak zaocznie, jako że kompozytor do Wrocławia nie przyjechał, a Senatowi podziękował, przesyłając jedynie kartkę pocztową. Taka forma podziękowania nie spotkała się ze zrozumieniem ze strony grona uczonych, więc za pośrednictwem środowiska muzycznego kompozytorowi zasugerowano okazanie „wdzięczności” w dostojniejszej formie. W odpowiedzi, latem 1880 r., Johannes Brahms skomponował dla Uniwersytetu Wrocławskiego *Uroczystą uwerturę akademicką (Akademische Festouvertüre c-moll, opus 80)*. Prawykonanie utworu miało miejsce we Wrocławiu w dniu 4 stycznia 1881 r. W jej finalne partie Johannes Brahms wkomponował motyw *Gaudeamus igitur* – pierwotnie radosnej pieśni studenckiej, dziś powszechnie śpiewanej na ważnych uroczystościach akademickich – przydając mu rangę pełną dostojności w szlachetnej formie. Doktorat honoris causa „opłacił się” światu akademickiemu, a jednocześnie ukazał znaczenie umiejętności wyłowienia brylantu, który godzien jest takiej oprawy.

We współczesnej praktyce światowej niezwyklej zjawiskiem stało się 150-krotne przyznanie tytułu doktora honoris causa katolickiemu teologowi Theodorowi Hesburghowi (1917–2015). Ponad 120 doktoratów honorowanych otrzymał Daisaku Ikeda. Po kilkadziesiąt doktoratów honoris causa otrzymali m.in. Nelson Mandela, Richard Buckminster Fuller, Recep Tayyip Erdoğan, Tenzin Gjako XIV Dalajlama,

² Doktorzy honoris causa, www.uj.edu.pl.

Lech Wałęsa, Vaclav Havel³. Z polskiej praktyki warto odnotować przypadek, gdy uchwała Senatu UMK w Toruniu z dnia 16 września 1948 r., przyznająca tytuł doktora honoris causa historykowi prof. dr. Ludwikowi Kolankowskiemu, nie została zaakceptowana przez Ministerstwo Edukacji z przyczyn pozanaukowych; w dniu 27 listopada 2001 r. Senat UMK podjął uchwałę stwierdzającą ważność przyznania w 1948 r. profesorowi Kolankowskiemu tytułu doktora honorowego⁴.

4. Obowiązująca obecnie w Polsce ustawa z 2005 r. o szkolnictwie wyższym w art. 16 stanowi:

- „1. Akademickim tytułem honorowym jest tytuł doktora honoris causa.
2. Tytuł doktora honoris causa nadaje senat, a w uczelni niepublicznej organ kolegialny wskazany w statucie, na wniosek podstawowej jednostki organizacyjnej uczelni uprawnionej do nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego.
3. Szczegółowe warunki nadawania tytułu doktora honoris causa oraz tryb postępowaniu określa statut uczelni”.

Regulację analogiczną, choć mniej zorientowaną na autonomię szkół wyższych, знаły także poprzednie ustawy regulujące materie szkolnictwa wyższego. Ustawa z 1958 r. przewidywała, że osobom szczególnie zasłużonym dla rozwoju nauki, kultury i gospodarki narodowej, a także wybitnym zagranicznym uczonym i mężom stanu może być nadawany naukowy stopień doktora honoris causa, jednocześnie jednak stopień ten senat szkoły wyższej mógł nadać tylko za zgodą ministra. Ustawa z 1982 r. stanowiła, że tytuł doktora honoris causa nadaje senat szkoły osobom szczególnie

³ Zob. de.wikipedia.org/wiki/Ehrendoktor.

⁴ Doktorzy honoris causa Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, pl.wikipedia.org.

zasłużonym dla rozwoju nauki, kultury i życia społecznego, z zastrzeżeniem, że nadanie tytułu doktora honoris causa obywatelowi innego państwa następuje za zgodą ministra nauki, szkolnictwa wyższego i techniki wyrażoną w porozumieniu z ministrem spraw zagranicznych. Ustawa z 1990 r. dała szerszą autonomię uczelniom wyższym, w tym także w zakresie procedury nadawania tytułu doktora honoris causa.

Odesłanie z art. 16 ust. 3 ustawy z 2005 r. o szkolnictwie wyższym można zobrazować zwłaszcza regulacją statutową Uniwersytetu Gdańskiego. Statut Uniwersytetu Gdańskiego z 2006 r.⁵ stanowił, do nowelizacji w marcu 2017 r.⁶, że „Osobom szczególnie zasłużonym dla rozwoju nauki, kultury i życia społecznego Senat nadaje tytuł doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego” (§ 11); wspomniana nowelizacja zmieniła brzmienie przytoczonego przepisu w ten sposób, że tytuł ten Senat nadaje również osobom „szczególnie zasłużonym dla Uniwersytetu”. Stronę proceduralną reguluje § 12 statutu o następującym brzmieniu:

- „1. Dziekan wydziału mającego uprawnienie do nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego przedstawia Konwentowi Godności Honorowych wnioski o nadanie tytułu doktora honoris causa wraz z dokumentacją uzasadniającą wnioski.
2. Konwent wyraża opinię na temat wniosku na podstawie dokumentacji, o której mowa w ust. 1.
3. W przypadku pozytywnej opinii Konwentu, Rektor przekazuje wniosek wraz z dokumentacją radzie właściwego wydziału.
4. Rada Wydziału wybiera spośród swoich członków trzyosobową komisję oraz wyznacza trzech recenzentów,

⁵ Uchwała Senatu Uniwersytetu Gdańskiego nr 42/06 z dnia 8 czerwca 2006 r. w sprawie przyjęcia Statutu Uniwersytetu Gdańskiego.

⁶ Uchwała Senatu Uniwersytetu Gdańskiego nr 6/17 z dnia 20 marca 2017 r. w sprawie zmiany Statutu Uniwersytetu Gdańskiego.

w tym co najmniej dwóch spoza Uniwersytetu, celem przygotowania opinii o kandydacie.

5. Po zapoznaniu się z opinią komisji, uwzględniającą opracowane recenzje, rada wydziału podejmuje uchwałę w sprawie wystąpienia do Senatu z wnioskiem o nadanie kandydatowi tytułu doktora honoris causa.
6. Uchwały Senatu o nadanie tytułu doktora honoris causa zapadają w głosowaniu tajnym większością 2/3 głosów przy obecności co najmniej 2/3 liczby członków Senatu”.

Wspomniany Konwent Godności Honorowych uregulowany jest w Statucie Uniwersytetu Gdańskiego następująco: po pierwsze, (§ 9) Senat na wniosek rektora powołuje – na okres kadencji władz uniwersytetu – Konwent Godności Honorowych, który „opiniuje wnioski o nadanie godności honorowych Uniwersytetu Gdańskiego”, po drugie, (§ 10 ust. 1) w skład Konwentu Godności Honorowych wchodzi rektor jako przewodniczący oraz czterech nauczycieli akademickich posiadających tytuł naukowy profesora, reprezentujących różne dziedziny nauki i cieszących autorytetem w środowisku akademickim. Zgodnie z regulaminem pracy Konwentu Godności Honorowych⁷ rektor zwołuje posiedzenia Konwentu pisemnie, a jeśli przedmiotem obrad jest rozważenie wniosku o nadanie tytułu doktora honoris causa powinna być podana informacja o osobie, która ma tytuł ten otrzymać, a także o wnioskodawcy. Zgodnie z regulaminem przedstawiana na posiedzeniu dokumentacja powinna zawierać w szczególności informacje dotyczące: a) zasług kandydata dla rozwoju nauki, kultury lub życia społecznego, b) wkładu kandydata w rozwój Uniwersytetu Gdańskiego i budowanie jego prestiżu, c) sylwetki życiowej i naukowej kandydata.

⁷ Regulamin wprowadzony zarządzeniem Rektora Uniwersytetu Gdańskiego nr 28/R/10 z dnia 26 kwietnia 2010 r.

5. Regulamin nadawania tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Jagiellońskiego, przyjęty na podstawie § 14 Statutu UJ⁸, jest unormowaniem obszernym i szczegółowym. Zwraca uwagę, zgodnie z tym regulaminem, że Rada Wydziału wystąpić może o wszczęcie postępowania w sprawie nadania tytułu doktora honoris causa z inicjatywy co najmniej pięciu profesorów zatrudnionych na Uniwersytecie Jagiellońskim, przy czym tytułu nie można nadać na wniosek wydziału, na którym osoba wyróżniana uzyskała stopień naukowy doktora. Decyzja o wszczęciu postępowania należy do Senatu. Kandydatury recenzentów także zatwierdza Senat. Regulamin przewiduje wymóg zatwierdzania recenzji przez senaty macierzystych uczelni recenzentów. Na Uniwersytecie Jagiellońskim nadanie tytułu doktora honoris causa wpisuje się do *Księgi doktorów honoris causa Uniwersytetu Jagiellońskiego*.

Na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II unormowanie dotyczące tytułu doktora honoris causa stanowi obszerną część Regulaminu przyznawania tytułów, medali i wyróżnień⁹. Zgodnie z regulaminem tytuł honorowy doktora honoris causa nadawany jest osobom „szczególnie zasłużonym w nauce, religii i kulturze. Osoby proponowane do tej godności powinny wykazywać się wybitnymi osiągnięciami oraz wyróżniać się niekwestionowanym autorytetem, cieszyć się nieposzlakowaną opinią naukową i nienaganną postawą moralną. Nadanie tytułu doktora honoris causa winno wynikać z rzeczywistych zasług wyróżnionej osoby dla nauki, religii i kultury oraz przyczyniać do rzeczywistej promocji KUL w kraju i za granicą” (§ 3). Uchwałę Senatu o nadaniu tytułu zatwierdza Wielki Kanclerz, przy czym w odniesieniu do doktorów honoris causa na wydziałach kościelnych i osób duchownych dopiero po uzyskaniu *nihil obstat* Stolicy Apostolskiej; tytułu nie nadaje się pracowni-

⁸ Przyjęty uchwałą nr 170/XII/2014 Senatu Uniwersytetu Jagiellońskiego z dnia 17 grudnia 2014 r.

⁹ Uchwała Senatu KUL z dnia 26 marca 2015 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu przyznawania tytułów, medali i wyróżnień na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II (752/II/1).

kom uniwersytetu. Poszczególne wydziały zachowują prawo wnioskowania o nadanie tytułu doktora honoris causa nie częściej niż raz na cztery lata. W dziejach KUL tytuł doktora honoris causa otrzymało ponad sto osób, w tym papież Jan Paweł II (1983 r.).

Na Uniwersytecie Rzeszowskim zwraca uwagę przepis Regulaminu nadawania tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Rzeszowskiego¹⁰, zgodnie z którym wyjątkowo, jeżeli kandydatem jest osoba powszechnie znana, szczególnie zasłużona w dziedzinie nauki, kultury lub życia społecznego, rada wydziału może z powoływania recenzentów zrezygnować; co do zasady – rada wydziału wyznacza dwóch recenzentów, w tym jednego spoza Uniwersytetu Rzeszowskiego, do oceny dorobku kandydata.

6. W 47-letniej historii Uniwersytetu Gdańskiego tytuł doktora honoris causa otrzymały 64 osoby, natomiast z inicjatywy Wydziału Prawa i Administracji 5 osób (aktualnie profesor Lech Garlicki):

- 1) Władysław Wolter (1986 r.) – „za zasługi dla nauki prawa karnego i pogłębiania jego humanistycznych treści w służbie człowiekowi i praworządному wymiarowi sprawiedliwości”;
- 2) François Mitterand (1993 r.) – „w uznaniu ogromnego wkładu czynu i myśli w realizację ideałów wolności i podstawowych praw człowieka, niepodległości, pokojowego współżycia i współpracy narodów, sprawiedliwości społecznej oraz tradycyjnej przyjaźni polsko-francuskiej”;
- 3) Ewa Łętowska (2007 r.) – „za krzewienie idei demokratycznego państwa prawa oraz kształtowanie świadomości prawnej społeczeństwa”;
- 4) Bernd baron von Maydell (2013 r.) – „za szczególnie wkład w dostosowywanie prawnych rozwiązań polskich do standardów europejskich i zacieśnienie współpracy

¹⁰ Stanowi załącznik do uchwały 51/11/2012 Senatu Uniwersytetu Rzeszowskiego z dnia 29 listopada 2012 r.

naukowej między niemieckimi i polskimi ośrodkami naukowymi w dziedzinie nauk prawno-społecznych”;

- 5) Lech Garlicki (2017 r.) – „za doktrynalny i orzeczniczy wkład w kształtowanie państwa prawnego, zwłaszcza ochronę praw człowieka oraz instytucji demokratycznych w Polsce i Europie”.

Biorąc pod uwagę, że ostatni z wymienionych doktorów honoris causa należy do środowiska prawników konstytucjonalistów, warto przytoczyć nazwiska innych znaczących polskich konstytucjonalistów, obdarzonych wcześniej w różnych ośrodkach akademickich tym zaszczytnym tytułem. Należą do tego grona: Stefan Rozmaryn (1965 r. – Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu), Sylwester Zawadzki (1978 r. – Uniwersytet Wrocławski, 1983 r. – Uniwersytet Kioto), Wiesław Skrzydło (1979 r. – Uniwersytet im. Iwana Franko we Lwowie), Andrzej Mycielski (1993 r. – Uniwersytet Wrocławski), Janusz Trzcíński (2010 r. – Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu), Maria Kruk-Jarosz (2014 r. – Petersburg), Bogusław Banaszak (multi h.c.: 2004 r. – Peczná Węgrzech, 2009 r. – Alba Iulia i 2010 r. – Piteszti w Rumunii, 2011 r. – Kijów na Ukrainie).

Andrzej Szmyt
Anna Rytel-Warzocho

KALENDARIUM PRZEWODU DOKTORSKIEGO HONORIS CAUSA PROFESORA LECHA GARLICKIEGO

Wiosną 2016 r. Dziekan Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego dr hab. Jakub Stelina prof. UG oraz Kierownik Katedry Prawa Konstytucyjnego i Instytucji Politycznych prof. zw. dr hab. Andrzej Szmyt rozważyli wstępnie perspektywy wystąpienia z inicjatywą nadania tytułu doktora honoris causa UG Panu Profesorowi Lechowi Garlickiemu.

W związku z powyższym prof. Andrzej Szmyt przystąpił do kompletowania materiałów dokumentujących dorobek Pana Profesora Lecha Garlickiego. Jednocześnie zwrócił się do Pana Profesora z pytaniem, czy wyraziłby zgodę na wszczęcie procedury w celu nadania Mu najwyższej godności honorowej Uniwersytetu Gdańskiego. Wstępne ustalenia pozwoliły określić perspektywę wszczęcia formalnego postępowania na początku nowego roku akademickiego.

13 CZERWCA 2016 ROKU

Na posiedzeniu Rady Wydziału prof. Andrzej Szmyt poinformował jej członków o celowości nadania Profesorowi Lechowi Garlickiemu tytułu doktora honoris causa UG i zaproponował podjęcie stosownych kroków w tej mierze. Wobec stanowiska członków Rady Wydziału możliwa była konkluzja pozytywna co do rozpoczęcia przygotowań.

24–28 LISTOPAD 2016 ROKU

W dniu 24 listopada 2016 r. Dziekan Wydziału Prawa i Administracji UG dr hab. Jakub Stelina, profesor UG wystąpił do Rektora UG o przedstawienie Konwentowi Godności Honorowych UG wniosku o nadanie tytułu doktora honoris causa Profesorowi Lechowi Garlickiemu. W dniu 28 listopada 2016 r. Rektor UG poinformował, że członkowie Konwentu Godności Honorowych jednogłośnie poparli wniosek.

12 GRUDNIA 2016 ROKU

Na posiedzeniu w dniu 12 grudnia 2016 r. Rada Wydziału Prawa i Administracji, po wysłuchaniu informacji prof. Andrzeja Szmyta, podjęła uchwałę o powołaniu Komisji do przeprowadzenia procedury nadania tytułu doktora honoris causa UG Profesorowi Lechowi Garlickiemu. W skład Komisji powołano profesorów tytularnych – Andrzeja Szmyta (przewodniczący Komisji) oraz Janinę Ciechanowicz-McLean i Jarosława Warylewskiego (członkowie Komisji).

30 STYCZNIA 2017 ROKU

Na posiedzeniu Rady Wydziału Prawa i Administracji w imieniu powołanej wcześniej Komisji prof. Andrzej Szmyt zreferował uzasadnienie zgodnego wniosku Komisji, popierającego wszczęcie postępowania w sprawie nadania tytułu doktora honoris causa Profesorowi Lechowi Garlickiemu. Na wniosek Komisji Rada Wydziału podjęła uchwałę o powołaniu na recenzentów profesorów tytularnych – Zbigniewa Witkowskiego (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu), Janusza Trzcńskiego (Uniwersytet Warszawski) i Jerzego Zajadło (Uniwersytet Gdański).

27 LUTEGO 2017 ROKU

Na posiedzeniu Rady Wydziału Prawa i Administracji w dniu 27 lutego 2017 r. prof. Andrzej Szmyt, jako przewodniczący powołanej wcześniej Komisji, przedstawił sprawozdanie – wraz ze szczegółowym uzasadnieniem – z działań Komisji, w szczególności analizy opinii nadesłanych przez powołanych recenzentów w procesie nadawania tytułu doktora honoris causa UG Profesorowi Lechowi Garlickiemu. Komisja stwierdziła jednogłośnie, że przedstawione oceny i argumenty ponad wszelką wątpliwość czynią uzasadnionym wniosek o nadanie Profesorowi Lechowi Garlickiemu tytułu doktora honoris causa UG. Na tej podstawie Rada Wydziału podjęła uchwałę w sprawie wystąpienia do Senatu UG z wnioskiem o nadanie Profesorowi Lechowi Garlickiemu tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego, formułując zasługi Profesora Lecha Garlickiego.

20 MARCA 2017 ROKU

Na posiedzeniu w dniu 20 marca 2017 r. Senat Uniwersytetu Gdańskiego podjął uchwałę o nadaniu Profesorowi Lechowi Garlickiemu tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego „za doktrynalny i orzeczniczy wkład w kształtowanie państwa prawnego, zwłaszcza ochronę praw człowieka oraz instytucji demokratycznych w Polsce i Europie”.

Po przeprowadzeniu procedury przewodu doktorskiego Jego Magnificencja Rektor UG dr hab. Jerzy Gwizdała profesor UG skierował do Pana Profesora Lecha Garlickiego list informujący o nadaniu Profesorowi tytułu doktora honoris causa UG. Profesor Lech Garlicki przyjął przyznane Mu wyróżnienie.

W związku z zakończeniem formalnej procedury społeczność akademicka rozpoczęła przygotowania do prze-

prowadzenia uroczystej ceremonii nadania tytułu doktora honoris causa UG Profesorowi Lechowi Garlickiemu.

22 CZERWCA 2017 ROKU

Ceremonia nadania tytułu doktora honoris causa UG Profesorowi Lechowi Garlickiemu odbyła się na uroczystym posiedzeniu Senatu Uniwersytetu Gdańskiego, z udziałem Rady Wydziału Prawa i Administracji, a także zaproszonych gości, w dniu 22 czerwca 2017 r. w Auli Biblioteki Głównej UG (Kampus Oliwa).

Anna Rytel-Warzocha

WYCIĄG Z PROTOKOŁU POSIEDZENIA
RADY WYDZIAŁU PRAWA I ADMINISTRACJI
UNIwersYTETU GDAŃSKIEGO
Z DNIA 13 CZERWCA 2016 R.

PUNKT 14 PORZĄDKU OBRAD

WOLNE WNIOSKI

Następnie głos zabrał Pan prof. dr hab. Andrzej Szmyt, który powiedział, że w porozumieniu z Panem Dziekanem WPiA oraz Panem prof. dr. hab. Jerzym Zajadło jako Przewodniczącym Uczelnianego Konwentu do Spraw Godności i Spraw Honorowych proponuje, aby Wydział Prawa i Administracji w roku akademickim 2016/2017 wystąpił o tytuł doktora honorowego (tytuł doktora honoris causa) UG dla prof. dr. hab. Leszka Garlickiego z Uniwersytetu Warszawskiego, który w obecnym roku kończy 70 lat. Z tej okazji ukazuje się dwutomowa księga jubileuszowa – jedna dla polskich autorów po polsku, druga dla autorów z całego świata po angielsku. Profesor dr hab. Leszek Garlicki jest najwybitniejszym po drugiej wojnie światowej polskim konstytucjonalistą. Był kierownikiem katedry, dyrektorem instytutu na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, sędzią Trybunału Konstytucyjnego, sędzią Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu. Wykłada w całej Europie, Stanach Zjednoczonych, Chinach,

Tajwanie, Hongkongu. Przez długie lata był prezesem Polskiego Towarzystwa Prawa Konstytucyjnego. Obecnie pełni funkcję wiceprzewodniczącego Europejskiego Stowarzyszenia Prawa Konstytucyjnego. Ponadto przez wiele lat Katedra Prawa Konstytucyjnego i Instytucji Politycznych WPiA ściśle współpracowała z Panem prof. dr. hab. Leszkiem Garlickim. Był promotorem jednego doktoratu z Katedry oraz kilkakrotnie recenzentem.

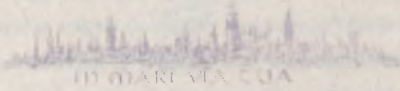
Członkowie RW nie wyrazili sprzeciwu wobec przedstawionej przez Pana prof. dr. hab. Andrzeja Szmyta propozycji. W związku z powyższym Pan prof. dr. hab. Andrzej Szmyt powiedział, że wszczyna procedurę w przedmiotowej kwestii.

UNIWERSYTET GDAŃSKI

Dr hab. Jakub Stelina
Profesor nadzwyczajny
DZIEKAN

Gdańsk, dnia 24 listopada 2016 r.

Jego Magnificencja
Rektor Uniwersytetu Gdańskiego
Prof. dr hab. Jerzy Gwizdała

Magnificencjo, Szanowny Panie Rektorze,

na podstawie § 12 Statutu Uniwersytetu Gdańskiego, uprzejmie proszę o przedstawienie Konwentowi Godności Honorowych – celem wyrażenia opinii – niniejszego wniosku o nadanie tytułu doktora honoris causa **Panu Profesorowi dr. hab. Lechowi Garlickiemu**.

Profesor Lech Garlicki spełnia wymóg przewidziany w § 11 Statutu UG, jest bowiem osobą szczególnie zasłużoną dla rozwoju nauki i życia społecznego. Wniosek został skonsultowany w dniu 13 czerwca br. z Radą Wydziału Prawa i Administracji i spotkał się z jej przychylnością. Do wniosku załączam uzasadnienie oparte na zebranej dokumentacji.

Łączę wyrazy szacunku

DZIEKAN
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytetu Gdańskiego
prof. UG dr hab. Jakub Stelina

UZASADNIENIE
PROPOZYCJI NADANIA
TYTUŁU DOKTORA HONORIS CAUSA UG
PANU PROFESOROWI DR. HAB. LECHOWI GARLICKIEMU

Profesor Lech Garlicki należy do najwęższego grona najwybitniejszych przedstawicieli polskiego świata prawniczego, tak w wymiarze akademickim, jak i praktyki sądowej. Znamienite predyspozycje intelektualne i kompetencje badawcze, połączone z szerokim zakresem specjalizacji oraz umiejętnością łączenia teorii i praktyki zapewniły Mu także międzynarodową renomę. Nie da się przecenić znaczenia Profesora dla kształtowania polskiej nauki prawa konstytucyjnego, a w działalności pozaakademickiej także istotnego wpływu zwłaszcza na praktykę jego stosowania.

Lech Garlicki urodził się w 1946 r. Studia prawnicze ukończył w 1968 r. na Uniwersytecie Warszawskim i związał z nim swą karierę akademicką. W 1973 r. uzyskał stopień doktora nauk prawnych, w 1978 r. stopień doktora habilitowanego. W 1987 r. uzyskał tytuł profesora nauk prawnych. Był m.in. dyrektorem Instytutu Nauk o Państwie i Prawie (1981–1987), kierownikiem Zakładu Prawa Konstytucyjnego (1987–1989), dyrektorem Ośrodka Studiów Amerykańskich UW (1990–1993). Był promotorem w kilku przewodach doktorskich oraz recenzentem w licznych – także zagranicznych – przewodach doktorskich, habilitacyjnych i profesorskich. Dorobek naukowy Profesora obejmuje ponad 500 publikacji, w tym ponad

150 obcojęzycznych. Biegłe włada językiem angielskim, niemieckim, francuskim i rosyjskim.

W najbardziej generalnym ujęciu, dorobek Profesora Lecha Garlickiego koncentruje się wokół czterech kompleksów zagadnień:

- pozycji i ustroju władzy sądowniczej, a przede wszystkim sądów konstytucyjnych,
- międzynarodowej ochrony praw człowieka, a przede wszystkim roli i treści orzecznictwa strasburskiego,
- prawa parlamentarnego, a przede wszystkim relacji pomiędzy parlamentem a rządem oraz systemu źródeł prawa,
- teorii konstytucji, a przede wszystkim roli zakresu zmian (poprawek) konstytucyjnych.

Umiejętność i precyzja analizy sprawiają, że dorobek naukowy Profesora zawsze staje się punktem odniesienia w rozwoju nauki prawa konstytucyjnego. Wnikliwość intelektualna Profesora idzie w parze z odwagą podejmowania problemów trudnych i kontrowersyjnych, także aktualnych.

W życiu pozaakademickim jako ekspert sejmowy brał w latach 80. XX w. udział w pracach nad projektem ustawy o Trybunale Konstytucyjnym oraz o Rzeczniku Praw Obywatelskich. W charakterze eksperta uczestniczył także w ramach Okrągłego Stołu (1989) w pracach nad reformą systemu prawa i sądownictwa. Był ekspertem Komisji Konstytucyjnej Zgromadzenia Narodowego (1990–1993) oraz w Kancelarii Sejmu (1992–1993).

W 1993 r. Sejm RP wybrał Profesora Lecha Garlickiego na stanowisko sędziego Trybunału Konstytucyjnego (kadencja 1993–2001). W 2002 r. został wiceprzewodniczącym Rady Legislacyjnej przy Prezesie Rady Ministrów. W tymże roku został wybrany na stanowisko sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, piastowane do października 2012 r.; w latach 2011–2012 był tam prezesem Czwartej Izby Trybunału. Prawie 20-letnia praktyka na znamienitych stanowiskach sędziowskich, w powiązaniu z zawsze silnie rozwiniętymi kontaktami międzynarodowymi, stworzyła unikalną sytuację, gdy przemyslenia i kon-

cepcje naukowe mogły być wprowadzone do rozstrzygnięć orzeczniczych obu Trybunałów, a orzecznictwo z kolei mogło znajdować uogólnienie w publikacjach i wykładach akademickich. Sprzężenie to zostawiło trwały ślad w kierunkach specjalizacji badawczych Profesora i orzecznictwie. Działalność Profesora odegrała istotną rolę w kształtowaniu polskiej kultury prawnej i prawniczej, w szczególności w zakresie modelowania państwa prawnego oraz ochrony praw i wolności człowieka.

Profesor Lech Garlicki prowadził wykłady na renomowanych uczelniach amerykańskich (Harvard, Princeton, Columbia, Stanford, Yale Law School, New York University, Saint Louis University, University of Indiana, Bloomington, University of California Santa Barbara, Capital University Tulane, University of Chicago, Boston College, Brigham Young University), ale także w University of Toronto w Kanadzie, University of Hong Kong, Tel Aviv University, Eberhard Karls Universität w Tybindze, Central European University w Budapeszcie oraz Université Paris-1 Sorbona, Université d'Aix-Marseille III i Université de Pauwe we Francji. Prowadził także wykłady i seminaria na uczelniach Włoch, Hiszpanii, Japonii, Chin, Argentyny, Brazylii i Chile.

Profesor Lech Garlicki wchodzi też w skład kolegów redakcyjnych lub rad naukowych renomowanych czasopism polskich („Państwo i Prawo”, „Europejski Przegląd Sądowy”, „Przegląd Sejmowy” – tu od 1993 r. do wiosny 2016 r.) oraz zagranicznych („Annuaire International de Justice Constitutionnelle”, „Asia-Pacific Journal on Human Rights and the Law”, „International Journal of Constitutional Law”, „Revue française de droit constitutionnel”, „Srvnitelnoe Konstitucionnoe Obozrenie”, „Lo Stato. Rivista Semestrale di Scienza Costituzionale e Teoria del Diritto”).

Od założenia Polskiego Towarzystwa Prawa Konstytucyjnego jest jego członkiem, a w latach 1991–1992 pełnił funkcję jego przewodniczącego. Od 2005 r. jest członkiem Komitetu Wykonawczego Międzynarodowego Stowarzyszenia Prawa Konstytucyjnego, a od 2001 r. pełni funkcję

wiceprezesa tego Stowarzyszenia. Był też wśród członków założycieli European Law Institute i członkiem jego Rady.

Byłoby zaszczytem i honorem dla WPiA UG, aby godnością doktora honoris causa obdarzony został Profesor Lech Garlicki – znamienity prawnik i naukowiec, mający swe wyraźne zasługi także dla rozwoju gdańskiego ośrodka nauki prawa. Z Katedrą Prawa Konstytucyjnego i Instytucji Politycznych UG Profesor Lech Garlicki jest bowiem związany od lat licznymi i różnorodnymi więzami akademickimi. Najpierw – gdy do 1987 r. w Katedrze nie było samodzielnego pracownika naukowego – był to udział w opiece nad naukowym rozwojem gdańskiego ośrodka. Przejawiało się to m.in. w takich formach, jak spotkania seminaryjno-konsultacyjne przy okazji wykładów gościnnych oraz – każdorazowo w odniesieniu do innego pracownika Katedry – promotorstwo rozprawy doktorskiej, rola recenzenta w przewodzie habilitacyjnym, rola recenzenta w postępowaniu o tytuł profesora. Po okrzepnięciu naukowym Katedry jest to też trwała i owocna współpraca Profesora Lecha Garlickiego z gdańskim ośrodkiem w wielu znaczących przedsięwzięciach naukowych, tak konferencyjnych, jak i publikacyjnych na forum lokalnym i ogólnokrajowym.

Rektor dr hab. Jerzy P. Gwizdała, profesor nadzwyczajny

Gdańsk 28.11.2016 r.

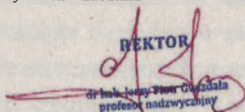
Szanowny Pan
prof. dr hab. Jakub Stelina
Dziekan Wydziału Prawa i Administracji
Uniwersytetu Gdańskiego

R000/183/2016

Szanowny Panie Dziekanie,

uprzejmie informuję, że członkowie Konwentu Godności Honorowych Uniwersytetu Gdańskiego na posiedzeniu dnia 28.11.2016 r. jednogłośnie poparli wniosek o nadanie prof. dr hab. Lechowi Garlickiemu tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego.

Z wyrazami szacunku

REKTOR

dr hab. Jerzy P. Gwizdała
profesor nadzwyczajny

Burmistrz
Wydział Prawa i Administracji
L.dz. 997
Data 6.12.2016 *ahk*

ul. Jana Bażyńskiego 8, 80-309 Gdańsk
tel. +48 58 523 24 07, e-mail: rektor@ug.edu.pl

WYCIĄG Z PROTOKOŁU POSIEDZENIA
RADY WYDZIAŁU PRAWA I ADMINISTRACJI
UNIwersYTETU GDAŃSKIEGO
Z DNIA 12 GRUDNIA 2016 R.

PUNKT 3 PORZĄDKU OBRAD

POWOŁANIE KOMISJI DO PRZEPROWADZENIA
PROCEDURY NADANIA TYTUŁU
DOKTORA HONORIS CAUSA UNIwersYTETU GDAŃSKIEGO
PROFESOROWI LECHOWI GARLICKIEMU

Głos zabrał Pan Dziekan, który poinformował, że Pan prof. dr hab. Andrzej Szmyt zainicjował działania w zakresie przeprowadzenia procedury nadania tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego Prof. dr. hab. Lechowi Garlickiemu. Dziekan podkreślił, że z zebranej dokumentacji wynika, iż Prof. Lech Garlicki jest wybitnym uczonym, a także iż inicjatywa spotkała się z pozytywną opinią Konwentu Godności Honorowych Uniwersytetu Gdańskiego. Następnie Pan prof. UG, dr hab. Jakub Stelina przekazał głos Panu prof. dr. hab. Andrzejowi Szmytowi, który podkreślił, że jesteśmy na określonym etapie procedowania. Po wstępnej rekomendacji na posiedzeniu Rady Wydziału w dniu 13 czerwca 2016 r., po wakacyjnej przerwie, zgodnie ze Statutem Uniwersytetu Gdańskiego, był złożony wniosek do zaopiniowania przez Konwent Godności Honorowych Uni-

wersytetu Gdańskiego. Na posiedzeniu, w pełnym składzie pięcioosobowym, wniosek jednomyślnie został pozytywnie zaopiniowany. Podkreślono rzeczywiste, uzasadnione zasługi i pozycję Profesora. Kolejny etap procedury to powołanie naszej Komisji Wydziałowej w trzyosobowym składzie, która ma złożyć – jako kolejny punkt w pracach Rady Wydziału – rekomendację co do wyznaczenia recenzentów merytorycznych dorobku Prof. dr. hab. Lecha Garlickiego. W przypadku doktoratów honoris causa Pani prof. Ewy Łętowskiej i Pana prof. Bernda barona von Maydella odbywało się to na posiedzeniu naszej Rady Wydziału w ten sposób, że na początku jednego posiedzenia Rady było powołanie Komisji, a na końcu tego samego posiedzenia Rady Komisja ta już rekomendowała osoby recenzentów, naradzając się w przerwie posiedzenia Rady Wydziału. Kontynuując swoją wypowiedź, Pan profesor oświadczył, że w rozmowie z Panem Dziekanem ustalili, może bardziej zgodnie z regułami, że jeżeli na dzisiejszym posiedzeniu Rady Wydziału powołana zostanie trzyosobowa Komisja, to na następnym posiedzeniu Rady Wydziału Komisja by złożyła rekomendację co do osób recenzentów. Tradycyjnie było tak, że komisje były w trzyosobowym składzie profesorów tytularnych. W obu przypadkach, które mieliśmy, przewodniczącym takiej Komisji była osoba inicjująca, występująca w roli promotora w danym przewodzie oraz dwie inne osoby. Kończąc swoją wypowiedź, Pan prof. dr. hab. Andrzej Szmyt zaproponował do składu Komisji swoją osobę jako przewodniczącego oraz, po wcześniejszych rozmowach z kandydatami, Panią prof. zw. dr. hab. Janinę Ciechanowicz-McLean oraz Pana prof. zw. dr. hab. Jarosława Warylewskiego.

Następnie głos zabrał Pan prof. UG, dr. hab. Tomasz Koncewicz, który oświadczył, że przeczytał porządek posiedzenia Rady Wydziału i z wielką dumą i radością odebrał tę propozycję doktoratu honorowego, ponieważ Prof. Lech Garlicki jest nie tylko jednostką wybitną, ale Pan Profesor jest absolutnie instytucją światowego konstytucjonalizmu. Wystarczy pojechać na jakikolwiek najlepszy uniwersytet

amerykański, czy to Harvard, Yale, czy Columbia, Pan Prof. Lech Garlicki jest absolutnie fetowany jako wybitny znawca konstytucjonalizmu, nie tylko więc w Europie Środkowo-Wschodniej, ale w ogóle światowego prawa konstytucyjnego. Kontynuując swoją wypowiedź, Pan profesor powiedział, że miał przyjemność być dwa lata temu prelegentem na Światowym Kongresie Prawa Konstytucyjnego w Oslo i Pan Prof. Lech Garlicki jako jedyna osoba z tej części Europy był prowadzącym główny panel tego olbrzymiego wydarzenia, jakim był kongres. Pan prof. UG, dr hab. Tomasz Koncewicz stwierdził, że mógłby przytaczać szereg fantastycznych publikacji Prof. Lecha Garlickiego w najbardziej prestiżowych publikatorach i na pewno nie ulega wątpliwości, że jest to osoba wybitna, która przysporzy splendoru Wydziałowi. Pan profesor bardzo się cieszy, że proponujemy taką kandydaturę na doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego z inicjatywy naszego Wydziału.

Pan Dziekan zaproponował powołanie Komisji do przeprowadzenia procedury nadania tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego Prof. Lechowi Garlickiemu w składzie:

- prof. zw. dr hab. Andrzej Szmyt – przewodniczący
- prof. zw. dr hab. Janina Ciechanowicz-McLean – członek
- prof. zw. dr hab. Jarosław Warylewski – członek

Dziekan WPiA zarządza głosowanie w sprawie podjęcia uchwały o powołaniu Komisji do przeprowadzenia procedury nadania tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego Prof. Lechowi Garlickiemu.

Dziekan WPiA zarządza głosowanie tajne
Głosują wszyscy członkowie Rady Wydziału

Wyniki głosowania:

Oddano: 43 głosy

Za: 41 głosów

Przeciw: 1 głos

Wstrzymujący się: 1 głos

Rada Wydziału większością głosów podjęła uchwałę w sprawie powołania Komisji do przeprowadzenia procedury nadania tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego Prof. Lechowi Garlickiemu.

UCHWAŁA NR 117/2016
RADY WYDZIAŁU PRAWA I ADMINISTRACJI
Z DNIA 12 GRUDNIA 2016 R.

W SPRAWIE POWOŁANIA KOMISJI
DO PRZEPROWADZENIA PROCEDURY O NADANIE TYTUŁU
DOKTORA HONORIS CAUSA UNIwersYTETU GDAŃSKIEGO DLA
PROF. DR. HAB. LECHA GARLICKIEGO

Rada Wydziału Prawa i Administracji UG postanawia (działając na podstawie § 12 ust. 4 Statutu Uniwersytetu Gdańskiego z dnia 25 czerwca 2015 r.) – w głosowaniu tajnym, dnia 12 grudnia 2016 r. – powołać Komisję celem przygotowania opinii o kandydacie:

1. prof. zw. dr hab. Andrzej Szmyt – przewodniczący
2. prof. zw. dr hab. Janina Ciechanowicz-McLean – członek
3. prof. zw. dr hab. Jarosław Warylewski – członek

Wynik głosowania: uprawnionych: 58 osób, obecnych: 43 osoby, oddano: 43 głosy, za: 41 głosów, przeciw: 1 głos, wstrzymujących się: 1 głos.

Dziekan
Prof. UG, dr hab. Jakub Stelina

WNIOSEK KOMISJI

POWOŁANEJ PRZEZ RADĘ WYDZIAŁU PRAWA I ADMINISTRACJI
UNIwersYTETU GDAŃSKIEGO W SPRAWIE NADANIA
GODNOŚCI DOKTORA HONOROWEGO
PANU PROFESOROWI DR. HAB. LECHOWI GARLICKIEMU

Komisja powołana przez Radę Wydziału w składzie: prof. Andrzej Szmyt (przewodniczący), prof. Janina Ciechanowicz-McLean i prof. Jarosław Warylewski na swym posiedzeniu w dniu 5 stycznia 2017 r. zapoznała się z wnioskiem przedstawionym przez Dziekana Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego o wszczęcie postępowania w sprawie nadania godności doktora honorowego Panu Profesorowi drowi hab. Lechowi Garlickiemu.

Członkowie Komisji zgodnie stwierdzili, że Prof. Lech Garlicki jest wybitnym uczonym o międzynarodowej renomie, specjalizującym się w prawie konstytucyjnym, członkiem stowarzyszeń o zasięgu krajowym i zagranicznym, autorem kilkuset opracowań naukowych, promotorem w kilku przewodach doktorskich oraz recenzentem w licznych, także zagranicznych, przewodach doktorskich, habilitacyjnych i profesorskich. Był ekspertem w pracach Okrągłego Stołu oraz Komisji Konstytucyjnej Zgromadzenia Narodowego. Prowadził wykłady na renomowanych uniwersytetach całego świata. Był sędzią Trybunału Konstytucyjnego, wiceprzewodniczącym Rady Legislacyjnej przy Prezesie Rady

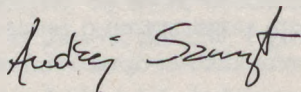
Ministrów, sędzią Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu.

Zainteresowania naukowe Prof. Lecha Garlickiego koncentrują się wokół pozycji i ustroju władzy sądowniczej, międzynarodowej ochrony praw człowieka, teorii konstytucji i prawa parlamentarnego. Prawie 20-letnia praktyka na znamienitych stanowiskach sędziowskich, w powiązaniu z zawsze silnie rozwiniętymi kontaktami międzynarodowymi stworzyła unikalną sytuację, gdy przemyślenia naukowe Profesora mogły być wprowadzone do orzecznictwa obu Trybunałów, a orzecznictwo mogło znajdować uogólnienie w publikacjach i wykładach akademickich. Działalność Profesora odegrała istotną rolę w kształtowaniu kultury prawnej, zwłaszcza w zakresie modelowania państwa prawnego oraz ochrony praw i wolności człowieka.

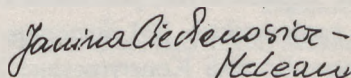
W uznaniu swych zasług Profesor Lech Garlicki został uhonorowany wieloma odznaczeniami, w tym Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski, Medalem Komisji Edukacji Narodowej, Odznaką Honorową Ministerstwa Spraw Zagranicznych Bene Merito.

Komisja postanowiła poprzeć wnioszek i zaproponować na recenzentów: prof. zw. dra hab. Janusza Trzcńskiego (Uniwersytet Warszawski – prawo konstytucyjne), prof. zw. dra hab. Zbigniewa Witkowskiego (Uniwersytet Mikołaja Kopernika – prawo konstytucyjne) oraz prof. zw. dra hab. Jerzego Zajadło (Uniwersytet Gdański – teoria i filozofia prawa, prawa człowieka).

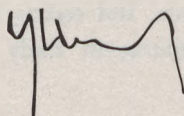
Prof. zw. dr hab. Andrzej Szmyt
Przewodniczący Komisji

Prof. zw. dr hab. Janina Ciechanowicz-McLean
Członek Komisji

Prof. zw. dr hab. Jarosław Warylewski
Członek Komisji

WYCIĄG Z PROTOKOŁU POSIEDZENIA
RADY WYDZIAŁU PRAWA I ADMINISTRACJI
UNIwersytetu GDAŃSKIEGO
Z DNIA 30 STYCZNIA 2017 R.

PUNKT 2 PORZĄDKU OBRAD

PODJĘCIE UCHWAŁY W SPRAWIE WYZNACZENIA RECENZENTÓW
W POSTĘPOWANIU O NADANIE TYTUŁU DOKTORA HONORIS CAUSA
UNIwersytetu GDAŃSKIEGO PROF. LECHOWI GARLICKIEMU

Głos zabrał Pan prof. zw. dr hab. Andrzej Szmyt, który oświadczył, że na poprzedniej Radzie Wydziału powołana została trzyosobowa Komisja w składzie: Pani prof. zw. dr hab. Janina Ciechanowicz-McLean, Pan prof. zw. dr hab. Jarosław Warylewski i Pan prof. zw. dr hab. Andrzej Szmyt. Komisja zapoznała się z dokumentacją i sporządziła wniosek skierowany do Rady Wydziału, który Pan prof. zw. dr hab. Andrzej Szmyt, wzorem lat ubiegłych, postanowił odczytać.

Wniosek Komisji został dołączony jako załącznik nr 1.

Dziekan WPiA zarządza głosowanie w sprawie powołania recenzenta Pana prof. zw. dr hab. Janusza Trzcińskiego w postępowaniu o nadanie tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego Prof. Lechowi Garlickiemu.

Dziekan WPiA zarządza głosowanie tajne
Głosują wszyscy członkowie Rady Wydziału

Wyniki głosowania:

Oddano: 39 głosów

Za: 37 głosów

Przeciw: 0 głosów

Wstrzymujący się: 2 głosy

Rada Wydziału większością głosów podjęła uchwałę w sprawie powołania recenzenta Pana prof. zw. dr. hab. Janusza Trzcńskiego w postępowaniu o nadanie tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego Prof. Lechowi Garlickiemu.

Dziekan WPiA zarządza głosowanie w sprawie powołania recenzenta Pana prof. zw. dr. hab. Zbigniewa Witkowskiego w postępowaniu o nadanie tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego Prof. Lechowi Garlickiemu.

Dziekan WPiA zarządza głosowanie tajne
Głosują wszyscy członkowie Rady Wydziału

Wyniki głosowania:

Oddano: 36 głosów

Za: 35 głosy

Przeciw: 0 głosów

Wstrzymujący się: 1 głos

Rada Wydziału większością głosów podjęła uchwałę w sprawie powołania recenzenta Pana prof. zw. dr. hab. Zbigniewa Witkowskiego w postępowaniu o nadanie tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego Prof. Lechowi Garlickiemu.

Dziekan WPiA zarządza głosowanie w sprawie powołania recenzenta Pana prof. zw. dr. hab. Jerzego Zajadło w postępowaniu o nadanie tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego Prof. Lechowi Garlickiemu.

Dziekan WPiA zarządza głosowanie tajne
Głosują wszyscy członkowie Rady Wydziału

Wyniki głosowania:
Oddano: 36 głosów
Za: 34 głosy
Przeciw: 1 głos
Wstrzymujący się: 1 głos

Rada Wydziału większością głosów podjęła uchwałę w sprawie powołania recenzenta Pana prof. zw. dr. hab. Jerzego Zajadło w postępowaniu o nadanie tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego Prof. Lechowi Garlickiemu.

UCHWAŁA NR 4/5/6/2017
RADY WYDZIAŁU PRAWA I ADMINISTRACJI
Z DNIA 30 STYCZNIA 2017 R.

W SPRAWIE WYZNACZENIA RECENZENTÓW
W PRZEWODZIE O NADANIE TYTUŁU
DOKTORA HONORIS CAUSA UNIwersYTETU GDAŃSKIEGO
PROF. ZW. DR. HAB. LECHOWI GARLICKIEMU

Rada Wydziału Prawa i Administracji UG postanawia (działając na podstawie § 12 ust. 4 Statutu Uniwersytetu Gdańskiego z dnia 25 czerwca 2015 r.) – w głosowaniu tajnym, dnia 30 stycznia 2017 r. – wyznaczyć recenzentów w przewodzie o nadaniu tytułu doktora honoris causa:

- prof. zw. dr. hab. Janusza Trzcíńskiego z Uniwersytetu Warszawskiego,

Wynik głosowania: uprawnionych: 59 osób, obecnych: 39 osób, oddano: 39 głosów, za: 37 głosów, przeciw: 0 głosów, wstrzymujących się: 2 głosy;

- prof. zw. dr. hab. Zbigniewa Witkowskiego z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika,

Wynik głosowania: uprawnionych: 59 osób, obecnych: 35 osób, oddano: 35 głosów, za: 34 głosy, przeciw: 0 głosów, wstrzymujących się: 1 głos;

– prof. zw. dr. hab. Jerzego Zajadło z Uniwersytetu Gdańskiego,

Wynik głosowania: uprawnionych: 59 osób, obecnych: 36 osób, oddano: 36 głosów, za: 34 głosy, przeciw: 1 głos, wstrzymujących się: 1 głos.

Dziekan
Prof. UG, dr hab. Jakub Stelina

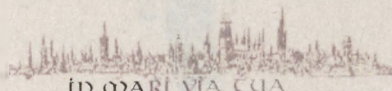

PISMA DZIEKANA
WYDZIAŁU PRAWA I ADMINISTRACJI UG
Z DNIA 30 STYCZNIA 2017 R.
DO PROFESORÓW JANUSZA TRZCIŃSKIEGO,
ZBIGNIEWA WITKOWSKIEGO I JERZEGO ZAJADŁO

UNIWERSYTET GDAŃSKI

Dr hab. Jakub Stelina
Profesor nadzwyczajny
DZIEKAN

Gdańsk, dn. 30.01.2017 r.

6010. 6140.47.K.2017.50.K.2017

Sz. Pan
Prof. dr hab. dr h.c. Janusz Trzcíński
Katedra Prawa Konstytucyjnego
Uniwersytet Warszawski
Wydział Prawa i Administracji
Ul. Krakowskie Przedmieście 26/28
00-927 Warszawa

W związku z pozytywną decyzją Konwentu Godności Honorowych Uniwersytetu Gdańskiego, w oparciu o uchwałę Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego z dnia 30 stycznia 2017 r., w sprawie powołania recenzentów, uprzejmie proszę Pana Profesora o ocenę dorobku naukowego **Pana Prof. zw. dr. hab. Lecha Garlickiego** w postępowaniu o nadanie Panu Profesorowi tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego.

Łączę wyrazy szacunku

DZIEKAN

dr hab. Jakub Stelina
profesor nadzwyczajny

Załącznik:

- 1) umowa o dzieło (2 egz.) rachunek, oświadczenie dla celów podatkowych, protokół odbioru;

Wydział Prawa i Administracji UG
ul. Jana Bazyńskiego 6, 80-309 Gdańsk
tel. +48 58 523 29 90, fax +48 58 523 29 60, email: dziekan@prawo.ug.edu.pl

UNIWERSYTET GDAŃSKI

Dr hab. Jakub Stelina
Profesor nadzwyczajny
DZIEKAN

Gdańsk, dn. 30.01.2017 r.

6010. 6140.46.K.2017.50.K.2017

Sz. Pan
Prof. zw. dr hab. Zbigniew Witkowski
Dziekan Wydziału Prawa i Administracji
Uniwersytet Mikołaja Kopernika
Ul. Władysława Bojarskiego 3
87-100 Toruń

W związku z pozytywną decyzją Konwentu Godności Honorowych Uniwersytetu Gdańskiego, w oparciu o uchwałę Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego z dnia 30 stycznia 2017 r., w sprawie powołania recenzentów, uprzejmie proszę Pana Profesora o ocenę dorobku naukowego **Pana Prof. zw. dr hab. Lecha Garlickiego** w postępowaniu o nadanie Panu Profesorowi tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego.

Łączę wyrazy szacunku

DZIEKAN

dr hab. Jakub Stelina
profesor nadzwyczajny

Załącznik:

- 1) umowa o dzieło (2 egz.) rachunek, oświadczenie dla celów podatkowych, protokół odbioru;

Wydział Prawa i Administracji UG
ul. Jana Bażyńskiego 6, 80-309 Gdańsk
tel. +48 58 523 29 90, fax +48 58 523 29 60, email: dziekan@prawo.ug.edu.pl

UNIWERSYTET GDAŃSKI

Dr hab. Jakub Stelina
Profesor nadzwyczajny
DZIEKAN

IN OMNIA VIA ECCIA

Gdańsk, dn. 30.01.2017 r.

6010.6140.48.K.2017.50.K.2017

Sz. Pan
Prof. zw. dr hab. Jerzy Zajadło
Kierownik Katedry Teorii i Filozofii Państwa i Prawa
w/m

W związku z pozytywną decyzją Konwentu Godności Honorowych Uniwersytetu Gdańskiego, w oparciu o uchwałę Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego z dnia 30 stycznia 2017 r., w sprawie powołania recenzentów, uprzejmie proszę Pana Profesora o ocenę dorobku naukowego **Pana Prof. zw. dr. hab. Lecha Garlickiego** w postępowaniu o nadanie Panu Profesorowi tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego.

Łączę wyrazy szacunku

DZIEKAN

dr hab. Jakub Stelina
profesor nadzwyczajny

Załącznik:

- 1) umowa o dzieło (2 egz.) rachunek, oświadczenie dla celów podatkowych, protokół odbioru;

Wydział Prawa i Administracji UG
ul. Jana Bażyńskiego 6, 80-309 Gdańsk
tel. +48 58 523 29 90, fax +48 58 523 29 60, email: dziekam@prawo.ug.edu.pl

OPINIE RECENZENTÓW

PROF. ZW. DR HAB. ZBIGNIEW WITKOWSKI
UNIwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

RECENZJA DOROBKU I OSIĄGNIĘĆ
PANA PROF. ZW. DRA HAB. LESZKA GARLICKIEGO
Z UNIwersytetu Warszawskiego
W ZWIĄZKU Z POSTĘPOWANIEM W SPRAWIE NADANIA TYTUŁU
DOKTORA HONORIS CAUSA UNIwersytetu Gdańskiego

Profesor zw. dr hab. Leszek Garlicki urodził się 23 sierpnia 1946 r. w Warszawie. Jest bez wątpienia jednym z najwybitniejszych polskich prawników, specjalizującym się w prawie konstytucyjnym. Od początku swojej aktywności zawodowej związany był, i wciąż pozostaje, z Wydziałem Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego. Jest także jego wybitnym absolwentem z rocznika 1968. Od roku 1969 nieprzerwanie związany jest z tamtejszą Katedrą Prawa Państwowego, przemianowaną potem na Katedrę Prawa Konstytucyjnego. Już w piątym roku po zakończeniu studiów, tj. w roku 1973, obronił doktorat pod kierownictwem wybitnego konstytucjonalisty tamtych czasów, wielkiego intelektualisty i człowieka niezłomnych zasad, profesora Jerzego Stembrowicza. Rozprawa doktorska poświęcona była *Sądowi Najwyższemu a naczelnym organom władzy państwowej w PRL* (opublikowana w 1977 r. przez Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego)

i na całe dziesięciolecie Jego aktywności naukowej wyznaczyła jeden z kilku podstawowych nurtów badawczych Kandydata, tj. badania nad ustrojem i pozycją władzy sądowniczej w Polsce i na świecie. W ciągu kolejnych pięciu lat, a więc w 1978 r., L. Garlicki przygotował rozprawę habilitacyjną w postaci monografii poświęconej relacjom ustrojowym między parlamentem a rządem w RFN (*Parlament a rząd w RFN*), wydanej w prestiżowym wydawnictwie Ossolineum w 1978 r. Pracą tą L. Garlicki wyznaczył na następne dziesięciolecie nie tylko dla siebie samego kolejny krąg badawczy, którego zakres można określić jako badania nad prawem parlamentarnym i nad systemami źródeł prawa w aspekcie porównawczym, ale także dla wielu pokoleń młodych polskich badaczy poszukujących sobie miejsc eksploracji naukowej. Swoją erudycyjną rozprawą habilitacyjną L. Garlicki odkrył w polskiej literaturze nowe i niezbadane jeszcze pokłady niezwykle ciekawego i potencjalnie szerokiego, niemieckiego fenomenu ustrojowego, czyli tzw. parlamentaryzmu zrjonalizowanego. Szybko stał się znawcą ustrojowej problematyki niemieckiej, w czym niezwykle pomogły Jemu wyjazdy stypendialne prestiżowej Fundacji Humboldta w latach 1974–1975 na uniwersytecie w Tybindze, a także nawiązane szerokie kontakty w świecie niemieckiej nauki prawa konstytucyjnego (m.in. z wybitnymi profesorami: Klausem Sternem, Thomasem Oppermannem, Georgiem Brunnerem) oraz dostrzeżone przez naukę niemiecką liczne erudycyjne i nowatorskie publikacje Kandydata w czasopiśmiennictwie naukowym RFN.

Już w 1980 r. L. Garlicki uzyskał stanowisko docenta na Wydziale Prawa UW, rozpoczął również pełnienie wielu ważnych, pracochłonnych, ale i prestiżowych stanowisk i funkcji w administracji nauki. Mając niespełna 35 lat pełnił w szczególności funkcję dyrektora Instytutu Nauk o Państwie i Prawie UW (1981–1987), kierownika Zakładu, a potem Katedry Prawa Konstytucyjnego (1987–1989) oraz przewodniczącego Rady Naukowej Instytutu Nauk o Państwie i Prawie. Z kolei w latach 1990–1993 sprawował obowiązki dyrektora Ośrodka Studiów Amerykańskich UW. Po upływie kolejnych

siedmiu lat, a więc w wieku zaledwie 40 lat, wypełnionych intensywnymi pracami badawczymi, stypendiami zagranicznymi (w 1979/80 i 1989/90 jako wykładowca, odpowiednio w Saint Louis University i University of Indiana, Bloomington – w ramach wymiany organizowanej przez Ośrodek Studiów Amerykańskich UW, a w latach 1991–1992 – jako wykładowca na Capital University, Columbus) i bardzo licznymi publikacjami polskimi i zagranicznymi, Kandydat uzyskał w grudniu 1987 r. tytuł profesorski, stając się bodaj najmłodszym wówczas w kraju tzw. profesorem belwederskim w naukach prawnych.

Status full-profesora, prowadzona z niewiarygodną pasją i determinacją działalność naukowo-badawcza sprawiły, że L. Garlicki zaprzagnął zakosztować praktyki prawniczej umożliwiającej połączenie efektów badawczych z realiami życia społecznego i politycznego naszego kraju. Szczęśliwie był to czas po uchynieniu rygorów stanu wojennego na początku lat 80. XX w., gdy pojawiła się polityczna możliwość podjęcia prób ograniczonej jeszcze przebudowy ustroju państwa, ale jednak. To czas, gdy Kandydat spontanicznie i bardzo aktywnie włączył się jako ekspert sejmowy, w latach 1984–1986, w konstruowanie dwóch świeżo dopuszczonych do „obrotu” ustrojowej instytucji – tj. Trybunału Konstytucyjnego i Rzecznika Praw Obywatelskich. Wiosną 1989 r. prof. L. Garlicki uczestniczył w pracach jednego z tzw. „podstolików” działających w ramach prac nad reformami tzw. Okrągłego Stołu, przyczyniając się waleńnie do wytyczania ram normatywnych dla podejmowanych konkretnych decyzji ustrojowych.

Na szczególną uwagę w karierze zawodowej Kandydata zasługują lata po roku 1990 aż po rok 2012. W tym czasie bowiem L. Garlicki poznał naprawdę dogłębnie kolejne ważne punkty struktury ustrojowej naszego państwa oraz jego międzynarodowego otoczenia.

Oto od 1993 r. Kandydatowi dane było przez kilkanaście lat pracować w charakterze sędziego najbardziej prestiżowych instytucji sądowych w Polsce (od 1993 r. do 2001 r. był sędzią

Trybunału Konstytucyjnego RP) oraz systemu ustrojowego Rady Europy, tj. został (w latach 2020–2012) sędzią w Europejskim Trybunale Praw Człowieka w Strasburgu). W latach 2011–2012 został wybrany tam na stanowisko prezesa IV Izby ETPCz, co samo w sobie było rezultatem ogromnego międzynarodowego uznania dla wielkich kompetencji i profesjonalizmu oraz bezsprzecznego autorytetu naukowego Profesora. Pomimo rozmaitych bardzo poważnych zobowiązań zawodowych w kraju i za granicą Profesor Garlicki nie odmawiał prośbom środowiska konstytucyjnego i brał na swoje barki dodatkowe obowiązki społeczne i naukowe. Przez całe lata udzielał się niezwykle aktywnie w życiu naukowym doktryny polskiego prawa konstytucyjnego nie tylko przez publikacje w czołowych dla tej gałęzi prawa czasopismach naukowych, ale także poprzez niezwykle aktywny udział w ogólnopolskich dorocznych zjazdach naukowych katedr i zakładów prawa konstytucyjnego, skupiających czołówkę polskiej nauki prawa konstytucyjnego. Zabierał, uchodzący zawsze za bardzo znaczący, głos w kwestiach roli sądownictwa administracyjnego i konstytucyjnego w nowoczesnym społeczeństwie, w sprawach rozumienia i realizacji zasady demokratycznego państwa prawnego, w kwestiach ochrony praw jednostki, a wreszcie w kwestiach rozwoju instytucjonalnego Unii Europejskiej. Wielokrotnie Leszkowi Garlickiemu powierzano wygłoszenie referatu podczas prestiżowych konferencji naukowych krajowych i międzynarodowych. Było to zawsze widomym wyrazem uznania dla dorobku naukowego i wielkiego autorytetu naukowego Kandydata.

W tym kontekście należy zaznaczyć także, iż Profesor Garlicki w latach 1991–1992 pełnił prestiżową funkcję przewodniczącego Polskiego Towarzystwa Prawa Konstytucyjnego, będącego członkiem AIDC, tj. Międzynarodowego Stowarzyszenia Prawa Konstytucyjnego. Od 2005 r. Profesor zasiada w Komitecie Wykonawczym tej organizacji, zaś od 2011 r. pełni, z wyboru, funkcję jej wiceprezesa. W latach 2011–2012 był członkiem założycielem European Law Institute i był członkiem jego Rady w pierwszej kadencji. Kandy-

dat stał się Uczonym tak znanym i uznawanym na świecie, że gdy w 2012 r. kończył drugą kadencję sędziowską w ETPCz w Starsburgu, wiele prestiżowych uniwersytetów na świecie proponowało Jemu status *visiting professor*. Profesor Garlicki wykładał na uczelniach Izraela, Hongkongu i USA. Były to: Tel Aviv University, University of Hong Kong, New York University, Washington University (St. Louis) i – dwukrotnie – Yale University.

Ponadto wiele prestiżowych prawniczych czasopism polskich i międzynarodowych zabiegało, by mieć w gronie swoich kolegów redakcyjnych lub rad naukowych Profesora. Z polskich najważniejszych czasopism prawniczych wymienić wypada: „Państwo i Prawo”, „Przegląd Sądowy”, „Europejski Przegląd Sądowy” oraz do wiosny 2016 r. – „Przegląd Sejmowy”. Z zagranicznych czasopism natomiast należy wskazać: „Annuaire International de Justice Constitutionnelle”, „Asia-Pacific Journal on Human Rights and the Law”, „International Journal of Constitutional Law”, „Revue française de droit constitutionnel”, „Srvnitelnoie Konstitucionnoie Obozrenie”.

Efektywny dorobek naukowy Kandydata obejmuje ponad 500 pozycji, w tym w języku polskim 7 monografi autorских (2 pisane z innymi autorami), 6 publikacji komentarzowych (współautorstwo i redakcja naukowa), 1 podręcznik akademicki (19 wydań) i 2 skrypty, 50 opracowań źródłowych (w tym 9 książkowych), 96 artykułów w pracach zbiorowych, 97 artykułów w czasopismach naukowych, 57 recenzji i polemik oraz 12 glos. W językach obcych natomiast wykaz publikacji Kandydata obejmuje łącznie 153 pozycje, publikowane były przede wszystkim we Francji, w Hiszpanii, Izraelu, Japonii, Niemczech, Rosji, w Stanach Zjednoczonych, a także w Chinach, Estonii, Holandii, Norwegii, Szwajcarii, Włoszech oraz na Tajwanie i na Węgrzech. Jest to ilościowo i jakościowo dorobek olbrzymi, któremu nie sposób nie wyrazić wielkiego uznania i absolutnego szacunku. Jest unikalny w skali krajowej i z całą pewnością w skali międzynarodowej.

Cały dorobek naukowo-badawczy Profesora został spżytkowany w fenomenalny sposób, gdy po bardzo aktywnym okresie krajowej działalności eksperckiej, o której już wspomniałem wcześniej, w uznaniu Jego niezwyklej kompetencji i szeroko rozwiniętych kontaktów międzynarodowych, zaproponowano Profesorowi pracę na stanowisku sędziego TK RP, a potem ETPCz w Strasburgu. Ten „fragment” działalności zawodowej Kandydata trwał blisko 20 lat.

W tym niezwykle aktywnym i płodnym naukowo okresie Kandydat miał unikalną sposobność wykorzystywania swojego dorobku naukowego na niwie orzeczniczej TK RP i ETPCz w Strasburgu, a potem mógł orzecznictwo sądów i trybunałów, w których orzekał, wykorzystywać jako materiał ilustracyjny w swoich publikacjach, podręcznikach oraz w wykładach akademickich.

Nie da się przecenić roli Profesora w kształtowaniu podstaw orzecznictwa polskiego TK w okresie transformacji ustrojowej zarówno poprzedzającym uchwalenie nowej Konstytucji RP, a więc przed 1997 r., jak i po jej przyjęciu 2 kwietnia 1997 r. przez Zgromadzenie Narodowe, później zaś w referendum przez Naród. Nie do przecenienia jest w tym czasie wkład Lecha Garlickiego w ustalenie pierwszego rozbudowanego pojęcia zasady proporcjonalności, w sformułowanie przesłanek stosowania (ograniczania) zasady równości, w ustalenie zakresu stosowalności przedkonstytucyjnego orzecznictwa TK po 1997 r., a także w wyznaczanie orzeczniczego kształtu nowej, po 1997 r., instytucji w polskim prawie konstytucyjnym, tj. skargi konstytucyjnej. Z wielkim zapałem Kandydat zajmował się także badawczo instytucją współczesnego ombudsmana i jego polskiego wcielenia pod postacią Rzecznika Praw Obywatelskich.

Także później, już jako sędzia sprawozdawca w składach orzekających ETPCz w Strasburgu, Profesor Garlicki wywierał duży wpływ m.in. na treść wyroków Wielkiej Izby w sprawach restytucji ponacjonalizacyjnej (sprawy *Blečić vs Chorwacja* oraz *Kopeczky vs Słowacja*), o zakres ochrony przed pozbawieniem wolności w sprawach terrorystycznych

(sprawa A. i in. vs Zjednoczone Królestwo), o objęciu prawa do rokowań zbiorowych zakresem wolności związkowych chronionych przez EKPCz (sprawa Demir i Baykara vs Turcja), w sprawie zakazu dyskryminacji opartej na kryterium etnicznym (sprawa Sejdići Finci vs Bośnia i Hercegowina). W sprawach polskich duże znaczenie miało wypracowanie koncepcji tzw. wyroków pilotażowych (sprawa Broniowski), uznanie – wspólnie z polskim TK i SN – niedopuszczalności praktyki przetłoczenia polskich zakładów karnych, ustalenie stanowiska Trybunału wobec polskiego ustawodawstwa w sprawach przewlekłości postępowania sądowego oraz nadmiernej długości tymczasowych aresztowań, ustalenie stanowiska Trybunału wobec roszczeń niemieckich organizacji przesiedleńczych (sprawa Preussische Treuhand) oraz wobec spraw rozstrzyganych w ramach Polsko-Niemieckiej Fundacji Pojednanie (sprawa Woś).

W niezwykle imponującym i wszechstronnym dorobku Kandydata, generalnie rzecz ujmując, dają się wyraźnie wyodrębnić następujące, podstawowe nurty badawcze:

- 1) pozycja i ustrój władzy sądowniczej, a przede wszystkim – sądów konstytucyjnych;
- 2) międzynarodowa ochrona praw człowieka, a przede wszystkim – rola i treść orzecznictwa ETPCz w Strasburgu;
- 3) prawo parlamentarne, a przede wszystkim – relacje pomiędzy parlamentem a rządem oraz systemem źródeł prawa;
- 4) teoria konstytucji, przede wszystkim zaś rola i zakres prawek konstytucyjnych.

Należy raz jeszcze wyraźnie i z najwyższą aprobatą skonstatować obecność w całym dorobku naukowym Leszka Garlickiego niezwykle szerokiej badawczej podstawy prawno-porównawczej. Nawet wtedy, gdy badania dotyczyły instytucji czysto polskich, czynione były analizy i odniesienia porównawcze, bo autor starał się zawsze ukazywać rodzime rozwiązania w uwikłaniu aktualnie egzystujących rozwiązań i trendów w podobnych nam kulturowo i cywilizacyjnie państwach demokratycznych. To uzasadnia stałą obecność w kręgu odniesień prawno-porównawczych w licznych

pracach Kandydata problematyki niemieckiej i francuskiej, a z uwagi na zakres efektywnego globalnego promieniowania w zakresie badań ustrojowych – problematyki amerykańskiej.

W kontekście pierwszej z wyodrębnionych sfer badawczych Kandydata, a więc w odniesieniu do badań nad ustrojem i pozycją władzy sądowniczej, wypada stwierdzić, że był to najstarszy, bo najszybciej zidentyfikowany przez Kandydata nurt zainteresowań naukowych. Wspomniałem już o doktoracie L. Garlickiego skoncentrowanym na problematyce pozycji ustrojowej polskiego Sądu Najwyższego. Badania te i refleksje budowane wokół tego tematu ulegały z czasem jeszcze większemu uściśleniu, dojrzewały i owocowały kolejnymi przemyśleniami w licznych publikacjach Kandydata. Warto dostrzec na tym tle podejmowane stosunkowo wcześnie, bo jeszcze w 1973 r., próby zainteresowania doktryny i włączenia do dyskursu naukowego dobrze i starannie uzasadnianej potrzeby wprowadzenia idei sądowej kontroli konstytucyjności prawa w naszym porządku ustrojowym. Znaczącą rolę w tym zakresie odegrało opublikowane w „Studiach Prawniczych” 1973, nr 38 (czasopiśmie INP PAN), studium naukowe zatytułowane *Sejm a Sąd Najwyższy*. W 1982 r. L. Garlicki opublikował w pracy zbiorowej wydanej w Ossolineum kolejne studium pt. *Sąd Najwyższy w PRL*, w którym wyraźnie opowiedział się za koncepcją powierzenia kontroli konstytucyjności ustaw właściwości wyodrębnionego w systemie ustrojowym naszego państwa organu w postaci sądu czy też trybunału konstytucyjnego. W warunkach przewycięzania rygorów okresu stanu wojennego uchwalona w tym samym czasie nowelizacja konstytucji z marca 1982 r. przesądziła ostatecznie o powołaniu do życia Trybunału Konstytucyjnego w Polsce. Od początku obecności TK w naszym instrumentarium konstytucyjno-prawnym Kandydat obejmował ustawodawstwo dotyczące podstaw ustroju i funkcjonowania tegoż trybunału analizami o komentatorskim charakterze. I tak, od razu po wprowadzeniu TK do konstytucji w dorobku Profesora znajdziemy całościową analizę pierwszej historycznej ustawy o TK z 1985 r. w komentarzu opracowanym wspólnie

z Januszem Trzcíńskim w 1996 r. Po czym zaraz po uchwaleniu Konstytucji RP z dnia 2 kwietnia 1997 r., a na jej podstawie ustawy o TK z 1997 r., ukazał się (przy współautorstwie Zdzisława Czeszejko-Sochackiego i Janusza Trzcíńskiego), nowy *Komentarz do ustawy o Trybunale Konstytucyjnym* (1999), do dziś stanowiący podstawową pozycję w tej materii i nadal chętnie przywoływany w doktrynie i orzecznictwie.

Odtąd problematyka trybunału konstytucyjnego pozostała na wiele lat, a można stwierdzić, że na stałe, w orbicie zainteresowań naukowo-badawczych Profesora Garlickiego, który prowadził intensywne badania nad zagadnieniem sądownictwa konstytucyjnego i wydał trzy fundamentalne monografie ukazujące tę problematykę w USA (*Sąd Najwyższy Stanów Zjednoczonych Ameryki. Konstytucja – polityka – prawa obywatelskie*, Wrocław 1982), w Europie Zachodniej (*Sądownictwo konstytucyjne w Europie Zachodniej*, Warszawa 1987) oraz we Francji (*Rada Konstytucyjna a ochrona praw jednostki we Francji*, Warszawa 1993). Na uwagę i wyróżnienie w zestawieniu wielkich prac Kandydata z pewnością zasługuje monografia o zachodnioeuropejskim sądownictwie konstytucyjnym, zaprezentowano w niej bowiem metodę porównawczą, systematyzując wywód nie według kryterium krajowego, a według specyfiki instytucji sądu konstytucyjnego. Praca ta odegrała dużą rolę w procesie kształtowania się praktyki funkcjonowania nowo powołanego sądownictwa konstytucyjnego w naszym kraju. W tym samym czasie ukazała się spora liczba artykułów prezentujących poszczególne aspekty funkcjonowania sądownictwa konstytucyjnego w rozwiniętych państwach demokratycznych, a podsumowaniem badań i występujących wówczas tendencji rozwojowych sądownictwa konstytucyjnego były publikowane w 2009 r. w Polsce, w „Przeglądzie Sejmowym”, a za granicą w „Revue française de droit constitutionnel” artykuły.

Profesor Garlicki podejmował szerokie badania orzecznictwa współczesnego sądownictwa konstytucyjnego w kilku krajach europejskich oraz ETPCz w Strasburgu w kwestii wolności religijnych i prezentował je jako sprawozdawca

generalny podczas prestiżowych kongresów międzynarodowych, w omawianym przypadku na XI Konferencji Europejskich Sądów Konstytucyjnych (Warszawa 1999), dodatkowo zapraszany był do publikowania wyników swoich badań w innych naukowych ośrodkach europejskich m.in. w Brigham („Brigham Young University Law Review” 2001, no. 2).

Prestiżowe i doniosłe naukowo było też stałe uczestnictwo Kandydata w dorocznych konferencjach „Global Constitutionalism” organizowanych przez Yale Law School. Debaty konferencyjne poświęcone były zwykle współczesnym kierunkom orzecznictwa sądów konstytucyjnych. Profesor Garlicki dokonywał systematycznie prezentacji orzecznictwa TK na potrzeby polskiej praktyki sądowej i prawniczej zamieszczanej (od 1991 r.) w „Przeglądzie Sądowym”, w odpowiednio zmodyfikowanej wersji francuskiej przeglądy takie publikowane były (od 1987 r.) w „Annuaire International de Justice Constitutionnelle”. Najważniejsze orzeczenia TK znalazły też prezentację (L. Garlickiego, Mirosława Granata i Marka Safjana) w pracy porównawczej *Les grandes décisions des cours constitutionnelles européennes* (Dalloz, Paris 2008). Natomiast niemieckojęzyczna prezentacja pierwszego dziesięciolecia orzecznictwa TK została zawarta w zbiorze *Verfassungsgerichtsbarkeit in Polen*, red. G. Brunner, L. Garlicki, Nomos, Baden-Baden 1999. Z inicjatywy Profesora, a także pod Jego współredakcją (L. Garlicki, Marta Derlatka, Marcin Wiącek) w 2016 r. powstała, licząca prawie 1000 stron, fundamentalna praca zbiorowa wydana przez wydawnictwo Wolters Kluwer pt. *Na straży prawa. Trzydzieści lat orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego*. Praca ta stanowi krytyczny przegląd 30 najważniejszych orzeczeń polskiego TK z trzydziestolecia jego działalności. Na odrębną uwagę zasługują liczne wypowiedzi Kandydata dotyczące obecnego kryzysu działalności polskiego sądownictwa konstytucyjnego, ich wyraźnym motywem przewodnim jest wypracowana przez Kandydata teza, iż w razie zakłócanego działania TK, ochrona konstytucji, a w tym odmowa stosowania niekonstytucyjnych ustaw podejmowanych przez parlament, może być dokonywana bez-

pośrednio przez sądy, w tym zwłaszcza przez Sąd Najwyższy i Naczelny Sąd Administracyjny.

Wszystko to sprawia, że z całym przekonaniem można stwierdzić, że L. Garlicki stał się jednym z najbardziej znanych, uznanych i rozpoznawalnych, czołowych polskich badaczy sądownictwa konstytucyjnego w kraju i za granicą. Z naszej krajowej perspektywy badania L. Garlickiego i ich wyniki miały kapitalne i nie do przecenienia znaczenie zarówno informacyjne (tworząc istotne punkty odniesienia dla polskiej myśli konstytucyjnej), jak i doktrynalne. Badania L. Garlickiego bowiem coraz szerzej obejmowały aksjologiczne aspekty funkcjonowania sądownictwa konstytucyjnego, bardzo obszernie odnosiły się do jednej z kluczowych zasad naszego nowego konstytucjonalizmu, bogato wykorzystywanej w liniach orzeczniczych dotyczących rozmaitych spraw polskiego TK, tj. zasady państwa prawnego. Kandydat nie zaprzestawał przy tym ani na chwilę wytyczania trendów badawczych polskiej doktryny prawa konstytucyjnego i z wielką pasją i determinacją, ale i z wyraźną przyjemnością, zajmował się organizowaniem badań porównawczych nad innymi także instytucjami ochrony konstytucyjności i legalności, zwłaszcza sądownictwa administracyjnego. Koniecznie trzeba dodać, że i na tej niwie można zarejestrować Jego spektakularne sukcesy, zorganizował m.in. ogólnopolskie grupy badaczy i został redaktorem naukowym dwóch, ciągle obecnych i często powoływanych w literaturze fachowej, prac zbiorowych pt. *Sądownictwo administracyjne w Europie Zachodniej*, Warszawa 1990 oraz *Ręcznik Praw Obywatelskich*, Warszawa 1989.

Bardzo ważne miejsce w badaniach Kandydata zajmuje problem międzynarodowej ochrony praw człowieka. Badania te były uskuteczniane najpierw za pośrednictwem analiz problemu w liniach orzeczniczych rozmaitych sądów konstytucyjnych w państwach demokratycznych, a od końca lat 90. XX stulecia, po wejściu Profesora Garlickiego do ETPCz w 2002 r., skupiły się na badaniach nad europejskim systemem ochrony, zwłaszcza na rozwiązaniach konwencji europejskiej. Jako sędzia ETPCz Profesor Garlicki

systematycznie umacniał swoją pozycję wybitnego znawcy szeroko rozumianego systemu ochrony praw człowieka i nieodwołalnie zajął bardzo mocną i znaczącą pozycję w gronie uczonych o europejskim, a w dużym stopniu światowym autorytecie.

Praca w ETPCz w Strasburgu nie zerwała ani nawet nie osłabiła kontaktów i współpracy Profesora ze środowiskiem polskich konstytucjonalistów, przeciwnie zaowocowała kolejnymi licznymi publikacjami, w tym znaczącego merytorycznie komentarza do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, a także artykułami dotyczącymi poszczególnych aspektów realizacji tej konwencji w rodzimym systemie prawnym. Były to zagadnienia stosowania konwencji przez polskie organy władzy publicznej, a zwłaszcza przez sądy. Profesor Garlicki optował jednoznacznie za bezpośrednim i samoistnym stosowaniem konwencji przez sądy, w tym za kompetencją sądów (Trybunału Konstytucyjnego) do badania zgodności polskich regulacji (także ustawowych) z postanowieniami EKPCz. Innym bardzo kluczowym wątkiem w wypowiedziach naukowych Profesora Garlickiego były rozważania nad mocą wiążącą orzecznictwa ETPCz i tu reprezentował On pogląd, oparty na koncepcji tzw. „żyjącego prawa”, iż orzecznictwo to stanowi integralny element konwencji, więc prawnym obowiązkiem sądów krajowych jest stosowanie konwencji w takiej treści i zakresie, jak ustaliły to wyroki ETPCz.

W badaniach i publikacjach dotyczących konwencji L. Garlicki podejmował kwestie „typowe” dla polskich spraw wnoszonych do ETPCz w Strasburgu oraz problemy sprawiające największe trudności w praktyce krajowej. Wymienić tu należy serię artykułów poświęconych mocy wiążącej konwencji (oraz orzecznictwa ETPCz) w procesie ich stosowania przez sądy krajowe, a także publikacje dotyczące art. 6 konwencji i dotykające przede wszystkim – przewlekłości postępowania przed sądami krajowymi. Ważne były również publikacje dotyczące prawa własności, co łączyło się m.in. z kontrowersjami wokół problemów restytucji i reprivaty-

zacji, a także – dotyczące wolności wypowiedzi, zwłaszcza w aspekcie pozycji dziennikarzy. Kandydat systematycznie uczestniczył w dorocznych wyjazdowych konferencjach różnych izb SN, a Jego wykłady i wygłaszane ze znanostwem materii wypowiedzi zawsze spotykały się z wielkim zainteresowaniem i uznaniem uczestników debat, świadectwem stałego doceniania wiedzy i kompetencji Profesora i uznania dla owego „promieniowania” przez Profesora doświadczeniem i dorobkiem strasburskim było ich systematyczne publikowanie w wydawnictwach SN.

Jednocześnie można wskazać obecność licznych publikacji Profesora, głównie w językach obcych, dotyczących ogólniejszych aspektów aktualnego orzecznictwa strasburskiego, wypowiadał się w nich m.in. za postrzeganiem i respektowaniem ETPCz w perspektywie organu o quasi-konstytucyjnym charakterze i z tego powodu działającego nie tyle jako „sąd skargi indywidualnej”, ile jako instrument wcielania w życie „europejskiego porządku konstytucyjnego”.

Sporo uwagi w swoich zaawansowanych badaniach nad sądownictwem konstytucyjnym w aspekcie porównawczym oraz nad ponadnarodowymi instytucjami ochrony praw człowieka poświęcił Kandydat dialogowi między sądami. Wątek ten otworzyły dwa artykuły w „International Journal of Constitutional Law”: *Sądy konstytucyjne kontra sądy najwyższe* (nr 1 z 2007 r.) oraz *Współpraca między sądami. Rola ponadnarodowych jurysdykcji europejskich* (nr 3–4 z 2008 r.), a waga tych wypowiedzi polega m.in. na tym, że pierwsze z wymienionych opracowań pozostaje najczęściej cytowaną pracą L. Garlickiego w języku angielskim. Autor zaprezentował tam tezę o endemicznej naturze napięć między najwyższymi instancjami sądowymi oraz o równoczesnym kształtowaniu się naturalnych mechanizmów kooperacji, służących rozładowywaniu tych napięć. Podejmował też w licznych publikacjach próby typizacji różnych form dialogu, oscylujących pomiędzy jednostronną recepcją (typową zwłaszcza dla sądów „słabszych”), do dwustronnej wymiany koncepcji i rozwiązań orzeczniczych bądź też do konfrontacji między

sądami, o czym mówił ostatnio w kwietniu 2016 r. na kolejnej konferencji w Yale University.

Kolejny i nader ciekawy wątek badań Kandydata stanowią Jego analizy i refleksje nad prawem parlamentarnym i systemem źródeł prawa. Początkowo podejmowane one były jako analizy rozwiązań zagranicznych oraz ustaleń porównawczych. Była już o tym mowa w niniejszej recenzji. Najpierw L. Garlicki skupiał się na dorobku ustrojowym „parlamentaryzmu zracjonalizowanego” RFN, a z czasem Francji współczesnej.

W perspektywie polskiego systemu ustrojowego badania i analizy Kandydata koncentrowały się początkowo na wybranych rozwiązaniach prawa parlamentarnego (badania nad interpelacjami w latach 80. XX w., nad Najwyższą Izbą Kontroli) a z czasem, gdy Profesor współpracował jako ekspert z parlamentem w latach 1991–1992, formułował szereg opinii i ekspertyz dotyczących zwłaszcza różnych aspektów charakteru i zakresu oddziaływania Regulaminu Sejmowego. Analizy te skupiały się przede wszystkim na perspektywie konstytucyjnej, wyznaczającej ramy i granice dla autonomicznego prawa parlamentarnego. Tym samym kładziono w nich nacisk na kontrolę tego prawa i roli organów sądowych w tym zakresie.

Niezwykle cenne i niedające się przecenić pozostają publikacje L. Garlickiego poświęcone systemowi źródeł prawa, zwłaszcza pozycji ustawy w tym systemie, szczególnie istotna była teza o zmianie znaczenia i zakresu koncepcji wyłączności ustawy na tle konstytucji z 1997 r. W późniejszym okresie przedstawiono zwłaszcza fundamentalne dzieło pt. *Konstytucyjne źródła prawa administracyjnego* [w:] *System prawa administracyjnego*, t. 2, Warszawa 2012. W pracy tej L. Garlicki stanowczo wypowiedział tezę o dychotomicznym ujęciu systemu źródeł prawa w konstytucji z 1997 r., odmawiając tym samym słuszności tezie o trwaniu dopuszczalności tworzenia źródeł o „pośrednim” charakterze, co stanowiłoby powrót do znanej w PRL-u koncepcji „aktów samoistnych”.

Wszechstronne analizy konstytucyjne regulacji polskiego prawa parlamentarnego znalazły odzwierciedlenie głównie

w komentarzach do konstytucji RP, gdzie L. Garlicki opracowywał prawie wszystkie (poza jednym) artykuły rozdziału III konstytucji z 1997 r. Komentarze te z wielką regularnością i akceptacją są powoływane we współczesnej polskiej literaturze ustrojowej oraz w orzecznictwie konstytucyjnym. W ogóle wydaje się, że L. Garlicki jest najczęściej i najchętniej cytowanym Uczonym w polskiej doktrynie prawa konstytucyjnego.

Nie sposób nie odnieść się w niniejszej recenzji do badań Kandydata nad teorią konstytucji. W najpełniejszy sposób problem objawił się w kontekście kwestii poprawek konstytucyjnych, a w tym pytania o ich dopuszczalny zakres. W początkowym stadium refleksji Profesor badał tzw. normy konstytucji relatywnie niezmiennialne (w: *Charakter i struktura norm konstytucji*, red. J. Trzcíński, Warszawa 1997), po czym całościowo przedstawił go w dwóch opublikowanych za granicą artykułach (z Zofią Garlicką) *External Review of Constitutional Amendments? International Law as a Norm of Reference*, „Israel Law Review” 2011, vol. 44, issue 3, oraz *Review of Constitutionality of Constitutional Amendments (An Imperfect Response to Imperfections?)*, „Journal of Constitutional Law” 2012, vol. 1, issue 1. Ogólne z natury rzeczy ustalenia autorzy odnieśli także do rodzimych polskich uwarunkowań w kolejnych publikacjach z roku 2010 i 2016. Bardzo interesująco i pouczająco, także z naszej polskiej perspektywy, wypadają ustalenia dotyczące doświadczeń węgierskich, w konsekwencji dostrzeżenia których zaproponowano typizację sytuacji, gdy dochodzi do nadużycia poprawki konstytucyjnej oraz możliwe rozwiązania proceduralne dopuszczające kontrolę poprawek zarówno na forum rodzimego sądu konstytucyjnego, jak i przez sądy międzynarodowe. Nadzwyczaj ciekawym wątkiem o szerszym wymiarze była przedstawiona przez autorów możliwość zaadaptowania konstrukcji działania w „złej wierze” w prawie konstytucyjnym, w pracy ukazano typowe sytuacje, gdy działania takie występują.

Poddano analizom także problem wejścia w życie konstytucji, zwłaszcza w kontekście wystąpienia jej efektu derogacyjnego wobec dawniejszego ustawodawstwa i odnoszono

się do sytuacji, gdy nowa konstytucja nie tylko uchyla dalsze obowiązywanie niezgodnych z nią regulacji, ale – wyjątkowo – oddziałuje ze skutkiem *ex tunc* (wstecznym), pozbawiając regulacje wcześniejsze, a nawet te dość dawne, czasowo rzecz biorąc, wszelkiej skuteczności prawnej.

Na uwagę i wielkie uznanie zasługują w tym kontekście badania obejmujące problem zakresu i rangi jednej z kluczowych klauzul wprowadzonych do naszej konstytucji po 1989 r., tj. klauzuli demokratycznego państwa prawnego. W tym zakresie olbrzymie znaczenie ma opracowanie Kandydata zaprezentowane w pracy zbiorowej pt. *Zasada demokratycznego państwa prawnego w Konstytucji RP*, red. Sławomira Wrótkowska, Warszawa 2006.

W całym dotychczasowym dorobku Kandydata odnajdujemy wszystkie możliwe w nauce formy wypowiedzi, co doskonale świadczy o wirtuozerii Jego warsztatu naukowego. Na podkreślenie jednak zasługują dwie z nich – autorski podręcznik polskiego prawa konstytucyjnego, posiadający od 1997 r. aż 16 wydań w warszawskim wydawnictwie Liber, a potem jeszcze 3 wydania pod skrzydłami prestiżowego wydawnictwa Wolters Kluwer. Jest to dzieło dydaktyczne o objętości 500 stron znakomicie usystematyzowane, obejmujące za każdym razem najbardziej aktualny stan prawny obowiązujących w Polsce rozwiązań ustrojowych i oddające w mistrzowski sposób obraz i krytyczną ocenę polskiego konstytucjonalizmu. Podręcznik jest w obiegu dydaktycznym nawet w tych ośrodkach uniwersyteckich naszego kraju, które dysponują własnymi, lokalnymi opracowaniami stworzonymi na potrzeby swojej dydaktyki. Ciekawym i bardzo pożytecznym uzupełnieniem podręcznika jest także wydany przez Kandydata zbiór *Konstytucja RP i inne akty prawne*, z obszernym wprowadzeniem wydawany przez wiele lat w serii „Teksty ustaw Becka” (wyd. 11, Warszawa 2012). Absolutnie nie do przecenienia jest także seria komentarzy do konstytucji, wydawanych przez Wydawnictwo Sejmowe w ciągu minionych 20 lat pod redakcją naukową i z autorskim udziałem L. Garlickiego oraz innych wybitnych polskich konstytucjo-

nalistów. Zapoczątkowało je opracowanie dwutomowego komentarza do przepisów konstytucyjnych obowiązujących po wejściu w życie tzw. małej konstytucji z 1992 r., został on opublikowany w latach 1995–1996, zamyka je już w nowym stanie prawnym w okresie obowiązywania konstytucji z 1997 r. pięciotomowe dzieło *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, opublikowane w roku 1999, 2001, 2003, 2005 i 2007. Jest to kilkusetarkuszowe opracowanie podejmujące szeroko analizę rozwiązań przyjętych w konstytucji z 1997 r. i – stopniowo – konfrontujących je z praktyką ich stosowania, przede wszystkim z perspektywy orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego oraz innych najwyższych organów sądowych. Trwają zabiegi nad przygotowaniem drugiego wydania tego komentarza opracowywanego obecnie przez szerszą, międzypokoleniową grupę autorów i redagowanego przez L. Garlickiego i Marka Zubika.

Nie do przecenienia jest olbrzymi osobisty wkład Profesora L. Garlickiego w opracowywanie polskich przekładów konstytucji państw obcych. Przez ponad 20 lat był on redaktorem naukowym serii przekładów publikowanych przez Bibliotekę Sejmową, samodzielnie opracowując też wprowadzenia m.in. do konstytucji Japonii, Chorwacji i Estonii. Swego rodzaju podsumowaniem tej aktywności było przygotowanie obszernego wprowadzenia do *Konstytucje państw Unii Europejskiej*, pod red. W. Staśkiewicza, Warszawa 2011.

Na koniec zaakcentowałbym liczne związki Kandydata z gdańskim akademickim środowiskiem prawniczym. Przypomnę, że pierwszym wypromowanym przez prof. Garlickiego doktorem był gdańszczanin, dr Wiesław Kraluk, że pod wpływem osobistych rekomendacji Profesora Garlickiego, w uznaniu znakomitych zasług oraz wybitnej pozycji w polskiej doktrynie prawa konstytucyjnego, kolejny gdańszczanin – prof. Andrzej Szmyt został po profesorze L. Garlickim Prezesem Polskiego Towarzystwa Prawa Konstytucyjnego na lata 1992–1995, że konstytucyjne środowisko gdańskie stale jest obecne w przedsięwzięciach naukowo-badawczych inicjowanych przez Kandydata (m.in. wspólna redakcja

z A. Szmytem ciekawego dzieła pt. *Sześć lat Konstytucji RP. Doświadczenia i inspiracje*, Warszawa 2003), że Kandydat występował w kilku procedurach awansowych najznakomitszych Kolegów ze środowiska gdańskiego.

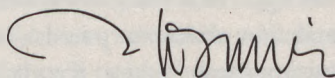
W konkluzji pragnę z absolutnym przekonaniem stwierdzić, że Profesor Lech Garlicki jest osobistością o uznanym i wybitnym dorobku naukowym w dziedzinie prawa konstytucyjnego i niekwestionowanym autorytetem w środowisku polskich i europejskich konstytucjonalistów oraz sędziów konstytucyjnych. Dociekania w zakresie teorii prawa konstytucyjnego, władzy sądowniczej, w tym sądów konstytucyjnych w perspektywie prawnoporównawczej oraz w zakresie ochrony praw człowieka w perfekcyjny sposób wiąże zawsze w swoich badaniach z praktyką orzeczniczą wykonywaną przez lata w polskim Trybunale Konstytucyjnym oraz w Europejskim Trybunale Praw Człowieka w Strasburgu.

Profesor Leszek Garlicki jest ponadto wybitnym organizatorem nauki, inspiratorem wielu przedsięwzięć naukowo-badawczych w wymiarze krajowym i międzynarodowym oraz kreatorem nowych formuł i form współpracy doktryny prawa i praktyki prawa służących rozwojowi nauki prawa konstytucyjnego.

Profesor Leszek Garlicki jest bezsprzecznie człowiekiem nieprzeciętnego formatu i biorąc pod uwagę Jego jednoznacznie wybitny dorobek naukowy, Jego pozycję w europejskiej i w światowej nauce prawa konstytucyjnego, niedające się przecenić zasługi na polu organizacji nauki i dorobek w zakresie praktyki prawniczej, bez jakichkolwiek wątpliwości trzeba stwierdzić, że w pełni zasługuje na najwyższe wyróżnienie akademickie, jakie może Uczonemu nadać świat nauki, tj. na tytuł doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego.

Prof. zw. dr hab. Zbigniew Witkowski

Toruń, 6 lutego 2017 r.

PROF. ZW. DR HAB. JANUSZ TRZCIŃSKI
UNIwersytet Warszawski

OCENA DOROBKU NAUKOWEGO PROF. LECHA GARLICKIEGO
W POSTĘPOWANIU O NADANIE TYTUŁU
DOKTORA HONORIS CAUSA UNIwersytetu Gdańskiego

Profesor Lech Garlicki, emerytowany profesor Uniwersytetu Warszawskiego, jest jednym z najwybitniejszych znawców prawa konstytucyjnego polskiego oraz porównawczego. Jego wiedza, kompetencje i kultura prawnicza uczyniły z Niego ambasadora polskiej nauki prawa konstytucyjnego cenionego szeroko poza granicami naszego państwa. To prof. Lech Garlicki przybliżył polski konstytucjonalizm europejskiej i światowej współczesnej nauce prawa konstytucyjnego.

We wszystkich obszarach swojej aktywności uczonego prawnika prof. Lech Garlicki osiągnął wyniki uzasadniające nadanie Jemu godności doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego.

Osiągnięcia naukowe prof. Lecha Garlickiego dotyczą wielu obszarów zainteresowań, co wskazuje na zakres i szerokie horyzonty myślenia o znaczeniu prawa konstytucyjnego w życiu prawnym państwa, społeczeństwa i jednostki, ze szczególnym akcentem na ochronę praw człowieka.

Zasadniczy trzon badań prof. Lecha Garlickiego koncentruje się wokół zagadnień pozycji i znaczenia władzy sądowniczej, w tym sądownictwa konstytucyjnego oraz związanego z nim zagadnienia teorii konstytucji. Dla prof. Lecha Garlickiego są to tematy, w których tle stoi troska o gwarancje i realizację zasady demokratycznego państwa prawa. W rozwijaniu tej konstytucyjnej zasady prof. Lech Garlicki w swoich pracach zwracał szczególną uwagę na znaczenie władzy sądowniczej i jej pozycji ustrojowej oraz gwarancje jej funkcjonowania. Słusznie, moim zdaniem, we władzy sądowniczej

upatrywał i upatruje podstawowego filaru, na którym stoi demokratyczne państwo prawne.

W tym nurcie badań mieszczą się Jego prace o sądownictwie powszechnym, o Sądzie Najwyższym, o sądownictwie konstytucyjnym, któremu poświęcił szczególną uwagę, a prace dotyczące zagadnień sądownictwa konstytucyjnego są Jego „znakiem firmowym” w polskiej i światowej literaturze. Należy przypomnieć opracowania dotyczące orzecznictwa Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i ich związków funkcjonalnych z sądami polskimi.

Wyniki badań w tym zakresie są uznane za istotne nie tylko w literaturze prawa konstytucyjnego, ale także w praktyce orzeczniczej sądów i Trybunału Konstytucyjnego. Do poglądów prof. Lecha Garlickiego w uzasadnieniach wyroków często odwołują się Naczelny Sąd Administracyjny, Sąd Najwyższy i Trybunał Konstytucyjny.

Z zagadnieniem władzy sądowniczej, w jej konstytucyjnym ujęciu, w ścisłym związku pozostawały badania prof. Lecha Garlickiego w zakresie treści konstytucji, tzn. znaczenia normatywnego konstytucji i jej miejsca w systemie źródeł prawa i wypełniania przez nią funkcji dokumentu prawnego w obrocie prawnym i gwaranta wolności i praw jednostki. To ostatnie zagadnienie prof. Lech Garlicki w sposób szczególny i pogłębiony rozwinął w swoich pracach. Mam na uwadze Jego prace związane z zagadnieniem sądownictwa konstytucyjnego w Polsce, Europie i USA. Prace prof. Lecha Garlickiego z tego zakresu zainteresowań stanowią w literaturze polskiej podstawowy kanon wiedzy o sądownictwie konstytucyjnym.

Szczególne osiągnięcia dostrzegam w pracach poświęconych konstytucji jako aktowi prawnemu bezpośrednio stosowanemu w obrocie prawnym oraz w Jego rozważaniach, gdy idzie o polskie sądownictwo konstytucyjne, ze szczególnym uwzględnieniem analizy jego orzecznictwa.

Na podkreślenie zasługuje rola prof. Lecha Garlickiego w opracowaniu pięciu tomów komentarza do konstytucji RP

jako jego redaktora naczelnego i autora znacznej części komentarza. W polskiej nauce prawa konstytucyjnego, ani w okresie międzywojennym, ani w okresie późniejszym, nie było takiego przedsięwzięcia zrealizowanego na taką skalę.

W omawianym nurcie zainteresowań prof. Lecha Garlickiego należy także zauważyć prace o wielkiej doniosłości teoretycznej i jednocześnie o zasadniczym walorze praktycznym, a mianowicie odnoszące się do tematyki stosunku źródeł prawa wewnętrznego, w tym konstytucji, do prawa europejskiego. Profesor Lech Garlicki był jednym z pierwszych, którzy dostrzegli wagę tego zagadnienia. Wniósł do opracowania tej tematyki znaczny wkład przekładany na praktykę trybunału i sądów.

Innym zauważalnym nurtem zainteresowań prof. Lecha Garlickiego są Jego prace odnoszące się do tematyki ochrony praw i wolności człowieka zarówno w płaszczyźnie obowiązującej konstytucji, jak i w płaszczyźnie aktów prawa międzynarodowego. Był jednym z pierwszych autorów formułujących w literaturze polskiej tezę o konieczności globalizacji przepisów o ochronie wolności i praw jednostki i ich unifikacji w jeden blok przepisów o jednakowym standardzie wewnętrznej i międzynarodowej ochrony. Profesor Lech Garlicki ma w tym zakresie duże zasługi, najpierw jako Autor wielu cenionych publikacji na ten temat, a następnie uczestnik praktyki ich stosowania w Trybunale Konstytucyjnym oraz w Europejskim Trybunale Praw Człowieka jako sędzia.

Wiedza prawnicza prof. Lecha Garlickiego i Jego zainteresowania prawem zawsze ostatecznie były nacelowane na praktykę stosowania prawa. Ta cecha Jego kultury prawnej została dostrzeżona i wykorzystana. Należy do nielicznego grona prawników konstytucjonalistów, którzy mogli swoją wiedzę, a także swoje teoretyczne przemyślenia, realizować w praktyce stanowienia, a przede wszystkim stosowania prawa.

Profesor Lech Garlicki uczestniczył w pracach nad konstytucją z 1997 r., a wcześniej jako doradca w pracach Komisji Konstytucyjnej w latach 1990–1993.

W latach 1992–1993 był doradcą w Biurze Analiz Sejmowych, wiceprezesem Rady Legislacyjnej przy Prezesie Rady Ministrów (2002), sędzią Trybunału Konstytucyjnego w latach 1993–2001. Swoją bogatą aktywność praktyka konstytucjonalisty zwińczył funkcją sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (2002–2012) i przewodniczącego IV sekcji tego sądu.

Jako sędzia sprawozdawca Trybunału Konstytucyjnego pozostawił po sobie wiele wyroków, które wyznaczają linię orzeczniczą Trybunału do dnia dzisiejszego, a przez wyroki TK także orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego i Sądu Najwyższego. Wystarczy wspomnieć choćby wyroki odnoszące się do zagadnienia zasady proporcjonalności, podziału władzy i zasady równości. Nie będzie przesadą, jeśli powiem, że prof. Lech Garlicki był jednym z tych, którzy tworzyli fundamenty orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego.

Lech Garlicki jest emerytowanym profesorem Uniwersytetu Warszawskiego, ale prowadził i nadal prowadzi zajęcia akademickie w wielu renomowanych uniwersytetach za granicą – we Francji, Niemczech, Kanadzie, USA, Węgrzech, Hongkongu, Izraelu. Świadczy to o docenianiu kompetencji naukowych prof. Lecha Garlickiego. Jest jednym z najlepiej rozpoznawalnych profesorów prawa konstytucyjnego także poza granicami naszego kraju.

W uznaniu dużych osiągnięć naukowych prof. Lech Garlicki był i jest zapraszany do wielu rad redakcyjnych prestiżowych czasopism w kraju oraz za granicą (Francja, Włochy, USA, Hongkong).

Ma znaczne osiągnięcia w kształceniu kadry naukowej. Wypromował jako promotor wielu doktorów. Uczestniczył w dużej liczbie przewodów habilitacyjnych i profesorskich, miał także udział w kształceniu kadry naukowej w Uniwersytecie Gdańskim – wypromował dra Wiesława Kraluka. Był recenzentem w przewodzie habilitacyjnym prof. Andrzeja Pułły i w przewodzie o nadanie tytułu profesora Andrzejowi Szmytowi. W okresie pracy w Uniwersytecie Warszawskim

był aktywny w życiu akademickim Wydziału Prawa i Administracji. Pełnił funkcję dyrektora Instytutu Nauk o Państwie i Prawie (1981–1987), przewodniczącego Rady Naukowej Instytutu Nauk o Państwie i Prawie, kierownika Zakładu Prawa Konstytucyjnego (1987–1989) oraz dyrektora Ośrodka Studiów Amerykańskich (1990–1993).

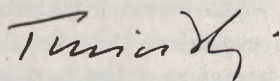
Obraz sylwetki prof. Lecha Garlickiego jako kandydata do godności doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego dopełnia Jego kultura osobista, wielkie zaangażowanie w życie uniwersyteckie, a przede wszystkim życzliwość wobec kolegów, współpracowników i studentów.

To wszystko czyni z Niego wielki autorytet akademicki.

W zakończeniu uzasadnienia do wniosku o nadanie prof. Lechowi Garlickiemu najwyższej godności akademickiej doktora honoris causa pragnę zaakcentować w szczególny sposób to, że prof. Lech Garlicki przez swoją działalność naukową oraz aktywność sądowniczą w Trybunale Konstytucyjnym i w Europejskim Trybunale Praw Człowieka wywarł wielki wpływ na kształtowanie konstytucyjnej zasady demokratycznego państwa prawnego i ściśle z nią związanej sfery gwarancji ochrony wolności i praw jednostki.

Gorąco popieram wniosek o nadanie prof. Lechowi Garlickiemu godności doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego.

Prof. zw. dr hab. Janusz Trzciniński

9 lutego 2017 r.

PROF. ZW. DR HAB. JERZY ZAJADŁO
UNIwersytet GDAŃSKI
KATEDRA TEORII I FILOZOFII PAŃSTWA I PRAWA

RECENZJA DOTYCZĄCA DOROBKU I DOKONAŃ
PROF. DR. HAB. LESZKA GARLICKIEGO
PRZYGOTOWANA W ZWIĄZKU Z POSTĘPOWANIEM
O NADANIE MU TYTUŁU DOKTORA HONORIS CAUSA
UNIwersytetu GDAŃSKIEGO

1. Uwagi wstępne

Jako recenzent powołany do oceny dorobku i dokonań prof. dra hab. Leszka Garlickiego w postępowaniu o nadanie tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego mam o tyle utrudnione zadanie, że nie jestem wprost specjalistą w dziedzinie reprezentowanej przez Nominata, tj. szeroko pojętym prawie konstytucyjnym. Ten niedostatek kompetencji powoduje, że swoją opinię rozpocznę od razu od wstępnej konkluzji. Wśród doktorów honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego jest naprawdę wiele wybitnych postaci. Z kilku względów, które postaram się niżej uzasadnić, rozszerzenie tego kręgu o osobę prof. Leszka Garlickiego może być nie tylko przedmiotem naszej dumy, lecz także zazdrości ze strony innych uczelni.

Jako teoretyk i filozof prawa czuję się mimo wszystko kompetentny do oceny dorobku publikacyjnego oraz orzeczniczego prof. Leszka Garlickiego i to z dwóch względów. Po pierwsze, okazałe miejsce w tym dorobku zajmuje bliska mi problematyka ochrony praw człowieka zarówno na poziomie konstytucyjno-, jak i międzynarodowo-prawnym. Przeważają w nim wprawdzie konkretne rozważania dogmatyczno-prawne, ale nie brakuje także bardziej ogólnej refleksji, którą śmiało można określić mianem teoretyczno- i filozoficzno-prawnej. Po drugie, trudno doprawdy przecenić wkład, jaki wniósł prof. Leszek Garlicki w kształtowanie idei demokratycznego

państwa prawa i upowszechnianie kultury konstytucyjnej (by nie użyć Habermasowskiego pojęcia – patriotyzmu konstytucyjnego) w Polsce w ostatnim trzydziestoleciu, a zwłaszcza po 1989 r. Dotyczy to nie tylko Jego działalności jako wybitnego naukowca aktywnie zaangażowanego w debatę publiczną, lecz także piastowania najwyższych stanowisk sędziowskich – w Trybunale Konstytucyjnym i w Europejskim Trybunale Praw Człowieka. Właściwie wszystkie Jego wypowiedzi zarówno te *stricte* teoretyczne i naukowe, te *ex officio* konkretne i formalne, jak i te *par excellence* polityczne oraz publicystyczne, były, są i, jak sądzę, pozostaną podporządkowane jednemu celowi: idei demokratycznego państwa prawa pojętej w sensie sformułowanym swego czasu przez wybitnego niemieckiego filozofa prawa Gustawa Radbrucha – jako harmonii pomiędzy bezpieczeństwem, celowością i sprawiedliwością.

Jest jednak jeszcze coś, co powoduje, że przyznanie tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego prof. Leszkowi Garlickiemu nabiera pewnego szczególnego i symbolicznego charakteru. Na tzw. wielkim herbie Gdańska na dole czerwonej tarczy z koroną i dwoma krzyżami podtrzymywanej przez dwa lwy pojawia się złota wstęga z łacińską paremią *Nec temere, nec timide* (dosłownie: Ani zuchwale, ani bojaźliwie; w potocznym tłumaczeniu: Odważnie, ale z rozwagą). Nie znamy dokładnie pisanego źródła tej sentencji – wydaje się jednak, że nie powinno budzić wątpliwości jej klasyczne starożytne pochodzenie, skoro podobne stwierdzenia można znaleźć w różnych miejscach *Etyki nikomachejskiej* Arystotelesa. Stagiryta wielokrotnie podkreślał swoje przywiązanie do cnoty umiarkowania, która powinna cechować także męstwo jako stan pośredni pomiędzy pohamowaniem zuchwalstwa i unikaniem tchórzostwa. To właśnie cnota umiarkowania pozwalała Gdańskowi przez całe wieki prowadzić rozsądną i wyważoną politykę gwarantującą rozwój i bezpieczeństwo miasta.

I w tym właśnie dostrzegam pewną symbolikę i związek z charakterystycznym rysem aktywności naukowej i sędziowskiej prof. Leszka Garlickiego. Prawo konstytucyjne

jest bowiem taką dziedziną jurysprudencji, która wielokrotnie stawia nas wobec konieczności dokonywania ważnych aksjologicznych wyborów – mają one istotne konsekwencje w społecznej makroskali. Czasami sprzyja to, niestety, ideologicznemu zacierzewieniu i skłania do zajmowania radykalnych i przeciwstawnych sobie stanowisk. Jednocześnie jednak jest to trochę wbrew samej istocie konstytucji jako najwyższego aktu prawnego, która powinna być przecież *ex definitione* rodzajem pewnego społeczno-politycznego kompromisu. Otóż dorobek naukowy i orzecznicy prof. Leszka Garlickiego świadczy dobitnie o tym, że tak właśnie pojmuje on naturę ustawy zasadniczej. W swoich pracach naukowych i w swoich opiniach sędziowskich zawsze poszukiwał złotego środka jako synonimu cnoty umiarkowania i raczej unikał skrajnych stanowisk o charakterze konfliktogennym. Nie ma w tym jednak ani krzty konformizmu i oportunisty, jest raczej głęboka racjonalność i zrozumienie koniecznych związków prawa z polityką. Wszystko pod jednym zasadniczym warunkiem – zgodności z ideą demokratycznego państwa prawa. A więc dokładnie tak, jak w dewizie Gdańska: *Nec temere, nec timide*. Widać to szczególnie w działalności prof. Leszka Garlickiego jako sędziego konstytucyjnego i międzynarodowego.

Dorobek prof. Leszka Garlickiego składa się z dwóch zasadniczych, ale immanentnie ze sobą powiązanych części – wyników badań uczonego i decyzji orzeczniczych sędziego. Nominat był bardzo dobrym sędzią między innymi dlatego, że posiadał ogromną wiedzę teoretyczną z zakresu prawa konstytucyjnego, w tym także tak ważnego dla dialogu pomiędzy sądami konstytucyjnymi prawa porównawczego. Jest także wybitnym uczonym, ponieważ ma głębokie doświadczenie w zakresie praktycznego funkcjonowania ustawy zasadniczej i instrumentów międzynarodowej ochrony praw człowieka, a to z kolei optymalizuje uniwersalność jego rozważań i konstrukcji teoretycznych.

Jeśli uznać, że jednym z podstawowych i najbardziej zasadniczych sporów współczesnego prawoznawstwa jest pytanie o rolę sędziego w procesie stosowania i wykładni prawa,

to w tej sferze cnota umiarkowania prof. Leszka Garlickiego uwidoczniła się z całą mocą. W konflikcie sędziowskiego pasywizmu (*judicial restraint*) z sędziowskim aktywizmem (*judicial activism*) zawsze zajmował najbardziej racjonalne stanowisko pośrednie. Sędzia nie może, Jego zdaniem, zastępować ustawodawcy, ale nie powinien również sprowadzać swojej roli do automatu subsumpcji. Jest to stanowisko szczególnie cenne w wydaniu sędziego konstytucyjnego i sędziego międzynarodowego – ich model stosowania prawa jest bowiem modelem argumentacyjnym, a nie modelem sylogistycznym.

Warto w tym kontekście przypomnieć pewną anegdotę z życia słynnego amerykańskiego sędziego Olivera W. Holmesa. Podobno któregoś dnia żegnał się pod budynkiem Supreme Court z innym wybitnym prawnikiem, wówczas bardzo młodym, a później równie sławnym sędzią Learnedem Handem. Ten ostatni rzucił na pożegnanie: „Niech pan czyni sprawiedliwość, panie sędzio!”. W oryginale brzmiało to *Do justice Justice!* – było więc pewną grą słów, w której *justice* oznacza sprawiedliwość, a *Justice* – sędziego. Oliver Holmes odwrócił się dosyć gwałtownie i odpowiedział: „Sprawiedliwość? To nie jest moja sprawa. Moim zadaniem jest postępowanie zgodnie z regułami” (*Justice? That is not my job. My job is to play the game according to the rules*). To z pozoru błahe wydarzenie, które poddane analizie ma jednak głębszy sens, obrosło już prawdziwą legendą. Czy oznacza, że Holmes nie przywiązywał żadnej wagi do idei sprawiedliwości? Oczywiście nie, tyle tylko, że główny akcent kładł na sprawiedliwość proceduralną („postępowanie zgodnie z regułami”), ponieważ właśnie ona stanowi wprawdzie nie jedyny, ale jednak podstawowy komponent państwa prawa. Myślę, że to przywiązanie do reguł *Justice* Holmesa podziela także *Justice* Garlicki.

Kilkunastoletni sędziowski dorobek orzecniczy prof. Leszka Garlickiego jest tak ogromny, że trudno dokonać jego szczegółowej analizy w tej krótkiej recenzji – zmuszony więc jestem do ograniczenia się tylko do kilku wyrażonych wyżej uwag o charakterze syntetycznym. Nieco łatwiej dokonać przeglądu i oceny w odniesieniu do akademickiego dorobku

dydaktycznego, organizacyjnego i naukowego Nominata, ale, tam gdzie będzie to konieczne, z uwzględnieniem sędziowskiego dorobku orzeczniczego.

2. Przebieg kariery zawodowej

Leszek Garlicki ukończył Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego w 1968 r., spędził rok jako asystent-stażysta w Katedrze Administracji Gospodarczej, a następnie, po pewnym unormowaniu sytuacji, w Katedrze Prawa Państwowego, został tam w 1969 r. zatrudniony na stanowisku asystenta. W 1973 r. uzyskał (pod kierownictwem prof. Jerzego Stembrowicza) stopień doktora nauk prawnych na podstawie rozprawy *Sąd Najwyższy a naczelne organy władzy państwowej w PRL* (opublikowaną w 1977 r. w wydawnictwie UW), a stopień doktora habilitowanego w 1978 r. na podstawie rozprawy *Parlament a rząd w RFN* (Ossolineum 1978). Od września 1980 r. uzyskał stanowisko docenta, a w grudniu 1987 r. tytuł profesora nauk prawnych. Przez cały ten czas był zatrudniony w Zakładzie Prawa Państwowego (później – Konstytucyjnego).

Czterokrotnie przebywał na długoterminowych wyjazdach zagranicznych: w 1974–1975 na uniwersytecie w Tybindze jako stypendysta Fundacji Humboldta, w 1979–1980 i 1989–1990 jako wykładowca, odpowiednio w Saint Louis University i University of Indiana, Bloomington, w ramach wymiany organizowanej przez Ośrodek Studiów Amerykańskich Uniwersytetu Warszawskiego, a w latach 1991–1992 jako wykładowca na Capital University, Columbus.

Był promotorem w kilku przewodach doktorskich, przy czym pierwszy jego doktor (Wojciech Kraluk) został wypromowany w Uniwersytecie Gdańskim. Był recenzentem w licznych przewodach profesorskich, habilitacyjnych i doktorskich prowadzonych w polskich wydziałach prawa oraz w czterech przewodach doktorskich na uczelniach francuskich.

W ramach Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego pełnił m.in. funkcję dyrektora Instytutu Nauk o Państwie i Prawie (1981–1987), kierownika Zakła-

du Prawa Konstytucyjnego (1987–1989) oraz przewodniczącego Rady Naukowej Instytutu Nauk o Państwie i Prawie. W latach 1990–1993 był dyrektorem Ośrodka Studiów Amerykańskich Uniwersytetu Warszawskiego.

W latach 1980–1993 był wpisany na listę adwokatów w Warszawie, nie wykonując jednak zawodu.

W latach 80. XX w. jako ekspert sejmowy brał udział w pracach nad projektem ustawy o Trybunale Konstytucyjnym oraz ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich. Wiosną 1989 r., także w charakterze eksperta, uczestniczył w pracach jednego z „podstolików” działających w ramach Okrągłego Stołu.

W 1993 r. został powołany do składu Trybunału Konstytucyjnego, w którym zasiadał do 2001 r. Na początku 2002 r. został wiceprzewodniczącym Rady Legislacyjnej przy Prezesie Rady Ministrów, natomiast w lipcu 2002 r. został wybrany na stanowisko sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, piastowane do października 2012 r. (w latach 2011–2012 był tam prezesem Czwartej Izby Trybunału).

W tym czasie pełnił też funkcję przewodniczącego Polskiego Towarzystwa Prawa Konstytucyjnego (1991–1992). Od 2005 r. jest członkiem Komitetu Wykonawczego Międzynarodowego Stowarzyszenia Prawa Konstytucyjnego, a od 2011 r. pełni funkcję wiceprezesa tej organizacji. Był też wśród członków założycieli European Law Institute i członkiem jego Rady w pierwszej kadencji.

Po zakończeniu mandatu sędziego ETPCz prowadził jako *visiting professor* wykłady na różnych uczelniach za granicą, w szczególności na Tel Aviv University, University of Hong Kong, New York University, Washington University (St. Louis) i – dwukrotnie – Yale University.

Wchodzi w skład kolegiów redakcyjnych lub rad naukowych szeregu polskich czasopism „Państwo i Prawo”, „Przegląd Sądowy”, „Europejski Przegląd Sądowy”, do wiosny 2016 r. – „Przegląd Sejmowy”, a także zagranicznych: „Annuaire International de Justice Constitutionnelle”, „Asia-Pacific Journal on Human Rights and the

Law”, „International Journal of Constitutional Law”, „Revue française de droit constitutionnel”, „Srvnitelnoe Konstitucionnoe Obozrenie”.

W życiu naukowym i zawodowym Leszka Garlickiego przeplatała się działalność badawcza z praktyką prawniczą, najpierw realizowaną na poziomie eksperta, a później – przez blisko dwadzieścia lat – na stanowisku sędziego. W powiązaniu z zawsze silnie rozwiniętymi kontaktami międzynarodowymi stwarzało to unikalną sytuację, gdy przemyślenia i koncepcje naukowe mogły być wprowadzane do orzeczniczych rozstrzygnięć Trybunału Konstytucyjnego i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, a orzecznictwo tych sądów mogło znajdować uogólnienie w publikacjach i wykładach akademickich.

To sprzężenie było widoczne zwłaszcza w okresie, gdy prof. Leszek Garlicki zasiadał w Trybunale Konstytucyjnym, ponieważ orzecznictwo tego organu znajdowało się w procesie formowania i najpierw konieczne było wypełnianie luk w obowiązujących przepisach konstytucyjnych, a – po 1997 r. – określenie znaczenia postanowień nowej ustawy zasadniczej. Wkład prof. Leszka Garlickiego zaznaczył się m.in. w pierwszym rozbudowanym sformułowaniu zasady proporcjonalności, w określeniu przesłanek stosowania (ograniczania) zasady równości, w ustaleniu zakresu stosowności przedkonstytucyjnego orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego po 1997 r., a także w wyznaczaniu orzeczniczego kształtu skargi konstytucyjnej.

Wprawdzie znacznie wyższy stopień ukształtowania orzecznictwa ETPCz pozostawiał mniejszy margines dla jego modyfikacji, ale prof. Leszek Garlicki – jako sprawozdawca – miał poważny wpływ m.in. na wyroki Wielkiej Izby w sprawach restytucji ponacjonalizacyjnej (sprawy Blečić vs Chorwacja oraz Kopecky vs Słowacja), zakresu ochrony przed pozbawieniem wolności w sprawach terrorystycznych (sprawa A i in. vs Zjednoczone Królestwo), objęcia prawa do rokowań zbiorowych zakresem wolności związkowych chronionych przez EKPCz (sprawa Demir i Baykara vs Tur-

cja), zakazu dyskryminacji opartej na kryterium etnicznym (sprawa Sejdići Finci vs Bośnia i Hercegowina). W sprawach polskich szczególne znaczenie miało wypracowanie koncepcji tzw. wyroków pilotażowych (sprawa Broniowski), uznanie – wspólnie z polskim TK i SN – niedopuszczalności praktyki przetłoczenia polskich zakładów karnych, ustalenie stanowiska Trybunału wobec polskiego ustawodawstwa w sprawach przewlekłości postępowania sądowego oraz nadmiernej długości tymczasowych aresztowań, ustalenie stanowiska Trybunału wobec roszczeń niemieckich organizacji przesiedleńczych (sprawa Preussische Treuhand) oraz wobec spraw rozstrzyganych w ramach Polsko-Niemieckiej Fundacji Pojednanie (sprawa Woś).

3. Charakterystyka dorobku naukowego i jego ocena

Dorobek naukowy prof. Leszka Garlickiego obejmuje ponad 500 pozycji, w tym:

- w języku polskim 7 monografi autorskich (w tym 2 pisane z innymi autorami), 6 publikacji komentarzowych (współautorstwo i redakcja naukowa), 1 podręcznik akademicki (19 wydań) i 2 skrypty, 50 opracowań źródłowych (w tym 9 książkowych), 96 artykułów w pracach zbiorowych, 97 artykułów w czasopismach naukowych, 57 recenzji i polemik, 12 glos;
- w językach obcych – 153 pozycje publikowane przede wszystkim we Francji, Hiszpanii, Izraelu, Japonii, Niemczech, Rosji, Stanach Zjednoczonych, a także w Chinach, Estonii, Holandii, Norwegii, Szwajcarii, Włoszech oraz na Tajwanie i na Węgrzech.

W najbardziej generalnym ujęciu, dorobek ten koncentruje się wokół czterech kompleksów zagadnień:

- pozycji i ustroju władzy sądowniczej, a przede wszystkim – sądów konstytucyjnych;
- międzynarodowej ochrony praw człowieka, a przede wszystkim – roli i treści orzecznictwa trybunału strasburskiego;

- prawie parlamentarnym, a przede wszystkim – relacji pomiędzy parlamentem a rządem oraz systemu źródeł prawa;
- teorii konstytucji, przede wszystkim – roli i zakresu poprawek konstytucyjnych.

Zagadnienia te były badane w szerokiej perspektywie prawnoporównawczej, choć – z oczywistych powodów – najszersze i najgłębsze ujęcia dotyczyły prezentacji polskich instytucji zarówno gdy chodzi o ich analizę *de lege lata*, jak i o krytykę i propozycje zmian. Zarazem prof. Leszek Garlicki starał się nie tylko dokonywać opisu i analizy instytucji prawa obcego, ale także wydobywać trendy i rozwiązania wspólne, składające się na swego rodzaju *acquis* współczesnych państw demokratycznych naszego kręgu cywilizacyjnego. Stąd koncentracja analiz porównawczych na demokracjach zachodnioeuropejskich (zwłaszcza Niemczech i Francji, a – w mniejszym już stopniu – na Włoszech, Hiszpanii czy Portugalii) oraz na rozwiązaniach przyjętych w Stanach Zjednoczonych.

Wraz z intensyfikacją badań nad międzynarodową ochroną praw człowieka konieczne stało się wyjście poza tradycyjną domenę prawa konstytucyjnego i włączenie perspektywy prawa międzynarodowego oraz prawa ponadnarodowego (europejskiego). Dało to podstawę do konkluzji (formułowanej też przez innych badaczy), że, w każdym razie w sferze ochrony praw człowieka, ujawnia się proces stopniowego stapiania się odnośnych unormowań prawa konstytucyjnego, międzynarodowego i ponadnarodowego we wspólną, nową jakość: powszechne prawo praw człowieka. Proces ten nabrał szczególnie zaawansowanego charakteru w skali europejskiej, a jego istotną siłą napędową jest orzecznictwo sądów, zwłaszcza formy tzw. dialogu między sądami.

Zagadnienia te były badane w perspektywie dynamicznej, tzn. podejmowały próbę ujęcia rzeczywistego obrazu danej instytucji w jej rzeczywistym i zmiennym w czasie funkcjonowaniu. Metodologiczną podstawą tego podejścia była koncepcja „żyjącego prawa”, przyjmująca, że – zwłaszcza w prawie konstytucyjnym i międzynarodowym – unormowa-

nia prawa pozytywnego podlegają stałej ewolucji i ustalenie ich realnego kształtu możliwe jest tylko w drodze obserwacji praktyki oraz jej uogólniającej konceptualizacji. Szczególnie rozwinięcie badania te znalazły w rozważaniach o współczesnym kształcie „dialogu między sądami”, stanowiącego najpełniejszy wyraz wyłaniania się „powszechnego prawa praw człowieka” i zacierającego ostrość odróżnienia prawa międzynarodowego, prawa ponadnarodowego oraz krajowego prawa konstytucyjnego.

Wątki te przeplatały się, oczywiście, w rozmaity sposób w poszczególnych przedsięwzięciach badawczych, ponieważ rozważania o sądownictwie konstytucyjnym w sposób konieczny obejmowały rozważania o prawach jednostki i ich ochronie, a rozważania o międzynarodowej ochronie praw człowieka wymagały rozważenia relacji pomiędzy ponadnarodowymi i krajowymi organami sądowymi.

Dorobek badawczy obejmuje szereg różnorodnych pozycji dotyczących kwestii i instytucji o szczegółowym charakterze. Jego podsumowaniem, z punktu widzenia polskiego prawa konstytucyjnego, są dwie kluczowe pozycje:

- autorski podręcznik polskiego prawa konstytucyjnego, ukazujący się od 1997 r. i mający najpierw 16 wydań w wydawnictwie Liber, a następnie 3 wydania w oficynie Wolters Kluwer. W obecnej postaci to pięciusetstronicowe opracowanie daje nie tylko aktualny obraz polskich rozwiązań konstytucyjnoprawnych, ale też w znacznym stopniu podejmuje prezentację i ocenę ich ewolucji w praktyce. Obejmuje też różnorokie uogólnienia teoretyczne, pozwalające na porządkowanie omawianego materiału wokół różnego rodzaju „zasad”, „wartości” i „modeli konstytucyjnych”. Podręcznik ten jest szeroko wykorzystywany na polskich wydziałach prawa i administracji. Uzupełnieniem podręcznika jest zbiór *Konstytucja RP i inne akty prawne*, z obszernym wprowadzeniem, wydawany przez wiele lat w serii: „Teksty ustaw Becka” (wyd. 11, Warszawa 2012);

- seria komentarzy do Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej wydawanych przez Wydawnictwo Sejmowe w ciągu minionych 20 lat pod redakcją naukową L. Garlickiego przez zespoły wybitnych polskich konstytucjonalistów. Punktem wyjścia było opracowanie dwutomowego komentarza do przepisów konstytucyjnych obowiązujących po wejściu w życie tzw. małej konstytucji z 1992 r., opublikowany w latach 1995–1996. Kontynuację, już w nowym stanie prawnym, stanowiło pięciotomowe dzieło *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, opublikowane w roku 1999, 2001, 2003, 2005 i 2007. Jest to kilkusetarkuszowe opracowanie zawierające szeroką analizę rozwiązań przyjętych w konstytucji z 1997 r. i – stopniowo – konfrontujące je z praktyką ich stosowania, przede wszystkim z perspektywy orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego oraz innych najwyższych organów sądowych. Oprócz elementów opisowych, proponuje ono różnego rodzaju uogólnienia teoretyczne, stanowiąc pierwsze i – w tej skali – do niedawna jedyne opracowanie tego typu w polskiej literaturze przedmiotu. Zostało ono bardzo dobrze przyjęte zarówno przez środowiska akademickie (czemu dały wyraz liczne recenzje), jak i przez praktykę – dość wspomnieć, że *Komentarz* był i jest regularnie powoływany w orzecznictwie konstytucyjnym, także w kontekście obecnych polemik o kształt i interpretację konstytucji. Przed dwoma laty Wydawnictwo Sejmowe przystąpiło do prac nad drugim wydaniem *Komentarza*, tym razem opracowywanego przez szerszą, międzypokoleniową grupę autorów i redagowanego przez Lecha Garlickiego i Marka Zubika. Latem 2016 r. ukazał się tom pierwszy, komentujący (na 650 stronach) przepisy rozdziału pierwszego konstytucji, a na przełomie 2016/2017 roku przewiduje się opublikowanie tomu drugiego (o objętości ponad 1000 stron), komentującego przepisy rozdziału drugiego (prawa, wolności i obowiązki człowieka i obywatela).

Zbliżoną naturę mają dwa inne przedsięwzięcia wydawnicze, stworzone pod redakcją naukową prof. Leszka Garlickiego:

- opracowane pod wspólną redakcją z Andrzejem Szmytem: *Sześć lat Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Doświadczenia i inspiracje* (Warszawa 2003), pomyślane jako księga jubileuszowa dla prof. Kazimierza Działochoy, ale stanowiące też jedno z pierwszych podsumowań funkcjonowania konstytucji z 1997 r.;
- opracowane pod wspólną redakcją z Martą Derlatką i Marcinem Wiąckiem: *Na straży państwa prawa. Trzydzieści lat orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego* (Warszawa 2016); w pierwotnym zamiarze miało to być kolejne podsumowanie okrągłej rocznicy polskiego sądownictwa konstytucyjnego, ale – wobec zmiany kontekstu politycznego – praca zaczęła funkcjonować jako ważki głos w debacie nad dorobkiem i przyszłością Trybunału Konstytucyjnego.

Natomiast w dziedzinie ochrony praw człowieka szczególne znaczenie należy przypisać dwutomowemu komentarzowi do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (Warszawa 2010 i 2011), opracowanemu pod naukową redakcją L. Garlickiego, który – wraz z Piotrem Hofmańskim i Andrzejem Wróblem – był też autorem komentarzy do pierwszego (zasadniczego) rozdziału konwencji i do jej protokołów dodatkowych. Było to pierwsze i jak dotąd jedyne ujęcie całokształtu orzecznictwa strasburskiego w naukowo zorganizowaną całość, co ułatwiło lekturę innych istniejących prezentacji dorobku ETPCz, ujmowanych raczej od strony opisu poszczególnych wyroków. Komentarz wzbudził szerokie zainteresowanie w środowiskach akademickich i wśród praktyków, regularnie jest też powoływany w orzecznictwie TK i innych sądów.

Badania nad ustrojem i pozycją władzy sądowniczej stanowiły najwcześniej podjęty nurt działalności naukowej, przez cały czas zajmując centralne miejsce w zainteresowaniach prof. Leszka Garlickiego. Punktem wyjścia była wspomniana już rozprawa doktorska o pozycji ustrojowej polskiego Sądu Najwyższego. Równoległe ukazało się kilka

artykułów w wiodących czasopismach prawniczych („Państwo i Prawo”, „Studia Prawnicze”), prezentujących wybrane aspekty tej rozprawy, a także podejmujących kwestie, których zabrakło w publikowanej wersji doktoratu. Z perspektywy czasu wydaje się, że za najbardziej wartościową pozycję należy uznać: *Sejm a Sąd Najwyższy* („Studia Prawnicze” 1973, nr 38). Ukazała się ona niemal równolegle z artykułem Feliksa Siemieńskiego w RPEiS, a obie te publikacje podniosły – po raz pierwszy w rozbudowany naukowo i afirmujący sposób – problem wprowadzenia sądowej kontroli konstytucyjności ustaw do polskiego porządku konstytucyjnego.

Badania nad polskim Sądem Najwyższym pozostały stałym przedmiotem aktywności prof. Leszka Garlickiego. Znalazły one wyraz – u kresu odchodzącej epoki ustrojowej – w pracy zbiorowej *Sąd Najwyższy w PRL*, Ossolineum 1983 (L. Garlicki, Zbigniew Resich, Marian Rybicki, Stanisław Włodyka). Nieco wcześniej Autor powrócił też do tematu roli Sądu Najwyższego w kontroli konstytucyjności (*Reforma wymiaru sprawiedliwości a kontrola konstytucyjności ustaw*, PiP 1982, z. 1–2), teraz jednak opowiadając się na rzecz powierzenia tej kompetencji odrębnemu sądowi (trybunałowi) konstytucyjnemu. Nie wchodząc w szczegółowe wyliczenia późniejszych publikacji, dość wskazać dwie znacznie późniejsze prace o charakterze podsumowującym, tj. rozdział *Sąd Najwyższy – regulacja konstytucyjna i praktyka*, stanowiący element pracy o sądach i trybunałach pod redakcją Wiesława Skrzydło (Warszawa 2005), wydanej w ramach ogólnopolskich badań nad problemami stosowania Konstytucji RP, oraz artykuł *Ewolucja pozycji ustrojowej SN (1989–2010)*, PiP 2010, z. 11. Już w nowym kontekście politycznym powrócono do roli Sądu Najwyższego (i innych sądów) w ochronie konstytucji.

Stopniowo jednak badania L. Garlickiego w sposób wyraźny przesunęły się ku zagadnieniom sądownictwa konstytucyjnego. Początkowo szczególny nacisk został położony na badania porównawcze. Znalazło to wyraz w licznych publikacjach w czasopismach (w tym porównawczej prezentacji rozwiązań państw zachodnich przedstawionej na

zjeździe katedr prawa konstytucyjnego w 1985 r. i odrzucającej wcześniejsze oceny tej instytucji). Ostateczne podsumowanie badania te znalazły w trzech monografiach *Sąd Najwyższy Stanów Zjednoczonych Ameryki. Konstytucja – polityka – prawa obywatelskie*, Ossolineum, Wrocław 1982; *Sądownictwo konstytucyjne w Europie Zachodniej*, Warszawa 1987 oraz *Rada Konstytucyjna a ochrona praw jednostki we Francji*, Warszawa 1993. Monografia o zachodnioeuropejskim sądownictwie konstytucyjnym zasługuje na szczególne wyróżnienie, ponieważ zastosowano tu ujęcie porównawcze, porządkując wywód według instytucji, a nie według poszczególnych krajów. Okazała się ona bardzo przydatna dla kształtowania się praktyki funkcjonowania sądownictwa konstytucyjnego w Polsce. Opublikowana została również znacząca liczba artykułów prezentujących poszczególne aspekty funkcjonowania sądownictwa konstytucyjnego w rozwiniętych państwach demokratycznych. Ich podsumowaniem stał się artykuł o aktualnych tendencjach rozwoju sądownictwa konstytucyjnego publikowany w „Przeglądzie Sejmowym” oraz w „Revue française de droit constitutionnel” (2009).

Szeroko badano też orzecznictwo konstytucyjne w sprawach wolności religijnych, co znalazło wyraz w referacie generalnym przedstawionym na XI Konferencji Europejskich Sądów Konstytucyjnych (Warszawa 1999), a potem w kilku publikacjach artykułowych (w tym w artykule opublikowanym w „Brigham Young University Law Review” 2001, issue 2). Kontynuację stanowiły też badania nad wolnością religii w orzecznictwie ETPCz.

Za bardzo istotne należy uznać stałe uczestnictwo prof. Leszka Garlickiego w dorocznych konferencjach *Global Constitutionalism* organizowanych przez Yale Law School, a poświęconych debatom nad współczesnymi kierunkami orzecznictwa sądów konstytucyjnych. Można z całą pewnością stwierdzić, że prof. Leszek Garlicki stał się jednym z czołowych badaczy sądownictwa konstytucyjnego, znajdując szerokie uznanie w kraju i za granicą. W perspektywie polskiej badania te miały znaczenie zarówno informacyjne (tworząc

punkty odniesienia dla polskiej myśli konstytucyjnej), jak i doktrynalne (zwłaszcza podejmując aksjologiczne oceny sądownictwa konstytucyjnego i zasady państwa prawnego). Korespondowała z tym organizacja badań porównawczych nad innymi instytucjami ochrony konstytucyjności i legalności, zwłaszcza sądownictwa administracyjnego (redakcja pracy zbiorowej *Sądownictwo administracyjne w Europie Zachodniej*, Warszawa 1990) oraz instytucji ombudsmána (redakcja pracy zbiorowej *Rzecznik Praw Obywatelskich*, Warszawa 1989).

Równoległe prowadzone były badania nad polskim sądownictwem konstytucyjnym. Już we wspomnianym artykule z 1973 r., a potem przez cały początek lat 80. XX w. (wspólna publikacja z Marianem Rybickim w PiP 1982, nr 3–4), prof. Leszek Garlicki zdecydowanie opowiadał się za wprowadzeniem sądownictwa konstytucyjnego w Polsce. Najpierw formułowane były propozycje dotyczące tworzenia ustawy o Trybunale Konstytucyjnym, a nieco później, gdy doszła ona do skutku w 1985 r., pojawiły się liczne publikacje (także w czasopiśmie zagranicznych) dotyczące przyjętych rozwiązań i pierwszych doświadczeń ich funkcjonowania w praktyce. Warto zwrócić uwagę na polemikę L. Garlickiego z Stanisławem Frankowskim na łamach „Saint Louis University Law” (1988), ponieważ optymistyczna wizja perspektyw polskiego TK, broniona przez L. Garlickiego, znalazła rychłe potwierdzenie w zmienionych warunkach ustrojowych. Ustroju i działalności Trybunału Konstytucyjnego dotyczyły bardzo liczne artykuły i (do 1993 r.) glosy publikowane zarówno w Polsce, jak i za granicą. Całościowa analiza ustawy o TK z 1985 r. znalazła wyraz w komentarzu opracowanym wspólnie z Januszem Trzcíńskim w 1996 r. W trakcie prac nad konstytucją 1997 r. szczególną uwagę zwrócić należy na publikacje *Trybunał Konstytucyjny w projekcie KK Zgromadzenia Narodowego*, PiP 1996, z. 2 oraz *Trybunał Konstytucyjny a wejście w życie nowej Konstytucji RP*, PiP 1997, z. 11–12. Po uchwaleniu nowej ustawy o TK z 1997 r. ukazał się (przy współautorstwie Zdzisława Czeszejko-Sochackiego i Janusza Trzcíńskiego), *Komentarz do ustawy o Trybunale Konstytucyjnym* (1999),

do dziś stanowiący podstawową pozycję w tej materii i nadal powoływany w doktrynie i orzecznictwie.

Polski system sądownictwa konstytucyjnego był szeroko prezentowany w publikacjach zagranicznych, by wspomnieć tylko wczesny artykuł (współautor Mark Brzezinski): *Judicial Review in Postcommunist Poland. The Emergence of a „Rechtsstaat”*, „Stanford Journal of International Law” (1995); artykuł o ustawie o TK z 1997 r. („Annuaire International de Justice Constitutionnelle”) oraz opracowania w pracy zbiorowej pod redakcją Wojciecha Sadurskiego (Dordrecht 2002) i w zbiorze studiów pod redakcją Pasquale Pasquino (Rzym 2009).

Charakteru stałej prezentacji orzecznictwa TK nabrały doroczne przeglądy zamieszczane (od 1991 r.) w „Przeglądzie Sądowym”, a w odpowiednio zmodyfikowanej wersji francuskiej (publikowane od 1987 r.) w „Annuaire International de Justice Constitutionnelle”. Najważniejsze orzeczenia TK znalazły też prezentację (L. Garlickiego, Mirosława Granata i Marka Safjana) w pracy porównawczej *Les grandes décisions des cours constitutionnelles européennes* (Dalloz, Paris 2008). Natomiast niemieckojęzyczna prezentacja pierwszego dziesięciolecia orzecznictwa TK została zawarta w zbiorze *Verfassungsgerichtsbarkeit in Polen*, red. Georg Brunner, L. Garlicki, Nomos, Baden-Baden 1999.

Na odrębne wskazanie zasługują publikacje i wypowiedzi dotyczące obecnego funkcjonowania sądownictwa konstytucyjnego w Polsce. Poza – poprzedzającą wybuch kryzysu – publikacją o nowej ustawie o TK z 2015 r. („Przegląd Sądowy” 2015, nr 12, współautor Marta Derlatka), zwrócić należy uwagę na trzy artykuły: *Granice niezawisłości: podporządkowanie sędziego „Konstytucji i ustawie”* (wydawnictwo Krajowej Rady Sądownictwa, zawierające referaty z sesji ze stycznia 2016 r.), *Sądy a konstytucja*, „Przegląd Sądowy” 2016, nr 7–8 oraz *Niekonstytucyjność: formy, skutki, procedury*, PiP 2016, z. 9. Nawiązują one do wystąpień Autora na sesji katedr prawa konstytucyjnego w czerwcu 2016 r., a także na posiedzeniach wyjazdowych Izby Cywilnej SN oraz Izby Karnej i Izby Wojskowej SN w maju i czerwcu 2016 r. Podstawowym

przesłaniem tych publikacji – oprócz oceny niekonstytucyjności działań podejmowanych przez władze polityczne – jest teza, iż w sytuacji zakłóconego działania Trybunału Konstytucyjnego ochrona konstytucji, w tym odmowa stosowania niekonstytucyjnych ustaw, może być dokonywana bezpośrednio przez sądy, zwłaszcza SN i NSA.

Badania nad międzynarodową ochroną praw człowieka realizowały się najpierw przez badania nad sądownictwem konstytucyjnym w rozwiniętych państwach demokratycznych, przede wszystkim przez analizowanie orzecznictwa konstytucyjnego dotyczącego praw jednostki. Od końca lat 90. XX w., a ze szczególną intensywnością po wyborze prof. Leszka Garlickiego do ETPCz w 2002 r., doszło do skoncentrowania tych badań na europejskim systemie ochrony, zwłaszcza na konwencji europejskiej. Jednocześnie doszło do zmiany proporcji w publikacjach, ponieważ stopniowo następowało wyrównywanie liczby publikacji w języku polskim oraz ukazujących się za granicą. W istotny sposób przyczyniło się to do „umiędzynarodowienia” pozycji i autorytetu naukowego prof. Leszka Garlickiego, ostatecznie wprowadzając go do grona uczonych o europejskiej, a częściowo i światowej, renomie. Raz jeszcze trzeba zauważyć zjawisko „stapiania” się konstytucyjnego i międzynarodowego orzecznictwa o prawach człowieka i kształtowania się „powszechnego prawa praw człowieka”. Kształtowanie się i umacnianie tego zjawiska umożliwiło powiązanie – nadal kontynuowanych – badań nad sądownictwem konstytucyjnym z badaniami nad strasburskim systemem ochrony praw człowieka.

W perspektywie polskiej znaczenie podstawowe miała publikacja wspomnianego już komentarza do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, a także wielu artykułów dotyczących poszczególnych aspektów realizacji konwencji w polskim systemie prawnym. Były to kwestie stosowania konwencji przez polskie organy władzy publicznej, przede wszystkim przez sądy. Profesor Leszek Garlicki opowiadał się w sposób zdecydowany za bezpośrednim i samoistnym stosowaniem konwencji przez sądy, w tym za kompetencją sądów (Trybu-

nału Konstytucyjnego) do badania zgodności polskich regulacji (także ustawowych) z postanowieniami EKPCz. Innym aspektem tego problemu były rozważania nad mocą wiążącą orzecznictwa ETPCz i tu lansowano pogląd, oparty na koncepcji „żyjącego prawa”, iż orzecznictwo to stanowi integralny element konwencji, a więc prawnym obowiązkiem sądów krajowych jest stosowanie konwencji w takiej treści i w takim zakresie, jak ustaliły to wyroki ETPCz.

Badania i publikacje dotyczące konwencji rozwijały się w dwóch płaszczyznach. Z jednej strony, co dotyczyło zwłaszcza publikacji polskich, podejmowały one kwestie „typowe” dla polskich spraw w Strasburgu oraz problemy sprawiające największe trudności w praktyce krajowej. Wymienić tu należy serię artykułów poświęconych mocy wiążącej konwencji (oraz orzecznictwa ETPCz) w procesie ich stosowania przez sądy krajowe, a także publikacje dotyczące art. 6 konwencji, przede wszystkim – przewlekłości postępowania przed sądami krajowymi. Ważne były również publikacje dotyczące prawa własności, co łączyło się m.in. z kontrowersjami wokół problemów restytucji i reprivatyzacji, a także – dotyczące wolności wypowiedzi, zwłaszcza w aspekcie pozycji dziennikarzy. Szczególne znaczenie miały regularne kontakty prof. Leszka Garlickiego z Sądem Najwyższym, co znajdowało wyraz w corocznym uczestnictwie w wyjazdowych konferencjach izb SN, najdłużej – bo przez blisko 10 lat – Izby Karnej oraz Izby Wojskowej. Wystąpienia tam przedstawiane były publikowane przez SN w pokonferencyjnych wydawnictwach zwartych.

Wskazać też należy szereg publikacji, głównie w językach obcych, dotyczących ogólniejszych aspektów aktualnego orzecznictwa strasburskiego. Chodzi m.in. o artykuły o mocy wiążącej i zasadach stosowania orzeczeń ETPCz o charakterystyce tzw. „wyroków pilotażowych” o wolnościach religijnych, wolności wypowiedzi (rozważanej w aspekcie tzw. „wypowiedzi symbolicznych”), ochronie prawa własności (i problemach, jakie wyłaniają się na tym tle w tzw. nowych demokracjach). W płaszczyźnie porównawczej warte

zasygnalizowania jest opracowanie o wzajemnym wpływie orzecznictwa ETPCz oraz amerykańskiego trybunału praw człowieka. Z kolei kwestie globalizacji znalazły wyraz w opracowaniach o ekstraterytorialnej stosowalności EKPCz oraz o kontroli rozstrzygnięć podejmowanych w ramach Rady Bezpieczeństwa ONZ. Ogólnie rzecz biorąc, w publikacjach tych prof. Leszek Garlicki wypowiadał się za postrzeganiem ETPCz w perspektywie organu o quasi-konstytucyjnym charakterze, więc działającego nie tyle jako „sąd skargi indywidualnej”, ile jako instrument wcielania w życie „europejskiego porządku konstytucyjnego”. Z oczywistych powodów szeroka dostępność tych publikacji istotnie przyczyniła się do umocnienia naukowego autorytetu prof. Leszka Garlickiego na forum międzynarodowym.

Badania nad sądownictwem konstytucyjnym oraz ponadnarodowymi jurysdykcjami praw człowieka stworzyły okazję do rozważań nad współczesnym kształtem dialogu między sądami. Punktem wyjścia były dwa artykuły w „International Journal of Constitutional Law”: *Sądy konstytucyjne kontra sądy najwyższe* (2007, vol. 5, issue 1) oraz *Współpraca między sądami. Rola ponadnarodowych jurysdykcji europejskich* (2008, vol. 6, issue 3–4) – pierwsze z tych opracowań pozostaje najczęściej cytowaną pracą L. Garlickiego w języku angielskim. Sformułowano tam tezę o endemicznej naturze napięć między najwyższymi instancjami sądowymi, ale zarazem o formowaniu się mechanizmów kooperacji, służących rozładowywaniu tych napięć. W dalszych publikacjach (które znalazły częściowy wyraz w referacie na lubelskiej sesji katedr prawa konstytucyjnego w 2014 r.) podjęto próbę typizacji różnych form dialogu, oscylujących pomiędzy jednostronną recepcją (typową zwłaszcza dla sądów „słabszych”) a dwustronną wymianą koncepcji i rozwiązań orzeczniczych bądź też konfrontacją między sądami.

Badania nad prawem parlamentarnym i systemem źródeł prawa skupiały się najpierw na analizowaniu rozwiązań zagranicznych oraz ustaleń porównawczych, w pierwszym okresie koncentrowały się one na rozwiązaniach niemieckich (habili-

tacja *Parlament a rząd w RFN*, opublikowana w 1978 r. w *Ossolineum*). Towarzyszyły temu liczne publikacje o niemieckim systemie „parlamentaryzmu zrationalizowanego” (w tym dwa opracowania o charakterze skryptów akademickich). Badano w nich przede wszystkim kompetencje i sposób funkcjonowania Bundestagu (w mniejszym stopniu także Bundesratu) oraz relacje pomiędzy parlamentem a władzą wykonawczą. Ukazało się też kilka opracowań o parlamencie, włączonych do prac zbiorowych podejmujących całościową prezentację niemieckiego systemu konstytucyjnego. Badania te stanowiły podstawę różnego rodzaju kontaktów z niemieckimi uczelniami, co znalazło wyraz w kilkunastu publikacjach w niemieckich czasopismach prawniczych, pokonferencyjnych pracach zbiorowych oraz księgach jubileuszowych, m.in. dla Klausu Sterna, Thomasa Oppermanna i Georga Brunnera.

W wymiarze polskim publikacje i opracowania dotyczące naszego systemu koncentrowały się początkowo na wybranych rozwiązaniach prawa parlamentarnego (badania nad interpelacjami w latach 80., a także seria publikacji dotyczących NIK i jej kolejnych przeobrażeń). Zyskały one na znaczeniu po zmianie systemu ustrojowego, na co nie bez wpływu pozostawały kontakty prof. Leszka Garlickiego z Biurem Studiów i Analiz Kancelarii Sejmu (1991–1992). Powstało szereg opinii i ekspertyz dotyczących zwłaszcza różnych aspektów Regulaminu Sejmowego. Do ważniejszych pozycji należy opracowanie o relacji między konstytucją, ustawami a regulaminami parlamentarnymi, artykuł w „Przeglądzie Sejmowym” o kompetencjach sejmu w sferze stosunków zagranicznych (2007) oraz polemika z Pawłem Sarneckim na temat zakresu kontrolnych kompetencji senatu. W późniejszym okresie (2009) pojawiło się też podsumowanie (wspólnie z M. Zubikiem) praktyki realizacji „parlamentaryzmu zrationalizowanego” w III RP. Analizy te koncentrowały się przede wszystkim na perspektywie konstytucyjnej, wyznaczającej ramy i granice dla autonomicznego prawa parlamentarnego. Tym samym kładziono w nich nacisk na kontrolę tego prawa i rolę organów sądowych w tym zakresie.

Bliskie tym kwestiom były też publikacje o systemie źródeł prawa, zwłaszcza pozycji ustawy w tym systemie, szczególnie istotna była „teza o zmianie znaczenia i zakresu koncepcji wyłączności ustawy na tle Konstytucji z 1997 r.” (przedstawiona po raz pierwszy w referacie na lubelskiej konferencji katedr prawa konstytucyjnego w 2000 r., a potem rozwinięta w kilku publikacjach). W późniejszym okresie przedstawiono zwłaszcza *Konstytucyjne źródła prawa administracyjnego* [w:] *System prawa administracyjnego*, t. 2, Warszawa 2012. W sposób zdecydowany opowiadał się prof. Leszek Garlicki za dychotomicznym ujęciem systemu źródeł prawa w konstytucji z 1997 r., a więc za odrzuceniem dopuszczalności tworzenia źródeł o „pośrednim” charakterze, co stanowiłoby powrót do koncepcji „aktów samoistnych” Stefana Rozmaryna.

Całościowe analizy konstytucyjnej regulacji prawa parlamentarnego znalazły się przede wszystkim we wspomnianych komentarzach do konstytucji, gdzie prof. Leszek Garlicki opracował wszystkie (poza jednym) artykuły rozdziału 3 konstytucji z 1997 r. Komentarze te są nadal regularnie powoływane w literaturze oraz orzecznictwie konstytucyjnym.

Powiązaniu prawa parlamentarnego oraz prawa międzynarodowego służyło opracowanie (oparte na referacie z konferencji katedr prawa konstytucyjnego w 2006 r.) o orzecznictwie trybunału strasburskiego, dotyczące prawa parlamentarnego, a także opracowanie o roli sędziego europejskiego jako „kustosza rzetelności wyborów” (2007). Były to pierwsze w doktrynie polskiej ujęcia wskazujące na związki prawa parlamentarnego (będącego w swej istocie częścią instytucjonalnego prawa konstytucyjnego) ze sferą praw człowieka i wynikających stąd standardów ponadnarodowych.

Formy recepcji prawa międzynarodowego w polskim porządku prawnym i orzecznictwie przedstawiono w opracowaniu (współautorzy Małgorzata Masternak-Kubiak i Krzysztof Wójtowicz) zamieszczonym w *The Role of Domestic Courts in Treaty Enforcement*, red. D. Sloss, New York 2009.

Badania na teorię konstytucji przybrały najbardziej rozwinięty wymiar w odniesieniu do poprawek konstytucyjnych,

a zwłaszcza pytania o ich dopuszczalny zakres. Punktem wyjścia było opracowanie o normach konstytucji relatywnie niezmiennych (w: *Charakter i struktura norm konstytucji*, red. J. Trzcíński, Warszawa 1997), najpełniejsze rozwinięcie poglądów prof. Leszka Garlickiego zawierające dwa artykuły (opracowane wspólnie z Zofią Garlicką): *External Review of Constitutional Amendments? International Law as a Norm of Reference*, „Israel Law Review” 2011, vol. 44, issue 3 oraz *Review of Constitutionality of Constitutional Amendments (An Imperfect Response to Imperfections?)*, „Journal of Constitutional Law” 2012, vol. 1, issue 1. Te ogólne ustalenia odniesiono też do warunków polskich, najpierw jako element opracowania o aksjologicznych podstawach reinterpretacji konstytucji (2010), a potem, już w nowym kontekście, w referacie przedstawionym na zamojskiej konferencji katedr prawa konstytucyjnego (czerwiec 2016 r.), a także w artykule o niekonstytucyjności (PiP 2016, z. 9). W nawiązaniu do doświadczeń węgierskich zaproponowano typizację sytuacji, gdy dochodzi do nadużycia poprawki konstytucyjnej oraz przedstawiono możliwe rozwiązania proceduralne dopuszczające kontrolę poprawek zarówno przez krajowy sąd konstytucyjny, jak i przez jurysdykcje międzynarodowe. Na tym tle ujęto też szerszy problem, dotyczący możliwości przeniesienia konstrukcji działania w „złej wierze” w prawie konstytucyjnym, i wskazano typowe sytuacje, gdy działania takie występują.

Badano też, w końcu lat 90., zagadnienia wejścia w życie konstytucji, zwłaszcza odnośnie do jej efektu derogacyjnego wobec dawniejszego ustawodawstwa. W nawiązaniu zarówno do polskiego orzecznictwa międzywojennego, jak i stanowiska sądów konstytucyjnych w innych krajach rozważano sytuacje, gdy nowa konstytucja nie tylko uchyla dalsze obowiązywanie niezgodnych z nią regulacji, ale także – wyjątkowo – wywołuje efekt *ex tunc*, pozbawiając regulacje dawniejsze wszelkiej skuteczności prawnej (referat na toruńskiej sesji katedr prawa konstytucyjnego w 1997 r.).

W bardziej szczegółowych kwestiach na wymienienie zasługują opracowania dotyczące zakresu i rangi klauzuli

demokratycznego państwa prawnego, przede wszystkim w jej materialnym aspekcie (podsumowane artykułem w pracy *Zasada demokratycznego państwa prawnego w Konstytucji RP*, red. Sławomira Wronkowska, Warszawa 2006).

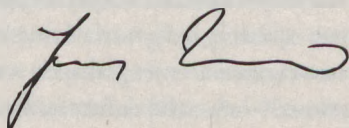
Wspomnieć też należy wkład L. Garlickiego w opracowywanie polskich przekładów konstytucji państw obcych. Przez ponad 20 lat był on redaktorem naukowym serii przekładów publikowanych przez Bibliotekę Sejmową, samodzielnie opracowując też wprowadzenia m.in. do konstytucji Japonii, Chorwacji i Estonii. Swego rodzaju podsumowaniem tej aktywności było przygotowanie obszernego wprowadzenia do *Konstytucje państw Unii Europejskiej*, pod red. Wiesława Staśkiewicza, Warszawa 2011.

Wśród publikacji zagranicznych należy wspomnieć zwłaszcza rozdział o prawie konstytucyjnym w *Introduction to Polish Law* (red. S. Frankowski, Kluwer 2005) oraz opracowanie (wspólnie z Z. Garlicką) o tworzeniu polskiej konstytucji w *Framing the State in Times of Transition*, red. Laurel E. Miller, Louis Aucoin, Washington 2010.

4. Konkluzja

Mając to wszystko na uwadze, nie mam żadnych wątpliwości co do zasadności przyznania tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego Profesorowi Leszkowi Garlickiemu i podtrzymuję sformułowaną już na wstępie niniejszej recenzji konkluzję.

Prof. zw. dr hab. Jerzy Zajadło

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁAŃ
KOMISJI POWOŁANEJ PRZEZ
RADĘ WYDZIAŁU PRAWA I ADMINISTRACJI
UNIwersYTETU GDAŃSKIEGO
W PROCESIE NADAWANIA TYTUŁU
DOKTORA HONORIS CAUSA
PROFESOROWI LECHOWI GARLICKIEMU

Komisja w składzie: prof. zw. dr hab. Andrzej Szmyt – przewodniczący, prof. zw. dr hab. Janina Ciechanowicz-McLean oraz prof. zw. dr hab. Jarosław Warylewski – członkowie, powołana przez Radę Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego w sprawie nadania godności doktora honoris causa Profesorowi Lechowi Garlickiemu, po zapoznaniu się z recenzjami nadesłanymi przez recenzentów: prof. zw. dra hab. dra h.c. Janusza Trzcńskiego z Uniwersytetu Warszawskiego, prof. zw. dra hab. Zbigniewa Witkowskiego z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu i prof. zw. dra hab. Jerzego Zajadło z Uniwersytetu Gdańskiego, oraz po uwzględnieniu opinii Konwentu Godności Honorowych Uniwersytetu Gdańskiego pod przewodnictwem Jego Magnificencji Rektora Uniwersytetu Gdańskiego prof. nadzw. dra hab. Jerzego Gwizdały, stwierdziła jednogłośnie, że wniosek o nadanie Panu Profesorowi Lechowi Garlickiemu tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego w pełni zasługuje na poparcie.

Komisja stwierdziła, że wszyscy recenzenci przedstawili charakterystykę dorobku Profesora Lecha Garlickiego oraz podali wiele argumentów, które ponad wszelką wątpliwość czynią uzasadnionym wniosek o zaszczytny tytuł honorowego doktora. Wszyscy recenzenci zgodnie podkreślili znaczenie dorobku Nominata.

Komisja w swym sprawozdaniu przedstawiła generalne konkluzje i wnioski zawarte w przedłożonych recenzjach, uzasadnienie szczegółowe zawierając w załączniku.

Jak stwierdził prof. zw. dr hab. dr h.c. Janusz Trzciniński w swej recenzji, prof. Lech Garlicki „jest jednym z najwybitniejszych znawców prawa konstytucyjnego polskiego oraz porównawczego. Jego wiedza, kompetencje i kultura prawnicza uczyniły z Niego ambasadora polskiej nauki prawa konstytucyjnego, znanego szeroko poza granicami naszego państwa. To prof. Lech Garlicki przybliżył polski konstytucjonalizm europejskiej i światowej współczesnej nauce prawa konstytucyjnego. We wszystkich obszarach swej aktywności uczonego prawnika prof. Lech Garlicki osiągnął wyniki uzasadniające nadanie Jemu godności doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego. Osiągnięcia naukowe prof. Lecha Garlickiego dotyczą wielu obszarów zainteresowań, co wskazuje na zakres i szerokie horyzonty myślenia o znaczeniu prawa konstytucyjnego w życiu prawnym państwa, społeczeństwa i jednostki, ze szczególnym akcentem na ochronę praw człowieka. Zasadniczy trzon badań prof. Lecha Garlickiego koncentruje się wokół zagadnień pozycji i znaczenia władzy sądowniczej, w tym sądownictwa konstytucyjnego oraz związanego z nim zagadnienia teorii konstytucji. Dla prof. Lecha Garlickiego są to zagadnienia, w których tle stoi troska o gwarancje i realizację zasady demokratycznego państwa prawa. W rozwijaniu tej konstytucyjnej zasady prof. Lech Garlicki w swoich pracach zwracał szczególną uwagę na znaczenie władzy sądowniczej i jej pozycji ustrojowej oraz gwarancje jej funkcjonowania. Słusznie, moim zdaniem, we władzy sądowniczej upatrywał i upatruje podstawowego filaru, na którym stoi demokratyczne państwo prawne. [...]”

W zakończeniu uzasadnienia do wniosku o nadanie prof. Lechowi Garlickiemu najwyższej godności akademickiej doktora honoris causa pragnę zaakcentować w szczególności sposób to, że prof. Lech Garlicki poprzez swoją działalność naukową oraz aktywność sądowniczą w Trybunale Konstytucyjnym i w Europejskim Trybunale Praw Człowieka wywarł wielki wpływ na kształtowanie konstytucyjnej zasady demokratycznego państwa prawnego i ściśle z nią związanej sfery gwarancji ochrony wolności i praw jednostki. Gorąco popieram wnioski o nadanie prof. Lechowi Garlickiemu godności doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego”.

Profesor zw. dr hab. Zbigniew Witkowski w swej recenzji podkreślił, że Profesor Lech Garlicki „jest bez wątpienia jednym z najwybitniejszych polskich prawników specjalizującym się w prawie konstytucyjnym. [...] Zabierał, uchodzący zawsze za bardzo znaczący, głos w kwestiach roli sądownictwa administracyjnego i konstytucyjnego w nowoczesnym społeczeństwie, w sprawach rozumienia i realizacji demokratycznego państwa prawnego, w kwestiach ochrony praw jednostki, a wreszcie w kwestiach rozwoju instytucjonalnego Unii Europejskiej. [...] Jest to ilościowy i jakościowy dorobek olbrzymi, któremu nie sposób nie wyrazić wielkiego uznania i absolutnego szacunku. Jest to dorobek unikalny w skali krajowej i z całą pewnością w skali międzynarodowej. [...] W całym dotychczasowym dorobku Kandydata odnajdujemy wszystkie możliwe w nauce formy wypowiedzi, co doskonale świadczy o wirtuozerii Jego warsztatu naukowego. [...] W konkluzji pragnę z absolutnym przekonaniem stwierdzić, że Profesor Lech Garlicki jest osobistością o uznanym i wybitnym dorobku naukowym w dziedzinie prawa konstytucyjnego i niekwestionowanym autorytetem w środowisku polskich i europejskich konstytucjonalistów oraz sędziów konstytucyjnych. Dociekania w zakresie teorii prawa konstytucyjnego, władzy sądowniczej, w tym sądów konstytucyjnych w perspektywie prawnoporównawczej oraz w zakresie ochrony praw człowieka w perfekcyjny sposób zawsze wiąże w swoich badaniach z praktyką orzeczniczą wykonywaną przez lata w polskim

Trybunale Konstytucyjnym oraz w Europejskim Trybunale Praw Człowieka w Strasburgu. Profesor Lech Garlicki jest ponadto wybitnym organizatorem nauki, inspiratorem wielu przedsięwzięć naukowo-badawczych w wymiarze krajowym i międzynarodowym oraz kreatorem nowych formuł i form współpracy doktryny prawa i praktyki prawa służących rozwojowi nauki prawa konstytucyjnego. Profesor Lech Garlicki jest bezsprzecznie człowiekiem nieprzeciętnego formatu i biorąc pod uwagę Jego jednoznacznie wybitny dorobek naukowy, Jego pozycję w europejskiej i światowej nauce prawa konstytucyjnego, niedające się przecenić zasługi na polu organizacji nauki i dorobek w zakresie praktyki prawniczej, bez jakichkolwiek wątpliwości trzeba stwierdzić, że w pełni zasługuje na najwyższe wyróżnienie akademickie, jakie może Uczonemu nadać świat nauki, tj. na tytuł doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego”.

Profesor zw. dr hab. Jerzy Zajadło w swej recenzji już na wstępie stwierdził, że „Wśród doktorów honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego jest naprawdę wiele wybitnych postaci. Z kilku względów, które postaram się niżej uzasadnić, rozszerzenie tego kręgu o osobę prof. Leszka Garlickiego może być nie tylko przedmiotem naszej dumy, lecz także zazdrości ze strony innych uczelni. [...] trudno doprawdy przecenić wkład, jaki wniósł prof. Leszek Garlicki w kształtowanie idei demokratycznego państwa prawa i upowszechnianie kultury konstytucyjnej (by nie użyć Habermasowskiego pojęcia – patriotyzmu konstytucyjnego) w Polsce w ostatnim trzydziestoleciu, a zwłaszcza po 1989 r. Dotyczy to nie tylko Jego działalności jako wybitnego naukowca aktywnie zaangażowanego w debatę publiczną, lecz także piastowanie najwyższych stanowisk sędziowskich – w Trybunale Konstytucyjnym i w Europejskim Trybunale Praw Człowieka. Właściwie wszystkie Jego wypowiedzi zarówno te *stricte* teoretyczne i naukowe, te *ex officio* konkretne i formalne, jak i te *par excellence* polityczne oraz publicystyczne, były, są i jak sądzę, pozostaną podporządkowane jednemu celowi: idei demokratycznego państwa prawa pojętej w sensie sformułowanym

swego czasu przez wybitnego niemieckiego filozofa prawa Gustawa Radbrucha – jako harmonii pomiędzy bezpieczeństwem, celowością i sprawiedliwością. Jest jednak jeszcze coś, co powoduje, że przyznanie tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego prof. Leszkowi Garlickiemu nabiera pewnego szczególnego i symbolicznego charakteru. Na tzw. wielkim herbie Gdańska na dole czerwonej tarczy z koroną i dwoma krzyżami, podtrzymywanej przez dwa lwy, pojawia się złota wstęga z łacińską paremią *Nec temere, nec timide* (dosłownie: Ani zuchwale, ani bojaźliwie; w potocznym tłumaczeniu: Odważnie, ale z rozważą). [...] Otóż dorobek naukowy i orzecznicy prof. Leszka Garlickiego świadczy dobitnie o tym, że tak właśnie pojmuje on naturę ustawy zasadniczej. W swoich pracach naukowych i w swoich opiniach sędziowskich zawsze poszukiwał złotego środka jako synonimu cnoty umiarkowania i raczej unikał skrajnych stanowisk o charakterze konfliktogennym. Nie ma w tym jednak ani krzty konformizmu i oportunisty, jest raczej wyłącznie głęboka racjonalność i zrozumienie koniecznych związków prawa z polityką. Wszystko jednak pod jednym zasadniczym warunkiem – zgodności z ideą demokratycznego państwa prawa. A więc dokładnie tak, jak w dewizie Gdańska: *Nec temere, nec timide*. [...] Dorobek prof. Leszka Garlickiego składa się z dwóch zasadniczych, ale immanentnie ze sobą powiązanych części – wyników badań uczonego i decyzji orzeczniczych sędziego. Nominat był bardzo dobrym sędzią między innymi dlatego, że posiadał ogromną wiedzę teoretyczną z zakresu prawa konstytucyjnego, w tym także tak ważne go dla dialogu pomiędzy sądami konstytucyjnymi prawa porównawczego. Jest także wybitnym uczonym, ponieważ ma głębokie doświadczenie w zakresie praktycznego funkcjonowania ustawy zasadniczej i instrumentów międzynarodowej ochrony praw człowieka, a to z kolei optymalizuje uniwersalność jego rozważań i konstrukcji teoretycznych. [...] Mając to wszystko na uwadze, nie mam żadnych wątpliwości co do zasadności przyznania tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego Profesorowi Leszkowi Garlickiemu

i podtrzymuję sformułowaną już na wstępie niniejszej recenzji konkluzję”.

Z przedstawionych w recenzjach opinii o roli i miejscu dorobku naukowego Profesora Lecha Garlickiego wynika wniosek – jednomyślnie stawiany przez recenzentów – o nadanie Panu Profesorowi Lechowi Garlickiemu tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego. Zdecydowanie pozytywną opinię przedstawił wcześniej także Konwent Godności Honorowych Uniwersytetu Gdańskiego. Komisja powołana przez Radę Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego w pełni podziela przekonania, że wniosek o nadanie Profesorowi Lechowi Garlickiemu tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego jest ze wszech miar godny poparcia.

Komisja jednomyślnie rekomenduje Radzie Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego podjęcie uchwały w sprawie wystąpienia do Senatu Uniwersytetu Gdańskiego z wnioskiem o nadanie Profesorowi Lechowi Garlickiemu tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego „za doktrynalny i orzeczniczy wkład w kształtowanie państwa prawnego, zwłaszcza ochronę praw człowieka oraz instytucji demokratycznych w Polsce i Europie”.

Andrzej Szumyła
Janusz Cieszanowski-Malecki
Yanboen Honglewhi

Gdańsk, 17 lutego 2017 r.

UZASADNIENIE SZCZEGÓŁOWE

WNIOSKU ZAWARTEGO W SPRAWOZDANIU
Z DZIAŁAŃ KOMISJI POWOŁANEJ PRZEZ
RADĘ WYDZIAŁU PRAWA I ADMINISTRACJI
UNIwersYTETU GDAŃSKIEGO W PROCESIE NADAWANIA
TYTUŁU DOKTORA HONORIS CAUSA
PROFESOROWI LECHOWI GARLICKIEMU

Komisja powołana przez Radę Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego w procesie nadawania tytułu doktora honoris causa Profesorowi Lechowi Garlickiemu w swym sprawozdaniu przedstawiła stanowisko, że wniosek o nadanie tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego Profesorowi Lechowi Garlickiemu jest ze wszęch miar uzasadniony. W sprawozdaniu komisja podkreśliła przede wszystkim, iż wniosek taki znajduje oparcie w opiniach przedstawionych przez recenzentów i przytoczyła konkluzje z tychże recenzji. Jednocześnie komisja podkreśliła, że wszyscy recenzenci przedstawili wiele szczegółowych argumentów, które ponad wszelką wątpliwość czynią zasadnym wniosek o nadanie tytułu doktora honoris causa Profesorowi Lechowi Garlickiemu.

Wszyscy recenzenci zgodnie zwrócili uwagę na błyskotliwy przebieg kariery zawodowej Nominata. Profesor Lech Garlicki urodził się w 1946 r. w Warszawie i całym swym życiem akademickim związał się z Uniwersytetem Warszawskim.

Studia prawnicze ukończył w 1968 r., po pięciu latach (1973 r.) obronił doktorat pod kierownictwem wybitnego konstytucjonalisty prof. Jerzego Stembrowicza (*Sąd Najwyższy a naczelne organy władzy państwowej w PRL*, opubl. w 1977 r.). Rozprawa ta wyznaczyła jeden z kilku podstawowych, trwałych nurtów badawczych Kandydata; mianowicie nad ustrojem i pozycją władzy sądowniczej w Polsce i na świecie. Po kolejnych pięciu latach Lech Garlicki habilitował się na podstawie rozprawy pt. *Parlament a rząd w RFN* (Ossolineum 1978), wkraczając na trwałe w obszar prawa parlamentarnego, systemu rządów i prawa porównawczego. W 1980 r. uzyskał stanowisko docenta na macierzystym Wydziale Prawa, a w 1987 r. tytuł profesora, stając się wówczas najmłodszym w kraju profesorem „belwederskim” w naukach prawnych. Przez cały ten czas był zatrudniony w Zakładzie Prawa Państwowego (później – Konstytucyjnego). Już w latach 1981–1987 pełnił funkcję dyrektora Instytutu Nauk o Państwie i Prawie UW, kierownika macierzystego Zakładu (Katedry) w latach 1987–1989, dyrektora Ośrodka Studiów Amerykańskich UW (1990–1993).

Lech Garlicki czterokrotnie przebywał na długoterminowych wyjazdach zagranicznych: na uniwersytecie w Tybindze jako stypendysta Fundacji Humboldta (1974–1975), w 1979–1980 i 1989–1990 jako wykładowca, odpowiednio w Saint Louis University i University of Indiana, Bloomington – w ramach wymiany organizowanej przez Ośrodek Studiów Amerykańskich UW, a w latach 1991–1992 jako wykładowca na Capital University, Columbus.

W latach 80. XX w. brał udział jako ekspert sejmowy w pracach nad projektami ustawy o Trybunale Konstytucyjnym oraz ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich (1984–1986), w 1989 r., także jako ekspert, uczestniczył w pracach jednego z tzw. podstolików działających w ramach Okrągłego Stołu wypracowującego założenia reform ustrojowych.

Profesor Lech Garlicki w 1993 r. wybrany został do polskiego Trybunału Konstytucyjnego, w którym jako sędzia zasiadał do 2001 r. Na początku 2002 r. został wiceprzewod-

niczącym Rady Legislacyjnej przy Prezesie Rady Ministrów, ale po kilku miesiącach wybrany został na stanowisko sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, piastował je do października 2012 r. (w latach 2011–2012 był tam prezesem IV Izby, co było rezultatem ogromnego uznania międzynarodowego dla autorytetu naukowego Profesora Lecha Garlickiego).

W latach 1991–1992 Lech Garlicki pełnił prestiżową funkcję przewodniczącego Polskiego Towarzystwa Prawa Konstytucyjnego. Od 2005 r. zasiada w Komitecie Wykonawczym AJDC (Międzynarodowego Stowarzyszenia Prawa Konstytucyjnego), od 2011 r. sprawując z wyboru funkcję wiceprezesa. W latach 2011–2012 był wśród członków założycieli European Law Institute i był członkiem jego Rady w pierwszej kadencji. Stał się jednym z najbardziej rozpoznawalnych profesorów prawa konstytucyjnego o światowej renomie. Po drugiej kadencji w trybunale strasburskim prowadził jako *visiting professor* wykłady na wielu prestiżowych uniwersytetach świata, w szczególności na Tel Aviv University, University of Hong Kong, New York University, Washington University (St. Louis) i Yale University. O docenianiu kompetencji naukowych Profesora Lecha Garlickiego świadczy też Jego członkostwo w kolegiach redakcyjnych lub radach naukowych wielu prestiżowych czasopism prawniczych w Polsce i za granicą. Z najważniejszych krajowych wymienić można „Państwo i Prawo”, „Przegląd Sądowy”, „Europejski Przegląd Sądowy” oraz – do wiosny 2016 r. „Przegląd Sejmowy”. Z zagranicznych czasopism wskazać należy „Annuaire International de Justice Constitutionnelle”, „Asia-Pacific Journal on Human Rights and the Law”, „International Journal of Constitutional Law”, „Revue française de droit constitutionnel”, „Srovnatelnoie Konstitucionnoie Obozrenie”.

Profesor Lech Garlicki ma także istotne osiągnięcia w procesie kształcenia kadry naukowej. Był promotorem w kilku przewodach doktorskich, przy czym pierwszy Jego doktor – Wiesław Kraluk – wypromowany został w Uniwersytecie

Gdańskim. Był recenzentem w licznych przewodach profesorskich (w tym w Uniwersytecie Gdańskim), przewodach habilitacyjnych (w tym w Uniwersytecie Gdańskim) i przewodach doktorskich prowadzonych w polskich wydziałach prawa oraz w czterech przewodach doktorskich na uczelniach francuskich.

Wszyscy recenzenci podkreślili wagę olbrzymiego dorobku naukowego Profesora Lecha Garlickiego. Dorobek ten obejmuje ponad 500 pozycji zarówno w języku polskim, jak i w językach obcych. W pierwszej grupie jest to 7 monografii autorskich (2 we współautorstwie), 6 publikacji komentarzowych (współautorstwo i redakcja naukowa), 1 podręcznik akademicki (19 wydań) i 2 skrypty, 50 opracowań źródłowych (w tym 9 książkowych), 96 rozdziałów w pracach zbiorowych, 97 artykułów w czasopismach naukowych, 57 recenzji i polemik oraz 12 glos. W drugiej grupie są to 153 pozycje opublikowane przede wszystkim we Francji, Hiszpanii, Izraelu, Niemczech, Japonii, Rosji, Stanach Zjednoczonych, a także Chinach, Estonii, Holandii, Norwegii, Szwajcarii, Włoszech oraz na Tajwanie i na Węgrzech.

Swój dorobek naukowy Profesor Lech Garlicki z powodzeniem spożytkował także jako sędzia Trybunału Konstytucyjnego i sędzia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, później orzecznictwo stanowiło materiał do dalszej pracy naukowej i w wykładach akademickich. Przeplatanie się działalności badawczej i orzeczniczej, a wcześniej jeszcze działalności eksperckiej, dało fenomenalne rezultaty cenione w całym świecie prawniczym. Trudno w nauce prawa konstytucyjnego o wkład porównywalny z sukcesami Profesora Lecha Garlickiego. Trudno też nie przyjąć oceny, że zapewne jest On najczęściej przywoływanym w literaturze przedmiotu autorytetem. Zawsze też w analizowanym dorobku naukowym Profesora Lecha Garlickiego istotne znaczenie odgrywa niezwykle szeroka podstawa prawnoporównawcza, także i wtedy, gdy analizą obejmował polskie instytucje prawnoustrojowe. Pozwalało to sytuować rozwiązania polskie na tle wspólnego dorobku

współczesnych państw demokratycznych, zwłaszcza wiodących nurtów europejskich (niemieckich i francuskich), a także amerykańskich.

Recenzenci zgodnie podkreślają, że nie da się przecenić roli Profesora Lecha Garlickiego w kształtowaniu podstaw orzecznictwa polskiego Trybunału Konstytucyjnego w czasie transformacji ustrojowej. W okresie przed rokiem 1997 chodziło zwłaszcza o wypełnianie luk w ówczesnych przepisach konstytucyjnych, zaś po uchwaleniu nowej konstytucji o określenie znaczenia jej postanowień. Wkład Profesora Lecha Garlickiego zaznaczył się zwłaszcza w ustaleniu pierwszego rozbudowanego pojęcia zasady proporcjonalności, w sformułowaniu przesłanek stosowania (ograniczenia) zasady równości, w ustaleniu zakresu stosowalności przedkonstytucyjnego orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego po 1997 r., jak i w wyznaczaniu orzeczniczego kształtu skargi konstytucyjnej jako nowej – po 1997 r. – instytucji ustrojowej w polskim prawie konstytucyjnym.

W recenzjach podkreślono także wpływ Profesora Lecha Garlickiego – jako sędziego sprawozdawcy – na wyroki Wielkiej Izby Europejskiego Trybunału Praw Człowieka m.in. w sprawach restytucji ponacjonalizacyjnej, zakresu ochrony przed pozbawieniem wolności w sprawach terrorystycznych, objęcia prawa do rokowań zbiorowych zakresem wolności związkowych chronionych przez trybunał strasburski czy też zakazu dyskryminacji opartej na kryterium etnicznym. W sprawach polskich przed trybunałem strasburskim duże znaczenie miało wypracowanie koncepcji tzw. wyroków pilotażowych (sprawa Broniowski), uznanie – wspólnie z polskimi Trybunałem Konstytucyjnym i Sądem Najwyższym – niedopuszczalności praktyki nadmiernego zatłoczenia polskich zakładów karnych, ustalenie stanowiska trybunału strasburskiego wobec polskiego ustawodawstwa w sprawach przewlekłości postępowania sądowego oraz nadmiernej długości tymczasowych aresztowań, ustalenie stanowiska tegoż trybunału wobec roszczeń niemieckich organizacji przesiedleńczych (sprawa Preussische Treuhand) oraz wobec spraw

rozstrzyganych w ramach Polsko-Niemieckiej Fundacji „Pojednanie” (sprawa Woś).

Wszyscy recenzenci są zgodni, że imponujący dorobek naukowy Profesora Lecha Garlickiego można ująć w kilka podstawowych nurtów. Są to takie kompleksy zagadnień, jak: 1) pozycja i ustrój władzy sądowniczej, zwłaszcza sądów konstytucyjnych, o problematyce tej można wręcz mówić jako o „znaku firmowym” Lecha Garlickiego zarówno w polskiej, jak i światowej literaturze, 2) międzynarodowa ochrona praw człowieka, w tym zwłaszcza rola i treści orzecznictwa trybunału strasburskiego, 3) prawo parlamentarne, a przede wszystkim relacje pomiędzy parlamentem a rządem oraz system źródeł prawa, 4) teoria konstytucji, a przede wszystkim rola i zakres poprawek konstytucyjnych.

W opiniach recenzentów, niezależnie od analizy głównych nurtów badawczych Profesora Lecha Garlickiego, znajdujemy podkreślenie szczególnego znaczenia w Jego dorobku pozycji niejako sumujących całe spectrum istotne dla polskiego prawa konstytucyjnego. Jest to przede wszystkim znakomity podręcznik autorski (*Polskie prawo konstytucyjne*), mający już 19 wydań, na kilkuset stronach dający nie tylko obraz rozwiązań dogmatycznoprawnych, ale także ukazujący ich ewolucję, funkcjonowanie w praktyce, osadzenie teoretyczne, podstawy aksjologiczne. Jest to podręcznik najszerzej wykorzystywany – z racji swych walorów – w dydaktyce na polskich wydziałach prawa i administracji. Nie do przecenienia jest także seria komentarzy do konstytucji RP, wydawanych w ostatnim dwudziestoleciu przez renomowane Wydawnictwo Sejmowe pod redakcją i ze współautorstwem Profesora Lecha Garlickiego. Najpierw był to dwutomowy komentarz do przepisów konstytucyjnych po wejściu w życie tzw. małej konstytucji z 1992 r. (opublikowany w latach 1995–1996), następnie pięciotomowy, obejmujący kilkaset arkuszy wydawniczych, cykl *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz* (opublikowany jako poszczególne tomy w latach 1999, 2001, 2003, 2005 i 2007). W polskiej nauce prawa konstytucyjnego zarówno w okresie międzywojennym, jak i w okresie późniejszym nie

było przedsięwzięcia zrealizowanego na taką skalę. Komentarz ten był, i jest, regularnie powoływany także w orzecznictwie konstytucyjnym. Miniony rok zapoczątkował edycję drugiego wydania tego *Komentarza* (tom 1), tym razem we współredakcji z Markiem Zubikiem, a w bieżącym roku ukaże się – będący już w druku – tom 2; na prawie 1700 stronach omówione zostały dwa pierwsze rozdziały konstytucji.

W wymiarze porównawczym pokrewny charakter ma bardzo obszerne *Wprowadzenie do pracy Konstytucje państw Unii Europejskiej* (pod red. W. Staśkiewicza, Warszawa 2011, Wydawnictwo Sejmowe), pozostające w relacji z długoletnią aktywnością Profesora Lecha Garlickiego jako redaktora serii polskich przekładów konstytucji państw obcych w edycji Biblioteki Sejmowej.

W dziedzinie ochrony praw człowieka recenzenci przypisują szczególne znaczenie – w omawianej powyżej płaszczyźnie kompleksowego podsumowania (podręczniki, komentarze) – dwutomowej *Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wartości* (C.H. Beck, Warszawa 2010 – t. 1, 2011 – t. 2), opracowanemu pod redakcją i we współautorstwie Profesora Lecha Garlickiego. Było to, jak dotychczas, pierwsze i jedyne ujęcie całokształtu orzecznictwa strasburskiego w naukową całość ułatwiającą poznanie dorobku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, na ogół przedstawianych od strony opisu poszczególnych wyroków. Komentarz ten spotkał się z uznaniem nauki i praktyki prawniczej, regularnie też przywoływany jest w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego i innych sądów polskich.

Recenzenci zgodnie stwierdzili, że najwcześniejszym i trwałym obszarem zainteresowań badawczych Profesora Lecha Garlickiego była problematyka ustroju i pozycji władzy sądowniczej, pozostaje ona stale w centrum tych badań. Istotna była wspomniana już rozprawa doktorska o pozycji ustrojowej polskiego Sądu Najwyższego (1973). Kandydat już wtedy w bardzo znaczącym opracowaniu (*Sejm a Sąd Najwyższy*, „Studia Prawnicze” 1973, nr 38) opowiedział się, starannie uzasadniając, za potrzebą wprowadzenia do

polskiego ustroju idei sądowej kontroli konstytucyjności prawa. Ugruntowanie koncepcji to studium w pracy zbiorowej *Sąd Najwyższy w PRL* (Ossolineum, Wrocław 1983). Po wielu szczegółowych publikacjach charakter podsumowujący miały późniejsze prace dotyczące Sądu Najwyższego – rozdział *Sąd Najwyższy – regulacja konstytucyjna i praktyka* (w pracy zbiorowej *Sądy i trybunały w konstytucji i praktyce*, pod red. W. Skrzydły, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2005 – w serii „Podstawowe problemy stosowania Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej”) oraz artykuł *Ewolucja pozycji ustrojowej Sądu Najwyższego (1989–2010)* w „Państwie i Prawie” 2010, z. 11.

Stopniowo punkt ciężkości w badaniach prowadzonych przez Profesora Lecha Garlickiego przesunął się w kierunku sądownictwa konstytucyjnego – najpierw w wymiarze porównawczym. Badania te zostały podsumowane w trzech monografiach: *Sąd Najwyższy Stanów Zjednoczonych Ameryki. Konstytucja – polityka – prawa obywatelskie* (Ossolineum, Wrocław 1982), *Sądownictwo konstytucyjne w Europie Zachodniej* (PWN, Warszawa 1987) i *Rada Konstytucyjna a ochrona praw jednostki we Francji* (Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 1993). Zwłaszcza druga z wymienionych monografii, prezentująca ujęcie porównawczo-problemowe, okazała się istotna dla procesów kształtowania praktyki funkcjonowania Trybunału Konstytucyjnego w Polsce jako nowego organu. Monografii towarzyszyły liczne publikacje Kandydata w czasopismach. Recenzenci zwrócili w swych opiniach uwagę na doniosłe znaczenie stałego uczestnictwa Profesora Lecha Garlickiego w dorocznych konferencjach „Global Constitutionalism”, organizowanych przez Yale Law School, a poświęconych debatom nad współczesnymi kierunkami orzecznictwa sądów konstytucyjnych. Stwierdzili przy tym, że z całą pewnością Profesor Lech Garlicki stał się jednym z czołowych badaczy sądownictwa konstytucyjnego, znajdując szerokie uznanie także za granicą. Dokonywał on również stałej analizy i prezentacji orzecznictwa polskiego Trybunału Konstytucyjnego na łamach periodyków naukowych zarówno polskich, jak i obcych (francuskich, niemieckich).

Zaznaczmy także, że po wprowadzeniu Trybunału Konstytucyjnego do polskiej konstytucji znajdujemy w dorobku naukowym Profesora Lecha Garlickiego szczegółową analizę pierwszej ustawy o Trybunale Konstytucyjnym z 1985 r. w *Komentarzu* (opracowanym wspólnie z Januszem Trzczańskim), a krótko po uchwaleniu takiejże nowej ustawy w 1997 r. pod rządami już nowej Konstytucji RP z 1997 r. – także w nowym *Komentarzu do ustawy o Trybunale Konstytucyjnym* (1999 – wspólnie z Januszem Trzczańskim i Zdzisławem Czeszejko-Sochackim). Badania Kandydata głęboko wkraczały w aksjologiczne aspekty funkcjonowania sądownictwa konstytucyjnego w Polsce i szeroko odnosiły się zwłaszcza do kluczowej zasady konstytucyjnej – bogato wykorzystywanej w orzecznictwie polskiego Trybunału Konstytucyjnego – jaką stanowi zasada państwa prawnego.

Z inicjatywy Kandydata i pod jego współredakcją przygotowana została fundamentalna praca zbiorowa (licząca prawie 1000 stron, wydana w 2016 r. przez wydawnictwo Wolters Kluwer) pt. *Na straży państwa prawa. Trzydzieści lat orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego*, stanowiąca krytyczny przegląd 30 najważniejszych orzeczeń tego Trybunału z trzydziestolecia jego działalności. Waga orzeczniczego dorobku Trybunału ma charakter trwały – niezależny od aktualnej sytuacji kryzysu konstytucyjnego wokół tego organu, bo ustalający właściwy sposób rozumienia i stosowania konstytucji. W aktualnych publikacjach Profesor Lech Garlicki odniósł się także do obecnego kryzysu w funkcjonowaniu sądownictwa konstytucyjnego w Polsce; w tym zakresie wskazać należy zwłaszcza artykuły *Sądy a konstytucja* („Przegląd Sądowy” 2016, nr 7–8) i *Niekonstytucyjność: formy, skutki, procedury* („Państwo i Prawo” 2016, z. 9). Kandydat opowiada się za tym, by w sytuacji zakłóconego działania Trybunału Konstytucyjnego ochrona konstytucji, w tym odmowa stosowania niekonstytucyjnych ustaw, mogła być dokonywana bezpośrednio przez sądy, zwłaszcza Sąd Najwyższy i Naczelny Sąd Administracyjny.

Recenzenci zgodnie w swych opiniach podkreślili, że bardzo ważne miejsce w badaniach prowadzonych przez Profesora Lecha Garlickiego zajmuje problematyka międzynarodowej ochrony praw człowieka, w tym zwłaszcza rola i treść orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, wcześniej zaś badanie ochrony praw jednostki przez pryzmat orzecznictwa konstytucyjnego państw demokratycznych. Wspominaliśmy już w tym zakresie o znaczeniu – w polskiej perspektywie – komentarza do europejskiej Konwencji Praw Człowieka, w tym nurcie badawczym liczne są artykuły autorstwa Kandydata, dotyczące różnych aspektów realizacji tej konwencji przez polskie organy władzy publicznej, zwłaszcza przez sądy. Profesor Lech Garlicki opowiadał się za bezpośrednim i samoistnym stosowaniem konwencji przez sądy, w tym za kompetencją sądów (Trybunału Konstytucyjnego) do badania zgodności polskich regulacji (także ustawowych) z postanowieniami konwencji. Analizując zaś moc wiążącą orzecznictwa strasburskiego, Kandydat podkreślał – w duchu koncepcji tzw. „żyjącego prawa” – iż stanowi ono integralny element konwencji. W konsekwencji więc prawnym obowiązkiem sądów krajowych jest stosowanie konwencji w takiej treści i zakresie, jak ustaliły to wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

Jak podkreślili recenzenci, Profesor Lech Garlicki w badaniach i publikacjach dotyczących konwencji podejmował kwestie typowe dla polskich spraw wnoszonych do trybunału strasburskiego oraz problemy sprawiające największe trudności w praktyce krajowej. Wymienić należy cykl artykułów o mocy wiążącej konwencji i orzecznictwa strasburskiego, jak i publikacje dotyczące art. 6 konwencji – przede wszystkim przewlekłości postępowania przed sądami krajowymi. Publikacje dotyczące prawa własności ważne były z uwagi na kontrowersje wokół problemów restytucji i reprivatyzacji. Publikacje dotyczące wolności wypowiedzi istotne były zwłaszcza w kontekście pozycji dziennikarzy. W wielu publikacjach, głównie w językach obcych, poruszał Profesor Lech Garlicki także ogólniejsze aspekty aktualnego orzecznictwa Europejskiego

Trybunału Praw Człowieka. Opowiadał się za postrzeganiem trybunału strasburskiego jako organu o quasi-konstytucyjnym charakterze i z tego powodu działającego nie tyle jako „sąd skargi indywidualnej”, ile jako instrument wcielania w życie „europejskiego porządku konstytucyjnego”. Wiele uwagi Kandydat poświęcił dialogowi między sądami, typizacji różnych form tego dialogu. Analizował wzajemny wpływ orzecznictwa strasburskiego i amerykańskiego trybunału praw człowieka. Kwestie globalizacji znalazły wyraz w opracowaniach o ekstraterytorialnej stosowalności europejskiej konwencji. Publikacje te umacniały naukowy autorytet Profesora Lecha Garlickiego na forum międzynarodowym. Dorobek Nominata w tym zakresie potwierdza konkluzję o stapianiu się odnośnych unormowań prawa konstytucyjnego, międzynarodowego i ponadnarodowego we wspólną, nową jakość – powszechne prawo praw człowieka.

Recenzenci zgodnie wskazali na istotny nurt badawczy w dorobku Profesora Lecha Garlickiego, jaki stanowi problematyka prawa parlamentarnego i systemu źródeł prawa. W nurcie tym mieściły się najpierw analizy dotyczące rozwiązań stosowanych za granicą oraz ustaleń porównawczych. Były to zwłaszcza – sygnalizowane wcześniej – rozważania o rozwiązaniach ustrojowych „parlamentaryzmu zracjonalizowanego” RFN (w tym przywołana wcześniej rozprawa habilitacyjna) oraz dotyczące Francji współczesnej. Znalazły one wyraz nie tylko w literaturze polskojęzycznej, ale także w kilkunastu publikacjach w niemieckich czasopismach prawniczych, pokonferencyjnych pracach zbiorowych oraz w księgach jubileuszowych prominentnych przedstawicieli tamtejszej nauki prawa (m.in. dla Klausa Sterna, Thomasa Oppermana, Georga Brunnera).

Jak podkreślano w recenzjach, w perspektywie polskiego systemu ustrojowego – w odniesieniu do prawa parlamentarnego – badania i publikacje Kandydata początkowo koncentrowały się na wybranych zagadnieniach. Były to zwłaszcza badania nad interpelacjami poselskimi w latach 80. XX w. i nad Najwyższą Izbą Kontroli, w tym zakresie Kandydat

opublikował cykl opracowań dotyczących kolejnych przeobrażeń wspomnianego organu. Zyskały one na znaczeniu w okresie transformacji ustrojowej, co wiązało się także z ekspertalnymi kontaktami Kandydata z Biurem Studiów i Ekspertyz Kancelarii Sejmu w latach 1991–1992. W tym czasie powstało wiele publikowanych opinii i ekspertyz dotyczących różnych aspektów Regulaminu Sejmu RP. Analizy tam zawarte koncentrowały się głównie na perspektywie konstytucyjnej, wyznaczającej ramy i granice dla autonomicznego prawa parlamentarnego, tym samym więc z naciskiem na kontrolę tego prawa oraz rolę organów sądowych w tym zakresie. Do ważniejszych pozycji należy opracowanie o relacji między konstytucją, ustawami a regulaminami parlamentarnymi, artykuł w „Przeglądzie Sejmowym” o kompetencjach Sejmu RP w sferze stosunków zagranicznych (2007) oraz polemika z Pawłem Sarneckim na temat zakresu kontrolnych kompetencji Senatu RP. W późniejszym okresie (2009) pojawiło się też (wspólnie z Markiem Zubikiem) podsumowanie praktyki relacji „parlamentaryzmu zracjonalizowanego” w III RP.

Recenzenci podkreślili znaczenie – bliskich powyższym kwestiom – publikacji Profesora Lecha Garlickiego o systemie źródeł prawa. Wskazali na analizy poświęcone pozycji ustawy w tym systemie, zwłaszcza zaś na tezę o zmianie znaczenia i zakresu koncepcji wyłączności ustawy na tle nowej konstytucji z 1997 r. Problematykę tę Kandydat rozwijał w kilku publikacjach. Osobno do problematyki źródeł prawa Profesor Lech Garlicki wrócił w późniejszym okresie, przedstawiając *Konstytucyjne źródła prawa administracyjnego* [w:] *System prawa administracyjnego*, red. Zygmunt Niewiadomski, Andrzej Wróbel, tom 2, C.H. Beck, Warszawa 2012 – gdzie zdecydowanie opowiedział się za ustalonym w konstytucji dychoomicznym ujęciem źródeł prawa (podział na źródła prawa powszechnie obowiązującego i źródła prawa wewnętrznie obowiązującego), a więc za odrzuceniem dopuszczalności tworzenia źródeł prawa o „pośrednim” charakterze, co stanowiłoby powrót do dawnej koncepcji „aktów samoistnych” (rozwinętej przez Stanisława Rozmaryna w okresie PRL-u).

Kompleksowe analizy konstytucyjnej regulacji prawa parlamentarnego zawarł Profesor Lech Garlicki przede wszystkim we wspomnianych wcześniej komentarzach do Konstytucji RP, gdzie opracował w zasadzie wszystkie (poza jednym) artykuły rozdziału IV (*Sejm i Senat*) konstytucji z 1997 r. Tezy tam zawarte są regularnie przywoływane w doktrynie prawa konstytucyjnego i orzecznictwie konstytucyjnym.

Powiązaniu prawa parlamentarnego oraz prawa międzynarodowego służyło opracowanie – oparte na referacie z Konferencji Katedr Prawa Konstytucyjnego (2006) – o orzecznictwie trybunału strasburskiego, dotyczącym prawa parlamentarnego, jak i opracowanie o roli sędziego europejskiego jako „kustosza rzetelności wyborów” (2007). Były to pierwsze w polskiej doktrynie ujęcia wskazujące na związki prawa parlamentarnego (co do istoty będącego przecież częścią prawa konstytucyjnego) ze sferą praw człowieka i wynikających stąd standardów ponadnarodowych. Natomiast formy recepcji prawa międzynarodowego w polskim porządku prawnym i orzecznictwie Profesor Lech Garlicki przedstawił (wspólnie z Małgorzatą Masternak-Kubiak i Krzysztofem Wójtowiczem) w opracowaniu zamieszczonym w: *The Role of Domestic Courts in Treaty Enforcement* (red. David Sloss, New York 2009).

Recenzenci dorobku Profesora Lecha Garlickiego wskazywali również na nurt badań prowadzonych przez Kandydata w zakresie problematyki teorii konstytucji. Najbardziej rozwinięty wymiar przybrały one w odniesieniu do poprawek konstytucyjnych, a zwłaszcza pytania o ich dopuszczalny zakres. Najwcześniej Kandydat badał problem konstytucyjnych norm „relatywnie niezmiennych” (w: *Charakter i struktura norm konstytucji*, pod red. J. Trzcíńskiego, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 1997), a jego rozwiniętą analizę przedstawił w dwóch artykułach opublikowanych za granicą (wspólnie z Zofią Garlicką) *External Review of Constitutional Amendments?* („Israel Law Review” 2011, vol. 44, issue 3) oraz *Review of Constitutionality of Constitutional Amendments (An Imperfect Response to Imperfections?)*, „Journal of Constitutional Law” 2012,

vol. 1, issue 1. Te ogólne ustalenia odniesione zostały do warunków polskich, najpierw jako element opracowania o aksjologicznych podstawach reinterpretacji konstytucji (2010), a potem – już w nowym kontekście – w referacie przedstawionym na konferencji Katedr Prawa Konstytucyjnego (Zamość 2016) oraz w artykule o niekonstytucyjności („Państwo i Prawo” 2016, z. 9). W nawiązaniu do doświadczeń węgierskich Profesor Lech Garlicki zaproponował – istotną także z polskiej perspektywy – typizację sytuacji, gdy dochodzi do nadużycia poprawki konstytucyjnej oraz możliwe rozwiązania proceduralne, dopuszczające kontrolę poprawek, czy to przez krajowy sąd konstytucyjny, czy przez jurysdykcje międzynarodowe. Na tym tle podjęto też szerszy problem, dotyczący możliwości zaadaptowania konstrukcji działania w „złej wierze” w prawie konstytucyjnym i wskazano w pracy typowe sytuacje, gdy działania takie występują.

Przedmiotem badań ze strony Profesora Lecha Garlickiego było też zagadnienie wejścia w życie konstytucji, zwłaszcza w kontekście jej efektu derogacyjnego wobec dawniejszego ustawodawstwa. Kandydat odniósł się do sytuacji, gdy nowa konstytucja nie tylko uchyla dalsze obowiązywanie niezgodnych z nią regulacji, ale – wyjątkowo – wywołuje efekt *ex tunc* (wsteczny), pozbawiając regulacje wcześniejsze, a nawet te dość dawne – czasowo rzecz biorąc – wszelkiej skuteczności prawnej (zwłaszcza referat na Konferencji Katedr Prawa Konstytucyjnego w Toruniu w 1997 r.).

Jako zasługujące na uwagę i wielkie uznanie odnotowują recenzenci opracowanie autorstwa Profesora Lecha Garlickiego, dotyczące zakresu i rangi fundamentalnej wręcz klauzuli „demokratycznego państwa prawnego”, zaprezentowane w pracy zbiorowej *Zasada demokratycznego państwa prawnego w Konstytucji RP* (pod red. Sławomiry Wronkowskiej, Warszawa 2006). Wśród publikacji zagranicznych Profesora Lecha Garlickiego, istotnych w zakresie konstytucji, należy wymienić opracowanie (wspólnie z Z. Garlicką) o tworzeniu polskiej konstytucji (w:) *Framing the State in Times of Transition. Case Studies in Constitution Making* (red. Laurel E. Miller, Louis

Aucoin, Washington 2010), a wcześniej rozdział o prawie konstytucyjnym (w:) *Introduction to Polish Law* (red. Stanisław Frankowski, Kluwer, Warszawa 2005).

Pełen wykaz imponującego dorobku naukowego Profesora Lecha Garlickiego – dorobku przywołanego jedynie częściowo w opiniach recenzentów i niniejszym Uzasadnieniu szczegółowym wniosku zawartego w Sprawozdaniu z działań Komisji powołanej przez Radę Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego w procesie nadawania Kandydatowi tytułu doktora honoris causa – zawiera szczegółowa bibliografia Jego opublikowanych prac, załączona w materiałach postępowania.

Gdańsk, 17 lutego 2017 r.

WYCIĄG Z PROTOKOŁU POSIEDZENIA
RADY WYDZIAŁU PRAWA I ADMINISTRACJI
UNIwersYTETU GDAŃSKIEGO
Z DNIA 27 LUTEGO 2017 R.

PUNKT 2 PORZĄDKU OBRAD

SPRAWOZDANIE KOMISJI
W SPRAWIE OPINII DOROBKU NAUKOWEGO
PROF. DR. HAB. LECHA GARLICKIEGO
W POSTĘPOWANIU O NADANIE TYTUŁU
DOKTORA HONORIS CAUSA UNIwersYTETU GDAŃSKIEGO

Prof. zw. dr hab. Andrzej Szmyt – jako przewodniczący Komisji przedstawił w skrócie dwuczęściowe sprawozdanie Komisji, którą Rada Wydziału powołała w sprawie postępowania o nadanie tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego Panu Profesorowi dr. hab. Lechowi Garlickiemu. Komisja przygotowała krótką część ogólną, podpisaną jednomyślnie przez wszystkich członków Komisji oraz rozwinętą na kilkanaście stron część szczegółową, która zawiera pełną argumentację przytoczoną przez recenzentów w ich pisemnych opiniach. Komisja, uwzględniając opinię recenzentów, Pana prof. zw. dr. hab. Janusza Trzcńskiego, Pana prof. zw. dr. hab. Zbigniewa Witkowskiego oraz Pana prof. zw. dr. hab. Jerzego Zajadło, oraz wcześniejsze stanowisko pozytywne Konwentu Godności Honorowych, postanowiła

w swoim sprawozdaniu przedstawić te generalne konkluzje pozytywne i wnioski z tych recenzji, argumentację szczegółową zaś jako załącznik.

Komisja stwierdziła, że wszyscy recenzenci przedstawili charakterystykę dorobku Pana Profesora Lecha Garlickiego i podali wiele argumentów, które ponad wszelką wątpliwość czynią uzasadnionym wniosek o zaszczytny tytuł honorowego doktora. Wszyscy recenzenci zgodnie podkreślili znaczenie dorobku Nominata. W każdej recenzji konkluzje generalnie i wnioski recenzentów zajmują około półtorej strony. Pan prof. zw. dr hab. Andrzej Szmyt stwierdził, że nie są one w formalnym brzmieniu identyczne, dlatego Pan profesor postanowił w skrócie je przedstawić.

Pan prof. zw. dr hab. Janusz Trzciniński w swojej recenzji podkreślił, że Pan Profesor Lech Garlicki jest jednym z najwybitniejszych znawców prawa konstytucyjnego polskiego oraz porównawczego. Jest z pewnością ambasadorem polskiej nauki prawa konstytucyjnego, znanym poza granicami naszego kraju. Przybliżył nam konstytucjonalizm europejski i światowy. We wszystkich obszarach swej aktywności Pan Prof. Lech Garlicki osiągnął wyniki uzasadniające nadanie Jemu godności doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego. Te osiągnięcia dotyczą wielu obszarów zainteresowań, szczególnie państwa prawa oraz ochrony praw człowieka. W tych ramach przede wszystkim chodzi o badania nad władzą sądowniczą, w tym dotyczących sądownictwa konstytucyjnego, ale także obejmujących źródła prawa, problemy parlamentarne, teorię konstytucji. Pan prof. dr hab. Janusz Trzciniński podkreślił, że słusznie Pan Prof. Lech Garlicki we władzy sądowniczej upatruje podstawowy filar, na którym stoi demokratyczne państwo prawa. Szczególnie Pan profesor podkreślił, że Pan Prof. Lech Garlicki poprzez swoją działalność zarówno naukową, jak i sądowniczą w Trybunale Konstytucyjnym i Europejskim Trybunale Praw Człowieka wywarł wielki wpływ na kształtowanie zasady demokratycznego państwa prawnego i sfery gwarancji ochrony wolności i praw jednostki. Konkluzja jest taka, że Pan prof. dr hab. Janusz Trzciniński gorąco popiera

wniosek o nadanie Panu prof. Lechowi Garlickiemu godności doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego.

Jeśli chodzi o Pana prof. zw. dr. hab. Zbigniewa Witkowskiego, to w swojej recenzji podkreślił on, że Pan Profesor Lech Garlicki jest bez wątpienia jednym z najwybitniejszych polskich prawników specjalizujących się w prawie konstytucyjnym. Zabierał głos, zawsze uchodzący za bardzo znaczący, w istotnych sprawach ustrojowych, w tym dotyczących problematyki Trybunału Konstytucyjnego, demokratycznego państwa prawnego, w kwestiach ochrony praw jednostki, a także rozwoju sfery interesującej nas z punktu widzenia Unii Europejskiej. Ilościowy i jakościowy dorobek Pana Prof. Lecha Garlickiego jest wręcz, jak podkreślił Pan prof. zw. dr. hab. Zbigniew Witkowski, olbrzymi, nie sposób nie wyrazić mu wielkiego uznania i absolutnego szacunku. Jest to dorobek unikatowy w skali krajowej i z pewnością nawet w skali międzynarodowej. Konkluzja jest taka, że bez jakichkolwiek wątpliwości trzeba stwierdzić, że Pan Prof. Lech Garlicki w pełni zasługuje na najwyższe wyróżnienie akademickie, jakie może uczonemu nadać świat nauki, tj. na tytuł doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego.

Nasz kolega z wydziału Pan prof. zw. dr. hab. Jerzy Zajadło podkreślił, że wśród doktorów honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego jest naprawdę wiele wybitnych postaci. Z kilku względów rozszerzenie tego kręgu o osobę Pana Prof. Leszka Garlickiego może być nie tylko przedmiotem naszej dumy, ale także zazdrości ze strony innych uczelni, bo trudno przecenić wkład, jaki Pan Prof. Leszek Garlicki wniósł w kształtowanie idei demokratycznego państwa prawnego, upowszechnianie kultury konstytucyjnej czy nawet pojęcia, jak Pan profesor określił, patriotyzmu konstytucyjnego. Dotyczy to sfery ściśle naukowej, jak i sfery orzeczniczej w obu Trybunałach. Pan prof. zw. dr. hab. Jerzy Zajadło nawiązał także do innego, ciekawego wątku. Podkreślił, że jest jeszcze coś, co powoduje, że przyznanie tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego Panu Prof. Leszkowi Garlickiemu nabiera pewnego szczególnego i symbolicznego

charakteru. Bowiem na tzw. wielkim herbie Gdańska na dole czerwonej tarczy z koroną i dwoma krzyżami, podtrzymywanej przez dwa lwy, pojawia się złota wstęga z łacińską premią *Nec temere, nec timide*; potocznie mówiąc: Odważnie, ale z rozważą. Pan prof. zw. dr hab. Jerzy Zajadło podkreślił, że dorobek naukowy i orzecznicy Pana Prof. Leszka Garlickiego dobitnie świadczy o tym, że tak właśnie pojmuje on stosunek do konstytucyjnych spraw i taką życiową postawę prezentuje. Nie chodzi tutaj o jakiś oportunizm, ale cnotę umiarkowania i unikanie skrajnych stanowisk o charakterze konfliktogennym. Konkludując, Pan prof. zw. dr hab. Jerzy Zajadło nie ma żadnych wątpliwości co do zasadności przyznania tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego Panu Profesorowi Leszkowi Garlickiemu.

Konkluzja Komisji jest następująca; Z przedstawionych w recenzjach opinii o roli i miejscu dorobku naukowego Pana profesora Lecha Garlickiego wynika wniosek – jednomyślnie stawiany przez recenzentów – o nadanie Panu Profesorowi Lechowi Garlickiemu tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego. Zdecydowanie pozytywną opinię przedstawił także, jak wspomniano wcześniej, Konwent Godności Honorowych Uniwersytetu Gdańskiego. Komisja powołana przez Radę Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego w pełni podziela przekonania, że wniosek o nadanie Panu Profesorowi Lechowi Garlickiemu tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego jest ze wszech miar godny poparcia. Komisja jednomyślnie rekomenduje Radzie Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego podjęcie uchwały w sprawie wystąpienia z wnioskiem do Senatu Uniwersytetu Gdańskiego o nadanie Panu Profesorowi Lechowi Garlickiemu tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego „za doktrynalny i orzecznicy wkład w kształtowanie państwa prawnego, zwłaszcza ochronę praw człowieka oraz instytucji demokratycznych w Polsce i Europie”. Na zakończenie wypowiedzi Pan prof. zw. dr hab. Andrzej Szymt oświadczył, że szerokie rozwinięcie i uzasadnienie wszystkich poszczególnych

punktów zawiera załącznik, stanowiący część szczegółową uzasadnienia, obejmujący kilkanaście stron.

Dziekan WPiA zarządza głosowanie w sprawie wystąpienia do Senatu z wnioskiem o nadanie tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego Panu Profesorowi Lechowi Garlickiemu.

Dziekan WPiA zarządza głosowanie tajne
Głosują wszyscy członkowie Rady Wydziału

Wyniki głosowania:

Uprawnionych do głosowania: 59

Obecnych: 40

Oddano: 40 głosów

Za: 39 głosy

Przeciw: 1 głos

Wstrzymujący się: 0 głosów

Rada Wydziału większością głosów podjęła uchwałę w sprawie wystąpienia do Senatu z wnioskiem o nadanie tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego Panu Profesorowi Lechowi Garlickiemu.

UCHWAŁA NR 15/2017
RADY WYDZIAŁU PRAWA I ADMINISTRACJI
Z DNIA 27 LUTEGO 2017 R.

W SPRAWIE WYSTĄPIENIA DO SENATU Z WNIOSEM
O NADANIE PROFESOROWI LECHOWI GARLICKIEMU
TYTUŁU DOKTORA HONORIS CAUSA

Rada Wydziału Prawa i Administracji UG, na podstawie § 12 ust. 5 Statutu Uniwersytetu Gdańskiego z dnia 25 czerwca 2015 r., po zapoznaniu się z opinią Komisji zreferowaną przez Pana profesora Andrzeja Szmyta, postanawia – w głosowaniu tajnym, dnia 27 lutego 2017 r. – wystąpić do Senatu Uniwersytetu Gdańskiego z wnioskiem o nadanie Profesorowi Lechowi Garlickiemu tytułu doktora honoris causa „za doktrynalny i orzeczniczy wkład w kształtowanie państwa prawnego, zwłaszcza ochronę praw człowieka oraz instytucji demokratycznych w Polsce i Europie”.

Wynik głosowania: uprawnionych: 59 osób, obecnych: 40 osób, oddano: 40 głosów, za: 39 głosów, przeciw: 1 głos, wstrzymujących się: 0 głosów.

Dziekan
Prof. UG, dr hab. Jakub Stelina

WYCIĄG Z PROTOKOŁU POSIEDZENIA
SENATU UNIwersYTETU GDAŃSKIEGO
W DNIU 20 MARCA 2017 R.

Ad 16

Projekt uchwały Senatu UG w sprawie nadania prof. dr. hab. Lechowi Garlickiemu tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego

Rektor dr hab. J.P. Gwizdała, prof. UG przedstawił projekt uchwały Senatu UG w sprawie nadania prof. dr. hab. Lechowi Garlickiemu tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego. JM Rektor poinformował, że Konwent Godności Honorowych Uniwersytetu Gdańskiego pozytywnie zaopiniował wniosek.

Prof. dr hab. A. Szmyt poinformował, że prof. dr hab. Lech Garlicki należy do najwęższego grona najwybitniejszych polskich przedstawicieli prawa konstytucyjnego. Profesor był sędzią Trybunału Konstytucyjnego oraz w Europejskim Trybunale Praw Człowieka. Ukończył studia na Uniwersytecie Warszawskim i związał się z tą uczelnią naukowo. Był najmłodszym profesorem tytularnym w środowisku konstytucjonalistów. Jest promotorem wielu przewodów doktorskich, wielokrotnie był recenzentem w postępowaniach doktorskich i habilitacyjnych, także zagranicznych. Jest autorem ponad 500 znaczących publikacji, biegle włada kilkoma językami obcymi. Profesor jest

najlepszym ambasadorem polskiego prawa konstytucyjnego w Europie i na świecie, członkiem najwyższych władz światowych Towarzystwa Prawa Konstytucyjnego oraz wielu europejskich i światowych towarzystw naukowych, rad programowych czasopism specjalistycznych, ma także szczególne zasługi dla rozwoju gdańskiego ośrodka prawa konstytucyjnego. Pełnił rolę profesora wizytującego praktycznie na całym świecie, we wszystkich renomowanych uniwersytetach amerykańskich, europejskich, azjatyckich, jest biegłym specjalistą we wszystkich działach prawa konstytucyjnego polskiego i porównawczego. Profesor szczególnie zajmuje się problematyką ustroju władzy sądowniczej, zwłaszcza sądów konstytucyjnych na świecie, międzynarodową ochroną praw człowieka, a także źródłami prawa, szczególnie prawa parlamentarnego i teorią konstytucji. Wkład Profesora zarówno w kształtowanie nauki, jak i kształtowanie praktycznego funkcjonowania systemu prawa jest nie do przecenienia. Recenzentami w przewodzie o nadanie tytułu doktora honoris causa byli prof. dr hab. Janusz Trzciniński z Uniwersytetu Warszawskiego, prof. dr hab. Zbigniew Witkowski z Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu oraz prof. dr hab. Jerzy Zajadło z Uniwersytetu Gdańskiego. Recenzenci w swoich opiniach popierają wniosek o nadanie prof. dr hab. Lechowi Garlickiemu tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego. Uzasadnienie Wydziału Prawa i Administracji jest następujące:

„Senat Uniwersytetu Gdańskiego nadaje Panu Profesorowi Lechowi Garlickiemu tytuł doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego za doktrynalny i orzeczniczy wkład w kształtowanie państwa prawnego, zwłaszcza ochronę praw człowieka oraz instytucji demokratycznych w Polsce i Europie”.

Głosowanie: uprawnione do głosowania były 73 osoby, głosowały 53 osoby, 52 osoby – tak, 1 osoba wstrzymała się od głosu.

Senat UG podjął uchwałę.

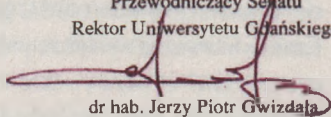
Uchwała Senatu UG w załączeniu do oryginału protokołu.

**Uchwała nr 14/17
Senatu Uniwersytetu Gdańskiego
z dnia 20 marca 2017 roku**

**w sprawie nadania Panu Profesorowi Lechowi Garlickiemu
tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego**

Na podstawie § 11 Statutu UG Senat Uniwersytetu Gdańskiego nadaje Panu Profesorowi Lechowi Garlickiemu tytuł doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego za doktrynalny i orzecznicy wkład w kształtowanie państwa prawnego, zwłaszcza ochronę praw człowieka oraz instytucji demokratycznych w Polsce i Europie.

**Przewodniczący Senatu
Rektor Uniwersytetu Gdańskiego**

**dr hab. Jerzy Piotr Gwizdała
profesor nadzwyczajny**

Rektor dr hab. Jerzy P. Gwizdała, profesor nadzwyczajny

Gdańsk, 24.03.2017 r.

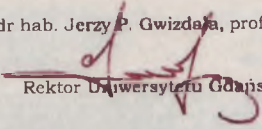
Szanowny Pan
prof. Lech Garlicki
Doktor Honoris Causa
Uniwersytetu Gdańskiego

Wielce Szanowny Panie Profesorze,
mam wielki zaszczyt poinformować Pana Profesora, że Senat Uniwersytetu Gdańskiego na posiedzeniu w dniu 20 marca 2017 r. podjął uchwałę o nadaniu Panu Profesorowi tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego.

Byłby to dla Uniwersytetu wielki zaszczyt, gdyby zechciał Pan Profesor przyjąć ten tytuł z rąk Rektora UG na uroczystym posiedzeniu Senatu Uniwersytetu Gdańskiego zwołanym specjalnie z tej okazji dnia 29 czerwca 2017 r.

Z wyrazami głębokiego szacunku

dr hab. Jerzy P. Gwizdała, prof. nadzw.

Rektor Uniwersytetu Gdańskiego

Q.F.F.

F.Q.S.

Summis Auspiciis Serenissimas Rei Publicae Polonorum

Nos
Universitatis Gedanensis Rector Magnificus

et
Iuris et Administrationis Facultatis Decanus Spectabilis

atque
Promotor rite constitutus

Amplissimo Senatu Universitatis consentiente
quod decreto die XX mensis Martii anno MCMXVII
facto confirmatum est

in
Professorem Clarissimum

Lechum Garlicki

qui iuris doctrina et iurisdictione
de civitate iuris confirmanda praecipue de hominum legibus defendendis
atque de institutionibus democraticis Poloniae Europaeque
diligentius protegendis
optime meritus est

**DOCTORIS HONORIS CAUSA
UNIVERSITATIS GEDANENSIS**

titulum iura et privilegia omnia contulimus
in eiusque rei fidem hoc diploma Universitatis Gedanensis sigillo sanciri iussimus
datum Gedani die XXIX mensis Iunii anno MCMXVII

Iacobus Stelina

Jacob Stelina
Decanus

Georgius Petrus Gwizdała

Georgius Petrus Gwizdała
Rector

Andreas Szmyt

Andreas Szmyt
Promotor

UNIwersytet Gdański

Zaproszenie

na uroczystość nadania tytułu doktora honoris causa
Profesorowi Lechowi Garlickiemu

Rektor, Senat i Rada Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego

mają zaszczyt zaprosić
na uroczystość nadania tytułu
doktora honoris causa

Profesorowi Lechowi Garlickiemu

Uroczystość odbędzie się 22 czerwca 2017 roku o godz. 9.00
w Auli Biblioteki Głównej Uniwersytetu Gdańskiego
Kampus Oliwa (Gdańsk, ul. Wita Stwosza 53)

Po uroczystości zapraszamy na lampkę wina.

*Uprzejmie prosimy o potwierdzenie udziału w uroczystości do dnia 16.06.2017 r.
pod numerem telefonu (58) 523 28 86 lub e-mailem: dziekanat@prawo.ug.edu.pl*

WYSTĄPIENIE JEGO MAGNIFICENCJI REKTORA
UNIwersYTETU GDAŃSKIEGO JERZEGO GWIZDAŁY
NA UROCZYSTYM POSIEDZENIU SENATU
W DNIU 22 CZERWCA 2017 R.

Szanowni Państwo, Drodzy Goście,
dzisiejsze posiedzenie Senatu Uniwersytetu Gdańskiego ma charakter uroczysty, ceremonialny, świętujemy bowiem przyjęcie do grona naszych doktorów honoris causa Pana Profesora Lecha Garlickiego – uczonego z grona najznamienitszych prawników, szczególnie zasłużonego w sferze nauki prawa konstytucyjnego i praktyki konstytucyjnej. Senat Uniwersytetu Gdańskiego podjął uchwałę o nadaniu Panu Profesorowi Lechowi Garlickiemu honorowego doktoratu „za doktrynalny i orzeczniczy wkład w kształtowanie państwa prawnego, zwłaszcza ochronę praw człowieka oraz instytucji demokratycznych w Polsce i Europie”. Do najwyższych zaszczytów zaprowadziły Profesora osiągnięcia naukowe godne najwyższego uznania. Z nimi należy wiązać też fakt, że przyszło Profesorowi pełnić także przez dwadzieścia lat odpowiedzialne i zaszczytne godności sędziego Trybunału Konstytucyjnego w Polsce oraz sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu.

Nie widzę swej roli w ten sposób, bym miał w tej chwili przypominać wszystkie zasługi i wyróżnienia Dostojnego Gościa. Jak sądzę, lepiej uczyni to profesor Andrzej Szmyt

z Wydziału Prawa i Administracji naszego uniwersytetu jako laudator w postępowaniu doktorskim honoris causa. Nie mogę jednak nie podkreślić, jak bardzo, co wynika z opinii recenzentów w tymże postępowaniu, Profesor Lech Garlicki „wpisuje się” w obie znaczące dla nas dewizy – dewizę Uniwersytetu Gdańskiego *In mari via tua* oraz historyczną dewizę Gdańska *Nec temere, nec timide*.

In mari via tua (W morzu droga twoja) – ma w Gdańsku znaczenie symboliczne. Skojarzenia morskie mają tu fundamentalny sens, bo zawsze dostęp do morza i położenie u ujścia Wisły wyznaczały charakter miasta, rozwój, różnorodność, otwartość, rodziły potencjał. Morze daje poczucie wolności, otwiera nowe horyzonty, daje przestrzeń, pozwala na nowe doświadczenia. Pozwala zmierzyć się z nieznanym, rozwinąć żagle i wypłynąć na szerokie wody. Wiedza i życie uzyskują nowe wymiary i sens, służą rozwojowi. Takim duchem owładnięty jest nasz Dostojny Gość. W przedłożonych opiniach recenzenci zgodnie podkreślili, że wiedza, kompetencje i kultura prawnicza Profesora Lecha Garlickiego uczyniły z Niego ambasadora polskiej nauki prawa konstytucyjnego, znanego szeroko poza granicami naszego państwa. To Profesor Lech Garlicki przybliżył polski konstytucjonalizm europejskiej i światowej współczesnej nauce prawa konstytucyjnego. Szczególne znaczenie ma wymiar porównawczy. Jego dorobek naukowy jest unikalny w skali krajowej i z całą pewnością w skali międzynarodowej. Daje Mu to niepowtarzalną pozycję w europejskiej i światowej nauce prawa konstytucyjnego. Jest więc oczywiste, że jako Uczony od lat prowadzi wykłady na renomowanych uniwersytetach całego świata. Dewiza Uniwersytetu Gdańskiego o otwarciu na świat znajduje w pełni swe ucieleśnienie w osobie Dostojnego doktora honoris causa Profesora Lecha Garlickiego.

Nec temere, nec timide (dosłownie: Ani zuchwale, ani bojaźliwie; w potocznym znaczeniu: Odważnie, ale z rozwagą) – to historyczna dewiza Gdańska, na tzw. wielkim herbie miasta na dole czerwonej tarczy z koroną i dwoma krzyżami, podtrzymywanej przez dwa lwy, wypisana jako łacińska paremia

na złotej wstędze. Jej sens przydaje szczególnego i symbolicznego charakteru przyznaniu tytułu doktora honoris causa Profesorowi Lechowi Garlickiemu. Jak podkreślono w opinii sporządzonej przez gdańskiego recenzenta, dorobek naukowy i orzeczniczy Dostojnego Gościa świadczy dobitnie o tym, że naturę konstytucji pojmuje On jako afirmację harmonii pomiędzy bezpieczeństwem, celowością i sprawiedliwością. W pracach naukowych i opiniach sędziowskich Profesor poszukiwał zawsze złotego środka jako synonimu cnoty umiarkowania i raczej unikał skrajnych stanowisk o charakterze konfliktogennym. Była w tym wyłącznie głęboka racjonalność i zrozumienie koniecznych związków prawa z polityką, pod jednym zasadniczym warunkiem – zgodności z ideą demokratycznego państwa prawa. Dokładnie więc tak, jak w dewizie Gdańska: *Nec temere, nec timide*. Gdańska „filozofia” swymi korzeniami mocno osadzona jest w tradycji miasta, czerpie z jego historii i kultury. Wiąże się z humanistyczną godnością człowieka, daje siłę i niezłomność w wytrwałym dążeniu do budowy demokracji, społeczeństwa obywatelskiego i państwa prawa. Gdańsk – odwieczna perła Rzeczypospolitej – z dumą gromadzi pod swymi skrzydłami najwybitniejszych, rozważnie i odważnie odpowiadających na współczesne wyzwania związane z poszanowaniem podstawowych praw i wartości. Doktorat honoris causa Profesora Lecha Garlickiego jest afirmacją takiej postawy. Jesteśmy pełni radości i dumy, że do naszej społeczności akademickiej zgodził się wejść uczony o najwyższym autorytecie, z najznamienszego grona nauki i praktyki konstytucyjnoprawnej.

ANDRZEJ SZMYT
LAUDACJA PROMOTORSKA

Magnificencjo Rektorze Uniwersytetu Gdańskiego,
Wysoki Senacie, Wysoka Rado Wydziału Prawa i Administracji,
Dostojny Doktorze Honoris Causa Uniwersytetu Gdańskiego,
Szanowni Goście,
rola laudatora, która przypadła mi w przewodzie doktorskim honoris causa Profesora Lecha Garlickiego, jest ogromnym zaszczytem. Profesor Lech Garlicki przynależy bowiem do prawniczego Olimpu – jest znamienitym Uczonym w zakresie prawa konstytucyjnego, dostąpił też najwyższych godności w praktyce prawniczej jako orzekający przez prawie dwadzieścia lat sędzia polskiego Trybunału Konstytucyjnego i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu. Wybitne predyspozycje intelektualne i kompetencje badawcze, związane z szerokim zakresem obszarów badawczych oraz umiejętnością łączenia teorii i praktyki pozwoliły Mu zdobyć międzynarodową renomę. Nie da się przecenić znaczenia Profesora Lecha Garlickiego dla kształtowania polskiej i porównawczej nauki prawa konstytucyjnego, a w działalności pozaakademickiej wpływu zwłaszcza na orzeczniczą praktykę jego stosowania. Wkład to szczególny w budowę demokratycznego państwa prawa i ochronę praw obywatelskich.

Profesor jest autorem ponad pięciuset publikacji, w tym ponad stu pięćdziesięciu w językach obcych, biegle bowiem

władą językiem angielskim, niemieckim, francuskim i rosyjskim. Umiejętność analizy i jej precyzja sprawiają, że dorobek naukowy Profesora zawsze staje się punktem odniesienia w rozwoju nauki prawa konstytucyjnego. Wnikliwości intelektualnej towarzyszy odwaga w podejmowaniu problemów trudnych i kontrowersyjnych, także aktualnych. Jak podkreślono w recenzenckiej opinii, jest to olbrzymi ilościowy i jakościowy dorobek, któremu nie sposób nie wyrazić wielkiego uznania i absolutnego szacunku, pełen wirtuozerii warsztatu naukowego.

Profesor Lech Garlicki urodził się w 1946 r. w Warszawie. Studia prawnicze ukończył na Uniwersytecie Warszawskim. Z uczelnią tą związał całą swą drogę kariery naukowej – od asystenta zaczynając, przez doktorat, habilitację, na uzyskaniu tytułu naukowego profesora w 1987 r. kończąc. Była to kariera błyskotliwa, czyniąc Profesora najmłodszym wówczas w kraju profesorem „belwederskim” w naukach prawnych. Pracy badawczej towarzyszyły wielokrotnie wyjazdy zagraniczne, a na macierzystym Wydziale Prawa i Administracji także funkcje organizacyjno-kierownicze.

W działalności pozauniwersyteckiej Profesor Lech Garlicki brał udział jako ekspert sejmowy w pracach nad projektami ustawy o Trybunale Konstytucyjnym oraz ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich, jako ekspert uczestniczył także w pracach jednego z tzw. podstolików działających w ramach Okrągłego Stołu wypracowującego założenia polskich reform okresu transformacji ustrojowej. W Kancelarii Sejmu był w gronie specjalistów Biura Studiów i Ekspertyz.

Profesor Lech Garlicki w 1993 r. wybrany został przez Sejm do Trybunału Konstytucyjnego, w którym jako sędzia zasiadał do 2001 r. Na początku 2002 r. został wiceprzewodniczącym Rady Legislacyjnej przy Prezesie Rady Ministrów, ale po kilku miesiącach wybrany został na stanowisko sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, piastował je do 2012 r. (w latach 2011–2012 był w tymże Trybunale prezesem IV Izby, co było rezultatem ogromnego uznania międzynarodowego dla autorytetu Profesora).

Po drugiej kadencji w trybunale strasburskim prowadził – co czyni do dziś jako *visiting professor* – wykłady na najlepszych uniwersytetach na całym świecie.

Na początku lat 90. XX w. Profesor Lech Garlicki pełnił prestiżową funkcję przewodniczącego Polskiego Towarzystwa Prawa Konstytucyjnego, a od kilkunastu lat zasiada w Komitecie Wykonawczym Międzynarodowego Stowarzyszenia Prawa Konstytucyjnego – od 2011 r. sprawując z wyboru funkcję jego wiceprezesa. Rychło stał się jednym z najbardziej rozpoznawalnych profesorów prawa konstytucyjnego o światowej renomie. O docenianiu kompetencji Profesora świadczy też Jego członkostwo w kolegiach redakcyjnych i radach naukowych prestiżowych czasopism prawniczych, w tym wielu zagranicznych.

Na Uniwersytecie Gdańskim Profesor Lech Garlicki wypromował swego pierwszego doktora nauk prawnych. Pełnił też rolę recenzenta w przewodzie habilitacyjnym i w postępowaniu o nadanie tytułu profesora nauk prawnych. Związany jest od lat z ośrodkiem gdańskich konstytucjonalistów licznymi więzami, w tym konferencyjnymi i publikacyjnymi. Także te więzy legły u podstaw inspiracji dla wszczęcia postępowania o nadanie Profesorowi tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego.

Imponujący dorobek naukowy Profesora Lecha Garlickiego można ująć w kilka podstawowych nurtów. Chodzi o takie sfery zagadnień, jak: 1) pozycja i ustrój władzy sądowiczej, zwłaszcza sądów konstytucyjnych, o problematyce tej można mówić wręcz jako o „znaku firmowym” Profesora zarówno w polskiej, jak i światowej literaturze, 2) międzynarodowa ochrona praw człowieka, w tym zwłaszcza rola i treści orzecznictwa trybunału strasburskiego, 3) prawo parlamentarne, przede wszystkim w świetle relacji pomiędzy parlamentem a rządem i systemu źródeł prawa, 4) teoria konstytucji, w tym zwłaszcza problematyka zmiany konstytucji, rola i zakres poprawek konstytucyjnych. Swój dorobek naukowy Profesor pożytkował także jako sędzia Trybunału Konstytucyjnego i sędzia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka,

orzecznictwo zaś stanowiło materiał do dalszej pracy naukowej i wykładów akademickich. Przeplatanie się działalności badawczej i orzeczniczej, a wcześniej jeszcze działalności eksperckiej, dało fenomenalne rezultaty, docenione w całej nauce prawa i świecie praktyki prawniczej. Szeroka podstawa porównawcza prowadzonych badań pozwala Profesorowi sytuować rozwiązania polskie na tle wspólnego dorobku współczesnych państw demokratycznych, zwłaszcza wiodących nurtów europejskich (niemieckich i francuskich), ale także amerykańskich.

Nie da się przecenić roli Profesora Lecha Garlickiego w kształtowaniu zarówno podstaw orzecznictwa polskiego Trybunału Konstytucyjnego w okresie transformacji ustrojowej (zwłaszcza w odniesieniu do konstytucyjnej zasady państwa prawnego, zasady proporcjonalności, zasady równości, wyznaczania orzeczniczego kształtu nowej instytucji skargi konstytucyjnej), jak i orzecznictwa strasburskiego, m.in. w tzw. sprawach polskich. W najnowszych publikacjach Profesor odnosi się także do obecnego kryzysu w funkcjonowaniu sądownictwa konstytucyjnego w Polsce. Bardzo ważne miejsce w dorobku Profesora zajmuje też problematyka międzynarodowej ochrony praw człowieka, w tym zwłaszcza rola orzecznictwa strasburskiego, a wcześniej orzecznictwa konstytucyjnego państw demokratycznych. Dorobek ten świadczy o stapianiu się unormowań prawa konstytucyjnego, prawa międzynarodowego i ponadnarodowego we wspólną, nową jakość – powszechne prawo praw człowieka.

Szczególnej aktualności nabrały – prowadzone od dwudziestu lat – rozważania Profesora o poprawkach do konstytucji, w tym o ich dopuszczalnym zakresie, o konstytucyjnym problemie norm „relatywnie niezmiennych”, o aksjologicznych podstawach reinterpretacji konstytucji, o nadużyciach i możliwej kontroli nad poprawkami, działaniach w złej wierze w prawie konstytucyjnym. W obszarze tym ogniskują się problemy demokratycznego państwa prawa i ochrony jednostki.

Całe postępowanie doktorskie honoris causa dowiodło niezbitcie i zgodnie – w opinii Konwentu Godności Hono-

rowych Uniwersytetu Gdańskiego, w opiniach recenzentów, w opinii Rady Wydziału Prawa i Administracji oraz w uchwale Senatu Uniwersytetu Gdańskiego – znamienitych osiągnięć i zasług Profesora Lecha Garlickiego, godnych najwyższych wyróżnień. Doktorat honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego wyraża uznanie dla doktrynalnego i orzeczniczego wkładu Profesora w kształtowanie państwa prawnego, zwłaszcza ochronę praw człowieka oraz instytucji demokratycznych w Polsce i Europie.

Jako laudator jestem przekonany, że Dostojny Doktor Honoris Causa z najwyższym uznaniem na koniec przyjmie też – jako swoją – część *Hymnu o miłości* „Gdybym też miał dar prorokowania i znał wszystkie tajemnice, i posiadał wszelką wiedzę, i wszelką wiarę, tak iżbym góry przenosił, a miłości bym nie miał, byłbym niczym”. Ta część laudacji jest na cześć Agnieszki – żony Profesora, mającej swój nieoceniony, życiowy udział w Jego znamienitych osiągnięciach.

PROMOCJA

Jego Magnificencja Rektor Uniwersytetu Gdańskiego
prof. UG dr hab. Jerzy Gwizdała,
uderzając berłem w lewe ramię,
wypowiada formułę promocyjną:

Illustrissime Domine, Professor Lechum Garlicki,
titulum, honores, iura et privilegia omnia
doctoris honoris causa Universitatis Gedanensis
in te sollemniter confero

(Szanowny Panie Profesorze Lechu Garlicki,
uroczyście nadaję Panu tytuł,
wszelkie godności, prawa i przywileje
doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego)

WYKŁAD DOKTORA HONORIS CAUSA

LECH GARLICKI

O POWOŁANIU NASZYCH CZASÓW DO UCHWALANIA KONSTYTUCJI

I

1. Tytułowe zdanie nie jest, jak wiadomo, obce tradycji prac konstytucyjnych i – także w Polsce – przewijało się w kolejnych epokach historycznych, przypomniane przez przedstawicieli różnych orientacji ideologicznych i obozów politycznych. Jego generalne przesłanie może mieć zarówno pozytywny, jak i negatywny charakter, bo w życiu państw i narodów zdarzają się zarówno czasy, gdy uchwalenie nowej dobrej konstytucji jest możliwe i potrzebne, jak i czasy, które mogą przynieść tylko potworka prawnego pozbawionego wszelkiej legitymizacji. W teorii konstytucjonalizmu mówi się o tzw. „momencie konstytucyjnym”, otwierającym się w sytuacjach, gdy dokonują się przeobrażenia systemowe, a jednocześnie zarysowuje się szeroki społeczny konsensus wokół ich kierunku i prawnego zakotwiczenia. Moment taki czasem pozwala nie tylko na stworzenie konstytucji zdolnej do przetrwania, ale też na pojawienie się dokumentu o historycznym znaczeniu, by wspomnieć tylko amerykańskie i francuskie dokumenty konstytucyjne

z końca XVIII w., a – w pewnym stopniu – także naszą Konstytucję 3 Maja.

W czasach współczesnych moment taki otworzył się na zachodzie Europy po drugiej wojnie światowej, a w naszym regionie geograficznym – po upadku bloku sowieckiego. Jak pamiętamy, Polska nie skorzystała z niego w sposób punktualny, bo nowej konstytucji nie udało się uchwalić w maju 1991 r. (w dwóchsetną rocznicę uchwalenia Konstytucji 3 Maja), a pojawiła się ona dopiero w 1997 r. Choć nadal trwał wówczas stan przekształceń systemowych, to osłabieniu uległa już spójność społecznego konsensusu charakterystycznego dla lat 1989–1991.

Nie wydaje się jednak, by w kontekście polskiej sytuacji opóźnienie uchwalenia konstytucji należało poddawać ocenom o jednoznacznie negatywnym charakterze. W aspekcie prawno-technicznym przydatne okazały się doświadczenia pierwszych lat transformacji, więc akt z 1997 r. miał bardziej dojrzały charakter i był owocem nie tylko euforii odzyskiwanej wolności, ale i świadomości różnego rodzaju zagrożeń i problemów. W aspekcie legitymizacyjnym akceptację nowej konstytucji osłabiała natomiast jej zdecydowana kontestacja przez opozycję pozaparlamentarną, ułatwiona przez polityczną jednostronność składu parlamentu II kadencji.

Nie można jednak nie zauważyć, że z różnych względów, m.in. dla uniknięcia frontalnej konfrontacji z Kościołem, twórcy konstytucji pomieścili w niej rozliczne formuły kompromisowe obliczone na jej wielokierunkowe otwarcie aksjologiczne. Choć wprowadzało to pewien eklektyzm w obrazie wartości i zasad wyrażonych w konstytucji, stwarzało szansę na jej ponadformacyjną akceptację jako instrumentu rządzenia służącego Narodowi Polskiemu, więc – by posłużyć się słowami preambuły – „wszystkim obywatelom Rzeczypospolitej, zarówno wierzącym w Boga będącego źródłem prawdy, sprawiedliwości, dobra i piękna, jak i nie podzielającym tej wiary, a te uniwersalne wartości wywodzący z innych źródeł”.

2. Przez blisko dwadzieścia lat wydawało się, że szansa ta ma wszelkie widoki realizacji. Konstytucja funkcjonowała w sposób w miarę harmonijny, w jej ramach dokonywały się regularne zamiany miejsc między partiami większości a opozycją, co więcej – dość sprawnie przebiegło rozwiązanie nadzwyczajnej sytuacji, jaka powstała w wyniku katastrofy w Smoleńsku. Relacje pomiędzy władzami nie były oczywiście wolne od napięć i konfliktów, w wielu kwestiach (zwłaszcza dotyczących rozdziału kompetencji między centralnymi organami władzy wykonawczej) regulacja konstytucyjna okazała się daleka od doskonałości, ale nie prowadziło to do wyraźniejszych zakłóceń funkcjonowania państwa. Istotną rolę odgrywał tu Trybunał Konstytucyjny (stopniowo zyskujący poparcie Sądu Najwyższego oraz Naczelnego Sądu Administracyjnego), jurydyzując ogólne przepisy konstytucyjne i wydobywając z nich normy prawne nadające się do stosowania w praktyce. Choć treści zawierane w orzeczeniach Trybunału napotykały często na krytyczne oceny, to jednak nigdy, w sposób otwarty, nie kwestionowano ani ich mocy obowiązującej, ani ostatecznego charakteru.

Konstytucja okazała się też aktem o dużej stabilności, bo tylko dwukrotnie doszło do uchwalenia poprawek, obie zresztą dotyczyły kwestii pozbawionych politycznego znaczenia. Kilka innych projektów uzyskało pewien stopień zaawansowania, ale nie udało się wokół nich zbudować politycznego konsensusu, by wspomnieć tylko o kwestiach ochrony życia poczętego oraz o modernizacji tzw. postanowień europejskich związanych z wejściem Polski do Unii Europejskiej w 2004 r. Także i te projekty nie dotyczyły jednak zasadniczego schematu rozwiązań przyjętych w 1997 r., co stwarzało wrażenie istnienia szerokiego konsensusu wokół obowiązującej ustawy zasadniczej.

3. Iluzoryczność tego wrażenia ukazała się jednak wyraźnie po (podwójnych) wyborach w 2015 r. Niezależnie od ich niekwestionowalnej rzetelności (dość przypomnieć, że przyniosły one sukces dotychczasowej opozycji), doprowadziły do

zupełnie nowej sytuacji politycznej, bo – po raz pierwszy od 1989 r. – jednej partii politycznej udało się uzyskać zarówno większość w obu izbach parlamentu, jak i kontrolę nad urzędem prezydenta RP. Nie nasuwało to samo w sobie problemów konstytucyjnych, bo możliwość taka była dopuszczona przez twórców polskiej ustawy zasadniczej. Uważano, że regularność mechanizmu wyborczego w powiązaniu z – wbudowanymi w system – instrumentami hamowania swobody władz politycznych stanowić będzie wystarczającą gwarancję przeciwko deformacjom. W pewnym stopniu znajdowało to potwierdzenie w doświadczeniach z lat 2005–2007.

W rzeczywistości politycznej problem nabrał nowego wymiaru, gdy okazało się, że większość rządząca prezentuje własną wizję rozumienia i przestrzegania konstytucji, odmienną od wizji dotąd uważanej za wspólną wszystkim ugrupowaniom parlamentarnym. Odradzać się zaczęła niegdysiejsza koncepcja jednolitości władzy państwowej, uznająca, iż władza parlamentu, jako reprezentanta Narodu-Suwerena, obejmuje nie tylko przeprowadzanie dogłębnych reform społeczeństwa i państwa, ale także rozciąga się na podporządkowanie sobie wszystkich elementów aparatu władzy publicznej. Podporządkowanie to miało odnosić się także do tych struktur, które – w założeniu konstytucyjnym – miały zachowywać niezależność od władz politycznych i stanowić zapórę przed ich dominacją. Dotknęło to, jak wiadomo, publicznych środków masowego przekazu, służby cywilnej, sił zbrojnych, a – w najbardziej spektakularny sposób – zarysowało się wobec władzy sądowniczej.

Nieprzypadkowo pierwsza poważna konfrontacja nowego i starego podejścia ujawniła się w odniesieniu do Trybunału Konstytucyjnego. Ponieważ kompetencje i zasady procedowania tego Trybunału poddane są szerokiej regulacji konstytucyjnej, konfrontacja ta przybrała rozbudowany kształt konstytucyjno-prawny. Nie udało się przy tym władzom politycznym całkowicie pozostać w ramach obowiązującej ustawy zasadniczej i – po raz pierwszy w historii obowiązywania konstytucji z 1997 r. – doszło do sytuacji,

gdy unormowania ustawodawcze oraz działania faktyczne legislatywy i egzekutywy świadomie ignorowały postanowienia tego aktu. Wyłączenie Trybunału Konstytucyjnego, a potem uzyskanie politycznej kontroli nad jego funkcjonowaniem, zlikwidowało podstawową zaporę przeciwko wszechwładzy parlamentu, rządu i – sterujących nimi – kierowniczych gremiów partyjnych. Zabrakło niezależnego ciała sądowego dysponującego kompetencją do usuwania niekonstytucyjnych regulacji z systemu obowiązującego prawa. Podjęcie zaś, jako drugiego etapu, przedsięwzięć mających ograniczyć niezależność sądów, może doprowadzić do ostatecznej eliminacji władzy sądowniczej z procesu ochrony konstytucji.

Można, oczywiście, twierdzić, że obecna deprecjacja władzy sądowniczej stanowi tylko kolejne wydanie konfrontacji pomiędzy zasadą demokracji a zasadą konstytucjonalizmu, tak jak wyraża ją pojęcie *counter-majoritarian difficulty*. W konfrontacji tej zasada demokratyzmu zaczynałaby zyskiwać wyraźne pierwszeństwo. Problem polega jednak na tym, że – niezależnie od modelowych pokus systemu jednolitości władzy – w żaden sposób nie da się on pogodzić z obowiązującą konstytucją z 1997 r. Co więcej, praktyka polityczna wykazuje rosnący stopień nihilizmu konstytucyjnego, gdzie obecną konstytucję traktuje się jako przeszkodę w skutecznym realizowaniu programu zmian, niemalże jak obce ciało w tym programie. Nihilizm ten przenosi się na instrumentalizację całego systemu prawnego i dążenie do gładyszaltowania władz i organów system ten chroniących.

II

4. Nie może dziwić, że taki rozwój sytuacji musiał, na którymś z etapów, doprowadzić do postawienie pytania, czy proces zmian nie powinien rozciągnąć się też na sferę unormowań konstytucyjnych. Niezależnie bowiem od tego, że obowiązujące przepisy konstytucyjne nie stanowią dziś nieprzekraczalnej przeszkody dla działań legislatywy i egzekutywy, wiele pragmatycznych argumentów przemawia za tym,

by unikać zarzutów łamania konstytucji, a – wprost przeciwnie – przydawać wprowadzanym zmianom dodatkową legitymację zgodności z konstytucją. Tego jednak nie da się osiągnąć w ramach obecnej konstytucji. Stąd, na razie na poziomie dyskursu politycznego, zaczynają się pojawiać zapowiedzi już to istotnego zreformowania konstytucji z 1997 r., już to jej zastąpienia przez zupełnie nową ustawę zasadniczą. Wskazuje się przy tym, że konstytucja z 1997 r. straciła adekwatność do postępującego procesu zmian, więc – po dwudziestu latach funkcjonowania – uzasadnione jest poszukiwanie nowych rozwiązań. Nie jest to podejście nieznanne we współczesnych demokracjach, choć – w każdym razie w Europie – uchwalanie nowych konstytucji nie jest dzisiaj częstym zjawiskiem.

Nie zwalnia to jednak od postawienia kilku zasadniczych pytań dotyczących przesłanek podjęcia prac nad nową konstytucją, dopuszczalnego zakresu i treści nowych unormowań, a wreszcie – proceduralnych ram jej uchwalania. Od razu zaznaczyć należy, że w każdym z tych trzech wymiarów dość wyraźnie rysują się elementy sceptycyzmu.

III

5. Podjęcie prac konstytucyjnych powinno zaowocować stworzeniem ustawy zasadniczej zdolnej zarówno do wypełniania funkcji nowoczesnej konstytucji, jak i do uzyskania możliwie szerokiej legitymizacji w społeczeństwie. Dwa założenia wyjściowe wydają się, w tej perspektywie, najważniejsze.

6. Po pierwsze, nowa konstytucja, niezależnie od jej treści merytorycznych, powinna być rozumiana jako instrument prawny – najwyższe prawo Rzeczypospolitej, wiążące – także i przede wszystkim – dla aktualnego obozu rządzącego. Konstytucja nie może być traktowana jako ugruntowanie nieusuwalności tworzącego ją układu politycznego. Jej sensem jest – z jednej strony wyznaczanie granic dla treści i spo-

sobu sprawowania władzy, a z drugiej strony – ustalenie ram permanentnej wymiany ugrupowań politycznych tę władzę sprawujących. Innymi słowy, musi być zbudowana wokół zasady konstytucjonalizmu i zasady pluralizmu.

Pierwsza z nich wymaga istnienia procedur poddających wszelkie działania władz publicznych (z ustawami parlamentu włącznie) kontroli co do ich zgodności z konstytucją. W naszym kręgu cywilizacyjnym przyjmuje się, że kontrola ta powinna być sprawowana przez organy władzy sądowniczej, a to wymaga, by władzy tej przysługiwała pełna niezależność od władz politycznych. Niezależność ta musi jawić się zarówno w wymiarze prawnoinstytucjonalnym, jak i sferze realiów kształtowania personalnego składu sądów, zwłaszcza sądów najwyższej instancji. Rzeczywiste istnienie i funkcjonowanie sądowej kontroli konstytucyjności jest konieczną gwarancją najwyższej mocy prawnej konstytucji. W jej braku powrócilibyśmy do PRL-owskiego traktowania konstytucji jako polityczno-ideologicznego ornamentu, maskującego rzeczywistą dyktaturę jednej partii.

Zasada pluralizmu oznacza nie tylko akceptację dla istniejących różnicowań poglądów i wartości w społeczeństwie. Wymaga też, by owe różnicowania mogły znajdować wyraz w swobodnym – i wzajemnie konkurencyjnym – funkcjonowaniu ugrupowań politycznych, zdolnych do uzyskiwania sukcesu w wyborach, a więc zdolnych do sprawowania władzy. Nie daje się z nią pogodzić – prawny bądź faktyczny – monopol władzy jednej partii, innymi słowy, pluralizm oznacza założenie stałej alternacji między ugrupowaniami rządzącymi i opozycją. Konstytucja nie może oczywiście zadekretować istnienia silnej opozycji. Może jednak i powinna tworzyć gwarancje utrudniające obozowi rządzącemu wykorzystywanie swej aktualnej przewagi dla ograniczania roli opozycji i jej szans wyborczych. Nie tylko wymaga to, by – już na poziomie konstytucyjnym – ustalać najważniejsze unormowania prawa wyborczego, ale też, by opierać się pokusie tworzenia takich uregulowań konstytucyjnych, które przekreślą szanse opozycji na wygranie wyborów. Konstytucja ma

stanowić gwarancję rzetelności wyborów, a nie instrument służący wypaczeniu woli wyborców.

Ani więc w treści konstytucji, ani w rzeczywistych zamiarach jej twórców nie może być miejsca dla postaw nihilizmu konstytucyjnego rozumianego zarówno jako deformowanie zasady pluralizmu, jak i jako wyłączenie realnych gwarancji przestrzegania konstytucji.

7. Drugim założeniem wyjściowym jest, by nowa konstytucja była tworzona jako wyraz możliwie szerokiego konsensusu społecznego. Ma to być bowiem instrument ponadformacyjny w tym sensie, że kolejne zamiany większości rządzącej i opozycji nie powinny mieć wpływu ani na poszanowanie konstytucji i gotowości do jej lojalnego przestrzegania, ani na funkcjonalność tego aktu w wyznaczaniu ram procesu sprawowania władzy. Tym m.in. konstytucje różnią się od ustawodawstwa zwykłego, które – w założeniu – odzwierciedla program polityczny aktualnej większości i nie oczekuje pełnej akceptacji ze strony opozycji. Natomiast tworzenie konstytucji jako jednostronnego manifestu politycznego albo – co jeszcze bardziej niebezpieczne – jako instrumentu petryfikacji aktualnego układu sił politycznych, nie tylko nie gwarantuje jej długowieczności, ale też sprzeciwia się naturze ustawy zasadniczej jako instrumentu prawnego. Co więcej, w sytuacji gdy obóz rządzący nie dysponuje „większością konstytucyjną” w parlamencie, brak woli czy zdolności do poszukiwania konsensusu może zachęcać do poszukiwania różnego rodzaju „skrótów proceduralnych”, a to wyrządzi szkodę nie do odrobienia dla legitymizacji nowej ustawy zasadniczej.

Konieczne więc jest postawienie pytania, czy istnieje realna perspektywa oderwania prac konstytucyjnych od nihilistyczno-instrumentalnego podejścia do tworzenia prawa oraz od przepaści politycznej, jaka obecnie dzieli „lepsze i gorsze sorty” naszego społeczeństwa. Brak takiej perspektywy wskazywałby, iż czasy dzisiejsze nie są powołane do uchwalania nowej konstytucji.

8. Kolejny wymiar tych refleksji dotyczy dopuszczalnego zakresu i treści rozwiązań, jakie miałyby zostać przyjęte w nowej konstytucji. Oczywiście, klasyczna teoria konstytucji w ogóle nie dopuszcza takiego pytania. Uchwalenie nowej konstytucji jest traktowane jako najbardziej autorytatywny wyraz suwerenności Narodu, który dysponuje pełnią decyzji co do zakresu i treści unormowania konstytucyjnego. Takie podejście odpowiadało klasycznym koncepcjom suwerenności państwa i nie do końca przystaje do czasów współczesnych, gdy ta suwerenność jest poddana niemalym ograniczeniom. Ograniczenia te wynikają, w pierwszym rzędzie, z powszechnego prawa międzynarodowego, zwłaszcza dotyczącego praw człowieka, sytuacji grup mniejszościowych, ochrony uchodźców i osób prześladowanych. Nie ulega więc wątpliwości, że dopuszczenie w konstytucji np. stosowania tortur (choćby tylko w dochodzeniach terrorystycznych) czy ustanawiania podrzędnego statusu kobiety bądź też ludzi „gorszej” rasy czy wyznania, stawiałoby ją w konflikcie z bezwzględnie wiążącymi normami prawa międzynarodowego, a w stosunkach wewnętrznych – pozbawiało wszelkiego legitymizmu.

9. Rzecz nie kończy się na zasadach *ius gentium*, bo obecność Polski w strukturach europejskich wymaga podporządkowania się znacznie bardziej rozbudowanej sieci wymagań i kryteriów. Zwłaszcza członkostwo w Unii Europejskiej łączy się z daleko posuniętymi ograniczeniami suwerenności państw członkowskich. Dość oczywiste wydaje się też, że – niezależnie od ciągle nierozstrzygniętych napięć między konstytucjami narodowymi a prawem UE – nie da się uciec od wymagań tego prawa przez uchwalenie nowej konstytucji, która np. zadeklaruje pozbawienie prawa unijnego przymiotu bezpośrednio stosowalności albo pozbawi skuteczności rozstrzygnięcia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Co więcej, prawo Unii Europejskiej nakłada na państwa członkowskie obowiązek poszanowania zasady demokracji,

pluralizmu, rządów prawa i poszanowania praw człowieka. Analogiczne zobowiązania wynikają z przynależności do systemu Rady Europy. Treść owych zasad znalazła już szerokie ukonkretnienie zarówno w orzecznictwie obu europejskich trybunałów, jak i w politycznych dokumentach Komisji Europejskiej czy Rady Europy (tu wspomnieć trzeba zwłaszcza Komisję Wenecką). Tym samym za naruszenie zobowiązań członkowskich uznać należałoby takie uregulowania konstytucyjne, które np. znosiłyby niezależność władzy sądowniczej, podporządkowały nominacje sędziowskie uznaniu władz politycznych, sytuowały publiczne środki masowego przekazu w gestii organów rządowych czy legitymizowały deformacje systemu wyborczego wymierzone przeciwko opozycji.

Nie ma potrzeby budowania szczegółowego katalogu tych wymagań, nie ma ich część znalazła wyraz w dokumentach organów Unii Europejskiej i Rady Europy dotyczących sytuacji w Polsce i na Węgrzech. Wystarczy ograniczyć się do stwierdzenia, że w każdym państwie europejskim twórcy nowej konstytucji są dzisiaj poddani poważnym ograniczeniom. I chociaż – w sensie techniczno-prawnym – każde państwo może zdecydować się na przyjęcie tekstu konstytucyjnego o całkowicie niekompatybilnym charakterze, byłoby to głęboko szkodliwe i pozbawiłoby taką konstytucję szansy uzyskania szerszej akceptacji.

10. Konieczne jest więc postawienie pytania, czy istnieje realna szansa, że w pracach konstytucyjnych uda się uniknąć frontalnej kolizji nowych uregulowań ze – wspomnianymi wyżej – zasadami i wartościami stanowiącymi przesłankę akceptacji Polski we wspólnocie państw europejskich. Raz jeszcze należy podkreślić, że kolizja to może mieć dwojaki charakter. Z jednej strony ujawnić się może na tle sposobu konstytucyjnego uregulowania „kwestii europejskich”, tak w wymiarze retoryki przepisów, jak i rozwiązań merytorycznych. Z drugiej strony może być wynikiem odejścia przez nową konstytucję od ogólniejszych zasad i wartości wymaga-

nych na szczeblu Europy, zwłaszcza gdy chodzi o ochronę praw człowieka oraz niezależność władzy sądowniczej.

Perspektywa prac konstytucyjnych powinna być wolna od niebezpieczeństwa, że stworzony zostanie dokument, deklarujący autarkiczność naszego kraju, izolujący go od dzisiejszego kształtu Europy i służący jako instrument wyrowadzenia Polski ze struktur europejskich. Brak takiej perspektywy wskazywałby, iż czasy dzisiejsze nie są powołane do uchwalania nowej konstytucji.

V

11. Gdy chodzi o kwestie proceduralne, to należy zauważyć, że konstytucja z 1997 r. zawiera regulację dotyczącą wprowadzania do niej poprawek (art. 235), milczy natomiast w kwestii trybu i przesłanek uchwalania zupełnie nowej konstytucji. Mocno ryzykowne byłoby uznanie, że nowa konstytucja może zostać wprowadzona w drodze jednej, „gigantycznej” poprawki do konstytucji obowiązującej.

Konieczne jest więc, w pierwszym etapie, przyjęcie szczególnego unormowania określającego procedurę prac nad nową konstytucją, przy czym, z oczywistych powodów, unormowanie to musi mieć rangę konstytucyjną. Jest to w miarę naturalna procedura – jak pamiętamy, zastosowano ją także w początku lat 90. XX w., przyjmując ustawę konstytucyjną o trybie przygotowania i uchwalenia nowej konstytucji.

Wyłania się tu jednak szereg problemów.

12. Po pierwsze, skoro punktem wyjścia dla formalnego podjęcia prac konstytucyjnych ma być modyfikacja dzisiejszego unormowania konstytucyjnego, to musi się to dokonać przy dochowaniu wymagań ustalonych w obecnym stanie prawnym.

Przypomnieć najpierw należy, że obowiązująca konstytucja ustala bezwzględny wymóg udziału parlamentu w dokonywaniu jej zmian. Poprawka konstytucyjna zawsze musi zostać przyjęta, kwalifikowaną większością głosów, przez

sejm i senat. Niekiedy (o czym niżej) poprawka ta musi zostać poddana „referendum potwierdzającemu”, natomiast w żadnym wypadku nie jest dopuszczalne przeprowadzenie „referendum zastępującego”, tzn. dokonanie zmiany konstytucji tylko w drodze głosowania ogólnonarodowego.

Zastanowić się na tym tle należy, czy obecne unormowania konstytucyjne dopuszczają przeprowadzenie „referendum wstępnego”, stawiającego Narodowi pytanie o potrzebę uchwalenia nowej konstytucji, a także pytania bardziej szczegółowe dotyczące kierunku najważniejszych jej rozwiązań. Możliwość taką rozważano też w trakcie prac nad konstytucją z 1997 r., ale ostatecznie zdecydowano się tylko na przeprowadzenie, w 1996 r., tzw. referendum prywatyzacyjnego, zresztą równie pozbawionego sensu, jak niedawne referendum z 2015 r.

Niesporne jest, że art. 125 konstytucji dopuszcza przeprowadzenie referendum w każdej sprawie „o szczególnym znaczeniu dla państwa”, a ustalenie potrzeby uchwalenia nowej konstytucji do tego typu spraw należy. Odpowiedź pozytywna tworzyłaby prawne zobowiązanie (adresowane w pierwszym rzędzie do parlamentu) do rozpoczęcia prac konstytucyjnych, pamiętać jednak należy, że właściwa realizacja tego obowiązku jest zabezpieczona tylko przez środki (sankcje) o politycznym charakterze. Pamiętać też należy, że skuteczność referendum przeprowadzanego na podstawie art. 125 konstytucji zależy od uzyskania ponad 50% frekwencji oraz – w świetle obecnej ustawy o referendum ogólnonarodowym – poparcia przez bezwzględną większość głosujących.

Ostrożniej natomiast należałoby podejść do rozszerzenia zakresu takiego referendum na pytania o bardziej konkretnym charakterze, wyznaczające treści przyszłej konstytucji. Gdyby miały one przybrać rozbudowany zakres i szczegółowe ujęcie, to „referendum wstępne” mogłoby się przekształcić w „referendum zastępujące”, a na to nie pozwalają obecne przepisy konstytucyjne. Nie wydaje się zresztą, by realne było decydowanie kwestii szczegółowych bez ich powiązania z całokształtem nowego uregulowania, otwierają

łoby to drogę dla politycznych manipulacji i koncentrowania debaty wokół problemów pozornych. Łatwo można np. postawić pytanie, czy nowa konstytucja powinna przynieść jasny rozdział zadań i kompetencji pomiędzy prezydentem a rządem, ale – nasuwająca się dość oczywiście – odpowiedź pozytywna wniosłaby niewiele do ostatecznej treści nowego uregulowania. To samo dotyczyłoby np. pytania o utworzenie jednomandatowych okręgów wyborczych do sejmu (bo poważna odpowiedź wymaga jednoczesnej wiedzy o całości kształcie nowych rozwiązań wyborczych) albo o zniesienie Trybunału Konstytucyjnego.

W sensie politycznym przeprowadzenie „referendum wstępne” może być atrakcyjne, bo dawałoby jego organizatorom znaczną szansę na sukces, a gdyby połączyć je z odbywającymi się równocześnie wyborami (lokalnymi, europejskimi czy nawet parlamentarnymi), sukces ten mógłby nawet ulec podwojeniu. Gdyby jednak podstawowa intencja tego referendum miała służyć tylko tak instrumentalnemu celowi, to – z perspektywy prac konstytucyjnych – mogłoby ono przynieść więcej komplikacji niż pożytków.

13. Po drugie, wracając do ram, jakie pracom konstytucyjnym stwarzają obecne przepisy, trzeba zauważyć, że konstytucja z 1997 r. formułuje tzw. zamknięty model źródeł powszechnie obowiązującego prawa. System ten nie przewiduje istnienia odrębnej kategorii „ustaw konstytucyjnych”. Skoro zaś dla formalnego przygotowania projektu nowej konstytucji wymagane byłoby uchwalenie odpowiedniej „ustawy konstytucyjnej”, to konieczne byłoby stworzenie dla niej wyrażonej podstawy prawnej.

Innymi słowy, nie można wykluczać, że przesłanką uchwalenia ustawy konstytucyjnej o trybie przygotowania i uchwalenia nowej konstytucji musi być przyjęcie stosownej poprawki do obowiązującej konstytucji. Argumenty legislacyjne (a może nawet – konstytucyjne) wskazywałyby na potrzebę rozdzielenia w czasie obu procedur. Argumenty pragmatyczne mogłyby zaś przesądzić o zawarciu w jednym

projekcie zarówno poprawki konstytucyjnej, jak i pełnego tekstu nowej ustawy konstytucyjnej. Otwierałoby to jednak pole, już na wstępnym etapie, do sporów prawnych między uczestnikami gry politycznej.

Niezależnie jednak od tego, czy uchwalenie poprawki konstytucyjnej miałoby charakter wcześniejszy, czy równoległy, procedura ta musiałaby, w skrupulatny sposób, wypełniać wszystkie wymagania proceduralne przewidziane w art. 235 konstytucji. Konieczne byłoby więc, najpierw, uchwalenie takiej poprawki przez sejm i senat przy dochowaniu wskazanych konstytucyjnie terminów (przy czym zastosowanie znajdowałyby tu dodatkowe wymagania z art. 235 ust. 5 konstytucji) oraz przy uzyskaniu odpowiedniej większości w obu izbach.

Wydaje się też, że skoro poprawka taka, z konieczności, „dotyczyłaby” przepisów rozdziału o zmianie konstytucji, to – na żądanie któregośkolwiek z podmiotów wskazanych w art. 235 ust. 6 (zwłaszcza opozycji parlamentarnej) – musiałaby ona, po uchwaleniu przez parlament, zostać poddana pod referendum ogólnonarodowe. Zarazem uzyskanie sukcesu w takim „referendum potwierdzającym” byłoby o tyle łatwiejsze, że nie stosuje się tu wymogu ponad 50% frekwencji głosujących i wystarczające jest uzyskanie zwykłej większości głosów „tak”.

14. Po trzecie, nie ulega wątpliwości, że powiązanie ustawy o trybie przygotowania i uchwalenia nowej konstytucji z prawidłowym uchwaleniem poprawki do konstytucji obecnej, pozostawiałoby znaczną swobodę w ukształtowaniu zarówno sposobu przygotowywania nowej konstytucji, jak i proceduralnych wymagań jej ostatecznego uchwalenia.

Zbyt wcześnie jest dzisiaj na wdawanie się w rozważania szczegółowe, ograniczyć się można tylko do trzech obserwacji.

Przede wszystkim powrócić należy do stwierdzenia, że uchwalanie nowej konstytucji ma sens tylko wówczas, gdy może ona stanowić wynik szerszego konsensusu niż prosta decyzja obozu aktualnie rządzącego. Procedura prac konstytucyjnych musi więc zapewniać podmiotom opozycyjnym coś

więcej niż czysto dekoracyjną obecność w składzie gremiów przygotowujących projekt. Wyłania się też kwestia udziału podmiotów społecznych, ważna m.in. z uwagi na „zmarowanie się” znacznej liczby głosów w wyborach 2015 r., co może rodzić analogię z krytyką reprezentatywności parlamentu uchwalającego obecną konstytucję. Konieczność zapewnienia szerokiej i trwałej legitymizacji dla nowej konstytucji wymaga uniknięcia sytuacji, gdy prace konstytucyjne zostaną sprowadzone do roli formalnej atrapy wobec decyzji podejmowanych przez wąskie gremia partii dominującej.

Następnie, pojawia się pytanie, czy dopuszczalne byłoby ustanowienie łagodniejszych wymagań proceduralnych dla uchwalenia nowej konstytucji niż wymagania, jakie obecnie muszą być dochowane dla przyjmowania poprawek do konstytucji obowiązującej. Z czysto formalnego punktu widzenia rozwiązanie takie może zmieścić się w wyobraźni konstytucjonalisty. Zarazem jednak mogłoby powstać wrażenie, że rzeczywistym celem tworzenia nowej konstytucji jest obejście ustanowionych w konstytucji obecnej tych ram i zakazów, których nie dałoby się zmienić w „normalnej” procedurze poprawki konstytucyjnej. Nie sprzyjałoby to wzmocnieniu autorytetu nowej konstytucji.

Wreszcie, absolutnie konieczne jest, by nowa konstytucja, po jej uchwaleniu przez parlament, została poddana pod referendum ogólnonarodowe. Raz jeszcze należy zaznaczyć, że gdyby na kolejnych etapach prac miało dojść do naruszeń obecnego art. 235 konstytucji czy do innych wad prawnych dalszej procedury konstytucyjnej, to końcowe referendum nie byłoby w stanie dokonać ich sanacji.

15. Konieczne więc jest postawienie pytania, czy istnieje realna perspektywa ustanowienia takiej procedury prac konstytucyjnych, która nie pozbawi jej legitymizacji, a zwłaszcza nie postawi pod znakiem zapytania legalności jej uchwalenia. Innymi słowy, czy można liczyć, że procedura ta nie zostanie zdeformowana przez obóz rządzący próbami obejścia braku większości konstytucyjnej w parlamencie. Na zawsze

może to pozostawić wątpliwość, czy nowa konstytucja stała się prawem obowiązującym, co – w przeszłości – dotknęło zwłaszcza konstytucję kwietniową, ale – w pewnym stopniu – także Konstytucję 3 Maja. Brak takiej perspektywy wskazywałby, iż czasy dzisiejsze nie są powołane do uchwalania nowej konstytucji.

VI

16. Konkluzję tych rozważań należy pozostawić każdemu, kto zechce prześledzić je do końca. Proponować tylko można, by kolejno rozważać pytania i problemy, jakie mogą się nasuwać przy tworzeniu wizji przyszłych prac konstytucyjnych. Ułatwi to ustalenie, czy znajdujemy się obecnie w sytuacji „momentu konstytucyjnego” dającego realną szansę na stworzenie nowej ustawy zasadniczej o trwałym charakterze i o wyrazistej legitymacji społecznego poparcia.

Pamiętać przy tym należy, że konstytucja powinna być czymś więcej niż świadectwem przejściowej dominacji jednego obozu politycznego. Sensem konstytucji nie może być funkcja petryfikacyjna, bo – po zmianie układu sił politycznych – wzmocni to tylko postawy nihilizmu konstytucyjnego i zachęci do łamania przepisów niegdyś narzuconych w jednostronny sposób. Konstytucja powinna być aktem integrującym, służącym łączeniu, a nie – dzieleniu uczestników procesu rządzenia, aktem ustalającym pewne minimum wartości wspólnych, akceptowanych i respektowanych przez wszystkie ugrupowania parlamentarne. Powinna też – i na tym polega jej pierwotna i podstawowa rola – wyznaczać władzy takie ramy działania, które zapewnią poszanowanie godności i praw każdej jednostki ludzkiej, przeciwdziałać będą arbitralności i arogancji rządzących oraz poddadzą ich decyzje kontroli niezależnych sądów i niezawisłych sędziów.

Ocena, czy czas obecny jest powołany do uchwalania konstytucji, wymaga starannego rozważenia przesłanek podjęcia prac konstytucyjnych, przypuszczalnego zakresu i treści nowych unormowań, a wreszcie – rzetelności proce-

duralnych ram jej uchwalania. W każdym z tych wymiarów rysują się różnego rodzaju pokusy i zagrożenia, które mogą deformująco wpłynąć na treść nowej konstytucji, jej naturę prawną oraz zakres jej społecznej legitymizacji. Nie można też zapominać, że – w kontekście dzisiejszej sytuacji – swoboda działania parlamentu (sterujących nim ugrupowań politycznych) wykracza poza ramy zakładane konstytucyjnie, bo obecny status Trybunału Konstytucyjnego może utrudnić mu pełnienie roli niezależnego arbitra w prawnych sporach ujawniających się w toku przygotowywania i uchwalania konstytucji.

Ostatecznie problem sprowadza się do pytania, czy – i w jakim stopniu – twórcom przyszłej konstytucji można przyznać kredyt zaufania wskazujący, że – w wymiarze intelektualnym – będą w stanie stworzyć dokument odpowiadający aspiracjom Polski XXI w., a – w wymiarze politycznym – nie zdegradują prac konstytucyjnych do awantury międzypartyjnej dającej świadectwo nihilizmu konstytucyjnego i braku troski o dobro wspólne.

SPRAWOZDANIE Z UROCZYŚĆCI
NADANIA TYTUŁU DOKTORA HONORIS CAUSA
UNIwersYTETU GDAŃSKIEGO
PROFESOROWI LECHOWI GARLICKIEMU

Uchwałą z dnia 30 marca 2017 r. Senat Uniwersytetu Gdańskiego – na wniosek Rady Wydziału Prawa i Administracji – nadał Profesorowi Lechowi Garlickiemu tytuł doktora honoris causa UG „za doktrynalny i orzeczniczy wkład w kształtowanie państwa prawnego, zwłaszcza ochronę praw człowieka oraz instytucji demokratycznych w Polsce i Europie”.

Uroczystość związana z nadaniem tytułu doktora honoris causa Profesorowi Lechowi Garlickiemu odbyła się 22 czerwca 2017 r. w Auli Biblioteki Głównej Uniwersytetu, w kampusie oliwskim. Wzięli w niej udział senatorowie UG, członkowie Rady Wydziału Prawa i Administracji, przedstawiciele społeczności akademickiej oraz zaproszeni goście.

Uroczyste posiedzenie Senatu rozpoczął orszak senatorów, kolejno nastąpiło wprowadzenie poczty sztandarowego oraz wykonanie hymnu Rzeczypospolitej Polskiej, po czym Jego Magnificencja Rektor Uniwersytetu Gdańskiego dr hab. Jerzy Gwizdała profesor UG otworzył uroczystość i powitał przybyłych gości oraz wygłosił przemówienie. Jego Magnificencja w swym wystąpieniu nawiązał do dwóch znaczących dewiz, przyświecających Gdańskowi (*Nec temere, nec timide*) i Uniwersytetowi Gdańskiemu (*In mari via tua*).

Kolejno Prorektor do Spraw Nauki i Współpracy z Zagranicą UG prof. Piotr Stepnowski przedstawił uchwałę Senatu UG o nadaniu Profesorowi Lechowi Garlickiemu tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego.

W czasie uroczystości jako laudator wystąpił prof. Andrzej Szmyt z Wydziału Prawa i Administracji, przybliżając zgromadzonym znaczenie osoby i dorobku Profesora Lecha Garlickiego. Podkreślił przy tym, że Rada Wydziału Prawa i Administracji UG w swej 47-letniej historii dopiero po raz piąty wystąpiła z wnioskiem o nadanie tytułu doktora honoris causa, tym samym przywiązując nadzwyczajne znaczenie do zwieńczenia najwyższą godnością honorową Profesora Lecha Garlickiego.

Po laudacji Prodziekan Wydziału Prawa i Administracji dr hab. Piotr Uziębło profesor UG odczytał treść dyplomu doktorskiego, zaś Jego Magnificencja Rektor UG dokonał promocji Profesora Lecha Garlickiego na doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego.

Po promocji Profesor Lech Garlicki, już jako doktor honoris causa UG, wygłosił wykład doktorski, zatytułowany *O powołaniu naszych czasów do uchwalania konstytucji.*

Na zakończenie uroczystego posiedzenia Senatu UG przedstawiono gratulacje nadesłane dla doktora honoris causa – Profesora Lecha Garlickiego, zaś ceremonię uświetnił koncert Akademickiego Chóru Uniwersytetu Gdańskiego.

Po uroczystości w Sali Portretowej Biblioteki Głównej UG odbyło się tradycyjne spotkanie jej uczestników z doktorem honoris causa Profesorem Lechem Garlickim.

Anna Rytel-Warzocha

LISTY GRATULACYJNE

MAREK SAFJAN
SĘDZIA

Luksembourg, dn. 7 czerwca 2017 r.

Sz. Pan Prof. dr hab. Piotr Gwizdała
Rektor Uniwersytetu Gdańskiego
Ul. Jana Bażyńskiego 8,
PL-80-309 Gdańsk

Magnificencjo,

Bardzo serdecznie dziękuję za zaproszenie na uroczystość nadania tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego Profesorowi Lechowi Garlickiemu w dniu 22 czerwca br.

Niestety ze względu na rozprawę oraz naradę Trybunału Sprawiedliwości UE w tym dniu mój przyjazd na ceremonię wręczenia tytułu jest niemożliwy.

W załączeniu przesyłam mój list gratulacyjny z prośbą o ich przekazanie Profesorowi Garlickiemu.

Z wyrazami szacunku

Marek Safjan

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
L-2925 Luksemburg
Tel.: +352/43.03.38.00 Fax: +352/43.03.38.09
Mail: marek.safjan@curia.europa.eu

Marek Safjan
Sędzia

Luksemburg, 7 czerwca 2017 r.

Sz. P. Prof. dr hab. Lech Garlicki

Szanowny Panie Professore, Drogi Lesku,

Ogromnie się ucieszyłem wiadomością o przyznaniu Ci zaszczytnego tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego. Jest to wydarzenie ważne dla każdego Uniwersytetu ale przede wszystkim stanowi ogromne wyróżnienie dla osoby uhonorowanej tym najwyższym tytułem akademickim.

Chciałbym wskazać, co najmniej 4 powody, które skłaniają mnie do tego, aby wyrazić radość z okazji tego ważnego wydarzenia.

Po pierwsze, przemawiają za tym racje natury czysto osobistej wynikające z naszych wieloletnich bardzo bliskich relacji koleżeńskich – nie zliczę jak już od wielu lat...

Po drugie, cieszę się ogromnie, że została w ten sposób doceniona przez to wyróżnienie Twoja powszechnie szanowana aktywność sędziowska nie tylko w Europejskim Trybunale Praw Człowieka, ale także w Trybunale Konstytucyjnym i to w okresie, kiedy miałem zaszczyt być Jego Prezesem. Mogę dodać, że jestem prawdziwym beneficjentem naszych wspólnych fascynujących dyskusji, które miały miejsce w okresie pierwszych lat po wprowadzeniu w życie nowej Konstytucji.

Po trzecie, odczuwam ogromną satysfakcję, że jesteś drogi Leszku od zawsze, podobnie jak ja członkiem tej samej korporacji akademickiej, którą tworzy Uniwersytet Warszawski, a z którą tak wiele nas łączy, zarówno profesjonalnie jak i sentymentalnie.

Po czwarte dlatego, i pewnie jest to powód najważniejszy mojej radości, że tytuł doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego został przyznany wybitnemu konstytucjonaliście, co ma dzisiaj w czasach tak częstego negowania wartości i zasad, na których opiera się współczesny porządek konstytucyjny – wymiar symboliczny i stanowi wyraz przywiązania środowiska uniwersyteckiego, które obdarza Cię tym zaszczytnym tytułem, do najważniejszych wartości państwa prawa i demokracji.

Drogi Leszku, życzę Ci dalszych sukcesów - równie wybitnych jak dotychczas - na polu Twoich licznych eksploracji naukowych, a także wszelkiego powodzenia w życiu osobistym.

2
najlepiej się mi gratulujecie!
Marek Safjan

KOMITET NAUK PRAWNYCH
Wydział I Nauk Humanistycznych i Społecznych
Polska Akademia Nauk
Pl. Defilad 1, Skr. Poczтовая 24
00-901 Warszawa

Warszawa, dnia 19 czerwca 2017 r.

Szanowny Pan
Prof. dr hab. Leszek Garlicki
Profesor Uniwersytetu Warszawskiego
(w miejscu)

Szanowny Panie Profesorze,

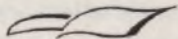
z okazji przyznania zaszczytnego tytułu Doktora Honorowego Uniwersytetu Gdańskiego pragnę złożyć Panu serdeczne gratulacje. Czynię to nie tylko z racji sprawowanej funkcji przewodniczącego Komitetu Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk, ale również – co sprawia mi tym większą radość – jako Pańskiego uczeni i wychowanek. Dzięki temu niemal każdego dnia mojego życia zawodowego miałem zaszczyt i szczęście doświadczać wysokiej próby Pana mistrzostwa prawniczego.

Życie i dorobek naukowy Pana Profesora jednoznacznie pokazują, że prawnik, a zarazem nauczyciel akademicki oraz sędzia, to nie tylko – i nie przede wszystkim – profesja, ale misja życiowa. Wybrał Pan szczególnie ważną specjalność wśród szlachetnej nauki prawa. Jest nią zgłębianie treści oraz popularyzowanie idei konstytucjonalizmu. Zaangażowanie w nadaniu Konstytucji RP faktycznej roli ustawy zasadniczej zasługuje na najwyższe uznanie. Jak jest to ważne zadanie społeczne widać szczególnie teraz, kiedy coraz częściej publicznie podważa się jej znaczenie regulacyjne.

Za wszystkie działania, które przyczyniły się do właściwego rozumienia doniosłej roli Konstytucji RP oraz rozwoju nauki prawa konstytucyjnego w Polsce, oraz poza jej granicami, proszę przyjąć podziękowania i gratulacje. Tym samym dołączam się do wyróżnienia, przyznawanego Panu przez Uniwersytet Gdański.

Jednocześnie chciałbym złożyć Panu życzenia zdrowia i pomysłowości w dalszej działalności naukowej oraz tego, by mógł być Pan świadkiem dobrych owoców własnej pracy na przekór wszelkim przeciwnościom.

Leszek Zubik
PRZEWODNICZĄCY
Komitetu Nauk Prawnych PAN
Prof. dr hab. Marek Zubik

**POLSKIE TOWARZYSTWO
PRAWA KONSTITUCYJNEGO**

Szanowny Pan
Prof. dr hab. Leszek Garlicki

***Wielce Szanowny Panie Profesorze,
Doktorze Honoris Causa Uniwersytetu Gdańskiego***

Z prawdziwą przyjemnością składam Panu Profesorowi, w imieniu Polskiego Towarzystwa Prawa Konstytucyjnego i własnym, najserdeczniejsze gratulacje z okazji nadania Tytułu Doktora Honoris Causa Uniwersytetu Gdańskiego.

Tytuł Doktora Honoris Causa to najwyższa godność, jaką może nadać polska uczelnia. Otrzymują ją osoby, które w swojej działalności mają osiągnięcia zasługujące na szczególne uznanie. Środowisko polskich konstytucjonalistów z wielką radością przyjęło dlatego wiadomość o decyzji Senatu Uniwersytetu Gdańskiego o uhonorowaniu Pana tym Tytułem. Jest to wyraz uznania dla Pańskiej ogromnej wiedzy, działalności jako sędziego Trybunału Konstytucyjnego i Europejskiego Trybunału Prawa Człowieka oraz aktywności społecznej. Jest Pan jednym z najwybitniejszych polskich prawników, znanym i cenionym również w świecie. Wywiera Pan szczególnie znaczący wpływ na polską naukę prawa konstytucyjnego oraz na linię orzeczniczą sądów. Dla środowiska polskich konstytucjonalistów bardzo ważne jest to, że w przeszłości pełnił Pan funkcję Prezesa Polskiego Towarzystwa Prawa Konstytucyjnego, zaś od lat zasiada w najwyższych gremiach Międzynarodowego Towarzystwa Prawa Konstytucyjnego, będąc obecnie Wiceprezydentem tej organizacji.

Panie Profesorze, proszę przyjąć od Polskiego Towarzystwa Prawa Konstytucyjnego i ode mnie życzenia wielu dalszych sukcesów na każdym polu pańskiej aktywności, a przede wszystkim dużo zdrowia i pomyślności w życiu osobistym.

Krzysztof Skotnicki

Prezes Zarządu

Polskiego Towarzystwa Prawa Konstytucyjnego

22 czerwca 2017 r.

Rektor
Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Prof. UAM dr hab. Andrzej Lesicki

Poznań, 22 czerwca 2017 r.

Pan
Prof. dr hab. Leszek Garlicki
Doktor Honoris Causa
Uniwersytetu Gdańskiego

Szanowny Panie Profesorze,

społeczność akademicka Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu z ogromną radością i satysfakcją przyjęła wiadomość o nadaniu Panu Profesorowi najwyższej godności akademickiej – tytułu Doktora Honoris Causa Uniwersytetu Gdańskiego.

Senat Uniwersytetu Gdańskiego wyróżnił wybitnego uczonego z niezwykle bogatym dorobkiem oraz nieoceniony autorytet w zakresie prawa konstytucyjnego.

Proszę przyjąć z tej okazji szczerze gratulacje i wyrazy głębokiego szacunku, które składam w imieniu całej wspólnoty naszego Uniwersytetu i swoim własnym. Do gratulacji dotłączam także najlepsze życzenia wielu dalszych sukcesów, a w życiu osobistym zdrowia i wszelkiej pomyślności.

Z wyrazami szacunku

Andrzej Lesicki

UNIWERSYTET IM. ADAMA MICKIEWICZA W POZNANIU

Rektor

Poznań, 14 czerwca 2017 r.

JM Rektor

Pan prof. nadzw. dr hab. Jerzy Piotr Gwizdała
Uniwersytet Gdański

Magnificencjo, Szanowny Panie Rektorze,

serdecznie dziękuję za zaproszenie na uroczystość nadania tytułu doktora honoris causa Panu Profesorowi Lechowi Garlickiemu, ale ze względu na wcześniejsze zobowiązania nie będę mógł uczestniczyć w tej podniosłej ceremonii.

W imieniu swoim własnym, władz Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz całej społeczności akademickiej naszej Uczelni na ręce Waszej Magnificencji składam Dostojnemu Laureatowi najserdeczniejsze gratulacje z okazji uzyskania najwyższej godności akademickiej oraz życzenia zdrowia i wszelkiej pomyślności.

Z wyrazami szacunku

Prof. UAM dr hab. Andrzej Lesicki

ul. H. Wieniawskiego 1, Collegium Minus, 61-712 Poznań
NIP 777 00 06 350, REGON 000001293
tel. +48 61 829 43 92, 61 829 43 08, fax +48 61 829 44 44
rectorof@amu.edu.pl

www.amu.edu.pl

Kancelaria Ogólna UG

2017 -06- 27

wpłynęło dnia

UMCS

UNIWERSYTET MARIII CURIE-SKŁODOWSKIEJ W LUBLINIE

prof. dr hab. Stanisław Michałowski | REKTOR

Lublin, 6 czerwca 2017r.

Szanowny Pan

prof. dr hab. Lech Garlicki

Szanowny Panie Profesorze,

z okazji nadania Panu Profesorowi tytułu Doktora Honoris Causa Uniwersytetu Gdańskiego składam serdeczne gratulacje oraz wyrazy głębokiego uznania.

Przyznanie tej zaszczytnej godności akademickiej jest potwierdzeniem Pana wielu osiągnięć oraz ogromnego wkładu w rozwój nauki polskiej. Jest Pan znakomitym prawnikiem, uznanym specjalistą i autorytetem w dziedzinie prawa konstytucyjnego, autorem imponującej liczby publikacji. Podziwiam bogaty dorobek naukowy oraz organizacyjną aktywność Pana Profesora.

W imieniu całej społeczności Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie życzę Panu Profesorowi wielu lat w zdrowiu, pomysłności, dalszej owocnej pracy naukowej oraz satysfakcji z dotychczasowych dokonań.

REKTOR

pl. Uniwersytecki 1
50-137 Wrocław | Poland
tel +48 71 343 68 47
fax +48 71 344 34 21
rektor@uwr.edu.pl | www.uni.wroc.pl

Wrocław, 30.05.2017r.

BR.SR.76.39.2016.WCh

prof. dr hab. Jerzy Piotr Gwizdała
Rektor
Uniwersytetu Gdańskiego

**Magnificencjo,
Szanowny Panie Rektorze,**

w imieniu całej społeczności naszej uczelni oraz własnym składam najserdeczniejsze gratulacje z okazji wręczenia tytułu Doktora *Honoris Causa* Uniwersytetu Gdańskiego prof. Lechowi Garllickiemu.

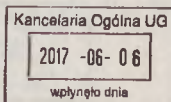
Z powodu wcześniej podjętych zobowiązań nie będę mógł osobiście uczestniczyć w doniosłej uroczystości, dlatego proszę o przekazanie najszczerzych gratulacji Doktorowi *Honoris Causa*.

Proszę przyjąć życzenia radości i satysfakcji z nadchodzącego wydarzenia.

Mam nadzieję, że uroczystość stanie się motywacją do dalszego rozwoju i kolejnych sukcesów naukowych.

Łączę wyrazy szacunku

prof. dr hab. Adam Jazłowski
Rektor Uniwersytetu Wrocławskiego

UNIwersYTET ŚLĄSKI W KATOWICACH

R E K T O R

Katowice, 22 czerwca 2017 r.

Szanowny Pan
prof. zw. dr hab. Lech Garlicki
Doktor *honoris causa* Uniwersytetu Gdańskiego

*Szanowny Panie Profesorze,
Dostojny Doktorze Honorowy.*

uroczystość nadania Panu Profesorowi zaszczytnego akademickiego wyróżnienia – godności doktora *honoris causa* Uniwersytetu Gdańskiego jest dla mnie niezwykle miłą okazją do przekazania Panu serdecznych gratulacji oraz życzeń. „

Chyląc czoła przed dokonaniem Pana Profesora, proszę przyjąć wyrazy naszego uznania za wybitny dorobek naukowy w dziedzinie prawa konstytucyjnego, organizację współpracy instytucji naukowych, troskę o wysoki poziom prowadzonej działalności badawczej i akademickiego kształcenia oraz rozwój kadry naukowej.

Życzę Panu Profesorowi wytrwałości i pasji w realizacji planów, dalszych znaczących osiągnięć, satysfakcji oraz wszelkiej pomyślności i dobra w życiu osobistym i zawodowym.

Jestem przekonany, że tak jak dotychczas, będzie Pan Profesor nadal służył środowisku naukowemu, dzieląc się swoją wiedzą, doświadczeniem i umiejętnościami.

Z wyrazami szacunku i uznania

prof. dr hab. Andrzej Kowalczyk
Rektor Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

ul. Bankowa 12, 40-007 Katowice
tel. 32 359 13 00, 32 359 20 50
fax 32 359 20 55, 32 359 21 10

UNIWERSYTET SZCZECIŃSKI

REKTOR

Szczecin, dn. 29.05.2017 r.

**SZANOWNY PAN
PROFESOR LECH GARLICKI**

*Z wielką radością składam Panu Profesorowi
– w imieniu Senatu Uniwersytetu Szczecińskiego, całej społeczności akademickiej oraz własnym –
najserdeczniejsze gratulacje i życzenia z okazji nadania tytułu Doktora Honoris Causa
Uniwersytetu Gdańskiego.*

*To najwyższe honorowe wyróżnienie akademickie przyznawane osobom wybitnym,
szczególnie zasłużonym dla rozwoju nauki i kultury.*

*Jest Pan Profesor wybitnym specjalistą, uczanym o znaczącym autorytecie naukowym.
Na ogromne uznanie zasługują Pańskie dokonania badawcze w zakresie prawa konstytucyjnego.
Na podkreślenie zasługują także osiągnięcia Pana Profesora w zakresie dydaktyki
oraz kształcenia kadry naukowej.*

Proszę o przyjęcie najszczerzych gratulacji i wyrazów uznania.

Z wyrazami szacunku

Rektor Uniwersytetu Szczecińskiego
prof. dr hab. Edward Włodarczyk

Olsztyn, 23 czerwca 2017 r.

HOMINES, DUM DOCENT, DISCUNT
Ludzie uczyć innych uczą się sami
Séneca

Szanowny Pan
Profesor Lech GARGICKI

Dostojny Honorowy Doktorze,

Szanowny Panie Profesorze,

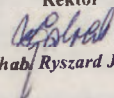
W imieniu całej społeczności akademickiej Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie i własnym składam serdeczne gratulacje z okazji nadania Panu Profesorowi tytułu Doktora Honoris Causa Uniwersytetu Gdańskiego.

Przyznanie tej zaszczytnej godności akademickiej jest potwierdzeniem ogromnego autorytetu, jakim cieszy się Pan Profesor w polskich i światowych ośrodkach naukowych i akademickich. Jest to również wyraz uznania dla Pana wiedzy eksperckiej i wybitnego dorobku naukowego w dziedzinie nauk prawnych, a w szczególności badań w zakresie prawa konstytucyjnego. Cieszymy się, że zostało to docenione przez gdańską Uczelnię.

Proszę o przyjęcie wraz z gratulacjami najlepszych życzeń zdrowia, powodzenia i satysfakcji w pracy zawodowej oraz w życiu osobistym.

Z wyrazami szacunku

Rektor

Prof. dr hab. Ryszard J. GÓRECKI

UNIWERSYTET
ZIELONOGÓRSKI
R E K T O R A

Zielona Góra, 22 czerwca 2017 r.

Szanowny Pan
prof. dr hab. Lech Garlicki
Instytut Nauk o Państwie i Prawie
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Warszawski
Warszawa

Szanowny Panie Profesorze,

proszę przyjąć moje serdeczne gratulacje z okazji otrzymania tytułu Doktora Honoris Causa, przyznanego przez Rektora, Senat i Radę Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego.

Pan Profesor specjalizuje się w dyscyplinie, która obecnie jest „gorącym tematem” w naszym kraju. Wieloletnia praktyka i obecność Pana Profesora w organizacjach, które na co dzień zajmują się prawem konstytucyjnym w Polsce i na świecie, pozwalają mieć Panu w kwestiach będących przedmiotem sporu własne zdanie. Być może zdarza się, że czasem jest ono odrębne.

O tym, jak cenna jest Pańska wiedza może świadczyć fakt ubiegania się o Pańskie wykłady przez przedstawicieli uczelni ze Stanów Zjednoczonych, Francji, Japonii i Niemiec. Z tego zadania wywiązał się Pan Profesor znakomicie. Świadczyć może o tym wręczona Panu w 2013 r. odznaką honorowa „Bene Merito”. Jestem przekonany, że jest Pan Profesor dla swoich studentów doskonałym wzorem do naśladowania.

Życzę Panu Profesorowi wielu kolejnych sukcesów zawodowych, zdrowia oraz wszelkiej pomyślności w życiu osobistym.

Z wyrazami szacunku

prof. dr hab. inż. Tadeusz Kuczyński

REKTOR
KATOLICKIEGO UNIWERSYTETU LUBELSKIEGO JANA PAWŁA II

Znak: RKR-041-11/17

Lublin, dnia 1 czerwca 2017 r.

Jego Magnificencja
Prof. Dr hab. Jerzy Gwizdała
Rektor Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Jana Bażyńskiego 8
80-309 Gdańsk

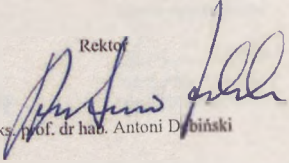
Magnificencjo,
Szanowny Panie Rektorze!

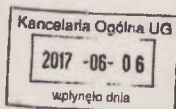
Jest mi niezmiernie miło, że zostałem zaproszony na uroczystość nadania Tytułu Doktora Honoris Causa Uniwersytetu Gdańskiego Panu Profesorowi Lechowi Garlickiemu.

Chciałbym Pana Rektora powiadomić, że wcześniej przyjęte zobowiązania uniemożliwiają mi udział w tej milej, akademickiej ceremonii. Proszę pozwolić, że z tej okazji w imieniu Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, na ręce Magnificencji Pana Rektora, przekażę życzenia oraz gratulacje dla całej Uniwersyteckiej społeczności. Tą drogą załączam również list gratulacyjny dla Doktora Honorowego, o przekazanie którego Magnificencję uprzejmie proszę.

Zycząc miłych uroczystości pozostaję z wyrazami szacunku

Rektor

ks. prof. dr hab. Antoni Dąbiński

REKTOR
KATOLICKIEGO UNIwersYTETU LUBELSKIEGO JANA PAWŁA II

Znak: RKR-041-11/17

Lublin dnia 1 czerwca 2017 r.

Szanowny Panie Profesorze!

Z prawdziwym uznaniem przyjmę wiadomość o uhonorowaniu Pana Profesora, w czerwcu br., zaszczytnym tytułem Doktora Honoris Causa Uniwersytetu Gdańskiego. Przyjmujemy ten honor, jako wyraz najwyższego uznania dla znamienitych osiągnięć naukowych Pana Profesora. Życie pełne pasji oraz twórcze zaangażowanie w podejmowane zadania, to owocny wkład w rozwój polskiej i światowej nauki. Uznanie, jakim cieszy się Pan Profesor na arenie międzynarodowej, stawia Pana wśród wybitnych w tym gronie. Gratuluję serdecznie.

Składając serdeczne gratulacje z racji zaszczytnego wyróżnienia, życzę satysfakcji z dotychczasowych licznych sukcesów, wielu jeszcze wybitnych dokonań naukowych oraz by pasja naukowa była źródłem prawdziwej radości i satysfakcji.

Z wyrazami głębokiego szacunku

Rektor

ks. prof. dr hab. Antoni Dobiński

Szanowny Pan
Prof. Dr hab. Lech Garlicki
Doktor Honoris Causa
Uniwersytetu Gdańskiego

Uniwersytet Papieski
Jana Pawła II
w Krakowie

Kraków, 12 maja 2017 r.

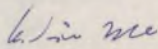
Jego Magnificencja
Dr hab. Jerzy Piotr Gwiżdżała, prof. nadzwyczajny
Rektor Uniwersytetu Gdańskiego

Z dużą radością przyjąłem wiadomość, że Uniwersytet Gdański postanowił uhonorować tytułem doktora honoris causa prof. dra hab. Lecha Garlickiego, prawnika, specjalistę w dziedzinie prawa konstytucyjnego, profesora nauk prawnych.

Docenienie działalności i zasług prof. Lecha Garlickiego jest zaszczytem dla całego środowiska naukowego. Jest też niezwykle ważnym wydarzeniem w życiu uczelni, dlatego niezmiernie mi przykro, że ze względu na wcześniejsze zobowiązania nie będę mógł dzielić z Państwem radości uczestniczenia w nim.

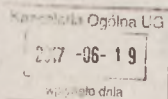
Na ręce Jego Magnificencji, w imieniu całej społeczności akademickiej Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, pozwalam sobie złożyć serdeczne gratulacje dla Pana Profesora Lecha Garlickiego, przyjmującego zaszczytny tytuł doktora honoris causa Uniwersytetu Zielonogorskiego. Życzę zdrowia i wszelkiej pomyślności w realizacji zamierzeń, niech Bóg błogosławi na dalsze lata.

Z wyrazami szacunku

ls. prof. dr hab. Wojciech Zyzak
rektor UPJP II w Krakowie

PL 31-002 Kraków, ul. Kanonicza 25
tel. +48 12 421 84 16, faks 12 422 86 26
rektorat@upjp2.edu.pl, www.upjp2.edu.pl

**DOKTOR HONORIS CAUSA
UNIWERSYTETU GDAŃSKIEGO
Prof. Lech GARLICKI**

Wielce Szanowny Panie Profesorze

Z okazji nadania zaszczytnej godności Doktora Honoris Causa Uniwersytetu Gdańskiego, pragnę w imieniu całej społeczności Akademii Marynarki Wojennej im. Bohaterów Westerplatte w Gdyni przekazać Panu Profesorowi gratulacje i wyrazy głębokiego szacunku.

Nasze wielkie uznanie znajduje Pana owocna i rzetelna praca badawcza. Uhonorowanie tytułem Doctora Honoris Causa to wyróżnienie potwierdzające Pański talent, wiedzę i pracowitość.

Pragnę złożyć Panu z serca płynące życzenia dalszych równie wielkich sukcesów naukowych, dydaktycznych i organizacyjnych oraz szczęścia i wszelkiej pomyślności w życiu osobistym.

Z wyrazami szacunku

**REKTOR-KOMENDANT
AKADEMII MARYNARKI WOJENNEJ
im. Bohaterów Westerplatte**

kmr prof. dr hab. Tomasz SZUBRYCHT

Gdańsk, 22 czerwca 2017 r.

**POLITECHNIKA
GDAŃSKA**

Rektor

Gdańsk, 22 czerwca 2017 r.

Szanowny Pan

prof. dr hab. Leszek Garlicki

Doktor Honoris Causa Uniwersytetu Gdańskiego

Wielce Szanowny Panie Profesorze,

proszę przyjąć moje najserdeczniejsze gratulacje z okazji nadania Panu tytułu i godności

DOKTORA HONORIS CAUSA

Uniwersytetu Gdańskiego

U honorowanie Pana tą najwyższą godnością i tytułem przez Uniwersytet Gdański stanowi niezaprzeczalny dowód uznania dla Pańskich wybitnych osiągnięć naukowych, badawczych i dydaktycznych. Jest to również potwierdzenie Pańskiej wierności idealom, w tym mądrości, bezstronności i rzetelności, tak ważnych przy podejmowaniu decyzji oceniających dorobek innych naukowców.

Szanowny Panie Profesorze, życzę kolejnych, znakomych lat w szczęściu i zdrowiu oraz radości w życiu osobistym.

Z wyrazami najwyższego szacunku

prof. dr hab. inż. Jacek Namieśnik, prof. zw. PG

POLITECHNIKA GDAŃSKA
ul. G. Narutowicza 11/12
80-233 Gdańsk

tel. +48 58 347 12 69
fax: +48 58 347 27 47
e-mail: rektor@pg.gda.pl
www.pg.edu.pl

UNIwersytet Zielonogórski
Dziekan Wydziału Prawa i Administracji

prof. zw. dr hab. dr h.c. *multi* Bogusław Banaszak

ul. Podgórna 50, 65-246 Zielona Góra
tel. (68) 328 23 33, e-mail: Dziekan@wpa.uz.zgora.pl

Szanowny Pan Profesor dr hab. Andrzej Szmyt
Kierownik Katedry Prawa Konstytucyjnego WPIA UG

Wielce Szanowny Panie Profesorze,

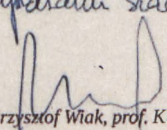
Niestety nie mogę wziąć udziału w uroczystości nadania tytułu doktora honorowego sławnego Uniwersytetu Gdańskiego Panu Profesorowi Leszkowi Garlickiemu. Uprzejmie proszę o przekazanie Panu Profesorowi Leszkowi Garlickiemu moich gratulacji. Nowy doktor honoris causa UG ma trudne do przecenienia osiągnięcia akademickie i oprócz wielu zasług wskazanych w laudacji wykazywał także życzliwość i zrozumienie dla młodych adeptów nauki prawa i – co zachowałem we wdzięcznej pamięci – był dwukrotnie moim recenzentem – w przewodzie habilitacyjnym i doktorskim.

/Bogusław Banaszak/

Lublin, dnia 30 maja 2017 roku

Szanowny Pan
dr hab. Jerzy Piotr Gwizdała, prof. UG
Rektor
Uniwersytetu Gdańskiego

Magnificencjo, Szanowny Panie Rektore
Bardzo dziękuję za zaproszenie do wzięcia udziału w uroczystości nadania tytułu doktora honoris causa Panu Profesorowi Lechowi Garlickiemu. Ze względu na to, iż nie mogę być na niej obecny z racji przypadającego na dzień 22 czerwca 2017 roku ostatniego posiedzenia Senatu Akademickiego KUL, pragnę złożyć na ręce Pana Rektora gratulacje z okazji nadania Panu Profesorowi Lechowi Garlickiemu najwyższej godności przyznawanej przez środowisko akademickie. Senat Uniwersytetu Gdańskiego wyróżnił tym zaszczytem znanego w kraju i za granicą Specjalistę z zakresu prawa konstytucyjnego, Profesora o niezwykle bogatym dorobku, uhonorowanego Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski i Odznaką Honorową "Bene Merito". Wraz z gratulacjami pragnę przekazać Panu Profesorowi, Doktorowi Honoris Causa Uniwersytetu Gdańskiego, życzenia wielu dalszych sukcesów, zdrowia oraz wszelkiej pomyślności w życiu osobistym.

Z wyparaniami szacunku

Dr hab. Krzysztof Wiak, prof. KUL
Dziekan
Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego
i Administracji KUL.

Kancelaria Ogólna UG

2017 -06- 05

wpłynęło dnia

WYDZIAŁ PRAWA, ADMINISTRACJI I EKONOMII

DZIEKAN

ul. Uniwersytecka 22-26
50-145 Wrocław

tel. +48 71 375 23 38 | +48 71 375 27 84

dziekani.wpae@uwr.edu.pl | www.prcwo.uni.wroc.pl

Wrocław, dnia 20 czerwca 2017 r.

*Szanowny Pan
Profesor dr hab. Lech Garlicki*

Panie Profesorze,

Wielce Szanowny Doktorze Honoris Causa Uniwersytetu Gdańskiego,

Z okazji otrzymania tytułu Doktora Honoris Causa Uniwersytetu Gdańskiego, w imieniu własnym i całej społeczności akademickiej Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, proszę przyjąć serdeczne gratulacje oraz życzenia najlepszego zdrowia oraz wszelkiej pomyślności w życiu osobistym.

Plurimos annos, Panie Profesorze!

Z wyrazami szacunku

DZIEKAN
Karol Kiczka
prof. dr hab. Karol Kiczka

WYŻSZA SZKOŁA FINANSÓW I ZARZĄDZANIA W WARSZAWIE
WYDZIAŁ PRAWA I ADMINISTRACJI

DZIEKAN
PROF. DR HAB. MARIAN KALLAS

Wielce szanowny Panie Profesorze!

Reprezentując społeczność Wydziału Prawa i Administracji w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Warszawie oraz w imieniu własnym składam szczerze gratulacje z okazji nadania Panu Profesorowi najwyższego wyróżnienia przez środowisko naukowe w postaci doktora honoris causa.

U honorowany zostaje jeden z najwybitniejszych konstytucjonalistów związany przez dziesięciolecia z Uniwersytem Warszawskim o bogatym dorobku naukowym. Był powoływany do licznych funkcji, w tym do Trybunału Konstytucyjnego, a potem do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

Prace Pana Profesora cechuje dociekliwość i rzetelność wywodu. Zwraca uwagę, iż Pan Profesor jest Autorem niezwykle popularnego, a zarazem jednego z najlepszych podręczników akademickich z prawa konstytucyjnego, w którym występuje rzadka umiejętność trafnego zsyntetyzowania materii wykładu.

Na zakończenie ponawiam gratulacje i życzę Panu Profesorowi dalszej aktywności badawczej.

I najłepszymi podziękowaniami

Marian Kallas

/Prof. dr hab. Marian Kallas/

Warszawa, dnia 19 czerwca 2017 r.

Warszawa, 12 czerwca 2017 r.

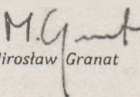
Prof. Mirosław Granat
Katedra Prawa Konstytucyjnego
UKSW

Pan Profesor dr honoris causa
Leszek Garlicki

Gdańsk

Z okazji nadania Panu Profesorowi przez Wysoki Senat Uniwersytetu Gdańskiego tytułu doktora honoris causa pragnę serdecznie pogratulować otrzymania tej najwyższej godności akademickiej. Pan Profesor jest osobą wybitnie zasłużoną dla ukształtowania doktryny prawa konstytucyjnego w Polsce. Dorobek Pana Profesora, ceniony i znany w kraju i za granicą, jest ważnym punktem odniesienia w naszej pracy naukowej.

W imieniu własnym, jak i Koleżanek i Kolegów z Katedry Prawa Konstytucyjnego UKSW, życzę długich lat zdrowia, pomyślności, jak i kontynuacji pracy naukowej. Ad Multos Annos, Panie Profesorze!

Mirosław Granat

**WYDZIAŁ PRAWA
i ADMINISTRACJI**

Uniwersytet Łódzki

Łódź, 22 czerwca 2017 r.

**Szanowny Pan
Prof. dr hab. Leszek Garlicki**

***Wielce Szanowny Panie Profesorze,
Doktorze Honoris Causa Uniwersytetu Gdańskiego***

W imieniu Katedry Prawa Konstytucyjnego i własnym składam Panu najserdeczniejsze gratulacje z okazji nadania Tytułu Doktora Honoris Causa Uniwersytetu Gdańskiego. To szczególne wyróżnienie dowodzi uznania dla Pańskich osiągnięć jako naukowca teoretyka prawa konstytucyjnego, jak i praktyka, które przez wiele lat z tak pełnym powodzeniem pełnił funkcję sędziego Trybunału Konstytucyjnego i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Pańskie prace naukowe i orzeczenia stanowią dla nas źródło wiedzy i inspiracji w pracy naukowej i dydaktycznej.

Proszę przyjąć od nas życzenia wielu lat życia, zdrowia i spełnianiu się w każdym obszarze Pańskiej aktywności.

Katedra Prawa Konstytucyjnego
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Łódzki
ul. Kopcińskiego 8/12, 90-232 Łódź

 www.uni.lodz.pl

WYDZIAŁ PRAWA, ADMINISTRACJI I EKONOMII

KATEDRA PRAWA KONSTITUCYJNEGO

ul. Uniwersytecka 22/26, bud. A, pok. 222
50-145 Wrocław

tel. 71 375 43 32

kpkant@uw.edu.pl | www.prawo.uni.wroc.pl

Wrocław, 20 czerwca 2017 r.

*Szanowny Pan
Profesor dr hab. Lech Garlicki*

*Szanowny Panie Profesorze,
Wielce Dostojny Doktorze Honoris Causa Uniwersytetu Gdańskiego,*

W imieniu Koleżanek i Kolegów z zaprzyjaźnionej Katedry Prawa Konstytucyjnego Wydziału Prawa Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego pragnę złożyć Panu Profesorowi serdeczne gratulacje z okazji otrzymania tytułu Doktora Honoris Causa Uniwersytetu Gdańskiego.

Przyznanie tej zaszczytnej i najwyższej godności akademickiej jest potwierdzeniem autorytetu jakim cieszy się Pan Profesor w polskim środowisku naukowym, a także uznaniem dla Pana dorobku naukowego i wiedzy eksperckiej.

Dziękując dzisiaj za Pana aktywność zawodową, życzymy jeszcze wielu lat w jak najlepszym zdrowiu i możliwości spełnienia wielu planów i zamierzeń.

Z wyrazami głębokiego szacunku,

Dr hab. Piotr Mikuli, prof. UJ

Kierownik Katedry

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

Pan dr hab. Jerzy Piotr Gwizdała,
prof. UG

Rektor Uniwersytetu Gdańskiego

Wydział Prawa i Administracji

Katedra Prawa Ustrojowego
Porównawczego

Magnificancjo, Szanowny Panie Profesorze,

Bardzo serdecznie dziękuję za zaproszenie na uroczystość nadania tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego Panu Profesorowi Leszkowi Garlickiemu.

Nadanie honorowego doktoratu stanowi wyraz uznania i podziwu dla dorobku naukowego i zasług Pana Profesora Garlickiego na rzecz polskiej i światowej nauki prawa konstytucyjnego.

W tym uroczystym dniu na ręce Jego Magnificencji w imieniu własnym jak i wszystkich pracowników kierowanej przeze mnie Katedry składam Panu Profesorowi Leszkowi Garlickiemu serdeczne gratulacje i życzenia wszelkiej pomyślności.

Łączę wyrazy szacunku,

Kraków, 22 czerwca 2017 r.

ul. Bracka 12
31-005 Kraków
tel. 12 6631971
www.kpup.law.uj.edu.pl

Wielce Szanowny Panie Profesorze,

Drogi Leszku,

Serdecznie gratuluję najwyższego wyróżnienia akademickiego, jakim jest doktorat honoris causa. Twoja niezwykle intensywna i wielowątkowa działalność naukowa znajduje w ten sposób kolejne potwierdzenie stwarzające okazję, by podziękować za bogactwo myśli, jasność argumentacji i odwagę mądrości. Twoje książki, artykuły i wykłady, a także Twoje wyroki nadają polskiemu prawu konstytucyjnemu i europejskiej kulturze prawnej humanistyczny sens i nowoczesną tożsamość.

W tym przekonaniu życzę, z okazji tak szczególnego wyróżnienia, by nasze prawo konstytucyjne, którego jesteś współtwórcą, niezmiennie odzwierciedlało wartości tak jednoznacznie afirmowane w Twojej twórczości naukowej i działalności publicznej.

Ad multos annos drogi Leszku !

Ryszard Piotrowski

Warszawa, 22 czerwca 2017 r.

PRASA O DOKTORZE HONORIS CAUSA UNIwersYTETU GDAŃSKIEGO

NOWA KONSTYTUCJA NIESIE ZAGROŻENIA
(z PROFESOREM LECHEM GARLICKIM
ROZMAWIA KRZYSZTOF KATKA)

Krzysztof Katka: Zmieniać konstytucję, czy nie zmieniać?

Prof. Lech Garlicki: Teraz? Chyba nie. Ja się bardzo boję, że ten proces się zdegeneruje w szarpaninę polityczną, gdzie tak do końca nikt nie będzie wiedział, o co właściwie idzie kłótnia. Natomiast to, co będzie dominowało, to identyfikacja z głównymi orientacjami politycznymi, czy z osobami je reprezentującymi. To niczego dobrego nie przyniesie.

K.K. Podczas wykładu po nadaniu panu tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego mówił pan, że jednym z zagrożeń dla tworzenia nowej konstytucji jest brak konsensusu społecznego i dominacja poglądów jednej opcji politycznej.

L.G. Jest pytanie, czego się oczekuje od nowej konstytucji. Optymistyczny wariant jest taki, że stworzenia dokumentu, który będzie odpowiadał na wyzwania końca obecnej dekady, na pewno inne niż w czasie, kiedy pisano obowiązującą konstytucję. Na pewno potrzebne są zmiany związane z obecnością Polski w UE. Ale taki wariant, moim zdaniem, jest mało prawdopodobny, ponieważ obecny układ rządzący

nie jest szczególnie przyjazny integracji europejskiej. Można mieć wrażenie, że integrację traktuje jako swego rodzaju konieczny element funkcjonowania Polski tu i teraz.

K.K. Podczas wykładu pytał pan, czy możemy ufać obozowi dążącemu do zmiany konstytucji, który nie zabiega o konsensus społeczny. Jaka jest pańska odpowiedź na to pytanie? L.G. Każdy ma jakąś swoją wizję tego, co się w Polsce dzieje. Są ludzie, którzy powiedzą, że mają pełne zaufanie do obozu władzy i w związku z tym wszystko zostanie zrobione tak, jak być powinno. A ludzie, którzy nie zostaną włączeni do tego procesu, to nie zasługują, by ich uwzględnić w procesie dobrej zmiany. Są też inni, którzy powiedzą, że tak nie można, ponieważ wynikiem tych prac konstytucyjnych będzie dalej idąca polaryzacja poglądów i instrumentalizacja procesu zmiany konstytucji jako parawan dla osiągnięcia innych celów. W mojej opinii dotychczasowe zachowania obozu władzy nie wskazują na możliwość uchwalenia, tu i teraz, konstytucji akceptowanej przez szeroki krąg orientacji politycznych, która by Polskę sytuowała dalej jako normalne państwo europejskie.

K.K. Ale też trudno sobie wyobrazić, żeby w najbliższej przyszłości taka idealna sytuacja na zmianę konstytucji nastąpiła. L.G. To się męczymy z obecną konstytucją. Zresztą ona nie jest tylko tekstem. Potrzeba, żeby był działający Trybunał Konstytucyjny i niezależne sądy. Przez lata zrodził się cały kapitał interpretacji, zasad, reguł. To wszystko składa się na konstytucję. I jest pytanie, na ile istniejące orzecznictwo byłoby wykorzystane przy nowej konstytucji. Zmiany robi się na założeniu, że to jest system oparty na podziale władzy, nadrzędności konstytucji, niezależności sądu, które tę konstytucję chroni i określa jej znaczenie. Jeżeli to ma być powrót do peerelowskiego modelu jednolitości władzy, gdzie Sejm był najwyższym organem władzy państwowej, to wrócimy do kierowniczej roli partii.

K.K. Przygotowania do zmiany konstytucji jednak trwają. Prezydent Andrzej Duda zapowiedział na 11 listopada 2018 r. referendum konstytucyjne. Jaką formę powinno ono mieć?

L.G. W referendum można zapytać naród o sprawy o podstawowym znaczeniu, a pytanie, czy potrzebna jest nowa konstytucja, ma taki zasadniczy charakter. I można zadać pytanie, na które społeczeństwo odpowie „tak” lub „nie”.

K.K. I pewnie odpowie „tak”.

L.G. Właśnie, bo ktoś by nie chciał mieć nowej, lepszej konstytucji. Ale z drugiej strony nie można pytać w formie referendum, co ma być w tej nowej konstytucji. Procedura zmiany konstytucji określa, że uchwała ją parlament i nie można parlamentowi przedstawić już podjętej decyzji w iluś tam sprawach szczegółowych. Na przykład pytanie „czy jesteś za okręgami jednomandatowymi w wyborach do Sejmu” wygląda tak, że każdy mógłby na nie odpowiedzieć. Ale nie da się odpowiedzieć, dopóki nie będzie znany cały system wyborczy i nie będzie wiadomo, jak ma wyglądać Sejm, jak mają się kształtować relacje między ośrodkami władzy. Pytania szczegółowe zadane w referendum byłyby ryzykowne. Teoretycznie parlament mógłby uchwalić co innego, ale to z kolei wywołałoby problem polityczny.

K.K. A w jaki sposób powinny przebiegać prace nad nową konstytucją?

L.G. Jeśli chcielibyśmy przeprowadzić minimalny zakres zmian, to wystarczy nowelizacja istniejącej konstytucji przez parlament. Potrzebne zmiany wynikają chociażby z faktu obecności Polski w Unii Europejskiej. Widzimy dzisiaj, że w konstytucji są luki dotyczące niezależności sądów. Więc pewne rzeczy trzeba napisać w konstytucji wyraźniej. Natomiast przygotowanie nowej konstytucji wymagałoby przyjęcia ustawy o trybie jej powstawania. Ta ustawa powinna powoływać komisję konstytucyjną. A referendum, jeśli już miałoby zostać przeprowadzone, to na końcu, po uchwaleniu

niu nowej konstytucji przez parlament. Ale mówię: nie może być referendum zastępującego prace parlamentu.

K.K. Dlaczego obawia się pan, że ta nowa konstytucja mogłaby posłużyć do skonfliktowania Polski ze strukturami Unii?

L.G. W obozie rządzącym widoczny jest nurt myślenia mówiący, że Polska powinna podkreślać swoją samodzielność wobec UE. A skoro tak, to może pojawić się chęć wpisania do konstytucji kilku takich „ładnych” sformułowań. Ale ta Unia nieszczęsna też któregoś dnia może powiedzieć, że jeśli Polska chce konfliktu, to on może się pojawić. Oczywiście konstytucja nie będzie elementem, czy ten konflikt się pojawi, bo o nim zdecyduje polityka. Ale to może być taka kropelka, która przechyli szalę. Rosjanie sobie właśnie przyjęli taką zasadę, że ich Sąd Najwyższy może uznać, że nie ma potrzeby stosowania się do wyroku Trybunału Strasburskiego. To nie jest UE, lecz Konwencja Praw Człowieka, ale jeśli u nas pojawiłyby się podobne tendencje omijania prawa międzynarodowego, to byłoby to dla nas niezwykle szkodliwe.

K.K. Trybunał Konstytucyjny działa prawidłowo?

L.G. Mam wrażenie, że mogą być problemy. Nie znam tekstu najnowszego wyroku TK w sprawie Krajowej Rady Sądowniczej [Trybunał uznał za niekonstytucyjne przepisy ustawy o KRS, które zaskarżył minister Zbigniew Ziobro – red.]. Boję się, że to nie będzie lektura budująca. Ale na razie to trochę mówię w ciemno znając wynik, ale nie znając rozumowania TK. Są sygnały, które mogą wskazywać, że TK stracił ten konieczny dystans, który go musi dzielić od aktualnej władzy politycznej.

K.K. Niezawisłość sądów jest dziś w Polsce zagrożona?

L.G. To jest możliwe, jeżeli wprowadzi się system polegający na podporządkowaniu sędziów ministrowi sprawiedliwości i pozwalający mu na zmianę kierownictwa sądów. I znowu wrócę do PRL. Jeśli wtedy była normalna sprawa sądowa, bez znaczenia politycznego, to ją na ogół sądy rozstrzyga-

ły niezawisłe i uczciwie. Problem był z tą grupą kilku procent spraw, które miały charakter polityczny. Prezes sądu był w stanie znaleźć takiego sędziego, który orzeknie tak, jak trzeba. Nie trzeba było żadnych instrukcji czy nacisków. Wiadomo było, że jak orzeka pan X., to wina działacza „Solidarności” zostanie uznana. Na tym to polegało, że była grupa sędziów, którzy się zaprzędali. I tak jest w systemach, w których sędziowie są poddawani naciskom. Zawsze znajdzie się grupa ludzi słabych, którzy z tych czy innych powodów sprzeniewierzają się swojemu mandatowi i zaczynają robić rzeczy brzydkie. To jest rzecz niebezpieczna.

K.K. Jak pan ocenia aktywność środowiska prawniczego w obliczu zapowiadanych zmian?

L.G. Środowisko prawnicze też jest podzielone, ale generalnie wydaje się, że rozumie zagrożenia, które mogą się źle skończyć dla tego, co jest racją bytu prawa i prawników. Póki co, widzimy różnego rodzaju wystąpienia Kongresu Sędziów Polskich, prawników akademickich czy sądowych. One są w zasadzie jednolite i wskazujące na niebezpieczeństwa. Tyle że władza tego nie słucha, a prawnicy będący blisko władzy przekonują ją, że wszystko jest do załatwienia bez stosowania nadmiernie brudnych metod łamania konstytucji.

K.K. Dostrzega pan te brudne metody, czy jest to potencjalne zagrożenie?

L.G. To są różne działania, które się składają w większą całość. Tak, jak różne zmiany ustawy o Trybunale Konstytucyjnym. Jeśli się wzięło razem siedem czy osiem zmian, to efekt był taki, że Trybunał nie mógł orzekać. A jak wziąć każdą oddzielnie, to one się bronią. Problem się zaczyna, jak to się kumuluje i gdy wchodzimy w regulacje sfer, które wszystkim się wydawały jasne. Weźmy ułaskawienie osoby, która nie została skazana. Jak zaczęto w tym grzebać, to się okazało, że byli tacy, którzy kiedyś pisali, że to jest możliwe. Dotychczas ten spór był taki: prezydent zastosował prawo łaski i rozpoczęła się dyskusja, czy to było dopuszczalne. Po-

tem rozstrzygnął to Sąd Najwyższy [że prezydent nie mógł ułaskawić osoby nieskazanej – red.] i w normalnym państwie to byłby koniec sprawy: SN orzeka i prezydent to akceptuje. U nas zaczęły się ataki na SN, że to nie wiąże, że prezydent sam ma prawo decydować. To jest przechodzenie poza pewną granicę. Tego robić nie należy, bo jeżeli dzisiaj jedna władza to może zrobić i utrudnić życie tym, którzy pozostali z dawnego układu, to za chwilę to się odwróci. I te same metody będą stosowane wobec tych, którzy obecnie rządzą. To jest bez sensu.

Prof. Lech Garlicki, ekspert prawa konstytucyjnego. W latach 1993–2011 był sędzią Trybunału Konstytucyjnego, a od 2002 do 2012 sędzią Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu. Jest wiceprezesem Komitetu Wykonawczego AJDC (Międzynarodowego Stowarzyszenia Prawa Konstytucyjnego). Był członkiem założycielem European Law Institute, prowadził jako visiting professor wykłady na m.in.: Tel Aviv University, University of Hong Kong, New York University, Washington University i Yale University. W swoim dorobku ma ponad 500 publikacji. Najbardziej znany jest jego podręcznik „Polskie prawo konstytucyjne”.

„Gazeta Wyborcza”, dodatek Trójmiasto
z 23 czerwca 2017 r.

TYTUŁ DOKTORA HONORIS CAUSA UNIwersYTETU GDAŃSKIEGO
DLA PROFESORA LECHA GARLICKIEGO

Prof. Lech Garlicki, naukowiec o światowej renomie i jeden z najbardziej rozpoznawalnych profesorów prawa konstytucyjnego odebrał tytuł doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego za doktrynalny i orzeczniczy wkład w kształtowanie państwa prawnego, zwłaszcza ochronę praw człowieka oraz instytucji demokratycznych w Polsce i Europie. Uroczystość odbyła się 22 czerwca 2017 w auli Biblioteki UG.

Tytuł doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego prof. Lechowi Garlickiemu został nadany na wniosek Rady Wydziału Prawa i Administracji. Na recenzentów przewodu doktorskiego powołano prof. dra hab. Janusza Trzcńskiego (Uniwersytet Warszawski), prof. dra hab. Zbigniewa Witkowskiego (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu) oraz prof. dra hab. Jerzego Zajadło (Uniwersytet Gdański).

Laudację wygłosił promotor prof. dr hab. Andrzej Szmyt z Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego, który podkreślił ogromny dorobek naukowy Pana Profesora, jego niepodważalną rolę w kształtowaniu podstaw orzecznictwa polskiego Trybunału Konstytucyjnego w okresie transformacji ustrojowej, znaczenie w orzecznictwie strasburskim oraz jako obrońcy praw człowieka.

Jak podkreślił w swoim wystąpieniu Rektor Uniwersytetu Gdańskiego prof. Jerzy Gwizdała – kompetencje i kultura prawnicza Profesora Lecha Garlickiego uczyniły z Niego ambasadora polskiej nauki prawa konstytucyjnego, znanego szeroko poza granicami naszego państwa. To Profesor Lech Garlicki przybliżył polski konstytucjonalizm europejskiej i światowej współczesnej nauce prawa konstytucyjnego. Jego dorobek naukowy jest unikalny w skali krajowej i z całą pewnością w skali międzynarodowej. Daje to Profesorowi niepowtarzalną pozycję w europejskiej i światowej nauce prawa konstytucyjnego.

W czasie uroczystości prof. Lech Garlicki wygłosił wykład O *powołaniu naszych czasów do uchwalania konstytucji*. Przypomniał znaczenie tzw. „momentu konstytucyjnego”, na który składają się głębokie przemiany społeczne oraz konsensus społeczny, że należy je utrwalić w zapisie konstytucyjnym. Postawił ważne pytania o współczesne możliwości zmiany Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, przestrzegając jednocześnie przed zniszczeniem samej idei uchwalania nowej Konstytucji poprzez wpisywanie, jak zaznaczył, tych potrzebnych zmian, do bieżącej walki politycznej.

Senat Uniwersytetu Gdańskiego nadał tytuł doktora honoris causa prof. Lechowi Garlickiemu za doktrynalny i orzeczniczy wkład w kształtowanie państwa prawnego, zwłaszcza ochronę praw człowieka oraz instytucji demokratycznych w Polsce i Europie (Uchwała Senatu Uniwersytetu Gdańskiego nr 14/17 z dnia 20 marca 2017 r.).

W czasie uroczystości odczytano list gratulacyjny prof. Marka Safjana, sędziego Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z Luksemburga, oraz list gratulacyjny prof. Krzysztofa Skotnickiego Prezesa Polskiego Towarzystwa Prawa Konstytucyjnego. Liczne gratulacje nadesłali rektorzy wyższych uczelni oraz dziekani wydziałów prawa.

Profesor Lech Garlicki jest jednym z najbardziej rozpoznawalnych profesorów prawa konstytucyjnego, a jego działalność miała istotne znaczenie w kształtowaniu podstaw orzecznictwa polskiego Trybunału Konstytucyjnego w okresie transformacji ustrojowej.

Przez całe życie akademickie jest związany z Uniwersyteciem Warszawskim, czterokrotnie przebywał na długoterminowych wyjazdach zagranicznych, a jako *visiting professor* prowadził wykłady na wielu znanych uniwersytetach świata, między innymi Tel Aviv University, University of Hong Kong, New York University, Washington University i Yale University.

W latach osiemdziesiątych brał udział jako ekspert sejmowy w pracach nad projektami ustawy o Trybunale Konstytucyjnym oraz ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich i także jako ekspert uczestniczył w pracach Okrągłego Stołu

w zakresie założenia reform ustrojowych. Pełnił i pełni nadal wiele znaczących funkcji. Został wybrany sędzią Trybunału Konstytucyjnego (1993–2001) oraz sędzią Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu (2002–2012), gdzie był także prezesem IV Izby. Pełnił funkcję przewodniczącego Polskiego Towarzystwa Prawa Konstytucyjnego (1991–1992), a obecnie jest wiceprezesem Komitetu Wykonawczym Międzynarodowego Stowarzyszenia Prawa Konstytucyjnego, znajduje się także wśród członków założycieli European Law Institute i jest członkiem kolegiów redakcyjnych oraz rad naukowych wielu polskich i zagranicznych czasopism prawniczych.

Ogromny dorobek naukowy prof. Lecha Garlickiego obejmuje ponad 500 pozycji, zarówno w języku polskim, jak i w językach obcych. Najbardziej znany i najobszerniejszy, a także najczęściej cytowany, dotyczy pozycji i ustroju władzy sądowniczej, zwłaszcza sądów konstytucyjnych. Tu szczególne miejsce znajduje podręcznik autorski „Polskie prawo konstytucyjne”, który ma już 19 wydań i jest kanwą lektur wszystkich kierunków prawa w Polsce. Pozostałe obszary to międzynarodowa ochrona praw człowieka, prawo parlamentarne oraz system źródeł prawa i teoria konstytucji. Wśród najbardziej uznanej literatury naukowej, która ukazała w postaci artykułów i monografii autorskich, współautorskich i pod redakcją naukową prof. Garlickiego znajduje się m.in. praca zbiorowa, licząca prawie 1000 stron pt. *Na straży państwa prawa, Trzydzieści lat orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego* (Wolters Kluwer 2016), *Komentarz do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka* (Warszawa 2010 i 2011) oraz komentarze do konstytucji RP, wydawane w ostatnim dwudziestolecu przez Wydawnictwo Sejmowe.

Beata Czechowska-Derkacz,
rzecznik prasowy Uniwersytetu Gdańskiego
(<http://ug.edu.pl>)

PROF. LECH GARLICKI
DOKTOREM HONORIS CAUSA UNIwersYTETU GDAŃSKIEGO

Znawca prawa konstytucyjnego, były sędzia Trybunału Konstytucyjnego oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu – prof. Lech Garlicki, został uhonorowany w czwartek tytułem doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego.

Uroczystość nadania tytułu miała miejsce w auli Biblioteki Głównej Uniwersytetu Gdańskiego (UG), w trakcie specjalnego posiedzenia uczelnianego Senatu.

Jak podkreślił w laudacji prof. Andrzej Szmyt z Wydziału Prawa i Administracji UG, prof. Garlicki „przynależy do prawniczego Olimpu”. „Znamienite predyspozycje intelektualne, kompetencje badawcze połączone z szerokim zakresem obszarów badawczych oraz umiejętnością łączenia teorii i praktyki, zapewniły mu międzynarodową renomę” – mówił też Szmyt dodając, że w przypadku prof. Garlickiego „wnikliwości intelektualnej towarzyszy odwaga w podejmowaniu tematów trudnych, kontrowersyjnych, także aktualnych”.

„Usłyszałem tutaj tak wiele dobrych słów o sobie, których sam nie byłbym sobie w stanie wyobrazić” – powiedział po odebraniu tytułu laureat.

W jednym z listów gratulacyjnych, jaki odczytano w trakcie uroczystości, prof. Marek Safjan – sędzia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej gratulując laureatowi zaznaczył m.in., że powodem do „największej radości jest fakt, iż tytuł doktora honoris causa UG został przyznany wybitnemu konstytucjonalistcie, co ma dzisiaj – w czasach tak częstego negowania wartości i zasad, na których opiera się porządek konstytucyjny, wymiar symboliczny”.

Decyzję o nadaniu prof. Garlickiemu tytułu doktora honoris causa UG podjął uczelniany Senat w marcu br. Stało się to na wniosek Rady Wydziału Prawa i Administracji UG.

Profesor otrzymał tytuł „za doktrynalny i orzeczniczy wkład w kształtowanie państwa prawnego, zwłaszcza ochronę praw człowieka oraz instytucji demokratycznych w Polsce i Europie”.

Od początku swojej kariery naukowej prof. Garlicki związany jest z Uniwersytetem Warszawskim. Jak podkreślił w laudacji prof. Szmyt, to na tej uczelni Garlicki otrzymał w 1987 r. – w wieku 41 lat, tytuł profesora, stając się wówczas najmłodszym w kraju profesorem „belwederskim” w dziedzinie nauk prawnych.

Garlicki kilkakrotnie przebywał na długoterminowych wyjazdach zagranicznych. Jako visiting professor prowadził m.in. wykłady na Tel Aviv University, University of Hong Kong, New York University, Washington University czy Yale University.

Jako ekspert sejmowy, w latach 80. brał udział w pracach nad projektami ustaw o Trybunale Konstytucyjnym oraz o Rzeczniku Praw Obywatelskich. Uczestniczył też, jako ekspert, w pracach Okrągłego Stołu, w ramach których służył wiedzą w zakresie założeń dotyczących reform ustrojowych.

W latach 1993–2001 był sędzią Trybunału Konstytucyjnego, a przez kolejnych dziesięć lat – sędzią Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, gdzie pełnił też funkcję prezesa IV Izby.

„Profesor jest autorem ponad 500 publikacji, w tym ponad 150 w językach obcych, biegle bowiem włada językiem angielskim, rosyjskim, francuskim i niemieckim. Umiejętność i precyzja analizy sprawiają, że dorobek naukowy profesora zawsze staje się punktem odniesienia w rozwoju nauki prawa konstytucyjnego” – podkreślał w laudacji prof. Szmyt.

W swojej działalności naukowej prof. Garlicki zajmował się m.in. takimi obszarami, jak międzynarodowa ochrona praw człowieka, prawo parlamentarne czy system źródeł prawa i teoria konstytucji. Najbardziej znanymi, najobszerniejszymi i najczęściej cytowanymi są jego prace dotyczące pozycji i ustroju władzy sądowniczej, zwłaszcza sądów konstytucyjnych. Wśród nich znajduje się autorski podręcznik „Polskie prawo konstytucyjne”, który ma już 19 wydań i jest kanwą lektur wszystkich kierunków prawa w Polsce.

„Rzeczpospolita” z 22 czerwca 2017 r. (www.rp.pl)

„INTELEKT I KOMPETENCJE”. PROFESOR LECH GARLICKI
Z TYTUŁEM HONORIS CAUSA UNIwersYTETU GDAŃSKIEGO

Wybitny znawca prawa konstytucyjnego, były sędzia Trybunału Konstytucyjnego oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka – profesor. Lech Garlicki został uhonorowany tytułem doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego.

Uroczystość odbyła się podczas dzisiejszego posiedzenia Senatu UG w auli Biblioteki Głównej. Na recenzentów przewodniczącego doktorskiego powołano profesorów Janusza Trzcńskiego z Uniwersytetu Warszawskiego, Zbigniewa Witkowskiego z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu oraz Jerzego Zajadłę z Uniwersytetu Gdańskiego.

„Intelekt, kompetencje”

Laudację wygłosił profesor Andrzej Szmyt z Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego. O przyznanie tytułu wniosowała Rada Wydziału PiA, doceniając doktrynalny i orzeczniczy wkład profesora Garlickiego w kształtowanie państwa prawnego, zwłaszcza ochronę praw człowieka oraz instytucji demokratycznych w Polsce i Europie.

– Znamienite predyspozycje intelektualne, kompetencje badawcze połączone z szerokim zakresem obszarów badawczych oraz umiejętnością łączenia teorii i praktyki zapewniły mu międzynarodową renomę – podkreślał w mowie na cześć laureata profesor Andrzej Szmyt.

– Usłyszałem tutaj tak wiele dobrych słów o sobie, których sam nie byłbym sobie w stanie wyobrazić – komentował te słowa profesor Lech Garlicki po odebraniu tytułu.

Wykłady na całym świecie

Przez całe życie akademickie jest związany z Uniwersyte-tem Warszawskim, czterokrotnie przebywał na długotermi-

nowych wyjazdach zagranicznych, a jako visiting professor prowadził wykłady na wielu znanych uczelniach świata, m.in. na Tel Aviv University, University of Hong Kong, New York University, Washington University i Yale University.

W latach osiemdziesiątych brał udział jako ekspert sejmowy w pracach nad projektami ustawy o Trybunale Konstytucyjnym oraz ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich. Uczestniczył w pracach „Okrągłego Stołu” w zakresie założenia reform ustrojowych. Pełnił i pełni nadal wiele znaczących funkcji. Został wybrany na sędziego Trybunału Konstytucyjnego (lata 1993–2001) oraz sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu (2002–2012), gdzie był także prezesem IV Izby. Pełnił funkcję przewodniczącego Polskiego Towarzystwa Prawa Konstytucyjnego (1991–1992), a obecnie jest wiceprezesem Komitetu Wykonawczego Międzynarodowego Stowarzyszenia Prawa Konstytucyjnego, znajduje się także wśród członków założycieli European Law Institute.

Dorobek naukowy profesora Garlickiego obejmuje ponad 500 pozycji. Najbardziej znany i najobszerniejszy, a także najczęściej cytowany, dotyczy pozycji i ustroju władzy sądowniczej, zwłaszcza sądów konstytucyjnych. Tu szczególnie miejsce znajduje podręcznik autorski „Polskie prawo konstytucyjne”, który ma już 19 wydań i jest kanwą lektur wszystkich kierunków prawa w Polsce.

Radio Gdańsk z 22 czerwca 2017 r.
(<http://radiogdansk.pl>)

UNIwersytet GDAŃSKI. NOWY DOKTOR HONORIS CAUSA –
WYBITNY PRAWNIK, DEMOKRATA

Znawca prawa konstytucyjnego, były sędzia Trybunału Konstytucyjnego oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka – profesor Lech Garlicki – został uhonorowany tytułem doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego. Uroczystość odbyła się w czwartek, 22 czerwca, podczas posiedzenia Senatu UG w auli Biblioteki Głównej.

Na recenzentów przewodu doktorskiego powołano profesorów Janusza Trzcńskiego z Uniwersytetu Warszawskiego, Zbigniewa Witkowskiego z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu oraz Jerzego Zajadłę z Uniwersytetu Gdańskiego. Laudację wygłosił profesor Andrzej Szmyt z Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego. O przyznanie tytułu wniosowała Rada Wydziału PiA, doceniając doktrynalny i orzeczniczy wkład profesora Garlickiego w kształtowanie państwa prawnego, zwłaszcza ochronę praw człowieka oraz instytucji demokratycznych w Polsce i Europie.

Znamienite predyspozycje intelektualne, kompetencje badawcze połączone z szerokim zakresem obszarów badawczych oraz umiejętnością łączenia teorii i praktyki zapewniły mu międzynarodową renomę – podkreślał w mowie na cześć laureata profesor Andrzej Szmyt.

– Usłyszałem tutaj tak wiele dobrych słów o sobie, których sam nie byłbym sobie w stanie wyobrazić – komentował profesor Lech Garlicki po odebraniu tytułu.

Prof. Garlicki przez całe życie akademickie jest związany z Uniwersytetem Warszawskim, czterokrotnie przebywał na długoterminowych wyjazdach zagranicznych, a jako visiting professor prowadził wykłady na wielu znanych uczelniach świata, m.in. na Tel Aviv University, University of Hong Kong, New York University, Washington University i Yale University. W latach osiemdziesiątych uczestniczył jako ekspert sejmowy w pracach nad projektami ustawy o Trybunale

Konstytucyjnym oraz ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich. Uczestniczył w pracach „Okrągłego Stołu” w zakresie założeń reform ustrojowych. Pełnił i pełni nadal wiele znaczących funkcji. Został wybrany na sędziego Trybunału Konstytucyjnego (lata 1993–2001) oraz sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu (2002–2012), gdzie był także prezesem IV Izby. Pełnił funkcję przewodniczącego Polskiego Towarzystwa Prawa Konstytucyjnego (1991–1992), a obecnie jest wiceprezesem Komitetu Wykonawczego Międzynarodowego Stowarzyszenia Prawa Konstytucyjnego, znajduje się także wśród członków założycieli European Law Institute.

Ogromny dorobek naukowy profesora Garlickiego obejmuje ponad 500 pozycji. Najbardziej znany i najobszerniejszy, a także najczęściej cytowany, dotyczy pozycji i ustroju władzy sądowniczej, zwłaszcza sądów konstytucyjnych. Tu szczególnie miejsce znajduje podręcznik autorski „Polskie prawo konstytucyjne”, który ma już 19 wydań i jest kanwą lektur wszystkich kierunków prawa w Polsce.

Portal Miasta Gdańska z 22 czerwca 2017 r.
(www.gdansk.pl)

PROF. LECH GARLICKI DOKTOREM HONORIS CAUSA
UNIwersytetu GDAŃSKIEGO

Znawca prawa konstytucyjnego, były sędzia Trybunału Konstytucyjnego oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu – prof. Lech Garlicki, został uhonorowany w czwartek tytułem doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego.

Uroczystość nadania tytułu miała miejsce w auli Biblioteki Głównej Uniwersytetu Gdańskiego (UG), w trakcie specjalnego posiedzenia uczelnianego Senatu.

Jak podkreślił w laudacji prof. Andrzej Szmyt z Wydziału Prawa i Administracji UG, prof. Garlicki „przynależy do prawniczego Olimpu”. „Znamienite predyspozycje intelektualne, kompetencje badawcze połączone z szerokim zakresem obszarów badawczych oraz umiejętnością łączenia teorii i praktyki, zapewniły mu międzynarodową renomę” – mówił też Szmyt dodając, że w przypadku prof. Garlickiego „wnikliwości intelektualnej towarzyszy odwaga w podejmowaniu tematów trudnych, kontrowersyjnych, także aktualnych”.

„Usłyszałem tutaj tak wiele dobrych słów o sobie, których sam nie byłbym sobie w stanie wyobrazić” – powiedział po odebraniu tytułu laureat.

W jednym z listów gratulacyjnych, jaki odczytano w trakcie uroczystości, prof. Marek Safjan – sędzia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej gratulując laureatowi zaznaczył m.in., że powodem do „największej radości jest fakt, iż tytuł doktora honoris causa UG został przyznany wybitnemu konstytucjonaliście, co ma dzisiaj – w czasach tak częstego negowania wartości i zasad, na których opiera się porządek konstytucyjny, wymiar symboliczny”.

Decyzję o nadaniu prof. Garlickiemu tytułu doktora honoris causa UG podjął uczelniany Senat w marcu br. Stało się to na wniosek Rady Wydziału Prawa i Administracji UG.

Profesor otrzymał tytuł „za doktrynalny i orzeczniczy wkład w kształtowanie państwa prawnego, zwłaszcza ochronę praw człowieka oraz instytucji demokratycznych w Polsce i Europie”.

Od początku swojej kariery naukowej prof. Garlicki związany jest z Uniwersytetem Warszawskim. Jak podkreślił w laudacji prof. Szmyt, to na tej uczelni Garlicki otrzymał w 1987 r. – w wieku 41 lat, tytuł profesora, stając się wówczas najmłodszym w kraju profesorem „belwederskim” w dziedzinie nauk prawnych.

Garlicki kilkakrotnie przebywał na długoterminowych wyjazdach zagranicznych. Jako visiting professor prowadził m.in. wykłady na Tel Aviv University, University of Hong Kong, New York University, Washington University czy Yale University.

Jako ekspert sejmowy, w latach 80. brał udział w pracach nad projektami ustaw o Trybunale Konstytucyjnym oraz o Rzeczniku Praw Obywatelskich. Uczestniczył też, jako ekspert, w pracach Okrągłego Stołu, w ramach których służył wiedzą w zakresie założeń dotyczących reform ustrojowych.

W latach 1993–2001 był sędzią Trybunału Konstytucyjnego, a przez kolejnych dziesięć lat – sędzią Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, gdzie pełnił też funkcję prezesa IV Izby.

„Profesor jest autorem ponad 500 publikacji, w tym ponad 150 w językach obcych, biegle bowiem włada językiem angielskim, rosyjskim, francuskim i niemieckim. Umiejętność i precyzja analizy sprawiają, że dorobek naukowy profesora zawsze staje się punktem odniesienia w rozwoju nauki prawa konstytucyjnego” – podkreślał w laudacji prof. Szmyt.

W swojej działalności naukowej prof. Garlicki zajmował się m.in. takimi obszarami, jak międzynarodowa ochrona praw człowieka, praw parlamentarne czy system źródeł prawa i teoria konstytucji. Najbardziej znanymi, najobszerniejszymi i najczęściej cytowanymi są jego prace dotyczące pozycji i ustroju władzy sądowniczej, zwłaszcza sądów konstytucyjnych. Wśród nich znajduje się autorski podręcznik „Polskie prawo konstytucyjne”, który ma już 19 wydań i jest kanwą lektur wszystkich kierunków prawa w Polsce.

PAP z 23 czerwca 2017 r.
(<http://naukawpolsce.pap.pl>)

WYKAZ PUBLIKACJI PROFESORA LECHA GARLICKIEGO

MONOGRAFIE AUTORSKIE

- Sąd Najwyższy a naczelne organy władzy państwowej w PRL*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 1977
- Parlament a rząd w Republice Federalnej Niemiec*, Ossolineum, Wrocław 1978
- Sąd Najwyższy Stanów Zjednoczonych Ameryki. Konstytucja – polityka – prawa obywatelskie*, Ossolineum, Wrocław 1982
- Sąd Najwyższy w PRL*, współaut. Z. Resich, M. Rybicki, S. Włodyka, Ossolineum, Wrocław 1983
- Sądowictwo konstytucyjne w Europie Zachodniej*, PWN, Warszawa 1987
- Rada Konstytucyjna a ochrona praw jednostki we Francji*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 1993
- Źródła prawa w Rzeczypospolitej Polskiej*, współaut. B. Hebdzyńska, R. Szafarz, B. Szepietowska, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 1997

KOMENTARZE

- Trybunał Konstytucyjny. Ustawa o Trybunale Konstytucyjnym. Stan prawny na dzień 31 lipca 1996 r. Komentarz*, współaut. J. Trzeciński, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 1996
- Komentarz do Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, współaut. P. Sarnecki, W. Sokolewicz, M. Wyrzykowski, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 1995 – t. 1, 1996 – t. 2, 1997 – t. 3

- Komentarz do ustawy o Trybunale Konstytucyjnym*, współaut. Z. Czeszejko-Sochacki, J. Trzciński, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 1999
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, współaut. K. Działocha, P. Sarnecki, W. Sokolewicz, J. Trzciński, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 1999 – t. 1, 2001 – t. 2, 2003 – t. 3, 2005 – t. 4, 2009 – t. 5
- Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 2010 – t. 1, 2011 – t. 2
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, wyd. 2, współred. M. Zubik, t. 1 i 2, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2016

PODRECZNIKI

- Systemy polityczne wybranych państw kapitalistycznych. Republika Federalna Niemiec*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 1979
- Polskie prawo konstytucyjne, wykłady*, współaut. K. Gołyński, Liber, Warszawa 1996
- Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*, Liber, Warszawa 1997–2012 (16 wydań)
- Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*, Wolters Kluwer, Warszawa 2014–2016 (3 wydania)

REDAKCJA NAUKOWA PRAC ZBIOROWYCH

- Współczesne przemiany ustrojowe w Polsce i świecie. Prace ofiarowane Profesorowi Jerzemu Stembrowiczowi w 65. rocznicę urodzin*, współred. A. Gwizdz, H. Izdebski, M. Konarski, „Studia Iuridica” 1987, t. 15
- Ręcznik Praw Obywatelskich*, red. i wstęp L. Garlicki, Instytut Wydawniczy Związków Zawodowych, Warszawa 1989
- Sądownictwo administracyjne w Europie Zachodniej*, red. i wstęp L. Garlicki, PWN, Warszawa 1990
- Zasada równości w orzecznictwie trybunałów konstytucyjnych*, współred. J. Trzciński, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 1990
- Konstytucja – wybory – parlament. Studia ofiarowane Zdzisławowi Jaroszewi*, Liber, Warszawa 2000
- Sześć lat Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Doświadczenia i inspiracje*, współred. A. Szmyt, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2003

Na straży państwa prawa. Trzydzieści lat orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, współred. M. Derlatka, M. Wiącek, Wolters Kluwer, Warszawa 2016

OPRACOWANIA ŹRÓDŁOWE KSIĄŻKOWE

- Ustrój sądów w europejskich państwach socjalistycznych (Wybór przepisów z objaśnieniami)* współaut. M. Rybicki, Wydawnictwo Prawnicze PWN, Warszawa 1976
- Konstytucja Japonii*, wstęp A. Garlicka, L. Garlicki, Ossolineum, Wrocław 1990
- Trybunały konstytucyjne a przerywanie ciąży*, z. 1–2, red. L. Garlicki, Trybunał Konstytucyjny, Warszawa 1992
- Konstytucja Estonii*, wstęp L. Garlicki, P. Łossowski, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 1997
- Verfassungsgerichtsbarkeit in Polen. Analysen und Entscheidungssammlung 1986–1997*, współaut. G. Brunner, Nomos, Baden-Baden 1999
- Konstytucja Estonii*, wstęp L. Garlicki, P. Łossowski, Wydawnictwo Sejmowe, wyd. 2, Warszawa 2000
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej i inne teksty prawne. Teksty jednolite*, wprowadzenie L. Garlicki, C.H. Beck, wyd. 3–11, Warszawa 2004–2012
- Konstytucja Republiki Chorwacji*, wstęp A. Garlicka, L. Garlicki, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 1995 – wyd. 1, 2007 – wyd. 2
- Les grandes décisions des cours constitutionnelles européennes*, (omówienia wyroków K 26/97, P 11/98, K 11/02, K 4/06), Sous la direction de P. Bon et D. Maus, Dalloz, Paris 2008

POZOSTAŁE OPRACOWANIA ŹRÓDŁOWE

- Sądy konstytucyjne a rozwiązanie parlamentu* (dot. Japonii, Francji i Niemiec), „Przegląd Sejmowy” 1993, nr 2
- Francuska Rada Konstytucyjna o poprawkach do projektów ustaw*, „Przegląd Sejmowy” 1993, nr 3
- Sytuacja prawna posła niezrzeszonego* (dot. orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego w RFN), „Przegląd Sejmowy” 1993, nr 4
- Zagadnienia parlamentarne w orzecznictwie konstytucyjnym innych państw* (dot. Niemiec), „Przegląd Sejmowy” 1994, nr 1

- Konstytucyjność „skróconych” postępowań ustawodawczych* (dot. Francji), „Przegląd Sejmowy” 1994, nr 2
- Immunitet parlamentarny a kompetencje władzy sądowniczej* (dot. Włoch), „Przegląd Sejmowy” 1994, nr 3
- Litwa. Konstytucja a liczba wicemarszałków*, „Przegląd Sejmowy” 1995, nr 2
- Kongres a wypowiedzenie traktatu* (dot. orzeczenia Sądu Najwyższego Stanów Zjednoczonych), „Przegląd Sejmowy” 1997, nr 5
- Rząd a zapytania parlamentarne. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego Północnej Nadrenii-Westfalii z dnia 4 października 1993 r. (Ver f GH 15/92)*, „Przegląd Sejmowy” 1994, nr 2
- Kontrola konstytucyjności umowy międzynarodowej* (dot. Francji), „Przegląd Sejmowy” 1994, nr 3
- Konstytucja a diety poselskie w Niemczech* (dot. orzecznictwa konstytucyjnego), „Przegląd Sejmowy” 1994, nr 4
- Zagadnienia parlamentarne w orzecznictwie konstytucyjnym innych państw*, „Przegląd Sejmowy” 1995, nr 1
- Sąd konstytucyjny a kontrola zgodności ustaw z umowami międzynarodowymi* (dot. Szwajcarii), „Przegląd Sejmowy” 1995, nr 3
- Rotacja w parlamencie* (dot. Stanów Zjednoczonych), „Przegląd Sejmowy” 1995, nr 4
- Pojęcie „ogólna liczba deputowanych”* (dot. Rosji), „Przegląd Sejmowy” 1996, nr 1
- Regulamin obrad Stortingu – parlamentu Królestwa Norwegii*, „Przegląd Sejmowy” 1996, nr 1
- Orzeczenie Sądu Najwyższego Stanów Zjednoczonych w sprawie obietnic składanych w kampanii wyborczej*, „Przegląd Sejmowy” 1996, nr 2
- Parlament a budżetowa odrębność Naczelnej Rady Sądownictwa* (dot. Bułgarii), „Przegląd Sejmowy” 1996, nr 3
- Stany Zjednoczone: odpowiedzialność cywilna prezydenta*, „Przegląd Sejmowy” 1997, nr 1
- Konstytucja a zasady prawa naturalnego* (dot. orzeczenia Sądu Najwyższego Irlandii), „Przegląd Sejmowy” 1997, nr 2
- Rola drugiej izby w procesie ustawodawczym* (dot. orzeczenia Sądu Konstytucyjnego Federacji Rosyjskiej z dnia 23 marca 1995 r.), „Przegląd Sejmowy” 1997, nr 3
- Prezydent a uchwalone ustawy* (dot. orzeczenia Sądu Konstytucyjnego Federacji Rosyjskiej), „Przegląd Sejmowy” 1997, nr 4
- Finansowanie partii politycznych w różnych krajach. Z orzecznictwa konstytucyjnego*, „Przegląd Sejmowy” 1997, nr 6

- Odrzucenie weta a obowiązek podpisania ustawy* (dot. uchwały Sądu Konstytucyjnego Republiki Mołdawii), „Przegląd Sejmowy” 1998, nr 1
- Progi wyborcze w orzecznictwie Federalnego Trybunału Konstytucyjnego w RFN*, „Przegląd Sejmowy” 1998, nr 2
- Progi wyborcze w orzeczeniach Trybunału Konstytucyjnego Hiszpanii z lat 1985–1989*, „Przegląd Sejmowy” 1998, nr 3
- Progi wyborcze. Orzeczenie Sądu Konstytucyjnego Republiki Czeskiej*, „Przegląd Sejmowy” 1998, nr 5
- Rosja – obowiązek podpisania ustawy przez prezydenta*, „Przegląd Sejmowy” 1998, nr 6
- Uprawnienia komisji śledczej* (dot. wyroku Federalnego Trybunału Konstytucyjnego RFN), „Przegląd Sejmowy” 1999, nr 3
- Granice czasowe pełnomocnictw rządu* (dot. orzeczenia Sądu Konstytucyjnego Litwy z dnia 10 stycznia 1997 r.), „Przegląd Sejmowy” 1999, nr 4
- Ograniczenie prawa kandydowania w wyborach* (dot. orzecznictwa konstytucyjnego w USA), „Przegląd Sejmowy” 1999, nr 5
- Tadżykistan. Procedura odwołania przewodniczącego parlamentu. Omówienie orzeczenia Sądu Konstytucyjnego z dnia 9 października 1997 r.*, „Przegląd Sejmowy” 2000, nr 1
- Uprawnienia interpelacyjne posłów. Z orzecznictwa konstytucyjnego Ukrainy*, „Przegląd Sejmowy” 2000, nr 1
- Przywileje deputowanych po zakończeniu kadencji* (dot. orzeczenia Sądu Konstytucyjnego Republiki Mołdawii), „Przegląd Sejmowy” 2000, nr 4
- Konstytucyjność zmiany konstytucji* (dot. wyroku Trybunału Konstytucyjnego Niemiec z dnia 15 grudnia 1970 r.), „Przegląd Sejmowy” 2000, nr 5
- Konstytucyjność zmiany konstytucji* (dot. wyroku Federalnego Trybunału Konstytucyjnego RFN z dnia 23 kwietnia 1991 r.), „Przegląd Sejmowy” 2000, nr 6
- Konstytucyjność zmiany konstytucji. Wyrok Federalnego Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 maja 1996 r.*, „Przegląd Sejmowy” 2001, nr 2
- Konstytucyjność zmiany konstytucji* (dot. orzeczenia Rady Konstytucyjnej Francji z dnia 2 września 1992 r.), „Przegląd Sejmowy” 2001, nr 3
- Ratyfikacja statutu Międzynarodowego Trybunału Karnego. Orzeczenie Rady Konstytucyjnej [Francji] z dnia 22 stycznia 1999 r.*, „Przegląd Sejmowy” 2001, nr 4

Kontrola konstytucji przez organ ponadnarodowy. Orzeczenie Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości z dnia 11 stycznia 2000 r., „Przegląd Sejmowy” 2001, nr 5

Konstytucyjność zmiany konstytucji (dot. postanowienia Sądu Konstytucyjnego na Węgrzech), „Przegląd Sejmowy” 2002, nr 1

ARTYKUŁY W OPRACOWANIACH ZBIOROWYCH

Sędziowie Sądu Najwyższego Stanów Zjednoczonych, [w:] *Institucje i doktryny prawno-polityczne Stanów Zjednoczonych Ameryki. Zagadnienia wybrane*, red. W. Sokolewicz, Ossolineum, Wrocław 1974

Współpraca Najwyższej Izby Kontroli z komisjami sejmowymi (na tle praktyki V i VI kadencji), współaut. H.A. Walkus-Gierałt, S. Zawadzki, „Studia Iuridica” 1976, t. 4

Sąd Najwyższy, [w:] *Institucje polityczno-prawne Stanów Zjednoczonych Ameryki*, red. W. Sokolewicz, Ossolineum, Wrocław 1977

Modele rządów prezydenckich, postłowie L. Garlicki, red. S. Gebethner, Instytut Organizacji Zarządzania i Doskonalenia Kadr, Warszawa 1982

Ewolucja praw obywatelskich w prawie amerykańskim, [w:] *Prawa człowieka w Stanach Zjednoczonych*, red. L. Pastusiak, Książka i Wiedza, Warszawa 1985

Powolywanie Trybunału Konstytucyjnego w Europie Zachodniej, [w:] *Ewolucja systemów politycznych rozwiniętych państw kapitalistycznych Europy i Ameryki Północnej. Ewolucja systemów rządów w kapitalistycznych krajach Europy Zachodniej i Ameryki Północnej. Konferencja naukowa w ramach tematu resortowego R. III.8*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Lublin–Warszawa 1985

Federalna władza ustawodawcza, [w:] *Ustrój państwowy Republiki Federalnej Niemiec*, red. L. Janicki, M. Sobolewski, Instytut Zachodni, Poznań 1986

Kontrola konstytucyjności ustaw w Austrii, [w:] *Współczesne przemiany ustrojowe w Polsce i na świecie. Prace ofiarowane Profesorowi Jerzemu Stembrowiczowi w 65. rocznicę urodzin*, red. L. Garlicki, A. Gwizdz, H. Izdebski, M. Konarski, „Studia Iuridica” 1986, t. 16

Bill of Rights w rozwoju Konstytucji Federalnej Stanów Zjednoczonych, [w:] *Konstytucja USA 1787–1987. Historia i współczesność*, red. J. Wróblewski, PWN, Warszawa 1987

- Sądowa ochrona konstytucji we współczesnym państwie kapitalistycznym – Trybunał Konstytucyjny*, [w:] *Kontrola konstytucyjności prawa*, red. M. Granat, R. Mojak, J. Sobczak, Wydawnictwo UMCS, Lublin 1987
- Regulaminowe formy realizacji funkcji kontrolnej Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej*, [w:] *Regulamin Sejmu*, Biblioteka Sejmowa, Warszawa 1988
- Uwagi o koncepcji systemu źródeł prawa w PRL*, [w:] *System źródeł prawa. Stan obecny i wnioski*, red. J. Mazur, Rada Legislacyjna, Warszawa 1988
- Ewolucja instytucji rzecznika praw obywatelskich (ombudsmana) w świecie współczesnym*, [w:] *Rzecznik praw obywatelskich*, red. i wstęp L. Garlicki, Instytut Wydawniczy Związków Zawodowych, Warszawa 1989
- Ewolucja podstaw kontroli konstytucyjności w Austrii*, [w:] *Państwo – prawo – obywatel. Zbiór studiów dla uczczenia 60-lecia urodzin i 40-lecia pracy naukowej profesora A. Łopatki*, red. J. Łętowski, W. Sokolewicz, Ossolineum, Wrocław 1989
- Ombudsman w Holandii*, [w:] *Rzecznik praw obywatelskich*, red. i wstęp L. Garlicki, Instytut Wydawniczy Związków Zawodowych, Warszawa 1989
- Rada Konstytucyjna V Republiki Francuskiej. Nowe zjawiska i tendencje: 1980–1986*, [w:] *Zbiór studiów poświęconych Mariuszowi Rybickiemu*, „Studia Prawnicze” 1989, nr 2/3
- Rada Federalna a ustawodawstwo w RFN*, [w:] *Konstytucja w społeczeństwie obywatelskim. Księga pamiątkowa ku czci prof. Witolda Zakrzewskiego*, red. K. Działocha, M. Grzybowski, P. Sarnecki, E. Zwierchowski, Krajowa Agencja Wydawnicza, Kraków 1989
- Synteza nt. regulacji organów ochrony prawa w nowej konstytucji*, [w:] *Studia Konstytucyjne*, t. 5, *Organy ochrony prawa. Regulacja w nowej konstytucji*, red. i wstęp L. Garlicki, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 1989
- Zasada równości w orzecznictwie francuskiej Rady Konstytucyjnej*, [w:] *Zasada równości w orzecznictwie trybunałów konstytucyjnych*, red. L. Garlicki, J. Trzciniński, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 1990
- Prawo do sądu*, [w:] *Prawa człowieka. Model prawny*, red. R. Wieruszewski, Ossolineum, Wrocław 1991
- Trybunały Konstytucyjne w Ameryce Łacińskiej*, [w:] *Państwo – ustroj – konstytucja. Księga pamiątkowa poświęcona Profesorowi W. Skrzydle*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 1991

- Konstytucyjna regulacja systemu źródeł prawa w RFN*, [w:] *Prawo na Zachodzie. Studia źródeł prawa w systemie demokratycznym*, red. W.J. Wołpiuk, Ossolineum, Wrocław 1992
- Klasyczne modele ustrojowe a koncepcja polskiej prezydentury*, [w:] *Instytucja prezydenta we współczesnym świecie*, Warszawa 22–23 lutego 1993 r., Senat RP, Warszawa 1993
- System źródeł prawa w Polsce*, współaut. B. Szepietowska, [w:] *Posel jako ustawodawca*, Kancelaria Sejmu, Biuro Studiów i Ekspertyz, Warszawa 1993
- Ustawa w projektach Konstytucji RP*, współaut. B. Szepietowska, [w:] *Prawo, źródła prawa i gwarancje jego zgodności z ustawą zasadniczą w projektach Konstytucji RP*, red. K. Działocha, A. Preisner, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 1995
- Zasada dyskontynuacji prac parlamentarnych*, [w:] *Z teorii i praktyki konstytucjonalizmu. Prace ofiarowane Profesorowi Adamowi Gwiżdżowi*, red. Z. Jarosz, „Studia Iuridica” 1995, t. 28
- Federalny Trybunał Konstytucyjny w Republice Federalnej Niemiec*, [w:] *Sądy konstytucyjne w Europie*, t. 1, *Austria, Francja, Niemcy, Włochy*, wybór i oprac. materiałów źródłowych K. Budziło, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 1996
- Francuska Rada Konstytucyjna a Traktat z Maastricht*, [w:] *Konstytucja i gwarancje jej przestrzegania. Księga pamiątkowa ku czci prof. J. Zakrzewskiej*, Wydawnictwo Trybunału Konstytucyjnego, Warszawa 1996
- Rada Konstytucyjna w Republice Francuskiej*, [w:] *Sądy konstytucyjne w Europie*, t. 1, *Austria, Francja, Niemcy, Włochy*, wybór i oprac. materiałów źródłowych K. Budziło, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 1996
- Normy konstytucyjne relatywnie niezmiennalne*, [w:] *Czynnik i struktura norm konstytucyjnej*, red. i wstęp J. Trzciński, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 1997
- Parlament a rząd: powoływanie – kontrola – odpowiedzialność*, [w:] *Założenia ustrojowe, struktura i funkcjonowanie parlamentu*, red. A. Gwiżdż, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 1997
- Rodzaje i charakter prawny orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego*, [w:] *Orzeczenia instytucji nadzoru konstytucyjnego – problemy związane z ich charakterem prawnym, mocą oraz realizacją*, Materiały konferencji Sądu Konstytucyjnego Republiki Litewskiej i Trybunału Konstytucyjnego Rzeczypospolitej Polskiej, Wilno 1997

- Uwagi o charakterze prawnym orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego*, [w:] *Studia nad prawem konstytucyjnym. Dedykowane Profesorowi K. Działosze*, red. J. Trzciniński, B. Banaszak, „Acta Universitatis Wratislaviensis. Prawo” 1997, nr 257
- Zasady określające działalność orzeczniczą sądów konstytucyjnych*, [w:] *Prawo i kontrola jego zgodności z konstytucją*, red. E. Zwierzchowski, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 1997
- Konstytucja a ustawy przedkonstytucyjne*, [w:] *Wejście w życie nowej konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Księga pamiątkowa ku czci Zofii Wasik i Wacława Szyszakowskiego*, red. Z. Witkowski, Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa, Toruń 1998
- Zasada równości i zakaz dyskryminacji w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego*, [w:] *Obywatel – jego wolności i prawa. Zbiór studiów przygotowanych z okazji 10-lecia urzędu Rzecznika Praw Obywatelskich*, red. B. Oliwa-Radzikowska, Master, Łódź 1998
- Bezpośrednie stosowanie Konstytucji*, [w:] *Konstytucja RP w praktyce. Materiały konferencyjne*, Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich, Warszawa 1999
- Francuska Rada Konstytucyjna a poprawki do projektów ustaw*, [w:] *W kregu zagadnień konstytucyjnych. Profesorowi Eugeniuszowi Zwierzchowskiemu w darze*, red. M. Kudej, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 1999
- Odrzucanie orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego przez Sejm*, [w:] *Państwo prawa. Administracja. Sądownictwo. Prace dedykowane prof. dr. hab. Januszowi Łętowskiemu w 60. rocznicę urodzin*, red. A. Łopatka, A. Wróbel, S. Kiewlicz, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Fundacja Promocji Prawa Europejskiego, Warszawa 1999
- Pozycja prawa wspólnotowego wobec krajowego porządku prawnego*, [w:] *Suwerenność i integracja europejska*, red. W. Czapliński, I. Lipowicz, T. Skoczny, M. Wyrzykowski, Warszawa 1999
- Prewencyjna kontrola konstytucyjności umów międzynarodowych*, [w:] *Konstytucja – urząd – system finansowy państwa. Księga pamiątkowa ku czci prof. Natalii Gajl*, red. T. Dębowska-Romanowska, A. Jankiewicz, „Studia i Materiały Trybunału Konstytucyjnego” 1999, t. 10
- Członkostwo Polski w Unii Europejskiej a sądy*, [w:] *Konstytucja dla rozszerzającej się Europy*, red. E. Popławska, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2000
- Ekstradycja a kara śmierci (z orzecznictwa konstytucyjnego w świecie współczesnym)*, [w:] *Zasady procesu karnego wobec wyzwań współczesności. Księga ku czci profesora Stanisława Waltosia*, red. J. Czapska, A. Ga-

- berle, A. Światłowski, A. Zoll, Wydawnictwo Prawnicze PWN, Warszawa 2000
- Kilka uwag o konstytucyjnych aspektach przystąpienia Polski do Unii Europejskiej*, [w:] *Konstytucja – wybory – parlament. Studia ofiarowane Zdzisławowi Jaroszewi*, red. L. Garlicki, Liber, Warszawa 2000
- Konstytucyjny system źródeł prawa (na tle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego)*, [w:] *System źródeł prawa w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, Materiały 42 Ogólnopolskiej Konferencji Katedr i Zakładów Prawa Konstytucyjnego, Nałęczów, 1–3 czerwca 2000 r.*, red. M. Granat, Wydawnictwo KUL, Lublin 2000
- Ochrona praw człowieka we Francji*, współaut. J. Zakrzewska, [w:] *Ochrona praw człowieka w świecie*, red. L. Wiśniewski, Branta, Bydgoszcz–Poznań 2000
- Katalog i zakres obowiązywania praw podstawowych – warunki dopuszczalnych ograniczeń i wpływ na porządek prawny*, [w:] *Konstytucja Federalna Szwajcarskiej Konfederacji z 1999 r. i Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 r., Materiały konferencyjne*, red. Z. Czeszejko-Sochacki, Temida 2, Białystok 2001
- Normatywna wartość ustawy zasadniczej*, [w:] *Konstytucyjne podstawy systemu prawa*, red. M. Wyrzykowski, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2001
- Pierwsze orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego (refleksje w 15 lat później)*, [w:] *Trybunał Konstytucyjny. Księga XV-lecia*, red. F. Rymarz, „Studia i Materiały Trybunału Konstytucyjnego” 2001, t. 15
- Rada Ministrów: powoływanie – kontrola – odpowiedzialność*, [w:] *Rada Ministrów. Organizacja i funkcjonowanie*, red. A. Bałaban, Oficyna Wydawnicza Zakamycze, Kraków 2002
- Sądy Republiki Południowej Afryki a problem przerywania ciąży*, [w:] *Konstytucja i władza we współczesnym świecie. Doktryna – prawo – praktyka. Prace dedykowane Profesorowi W. Sokolewiczowi na siedemdziesięciolecie urodzin*, red. M. Kruk, J. Trzciniński, J. Wawrzyniak, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2002
- Wolności i prawa jednostki w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 roku. Bilans pięciu lat*, [w:] *Pięć lat Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, Materiały konferencyjne, Warszawa 17 października 2002 r.*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2002
- Unia Europejska a Europejska Konwencja Praw Człowieka (aktualny stan dyskusji)*, [w:] *Sześć lat Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Doświadczenia i inspiracje. Profesorowi Kazimierzowi Działosze prace dedykowane na*

- siedemdziesiątolecie urodzin*, red. L. Garlicki, A. Szmyt, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2003
- Niezależność sądownictwa w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka*, [w:] *Parlament Europejski i parlamenty narodowe*, red. B. Banaszak, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2004
- Perspektywy dostępu obywateli do europejskiego wymiaru sprawiedliwości*, [w:] *Dostęp obywateli do europejskiego wymiaru sprawiedliwości*, red. H. Izdebski, H. Machińska, Biuro Informacji Rady Europy, Warszawa 2005
- Sąd Najwyższy – regulacja konstytucyjna i praktyka*, [w:] *Sądy i trybunały w konstytucji i w praktyce*, red. W. Skrzydło, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2005
- Ustawa w systemie źródeł prawa*, współaut. M. Zubik, [w:] *Konstytucyjny system źródeł prawa w praktyce*, red. A. Szmyt, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2005
- Ewolucja ustrojowej roli i kompetencji polskiego Trybunału Konstytucyjnego*, [w:] *Księga XX-lecia orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego*, red. M. Zubik, Trybunał Konstytucyjny, Warszawa 2006
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z perspektywy Europejskiego Trybunału Praw Człowieka*, [w:] *Stosowanie Konstytucji RP z 1997 roku – doświadczenia i perspektywy*, red. Z. Maciąg, Krakowska Szkoła Wyższa im. A. Frycza-Modrzewskiego, Kraków 2006
- Materialna interpretacja klauzuli demokratycznego państwa prawnego w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego*, [w:] *Zasada demokratycznego państwa prawnego w Konstytucji RP*, red. S. Wronkowska, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2006
- Władza sądownicza RP a stosowanie prawa międzynarodowego i prawa Unii Europejskiej*, współaut. M. Masternak-Kubiak, [w:] *Otwarcie Konstytucji RP na prawo międzynarodowe i procesy integracyjne*, red. K. Wójtowicz, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2006
- Prawo parlamentarne w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka*, [w:] *Zagadnienia prawa parlamentarnego, Materiały konferencyjne, Serock 1–3.06.2006 r.*, red. M. Granat, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2007
- Przewlekłość postępowania sądowego a kryteria strasburskie (stosowanie ustawy z 2004 r. z perspektywy Europejskiego Trybunału Praw Człowieka)*, [w:] *Nowe technologie dowodowe a proces karny. Konferencja Sędziów Izby Karnej i Izby Wojskowej Sądu Najwyższego. Serock 2007*,

- red. L. Gardocki, J. Godyń, M. Hudzik, L.K. Paprzycki, Sąd Najwyższy, Warszawa 2007
- Sędzia europejski – kustoszem wyborów*, [w:] *Iudices electionis custodes Sędziowie kustoszami wyborów. Księga pamiątkowa Państwowej Komisji Wyborczej*, red. F. Rymarz, Wydawnictwo Krajowego Biura Wyborczego, Warszawa 2007
- Transformacja ustrojowa a ochrona prawa własności (aktualne tendencje w orzecznictwie ETPCz)*, [w:] *Ratio est anima legis. Księga jubileuszowa ku czci Profesora J. Trzcińskiego*, red. J. Góral, R. Hauser, J. Repel, M. Zirk-Sadowski, Naczelny Sąd Administracyjny, Warszawa 2007
- Aktualne orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka*, [w:] *Orzecznictwo sądowe w sprawach karnych. Aspekty europejskie i unijne, Materiały konferencyjne, Rajgród–Wilno 2008*, red. L. Gardocki, J. Godyń, M. Hudzik, L.K. Paprzycki, Sąd Najwyższy, Warszawa 2008
- Pojęcie i cechy „sądu” w świetle orzecznictwa Europejskiej Konwencji Praw Człowieka*, [w:] *Trzecia władza. Sądy i trybunały w Polsce, Materiały Jubileuszowego 50 Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr i Zakładów Prawa Konstytucyjnego, Gdynia 24–26.04.2008 r., Referaty i dyskusja*, red. A. Szmyt, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2008
- Europejska Konwencja Praw Człowieka a wykonywanie ponadnarodowych zobowiązań przez państwa*, [w:] *Sześćdziesiąt [60] lat Rady Europy. Tworzenie i stosowanie standardów prawnych*, red. H. Machińska, Oficyna Prawa Polskiego, Warszawa 2009
- Idea parlamentaryzmu zrationalizowanego w praktyce ustrojowej III RP*, współaut. M. Zubik, [w:] *Księga pamiątkowa Profesora Marcina Kudęja*, red. A. Łabno, E. Zwierzchowski, Oficyna Wydawnicza W. Walasek, Katowice 2009
- Ponadnarodowa kontrola stanów nadzwyczajnych (na tle Europejskiej Konwencji Praw Człowieka)*, [w:] *Prawo, parlament i egzekutywa we współczesnych systemach rządów. Księga poświęcona pamięci Profesora Jerzego Stembrowicza*, red. S. Bożyk, Temida 2, Białystok 2009
- Religia a szkoła publiczna (na tle aktualnego orzecznictwa strasburskiego)*, [w:] *Pro bono Reipublicae. Księga jubileuszowa Profesora M. Pietrzaka*, red. P. Borecki, A. Czohara, T.J. Zieliński, LexisNexis, Warszawa 2009
- Seks a Europejska Konwencja Praw Człowieka*, [w:] *Institucje prawa konstytucyjnego w dobie integracji europejskiej. Księga jubileuszowa dedykowana*

- Prof. M. Kruk-Jarosz, red. J. Wawrzyniak, M. Laskowska, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2009
- Aksjologiczne podstawy reinterpretacji konstytucji*, [w:] *Dwadzieścia lat transformacji ustrojowej w Polsce, Materiały konferencyjne. Warszawa 19–21.06.2009 r.*, red. M. Zubik, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2010
- Dialog między sędziami (pomiędzy Warszawą, Strasburgiem a Luksemburgiem)*, [w:] *Dialog między sądami i trybunałami*, red. L. Gardocki, J. Godyń, M. Hudzik, L.K. Paprzycki, Sąd Najwyższy, Warszawa 2010
- Ewolucja funkcji i zadań Trybunału Konstytucyjnego (dwadzieścia pięć też na dwudziestopięciolecie)*, [w:] *Księga XXV-lecia Trybunału Konstytucyjnego. Ewolucja funkcji i zadań Trybunału Konstytucyjnego – założenia i ich praktyczna realizacja*, red. K. Budziło, Biuro Trybunału Konstytucyjnego, Warszawa 2010
- Ewolucja pozycji ustrojowej Sądu Najwyższego w minionym dwudziestoleciu 1989–2010*, [w:] *Księga jubileuszowa XX-lecia odrodzonego Sądu Najwyższego 1990–2010*, red. L.K. Paprzycki, Sąd Najwyższy, Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa, Warszawa–Toruń 2010
- Mysłąc – Trzeci Maja...*, [w:] *Spotkania w Trybunale Konstytucyjnym. Z okazji obchodów Święta Narodowego Trzeciego Maja (w latach 2007, 2009, 2010). O budowie demokracji i kultury politycznej*, red. K. Budziło, „Studia i Materiały Trybunału Konstytucyjnego” 2010, t. 36
- Niektóre zagadnienia orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w 2009 r.*, [w:] *Dialog między sądami i trybunałami*, red. L. Gardocki, J. Godyń, M. Hudzik, L.K. Paprzycki, Sąd Najwyższy, Warszawa 2010
- Nowe demokracje przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka*, [w:] *Rada Europy a przemiany demokratyczne w państwach Europy Środkowej i Wschodniej w latach 1989–2009*, red. J. Jaskiernia, Wydawnictwo A. Marszałek, Toruń 2010
- Zakaż maltretowania w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (Czy w Konwencji pojawił się artykuł 3bis?)*, [w:] *Prawa człowieka, społeczeństwo obywatelskie, państwo demokratyczne. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Pawłowi Sarneckiemu*, red. P. Tuleja, M. Florczak-Wątor, S. Kubas, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2010
- Zdania odrębne w Europejskim Trybunale Praw Człowieka*, [w:] *Amicus hominis et defensor iustitiae. Przyjaciel człowieka i obrońca sprawiedli-*

- wości. *Księga jubileuszowa w 70. rocznicę urodzin sędziego Ferdynanda Rymarza*, red. D. Dudek, M. Gapski, W. Łączkowski, Katolicki Uniwersytet Lubelski, Lublin 2010
- Polska kasacja cywilna w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka*, [w:] *Aurea praxis, aurea theoria. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Tadeusza Erecińskiego*, t. 1, red. J. Gudowski, K. Weitz, LexisNexis, Warszawa 2011
- Wprowadzenie*, [w:] *Konstytucje państw Unii Europejskiej*, red. W. Staśkiewicz, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2011
- Deklaracje jednostronne w praktyce orzeczniczej Europejskiego Trybunału Praw Człowieka*, [w:] *Państwo prawa, parlamentaryzm, sądownictwo konstytucyjne. Pamięci Profesora Zdzisława Czeszejki-Sochackiego*, red. A. Jamróz, Temida 2, Białystok 2012
- Europejski Trybunał Praw Człowieka – aktualne problemy i wyzwania*, [w:] *Państwo i prawo wobec współczesnych wyzwań*, t. 1, *Teoria i filozofia państwa oraz aksjologia demokracji i ochrony praw człowieka. Księga jubileuszowa Profesora Jerzego Jaskierni*, red. R.M. Czarny, K. Spryszak, Wydawnictwo A. Marszałek, Toruń 2012
- Konstytucyjne źródła prawa administracyjnego*, [w:] *System Prawa Administracyjnego. Konstytucyjne podstawy funkcjonowania administracji publicznej*, t. 2, red. R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel, C.H. Beck, Warszawa 2012
- Kryteria oceny efektywności europejskiego systemu ochrony praw człowieka*, [w:] *Efektywność europejskiego systemu ochrony praw człowieka*, t. 1, *Ewolucja i uwarunkowania europejskiego systemu ochrony praw człowieka, Materiały konferencyjne, Warszawa 18–19.04.2011 r.*, red. J. Jaskiernia, Wydawnictwo A. Marszałek, Toruń 2012
- Prawa socjalne w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka*, [w:] *W służbie dobru wspólnemu. Księga jubileuszowa dedykowana profesorowi Januszowi Trzczińskiemu*, red. R. Balicki, M. Masternak-Kubiak, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2012
- Rola prawników w strasburskim systemie ochrony praw człowieka*, [w:] *Efektywność europejskiego systemu ochrony praw człowieka. Efektywność mechanizmów ochrony praw człowieka Rady Europy, Unii Europejskiej i OBWE*, red. J. Jaskiernia, t. 2, Wydawnictwo A. Marszałek, Toruń 2012
- System rządów III RP – dawne obawy a nowe wyzwania*, [w:] *Piętnaście XV lat obowiązywania konstytucji z 1997 r. Księga jubileuszowa dedykowana Zdzisławowi Jaroszowi*, red. M. Zubik, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2012

- Aktualne problemy orzecznictwa strasburskiego. Dorobek orzecznicy ETPCz*, [w:] *Z zagadnień prawa i procesu karnego*, red. J. Godyń, M. Hudzik, L.K. Paprzycki, Sąd Najwyższy, Warszawa 2014
- Jurysdykcja i odpowiedzialność państw (nowe elementy w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka)*, [w:] *Studia ustrojoznawcze. Księga jubileuszowa Profesora Andrzeja Putto*, red. A. Szmyt, „Studia Prawnicze” 2014, nr 31
- Pov'con przed Trybunałem w Strasburgu*, [w:] *Podstawowe zagadnienia konstytucjonalizmu państw współczesnych. Księga jubileuszowa dedykowana Ewie Gdulewicz*, red. R. Mojak, W. Skrzydło, „Studia Iuridica Lublinensia” 2014, t. 22
- Reforma Europejskiego Trybunału Praw Człowieka – stan aktualny i perspektywy*, [w:] *Studia konstytucyjne. Księga jubileuszowa dedykowana profesorowi Zbigniewowi Antoniemu Maciągowi*, t. 3, red. M. Grzybowski, P. Tuleja, Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2014
- Europejski nakaz aresztowania a dialog między sądami*, [w:] *Ustroje. Tradycje i porównania. Księga jubileuszowa dedykowana Prof. dr hab. Marianowi Grzybowskiemu w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*, red. P. Mikuli, A. Kulig, J. Karp, G. Kuca, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2015
- Ochrona praw jednostki w XXI wieku (Globalizacja – Standardy lokalne – Dialog między sądami)*, [w:] *25 lat transformacji ustrojowej w Polsce i w Europie Środkowo-Wschodniej*, red. E. Gdulewicz, W. Orłowski, S. Patyra, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2015
- Horyzontalne obowiązywanie praw człowieka a standardy EKPCz*, [w:] *Wpływ Europejskiej Konwencji Praw Człowieka na funkcjonowanie biznesu*, red. A. Bodnar, A. Płoszka, Wolters Kluwer, Warszawa 2016
- Granice niezawisłości: podporządkowanie sędziego „Konstytucji i ustawie”*, [w:] *Granice niezawisłości sędziów i niezależności sądów?, Materiały z konferencji Krajowej Rady Sądowniczej, Warszawa 18–19 stycznia 2016 r.*, red. G. Borkowski, Warszawa–Toruń 2016
- Mysiąc – Trzeci Maja...*, [w:] *Pamięć chwili, która nas samym sobie wróciła... Wykłady Trzeciomajowe w Trybunale Konstytucyjnym w latach 2000–2016*, red. A. Rzepliński, K. Budziło, A. Jankiewicz, Biuro Trybunału Konstytucyjnego, Warszawa 2016
- Sądy a Konstytucja*, [w:] *Aktualne problemy orzecznicze*, red. W. Błuś, J. Godyń, M. Hudzik, L.K. Paprzycki, S. Zabłocki, Sąd Najwyższy, Warszawa 2016

- Uwagi o wyborach w Węgierskiej Republice Ludowej*, „Rada Narodowa” 1967, nr 27
- Pozbawienie radnego mandatu przez radę narodową*, „Rada Narodowa” 1969, nr 43
- Charakter prawny porozumienia administracyjnego na tle działalności rad narodowych*, „Państwo i Prawo” 1970, z. 2
- Nowy ustroj sądów. Czechosłowacja*, „Gazeta Sądowa i Penitencjarna” 1970, nr 13
- Terenowa działalność postów*, „Rada Narodowa” 1971, nr 14
- Sejm a Sąd Najwyższy (Uwagi de lege lata i de lege ferenda)*, „Państwo i Prawo” 1972, z. 8/9
- Sąd Najwyższy a Sejm*, „Studia Prawnicze” 1973, nr 38
- Aktualne tendencje ustroju sądownictwa w europejskich państwach socjalistycznych*, „Państwo i Prawo” 1974, z. 11
- Organizacja władz lokalnych w Republice Federalnej Niemiec (zarys rozwiązań)*, „Organizacja. Metody. Technika” 1974, nr 7
- Charakter stosunku Sądu Najwyższego do Rady Państwa*, „Studia Prawnicze” 1975, nr 3
- Zmiany konstytucyjne w NRD*, „Organizacja. Metoda. Technika” 1975, nr 2
- Interpelacje i zapytania w Parlamencie Federalnym RFN*, „Przegląd Zachodni” 1976, nr 5/6
- Nowa ustawa o ustroju sądów Niemieckiej Republiki Demokratycznej*, „Nowe Prawo” 1976, nr 3
- Planowanie działalności publicznej a parlament RFN*, „Państwo i Prawo” 1976, z. 4
- Reforma parlamentu w Republice Federalnej Niemiec*, „Studia Prawnicze” 1976, nr 1/2
- Nowa konstytucja ZSRR a rozwój socjalistycznego konstytucjonalizmu*, „Nowe Prawo” 1977, nr 10/11
- Sądy i inne organy rozstrzygające. (Na tle rozwiązań europejskich państw socjalistycznych)*, „Państwo i Prawo” 1977, z. 6
- Aktualne kierunki orzecznictwa Sądu Najwyższego Stanów Zjednoczonych*, „Państwo i Prawo” 1978, z. 8/9
- Nowa regulacja kontroli państwowej w PRL*, „Państwo i Prawo” 1980, z. 11
- Refleksje nad charakterem Porozumienia Gdańskiego*, „Państwo i Prawo” 1981, z. 1

- Interpelacje i zapytania w Sejmie PRL. Po dwóch latach VIII kadencji*, współaut. J. Mordwiłko, „Państwo i Prawo” 1982, z. 11
- Reforma wymiaru sprawiedliwości a kontrola konstytucyjności ustaw*, „Państwo i Prawo” 1982, z. 1/2
- Sądowa kontrola konstytucyjności ustaw w państwach współczesnych*, „Studia Prawnicze” 1982, nr 3/4
- Charakter ustrojowy nowych trybunałów*, „Państwo i Prawo” 1983, z. 3
- Kierunki i przesłanki zmian ustroju sądów w PRL*, „Studia Prawnicze” 1983, nr 2
- Polityczna rola Rady Związkowej w Republice Federalnej Niemiec (na tle procesu ustawodawczego z lat 1976–1980)*, „Kapitalizm” 1983, nr 3
- Trybunał Konstytucyjny*, „Zeszyty Historyczno-Polityczne Stronnictwa Demokratycznego” 1983, nr 1
- Konstytucja i nauka prawa konstytucyjnego (W związku z pracą „Konstytucja PRL po 30 latach obowiązywania)*, „Państwo i Prawo” 1984, z. 8
- Trybunały konstytucyjne w Hiszpanii i Portugalii*, „Acta Universitatis Nicolai Copernici. Prawo” 1985, z. 24(156)
- Trybunał Konstytucyjny a rola sądów w ochronie konstytucyjności prawa*, „Państwo i Prawo” 1986, nr 2
- Ochrona konstytucyjności i praworządności*, „Państwo i Prawo” 1987, z. 10
- Zasady ustroju sądów w PRL*, „Nowe Prawo” 1987, nr 7–8
- Ustawa a rozporządzenie w V Republice francuskiej. (Konstytucja z dnia 4 października 1958 r. po 30 latach stosowania)*, „Państwo i Prawo” 1988, z. 9
- Uwagi o koncepcji systemu źródeł prawa w PRL*, „Organizacja. Metody. Technika” 1988, nr 8/9
- Prawo do sądu (rozważania de lege fundamentale ferenda)*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska”, Sectio G (Ius) 1990, t. 37
- Problematyka konstytucyjna w rewizjach nadzwyczajnych Rzecznika Praw Obywatelskich*, „Biuletyn Rzecznika Praw Obywatelskich” 1991, nr 8
- Przegląd orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego za 1990 rok*, „Przegląd Sądowy” 1991, nr 3
- Władza sadownicza a nowa konstytucja*, „Przegląd Sądowy” 1991, nr 1/2
- Irlandzki Sąd Najwyższy a zakaz przerywania ciąży (Attorney General v. X and Others)*, „Przegląd Sądowy” 1992, nr 7/8
- Przegląd orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego za 1991 rok*, „Przegląd Sądowy” 1992, nr 11/12

- Sąd Najwyższy Stanów Zjednoczonych a „prawo do życia”, „Państwo i Prawo” 1992, z. 8*
- Skarga konstytucyjna w Republice Federalnej Niemiec, „Studia Prawnicze” 1992, nr 1/2*
- Mała Konstytucja czyli wizja parlamentaryzmu pozytywnego, „Przegląd Sądowy” 1993, nr 5*
- Przegląd orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego za 1992 rok, „Przegląd Sądowy” 1993, nr 9*
- Ewolucja konstytucjonalizmu w Europie Wschodniej (nowy kwartalnik badawczy) (dot. „East European Constitutional Review”, „Państwo i Prawo” 1994, z. 4*
- Przegląd orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego za 1993 rok, „Przegląd Sądowy” 1994, nr 10*
- Regulamin Sejmu w systemie źródeł prawa (na tle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego), „Przegląd Sejmowy” 1994, nr 4*
- Prawa socjalne w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, „Przegląd Sejmowy” 1995, nr 2*
- Przegląd orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego za 1994 rok, „Przegląd Sądowy” 1995, nr 9*
- Przegląd orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego za 1995 rok, „Przegląd Sądowy” 1996, nr 7/8*
- Trybunał Konstytucyjny w projekcie Komisji Konstytucyjnej Zgromadzenia Narodowego, „Państwo i Prawo” 1996, nr 2-*
- Przegląd orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego za 1996 rok, „Przegląd Sądowy” 1997, nr 5*
- Trybunał Konstytucyjny a wejście w życie nowej konstytucji, „Państwo i Prawo” 1997, z. 11/12*
- Przegląd orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego za 1997 rok, „Przegląd Sądowy” 1998, nr 6*
- Trybunał Konstytucyjny a sądownictwo, „Przegląd Sądowy” 1998, nr 1*
- Przegląd orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego za 1998 rok, „Przegląd Sądowy” 1999, nr 6*
- Narodziny i kształtowanie się kontroli państwowej w niepodległej Polsce, „Kontrola Państwowa” 1999, nr 2*
- Wolność sumienia i wyznania w orzecznictwie konstytucyjnym – status wspólnot religijnych, „Biuletyn Trybunału Konstytucyjnego” 1999, nr 1-4*
- Konstytucja – regulamin Sejmu – ustawa, „Przegląd Sejmowy” 2000, nr 2*
- Przegląd orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego za 1999 rok, „Przegląd Sądowy” 2000, nr 7/8*

- Skarga konstytucyjna jako środek ochrony przed dyskryminacją*, „Biuletyn Centrum Europejskiego UW” 2000, nr 2
- Przegląd orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego za 2000 rok*, „Przegląd Sądowy” 2001, nr 9
- Prześlanki ograniczania konstytucyjnych praw i wolności (na tle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego)*, „Państwo i Prawo” 2001, z. 10
- Proces akcesyjny Polski do Unii Europejskiej a Konstytucja z dnia 2 kwietnia 1997 r. Stanowisko Rady Legislacyjnej*, „Przegląd Legislacyjny” 2002, nr 3
- Przegląd orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego za 2001 rok*, „Przegląd Sądowy” 2002, nr 9
- Obowiązki Europejskiej Konwencji Praw Człowieka w porządku prawnym Rzeczypospolitej Polskiej*, [w:] *Ochrona praw człowieka w systemie prawa europejskiego*, red. H. Machińska, „Biuletyn Informacji Rady Europy” 2003, nr 3
- Przegląd orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego za 2002 rok*, „Przegląd Sądowy” 2003, nr 9
- Przegląd orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego za 2003 rok*, „Przegląd Sądowy” 2004, nr 7/8
- Przegląd orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego za 2004 rok*, „Przegląd Sądowy” 2005, nr 7/8
- Przegląd orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego za 2005 rok*, „Przegląd Sądowy” 2006, nr 9
- Konstytucja a „sprawy zewnętrzne”*, „Przegląd Sejmowy” 2007, nr 4
- Przegląd orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego za 2006 rok*, „Przegląd Sądowy” 2007, nr 7/8
- Przegląd orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego za 2007 rok*, „Przegląd Sądowy” 2008, nr 9
- Wartości lokalne a orzecznictwo ponadnarodowe – „kulturony margines oceny” w orzecznictwie strasburskim?*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2008, nr 4
- Nowe zjawiska w kontroli konstytucyjności ustaw (przyczynek do dyskusji nad legitymacją sądownictwa konstytucyjnego)*, „Przegląd Sejmowy” 2009, nr 4
- Przegląd orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego za 2008 rok*, „Przegląd Sądowy” 2009, nr 10
- Sześćdziesiąt [60] lat Rady Europy*, red. A. Czubik, wstęp L. Garlicki, „Problemy Współczesnego Prawa Międzynarodowego, Europejskiego i Porównawczego” 2009, vol. 7, z. 2

- Ewolucja pozycji ustrojowej Sądu Najwyższego (1989–2010)*, „Państwo i Prawo” 2010, z. 11
- Niektóre zagadnienia orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w 2009 r.*, „Palestra” 2010, nr 9/10
- Quis indicabit? – europejska wspólnota sędziów czy sędziowska wieża Babel? Debata redakcyjna*, współaut. E. Łętowska, M. Safjan, „Europejski Przegląd Sądowy” 2010, nr 10
- Przegląd orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego za 2009 rok*, „Przegląd Sądowy” 2010, nr 7/8
- Wolność wypowiedzi dziennikarza – przywileje i odpowiedzialność*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2010, nr 1
- Przegląd orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego za 2010 rok*, „Przegląd Sądowy” 2011, nr 9
- Przystąpienie UE do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka – przygotowania i problemy*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2011, nr 1
- Przegląd orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego za 2011 rok*, „Przegląd Sądowy” 2012, nr 9
- Przegląd orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego za 2012 rok*, „Przegląd Sądowy” 2013, nr 10
- Europejski Trybunał Praw Człowieka a prawo UE (refleksje nad wyrokiem ETPCz z dnia 6 grudnia 2012 r. w sprawie Michaud przeciwko Francji)*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2014, nr 1
- Klauzula demokratycznego państwa prawnego*, „Studia Prawnicze. Rozprawy i Materiały” 2014, nr 2
- Przegląd orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego za 2013 rok*, „Przegląd Sądowy” 2014, nr 9/14
- Przegląd orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego za 2014 rok*, „Przegląd Sądowy” 2015, nr 9
- Nowa ustawa o Trybunale Konstytucyjnym*, współaut. M. Derlatka, „Przegląd Sądowy” 2015, nr 11–12
- Przegląd orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego za 2015 rok*, „Przegląd Sądowy” 2016, nr 7–8
- Sądy a Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej*, „Przegląd Sądowy” 2016, nr 7–8
- Niekonstytucyjność: formy, skutki, procedury*, „Państwo i Prawo” 2016, z. 9

- Opinia w sprawie zgodności z konstytucją projektu nowego Prawa o adwokaturze*, „Palestra” 1991, nr 1/2
- Komisja Obrony w systemie kierownictwa i kontroli nad siłami zbrojnymi w RFN*, „Biuletyn Ekspertyzy i Opinie Prawne Kancelarii Sejmu” 1993, nr 4
- Komisje śledcze w Parlamencie Federalnym RFN*, „Biuletyn Ekspertyzy i Opinie Prawne Kancelarii Sejmu” 1993, nr 4
- Komisje śledcze w Parlamencie V Republiki Francuskiej*, „Biuletyn Ekspertyzy i Opinie Prawne Kancelarii Sejmu” 1993, nr 4
- Opinia w sprawie skutków zakończenia kadencji Sejmu dla postępowania ustawodawczego*, „Przegląd Sejmowy” 1993, nr 3
- Dopuszczalność zlecenia Najwyższej Izbie Kontroli badania przedsięwzięć inwestycyjnych Kancelarii Prezydenta*, „Biuletyn Ekspertyzy i Opinie Prawne Kancelarii Sejmu” 1993, nr 2
- Parlament a sprawy obronności w Polsce*, „Biuletyn Ekspertyzy i Opinie Prawne Kancelarii Sejmu” 1993, nr 2
- Prawna pozycja Prezydium Sejmu po rozwiązaniu parlamentu*, „Biuletyn Ekspertyzy i Opinie Prawne Kancelarii Sejmu” 1993, nr 3
- Status i uprawnienia członków Prezydium Sejmu po zakończeniu kadencji*, „Biuletyn Ekspertyzy i Opinie Prawne Kancelarii Sejmu” 1993, nr 3
- Wpływ zakończenia kadencji Sejmu na postępowanie ustawodawcze*, „Biuletyn Ekspertyzy i Opinie Prawne Kancelarii Sejmu” 1993, nr 3
- Opinie w sprawie: – weta Prezydenta wobec ustaw uchwalonych przez Sejm poprzedniej kadencji; – pozycji prawnej Prezydium Sejmu po rozwiązaniu parlamentu; – uprawnień członków Prezydium Sejmu po zakończeniu kadencji*, „Przegląd Sejmowy” 1994, nr 1
- Konstytucyjne wymagania odnośnie do projektu ustawy budżetowej*, „Biuletyn Ekspertyzy i Opinie Prawne Kancelarii Sejmu” 1995, nr 1
- Opinie dotyczące budżetu państwa*, współaut. P. Sarnecki, „Przegląd Sejmowy” 1995, nr 3
- W sprawie dopuszczalności zastosowania pilnego trybu ustawodawczego do uchwalania ustawy nowelizującej ustawę budżetową*, „Biuletyn Ekspertyzy i Opinie Kancelarii Sejmu” 1995, nr 1
- Tryb postępowania Sejmu w świetle art. 105 Konstytucji. Opinie prawne*, „Przegląd Sejmowy” 2002, nr 3
- Opinie prawne w sprawie zgodności z konstytucją przepisu ustawy umożliwiającego cudzoziemcom – obywatelom UE – udział w wyborach samorządowych w Polsce*, „Przegląd Sejmowy” 2004, nr 2

RECENZJE I POLEMIKI

RECENZJE

- Burda A., *Rozwój ustroju politycznego Polski Ludowej*, Warszawa 1967, „Rada Narodowa” 1968, nr 1
- Dmoch T., Gwiżdż A., Szadurski E., *Wszystko o Sejmie*, Warszawa 1966, „Rada Narodowa” 1968, nr 1
- Tak pracuje Sejm... O ustawodawczej i kontrolnej działalności III kadencji Sejmu PRL (1961–1965), *Książka i Wiedza*, Warszawa 1965, „Rada Narodowa” 1968, nr 1
- Sokolewicz W., *Przedstawicielstwo i administracja w systemie rad narodowych PRL*, Wrocław 1968, „Państwo i Prawo” 1969, z. 8/9
- Organizacja suda i prokuratury w SSSR, red. B.A. Gałkin, Moskwa 1967, „Nowe Prawo” 1970, nr 9
- Somit A., Tannenhaus J., *The Development of American Political Science. From Burgess to Behaviorism*, Boston 1967, „Państwo i Prawo” 1970, z. 8/9
- Leninskoje uczenie o dyktaturie proletariata, red. W.M. Czchikwadze, Moskwa 1970, „Państwo i Prawo” 1971, z. 1
- Nudel M.A., *Konstitucyjnyj kontrol w kapitalistycznych gosudarstwach*, Moskwa 1968, „Państwo i Prawo” 1971, z. 8/9
- Sternik J.B., *W.I. Lenin – Jurist (Juridiczeskaja diejatielnost' W.I. Ulianova)*, Taszkient 1969, „Państwo i Prawo” 1971, z. 11
- Jemelianowicz-Kutafin O., *Postojannyje komisji palat Wierchownoego Sowietu SSSR*, Moskwa 1971, „Państwo i Prawo” 1972, z. 11
- The Justices of the United States Supreme Court 1789–1969. Their Lives and Major Opinions*, t. 1–4, Nowy Jork–Londyn 1969, „Nowe Prawo” 1973, nr 11
- Oberstes Gericht der demokratischer Rechtsprechung Staatsverlag der DDR*, Berlin 1970, „Nowe Prawo” 1973, nr 7/8
- Abraham H.J., *Freedom and the Court. Civil Rights and Liberties in the United States*, New York–London–Toronto 1972, „Państwo i Prawo” 1974, z. 2
- Aktualnyje problemy socialistycznego gosudarstwiennogo uprawlenija. Sowiet-skoje-polskoje somniestnoje issledowanije*, red. J. Starościak, W.A. Pertcik, Warszawa–Irkutsk 1973, „Państwo i Prawo” 1974, z. 4

- Abraham H.J., *The judicial process. An introductory analysis of the courts of the United States, England and France*, New York–London–Toronto 1972, „Państwo i Prawo” 1974, z. 7
- Gerlich P., *Parlamentarische Kontrolle im politischen System (Die Verwaltungsfunktionen des Nationalrates im Recht und Wirklichkeit)*, Wien–New York 1973, „Państwo i Prawo” 1975, z. 4
- Schmid G., *Das Verhältnis von Parlament und Regierung im Zusammenspiel der staatlichen Machtverteilung*, Basel 1971, „Studia Nauk Politycznych” 1975, nr 1
- Janicki L., *Partie polityczne w systemie prawnym Republiki Federalnej Niemiec*, Poznań 1975, „Państwo i Prawo” 1976, z. 7
- Podbielski A., *Odpowiedzialność prezydenta w systemie konstytucyjnym Stanów Zjednoczonych*, Wrocław 1975, „Państwo i Prawo” 1976, z. 1/2
- Wierchownyj Sud SSSR, red. L.N. Smirnow, W.W. Kulikow, Moskwa 1974, „Nowe Prawo” 1976, nr 7/8
- Góralski W.M., *Wykładnia ustaw w działalności Związkowego Trybunału Konstytucyjnego RFN*, Acta UWr. Prawo 1976, nr 56, „Państwo i Prawo” 1977, z. 8/9
- Fromme F.K., *Gesetzgebung im Widerstreit (wer beherrscht den Bundesrat?). Die Kontroverse 1969–1976*, Stuttgart 1976, „Studia Nauk Politycznych” 1978, nr 2
- USA. *Aufstieg und Verfall bürgerlicher Demokratie*, red. K.H. Röder, Berlin 1976, „Państwo i Prawo” 1978, z. 1
- La Cour Judiciaire Supreme. *Une enquete comparative*, ed. P. Bellot, A. Tunc, Paris 1978, „Państwo i Prawo” 1979, z. 6
- Sternik I.B., *Leninskij opyt ispolzowanija prawa w intieresach riwoluciji*, Taszkient 1979, „Państwo i Prawo” 1980, z. 12
- Nad problematyką wymiaru sprawiedliwości w państwach współczesnych*, współaut. M. Rybicki, (artykuł recenzyjny oparty na pracy Atila Rücza, Courts and Tribunals. A Comparative Study. Budapest), „Państwo i Prawo” 1981, z. 2
- Góralski W.M., *Związki zawodowe w RFN*, Warszawa 1982, „Kapitalizm” 1983, nr 1
- Kański L., *Kompetencje Kongresu w zakresie kształtowania polityki zagranicznej Stanów Zjednoczonych Ameryki. Studium prawno-konstytucyjne*, Poznań 1982, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1984, nr 4
- Landfried Ch., *Bundesverfassungsgericht und Gesetzgeber*, Baden-Baden 1984, „Państwo i Prawo” 1986, z. 6

- Favoren Louis, *Les Cours constitutionnelles*, Paris 1986, „Państwo i Prawo” 1986, z. 11
- Czeszejko-Sochacki Z., *Trybunał Konstytucyjny PRL*, Warszawa 1986, „Palestra” 1988, nr 1/2
- Verfassungsgerichtsbarkeit in Westeuropa*, red. Ch. Starck, A. Weber, Baden-Baden 1986, „Państwo i Prawo” 1988, z. 1
- Stern K., *Das Staatsrecht der Bundesrepublik Deutschland*, cz. III/1, *Allgemeine Lehren der Grundrechte*, München 1988, „Państwo i Prawo” 1990, z. 2
- Kabat A., *Instytucja pytań prawnych w Trybunale Konstytucyjnym*, Warszawa 1989, „Państwo i Prawo” 1991, z. 2
- Spanisches Verfassungsrecht. Ein Handbuch*, oprac. A. Lopez Pina, Heidelberg 1993, „Przegląd Sejmowy” 1993, nr 4
- Code constitutionnel. Commenté et annoté par T.S. Renoux, Michel de Villers*, Paris 1994, „Przegląd Sejmowy” 1995, nr 2
- Mayer David N., *The Constitutional Thought of Thomas Jefferson*, Charlottesville–London 1994, „Przegląd Sejmowy” 1995, nr 4
- Mała Konstytucja w świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, wybór i oprac. A. Szymt, Koszalin 1995*, „Państwo i Prawo” 1996, z. 2
- Stern K., *Das Staatsrecht der Bundesrepublik Deutschland*, München 1994, „Państwo i Prawo” 1996, z. 1
- Frankowski S., Goldman R., Łętowska E., *Sąd Najwyższy USA. Prawa i wolności obywatelskie*, Warszawa 1997, „Przegląd Sejmowy” 1998, nr 5
- Konstytucyjne правосудие в странах СНГ и Baltii. Сборник нормативных актов*, red. M.A. Mitjukow, Moskwa 1998, „Przegląd Sejmowy” 1999, nr 3
- Kommentarij k postanowienijam Konstitucionnogo Suda Rossijskoj Federacii*, t. 1–2, red. B.S. Ebzjeju, Moskwa 2000, „Państwo i Prawo” 2002, z. 4
- Kommentarij k Konstitucii Rossijskoj Fiederacii*, red. W.D. Karpowicz, Moskwa 2002, „Przegląd Sejmowy” 2002, nr 5
- Witruk N.W., *Konstytucyjne правосудие в России (1991–2001). Очерки теории и практики*, Moskwa 2001, „Państwo i Prawo” 2003, z. 2
- Masternak-Kubiak M., *Przestrzeganie prawa międzynarodowego w świetle Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, Kraków 2003, „Przegląd Legislacyjny” 2004, nr 4
- Constitutional Law of 15 EU Member States*, red. L. Prakke, C. Kortmann, Deventer 2004, „Przegląd Sejmowy” 2005, nr 5
- Jackson V.C., Tushnet M., *Comparative Constitutional Law*, New York 2006, „Przegląd Sejmowy” 2007, nr 2

- Mitjukow M.A., *Bibliografia po konstitutionnomu prawosudiju*, Moskwa 2008, „Przegląd Sejmowy” 2008, nr 5
- Bogusław Banaszak, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa 2009, wyd. C.H. Beck, s. 1033, „Przegląd Legislacyjny” 2010, nr 1
- Ackerman B., *The Decline and Fall of the American Republic*, Cambridge–London 2010, „Przegląd Sejmowy” 2011, nr 3
- Milacic S., *De l'age idéologique à l'age politique. L'Europe postcommuniste vers la démocratie pluraliste (1989–2009). Écrits d'accompagnement*, Bruxelles 2010, „Przegląd Sejmowy” 2011, nr 5
- Studia z prawa konstytucyjnego. Księga jubileuszowa dedykowana Prof. zw. dr. hab. Wiesławowi Skrzydle*, red. J. Postuszny, J. Buczkowski, K. Eckhard, Przemysł–Rzeszów 2009, „Przegląd Sejmowy” 2011, nr 2
- Gardbaum S., *The New Commonwealth Model of Constitutionalism. Theory and Practice*, Cambridge–New York 2013, „Przegląd Sejmowy” 2013, nr 6
- Fabbrini F., *Fundamental Rights in Europe. Challenges and Transformations in Comparative Perspective*, New York 2014, „Przegląd Sejmowy” 2014, nr 6

POLEMIKI

- Sarnecki P., *Kompetencje kontrolne Senatu Rzeczypospolitej Polskiej*, *Przegląd Sejmowy* 2000, nr 6, s. 9–27, *Sum.*, „Przegląd Sejmowy” 2000, nr 6
- Radziejewicz P., *O sprostowaniu błędów w Konstytucji i innych aktach prawnych*, *Przegląd Sejmowy* 2002 nr 2, s. 55–68, *Sum.*, „Przegląd Sejmowy” 2002, nr 2

GLOSY

- Glosa do wyroku NSA z dnia 3 stycznia 1984 r., II SA 1797/83* (dot. sądowej kontroli legalności aktów normatywnych), „Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych” 1986, nr 5, poz. 103
- Glosa I do orzeczenia TK z dnia 28 maja 1986 r., U 1/86* (dot. zasad i trybu użytkowania wieczystego gruntów i sprzedaży nieruchomości państwowych, kosztów i rozliczeń z tym związanych;

- zarządzania sprzedanymi nieruchomościami), „Państwo i Prawo” 1986, z. 9
- Glosa do orzeczenia TK z dnia 5 listopada 1986 r.*, U 5/86 (dot. użytkowania wieczystego), „Państwo i Prawo” 1987, z. 3
- Glosa do wyroku NSA OZ we Wrocławiu z dnia 17 czerwca 1986 r.*, SA/WR 274/86 (dot. bezpośredniego obowiązywania i stosowania norm konstytucyjnych), „Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych” 1987, poz. 187
- Glosa do postanowienia TK z dnia 21 września 1987 r.*, P 3/87 (dot. skutków prawnych uchylecia aktu normatywnego już po jego zakwestionowaniu przed TK, lecz przed wydaniem orzeczenia), „Nowe Prawo” 1988, nr 5/6
- Glosa do postanowienia TK z dnia 14 grudnia 1987 r.*, T 2/87 (dot. stwierdzenia sprzeczności przepisu art. 241 § 7 k.p. z konstytucją), „Państwo i Prawo” 1988, z. 11
- Glosa do orzeczenia TK z dnia 14 grudnia 1988 r.*, P 2/88 (dot. zakresu zastosowania art. 4 ust. 2 ustawy o TK), „Państwo i Prawo” 1989, z. 7
- Glosa do orzeczenia TK z dnia 22 sierpnia 1990 r.*, K 7/90 (dot. prawa Prezydenta RP do wystąpienia do TK o zbadanie zgodności z konstytucją ustawy uchwalonej przez parlament), „Państwo i Prawo” 1991, z. 1
- Glosa do wyroku SN z dnia 28 września 1990 r.*, V KRN 109/90 (niepubl.) (dot. dekretu o stanie wojennym i zakazu retroaktywności), współaut. L. Gardocki, „Państwo i Prawo” 1991, z. 3
- Glosa do orzeczenia TK z dnia 2 lutego 1993 r.*, P 4/92 (dot. właściwości TK), „Państwo i Prawo” 1993, z. 6
- Glosa I do orzeczenia TK z dnia 17 listopada 1992 r.*, U 14/92 (dot. oceny konstytucyjności przepisów regulaminu Sejmu), „Przegląd Sejmowy” 1993, nr 1
- Glosa do wyroku Federalnego Trybunału Konstytucyjnego (Niemcy) z dnia 25 sierpnia 2005 r.*, 2BvE 4/05; 2BvE 7/05 (dot. sądowej kontroli rozwiązania parlamentu), „Przegląd Sejmowy” 2006, nr 4

PUBLIKACJE OBCOJĘZYCZNE

- Aktuelle Entwicklungstendenzen der Gerichtsordnung in den europäischen sozialistischen Ländern*, „Der Staat Zeitschrift für Staatslehre Öffentliches Recht und Verfassungsgeschichte” 1977, 16 Band, Heft 1

- Die verfassungsrechtliche Stellung des polnischen Obersten Gerichts*, [w:] *Neue Entwicklungen im öffentliche Recht*, Tagungsbeiträge eines Symposiums der Alexander von Humboldt-Stiftung Bonn-Bad Godesberg veranstaltet vom 10. bis 14 Oktober 1978 in Ludwigsburg, Stuttgart 1979
- Polish constitutional development in the 1970s*, issued by The Center for International Legal Studies, „Comparative Law Yearbook” 1979, vol. 3
- Legal profession in Poland*, „Saint Louis University Law Journal” 1980, vol. 24, no. 3
- Current Trends in the US Supreme Court*, „American Studies” 1981, vol. 2
- Gedanken zum Inhalt der gesellschaftlichen Vereinbarung in Polen*, „Osteuropäisches Recht” 1982, Heft 3–4
- Polish constitutional development in 1980*, [w:] *Anglo-polish legal essays*, ed. W.E. Butler, New York 1982
- La protection juridictionnelle de la Constitution dans le monde contemporain*, współaut. W. Zakrzewski, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle”
- Pologne (Chroniques)*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle” 1985, vol. 1
- Pologne – La formation du Tribunal Constitutionnel*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle” 1985, vol. 1
- La jurisprudence du Tribunal constitutionnel en 1986*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle” 1986, vol. 2
- Le controle judiciaire de la creation du droit. Les tribunaux de droit commun et le Tribunal Constitutionnel*, [w:] *Formazione delle leggi e forme del loro controllo*, Roma 1986
- Le Tribunal Constitutionnel et le role des tribunaux dans la protection de la constitutionnalite du droit*, „Etat et Droit” 1986, Annee 41, no. 2 (480)
- Pologne (Chroniques)*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle” 1986, vol. 2
- Zakon o Wierchownom Sudie*, „Sovremiennoje Polskoje Pravo” 1986, nr 1
- Constitutional and administrative courts as custodians of the state constitutions – the experience of east European countries*, [w:] *Eason-Weinmann Center for comparative law eighth annual symposium: an examination of the unity and diversity within the socialist legal family*, „Tulane Law Review” 1987, vol. 61, no. 6

- Das polnische Gesetz über das Verfassungsgerichtshof vom 29. April 1985*, „Der Staat Zeitschrift für Staatslehre Öffentliches Recht und Verfassungsgeschichte“ 1987, 26 Band, Heft 2
- Pologne (Chroniques)*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle“ 1987, vol. 3
- Constitutional developments in Poland*, „Saint Louis University Law Journal“ 1988, vol. 32, no. 3
- Pologne (Chroniques)*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle“ 1988, vol. 4
- The Polish Constitutional Tribunal*, [w:] *Constitutional Review and Legislation. An International Comparison*, Hrsg. Ch. Landfried, Baden-Baden 1988
- Un nuovo organo giurisdizionale in Polonia: la Corte Costituzionale*, „Politica del dritto“ 1988, a. 19, n. 2
- Aktuelle Entwicklungstendenzen des Verfassungsrechts in Polen*, Europa-Institut, Universität des Saarlanders, Saarbrücken 1989
- La nouvelle loi sur la Cour Suprême*, współaut. T. Ereciński, „Droit Polonais Contemporain“ 1987 [1989], nr 1/4
- Pologne (Chroniques)*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle“ 1989, vol. 5
- Der Einfluß des Grundgesetzes auf ausländisches Verfassungsrecht: Polen*, [w:] *40 Jahre Grundgesetz, Entstehung, Bewährung und internationale Ausstrahlung*, Internationales Symposium vom 17. bis 20. Mai 1989, veranstaltet vom Institut für öffentliches Recht und Verwaltungslehre der Universität zu Köln und der Fritz Thyssen Stiftung, C.H. Beck, München 1990
- La jurisprudence du Tribunal constitutionnel en 1988*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle“ 1990, vol. 4
- Le juge constitutionnel en Pologne*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle“ 1990, vol. 4
- Le principe de non-rétroactivité des lois. Pologne*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle“ 1990, vol. 6
- Pologne (Chroniques)*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle“ 1990, vol. 6
- Vier Jahre der Verfassungsberichtsbarkeit in Polen (1985–1989)*, „Jahrbuch des Öffentlichen Rechts der Gegenwart“ 1990, Band 39
- Perspectives for Human Rights in Poland*, [w:] *For the Protection of Human Rights*, Tokyo 1991
- Pologne (Chroniques)*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle“ 1991, vol. 7

- The Influence of American Constitutional Ideas on the Development of Constitutionalism in Poland and Eastern Europe*, [w:] *Constitutionalism and Human Rights: America, Poland and France*, A Bicentennial Colloquium at the Miller Center, ed. K.W. Thompson, R.T. Ludwikowski, The Miller Center University of Virginia, Virginia 1991
- La décision du Tribunal constitutionnel polonais du 15 janvier 1991*, „Revue française de droit constitutionnel” 1992, vol. 9
- La juridiction constitutionnelle*, „Comparative Law Review” 1992, no. 3
- Les méthodes de travail de juridictions constitutionnelles. Pologne*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle” 1992, vol. 8
- Pologne (Chroniques)*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle” 1992, vol. 8
- Some comparisons inspired by professor Hogan’s remarks: campaign regulation in Poland*, „Capital University Law Review” 1992, vol. 21, no. 2
- The Changing System of Social Values and the Written Constitution*, [w:] *The Role of the Constitution in a Changing Society*, Oslo 1992
- Wrong Institutions or Wrong Persons? The Development of the Presidency in Poland*, [w:] *Poland in a World of Change: Constitutions, Presidents, Politics*, ed. K.W. Thompson, University Press of America, 1992
- Europäische Einflüsse auf die Gestaltung der Grundrechtskataloge und des Grundrechtsschutzes in polnischen Verfassungsentwürfen (1989–1992)*, [w:] *Europäische Integration und nationale Rechtskulturen*, Referat des 13. Symposiums der Alexander von Humboldt-Stiftung vom 19. bis 23. September 1993 in Bamberg
- La Jurisprudence du Tribunal constitutionnel polonais (1986–1990)*, Trybunał Konstytucyjny, Warszawa 1993
- Lex vs ius: Communist Law, Postcommunist Society and the Rule of Law*, [w:] *Gerechtigkeit*, Tokyo 1993
- Pologne (Chroniques)*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle” 1993, vol. 9
- Pologne (Chroniques)*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle” 1994, vol. 10
- Révision de la Constitution et justice constitutionnelle. Pologne*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle” 1994, vol. 10
- Judicial Review in Post-Communist Poland. The Emergence of a „Rechtsstaat”?*, współaut. M. Brzezinski, „Stanford Journal of International Law” 1995, no. 31

- Le statut constitutionnel des juges du siege et du parquet. Pologne*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle” 1995, vol. 11
- Le Tribunal Constitutionnel dans le projet de la Commission constitutionnelle de l'Assemblée nationale*, „Droit Polonais Contemporain” 1995, nr 1/4
- Polish Constitutional Law*, współaut. M. Brzezinski, [w:] *Legal Reform in Post-Communist Europe*, red. S. Frankowski, Dordrecht 1995
- Pologne (Chroniques)*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle” 1995, vol. 11
- Rules of Procedure in Eastern and Central Europe*, [w:] *Rules of Procedure and Parliamentary Practice*, red. W. Staśkiewicz, „Biuro Studiów i Ekspertyz” 1995
- Social Rights in the Judicature of the Constitutional Court in Poland*, [w:] *Constitutional Courts in Central and Eastern European Countries in the period of transformation, Materiały konferencyjne. Warszawa 9–11 września 1994 r.*, red. A. Rzepliński, Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Warszawa 1995
- L'école, la religion et la Constitution. Pologne*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle” 1996, vol. 12
- Les principes généraux du droit dans la jurisprudence du Tribunal Constitutionnel*, [w:] *L'Etat de droit et la sécurité juridique*, red. M. Lesage, J. Łętowski, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 1996
- Pologne (Chroniques)*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle” 1996, vol. 12
- Die allgemein bindende Gesetzeslegung*, [w:] *Verfassungsgerichtsbarkeit in Polen*, „Studia i Materiały Trybunału Konstytucyjnego” 1997, t. 6
- Die Meinungsfreiheit in der Rechtsprechung des polnischen Verfassungsgerichts*, [w:] *Verfassungsstaatlichkeit: Festschrift für Klaus Stern zum 65. Geburtstag*, Hrsg. J. Burmeister, C.H. Beck, München 1997
- Konstituciniai Tribunalu nutarimai rusų ir tisinę prigimtį*, [w:] *Konstitucines priežiūros institucijų sprindimu teisinis prigimtis*, Vilnius 1997
- La liberte d'opinion dans la jurisprudence do Tribunal constitutionnelle polonais*, [w:] *The 10th Conference of the European Constitutional Courts*, red. P. Paczolay, vol. 2, Budapest 1997
- La jurisprudence du Tribunal constitutionnel polonais (1991–1995)*, (wstęp i oprac.), „Studia i Materiały Trybunału Konstytucyjnego” 1997, t. 5
- La justice constitutionnelle en Pologne*, [w:] *La justice constitutionnelle en Europe centrale*, red. M. Verdussen, Bruxelles–Paris 1997

- La réforme de la juridiction constitutionnelle en Pologne*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle” 1997, vol. 13
- Les discriminations positives. Pologne*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle” 1997, vol. 13
- Pologne (Chroniques)*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle” 1997, vol. 13
- Pologne. La jurisprudence en 1997*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle” 1997, vol. 13
- Soziale Rechte in der Rechtsprechung des Verfassungsgerichtsbarkeit*, [w:] *Grundrechte im Umbruch*, Hrsg. B. Banaszak, H. Momsen, Berlin 1997
- The Polish Political Scene. The Walesa Presidency and the Parliamentary Elections – and – The Polish Interim Constitution of 17 Oct. 1992*, [w:] *The Presidency and Governance in Poland*, ed. K.W. Thompson, Lanham 1997
- The Presidency in the New Constitution*, „East European Constitutional Review” 1997, no. 2–3
- Pologne (Chroniques)*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle” 1998, vol. 14
- Pologne. Les droits et libertes des etrangeres en situation irreguliere*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle” 1998, vol. 14
- Constitution et sécurité juridique. Pologne*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle” 1999, vol. 15
- Die Rolle des Verfassungsgerichts im polnischen Transformationsprozess*, [w:] *Verfassung und Verfassungspolitik in Umbruchsituationen*, Hrsg. J.J. Hesse, G.F. Schuppert, K. Harms, Baden-Baden 1999
- I diritti sociali nella giurisprudenza del Tribunale Costituzionale polacca*, [w:] *Diritti di liberta e diritti sociali. Tra giudice costituzionale e giudice comune*, Napoli 1999
- La jurisprudence du Tribunal constitutionnel polonais en 1999*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle” 1999, vol. 15
- Pologne (Chroniques)*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle” 1999, vol. 15
- Reforma konstitucionnogo sudoproizvodstva w Polsce*, [w:] *Konstitucionnoe pravosudie w postkomunistycznych stranach*, Moskva 1999
- The Principle of Equality and the Prohibition of Discrimination in the Jurisprudence of the Constitutional Court in Poland*, „Saint Louis–Warsaw Transatlantic Law Journal” 1999

- General Report. Second Part: Status of religious communities*, [w:] *Constitutional Jurisprudence in the Area of Freedom of Religion and Belief*, Warszawa 2000
- Les aspects collectifs de la liberté de religion*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle” 2000, vol. 16
- Pologne (Chroniques)*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle” 2000, vol. 16
- The Role of a Constitutional Judge in the Creation of Constitutional Culture*, [w:] *Constitutional Cultures*, red. M. Wyrzykowski, Warsaw 2000
- Das Verfassungsgericht und das Parlament (die Zurückweisung von Entscheidungen des polnischen VfGH durch den Sejm)*, [w:] *Kontinuität und Neubeginn. Staat und Recht in Europa zu begin des 21. Jahrhunderts (Festschrift für Georg Brunner)*, Baden-Baden 2001
- Der VfGH und die europäische Klausel in der polnischen Verfassung vom 1997*, [w:] *In einem vereinten Europa dem Frieden der Welt zu dienen (Festschrift Thomas Oppermann)*, Berlin 2001
- Die deutsche Einheit und deutschen Einflüsse auf das Gestaltung des polnischen Verfassungssystemes, 1989–1999*, [w:] *Zehn Jahre Deutsche Einheit*, Hrsg. K. Stern, Köln 2001
- Equality of Men and Women at Work in Poland*, [w:] *The Status of Women at the Dawn of the 21st Century*, red. E.C. Landau, Paris 2001
- Immunités Constitutionnelles et privilèges de juridiction*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle” 2001, vol. 17
- Le droit communautaire et le droit interne dans la nouvelle constitution polonaise de 1997*, [w:] *Le nouveau constitutionnalisme. Melanges en l'honneur de Gerard Conac*, Paris 2001
- Perspectives on Freedom of Conscience and Religion in the Jurisprudence of Constitutional Courts*, BYULR 2001, no. 2
- Poland*, współaut. M. Wyrzykowski, [w:] *Fundamental Rights in Europa and North America. Part A*, red. A. Weber, Kluwer, 2001
- Pologne (Chroniques)*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle” 2001, vol. 17
- Pologne (Chroniques)*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle” 2002, vol. 18
- The Experience of the Polish Constitutional Court*, [w:] *Constitutional Justice, East and West*, red. W. Sadurski, Kluwer, 2002
- State Surveillance over the Organization of Religious Communities: the Freedom to Found a Church v. the Power to Establish One*, [w:] *Constitution & Religion, Round Table – Athens, May 22–26, 2002*

- Democratic Limits to Authoritarianism in Democracy (When the State Knows better What is Good for the People)*, [w:] *Out of and Into Authoritarian Law*, red. A. Sajo, Kluwer, 2003
- Le contrôle de la régularité des élections en Pologne*, [w:] *Les élections et la démocratie*, red. A. Jamróz, M. Lesage, Temida 2, Białystok–Paryż 2003
- Pologne (Chroniques)*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle” 2003, vol. 19
- The Right to Life under the European Convention on Human Rights*, [w:] *Symposium Convention Européenne des droits de l'homme et le pouvoir judiciaire*, Yargitay Konferans Salonu 26–27 Eylül 2003
- Justizgrundrechte im polnischen Rechtssystem aus der Sicht des Europäischen Gerichtshofs für Menschenrechte*, [w:] *Justizreform in Osteuropa*, red. F.Ch. Schroeder, 2004
- Politics and Political Independence of the Judiciary*, [w:] *Judicial Integrity*, red. A. Sajo, Leiden–Boston 2004
- Pologne (Chroniques)*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle” 2004, vol. 20
- Constitutional Law*, [w:] *Introduction to Polish Law*, red. S. Frankowski, Wolters Kluwer, 2005
- Constitutional Problems in Public Finance*, [w:] *The National Constitutions and European Integration. Polish-Norwegian Seminar. Warsaw, November 24–26, 1994*, red. E. Popławska, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2005
- Democracy and international influences*, [w:] *European and U.S. Constitutionalism*, red. G. Nolte, Cambridge University Press, 2005
- Pologne (Chroniques)*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle” 2005, vol. 21
- Relations between Private Actors and the European Convention on Human Rights*, [w:] *The Constitution in Private Relations*, red. A. Sajo, R. Uitz, Utrecht 2005
- The Methods of Interpretation*, [w:] *L'interprétation constitutionnelle*, red. F. Mélin-Soucramanien, Paris 2005
- L'application de l'article 1er du Protocole no 1 de la Convention européenne des Droits de l'Homme dans l'Europe Centrale et orientale: problèmes de transition*, [w:] *Propriété et droits de l'homme*, red. H. Vandenberghe, Bruylant 2006
- Pologne (Chroniques)*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle” 2006, vol. 22

- Rechtsfolgen von Normenkontrollen – Die Rechtsprechung des EGMR: Das Klassische Umfeld*, współaut. C. Westerdiek, „Europäische Grundrechte-Zeitschrift” 2006, 517
- Broniowski and After: On the Dual Nature of „Pilot Judgments”*, [w:] *Liber Amicorum Luzius Wildhaber. Human Rights – Strasbourg Views*, Kehl 2007
- Collective Aspects of the Religious Freedoms: Recent Developments in the Case-Law of the ECtHR*, [w:] *Censorial Sensitivities: Free Speech and Religion in a Fundamentalistic World*, red. A. Sajo, Utrecht 2007
- Constitutional courts versus supreme courts*, I*CON 2007, no. 1
- Pologne (Chroniques)*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle” 2007, vol. 23
- Some Observations on Relations between the ECtHR and the Domestic Jurisdictions*, [w:] *Cours suprêmes nationales et cours européennes*, sous la dir. de J. Ilopoulos-Strangas, Athenes–Bruxelles 2007
- The ECtHR and National Emergencies*, [w:] *Constitucionalismo en tiempos de emergencia*, red. A.M. Hernandez, Cordoba 2007
- The European Court of Human Rights and National Emergencies*, [w:] *Constitucionalismo en tiempos de emergencia*, coordinador: Antonio Maria Hernandez, Asociacion Argentina de Derecho Constitucional, 2007
- The European Convention on Human Rights and National Emergencies*, [w:] *Constitucionalismo en tiempos de emergencia*, red. A.M. Hernandez, Cordoba 2007
- Vingt ans du Tribunal Constitutionnel polonais*, [w:] *Renouveau du droit constitutionnel (Mélanges Louis Favoreu)*, Paris 2007
- Cooperation of Courts. The role of supranational jurisdictions in Europe*, I*CON 2008, no. 3–4
- Pologne (Chroniques)*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle”, 2008, vol. 24
- Constitutional Court of Poland*, [w:] *The Political Origins of Constitutional Courts*, red. P. Pasquino, F. Billi, Fondazione Adriano Olivetti, Rome 2009
- Judicial Deliberations: The Strasbourg Perspective*, [w:] *The Legitimacy of the Highest Courts’ Rulings*, red. N. Huls, M. Adams, J. Bomhoff, The Hague 2009
- Konstitucionnyje cennosti i strasburskij sud*, [w:] *Konstitucionnyje cennosti w teorii i sudiebnoj praktike*, Moskva 2009
- La légitimité du contrôle de constitutionnalité*, „Revue française de droit constitutionnel” 2009, vol. 78

- Poland*, [w:] *The Role of Domestic Courts in Treaty Enforcement*, red. D. Sloss, współaut. M. Masternak-Kubiak, K. Wójtowicz, New York 2009
- Pologne (Chroniques)*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle” 2009, vol. 25
- Sudiebnyje sovieszczanija w strasburskoj perspektiwie*, „Srvnitielnoje Konstitucionnoje Obozrienije” 2009, № 4
- The principles of the system of government in the Republic of Poland*, [w:] *The principles of basic institutions of the system of Government in Poland*, red. P. Sarnecki, A. Szmyt, Z. Witkowski, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2009
- Alkotmánybírószágok kontra legfelső bíróságok*, „Fundamentum” 2010, nr 1
- Constitution Making, Peace Building and National Reconciliation. The Experience of Poland*, współaut. Z.A. Garlicka, [w:] *Framing the State in Times of Transition*, ed. L.E. Miller, L. Aucoin, Washington 2010
- Pologne (Chroniques)*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle” 2010, vol. 26
- Strasburskij sud i diskusija o mescie religii w sistemie gosudarstvennich szkol*, „Srvnitielnoje konstitucionnoje abazrienije” 2010, № 6
- Zaszczita sobstviennosti i pierechod ot totalitarizma k demokracji*, „Srvnitielnoje konstitucionnoje obozrienije” 2010, № 1
- Controle de constitutionnalite et controle de conventionnalite. Sur le dialogue de judges*, [w:] *La conscience der droits. Melanges en l'honneur de Jean-Paul Costa*, Dalloz, Paris 2011
- Eigentumsrechtliche Probleme in der Rechtsprechung der EMGR*, [w:] *Bewusstes Erinnern und bewusstes Vergessen*, Hrsg. A. Nussberger, C. von Gall, Tübingen 2011
- „External” *Review of Constitutional Amendments? International Law as a Norm of Reference*, współaut. Z.A. Garlicka, „Israel Law Review” 2011, vol. 44, issue 3
- International Protection of Social Rights (A Judge-Made Part of the European Convention on Human Rights?)*, [w:] *Study on the Worldwide Constitutional Law*, red. Mo Jihong, Beijing–Kowloon 2011
- La cooperation entre les cours: le role des juridictions supranationales en Europe*, [w:] *Repenser le constitutionnalisme a l'age de la mondialisation et de la privatisation*, red. H. Ruiz-Fabri, M. Rosenfeld, Paris 2011
- Pologne (Chroniques)*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle” 2011, vol. 27

- Religiose Aspekte im öffentlichen Schulsystem vor dem Hintergrund der Rechtsprechung des EMGR*, współaut. M. Jankowska-Gilberg, [w:] *Religionsfreiheit im Verfassungsstaat*, Zurich–St. Gallen 2011
- The European Court of Human Rights and the „Margin of Appreciation” Doctrine*, [w:] *Administrative Regulation and Judicial Remedies*, red. Cheng-Yi Huang, Taipei 2011
- The principles of the system of government in the Republic of Poland*, [w:] *Polish Constitutionalism. A reader*, red. P. Korzec, J. Urbaniak, M. Wyrzykowski, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2011
- Conferencia introductoria: Universalism v. Regionalism? The role of the supranational judicial dialog*, [w:] *El Diálogo entre los Sistemas Europeo y Americano de Derechos Humanos*, red. J.G. Roca, P.A. Fernández Sánchez, P. Santolaya Machetti, R. Canosa Usera, Madrid 2012
- La jurisprudence du Tribunal constitutionnel en 2012*, „Annuaire Internationale de Justice Constitutionnelle” 2012, vol. 28
- Cultural Values in Supranational Adjudication: Is there a „Cultural Margin of Appreciation” in Strasbourg?*, [w:] *Der grundrechtsgeprägte Verfassungsstaat, Festschrift für Klaus Stern zum 80. Geburtstag*, Duncker & Humblot, Berlin 2012
- Diversité des systèmes juridiques*, współaut. D. Rajska, [w:] *L’efficacité de la norme juridique, Nouveau vecteur de légitimité?*, red. M. Fatim-Rouge Stéfanini, L. Gay, A. Vidal-Naquet, Bruylant, Bruxelles 2012
- Pologne (Chroniques)*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle” 2012, vol. 28
- Review of Constitutionality of Constitutional Amendments (An Imperfect Response to Imperfections?)*, współaut. Z.A. Garlicka, „Journal of Constitutional Law” 2012, vol. 1, issue 1
- Symbolic Speech*, [w:] *Freedom of Expression. Essays in Honour of Nicholas Bratza*, Wolf Legal Publishers 2012
- Concluding Remarks*, [w:] *Secrecy, National Security and Vindication of Constitutional Law*, ed. D. Cole, F. Fabbrini, A. Vidaschi, Cheltenham–Northampton (MA) 2013
- Constitutional Judicial Law-Making (The Strasbourg Court on Applicability of the European Convention)*, [w:] *New Millenium Constitutionalism: Paradigms of Reality and Challenges*, NJHAR, Yerevan 2013
- New Tendencies of State Responsibility in the Case-Law of the ECHR*, [w:] *Ninth SIPE Congress on „Responsibility, accountability and control of the constitutional State and the European Union in changing times”*, Kraków 2013

- Pologne (Chroniques)*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle” 2013, vol. 29
- Court of Poland and social legislation*, [w:] *Essays in honour of G.I. Kasimatis*, red. N. Sakkoulas, Bruylant, Bruxelles 2014
- Cour européenne des droits de l'homme et le droit de l'Union européenne (les réflexions sur l'arrêt du 6 décembre 2012, Michaud c/ France)*, [w:] *Long cours. Mélanges en l'honneur de Pierre Bon*, Paris 2014
- Niekonstytucyjnyje paprawki k konstytucji: suszczęctwyjet li probljema i najdietsja li reszenije*, współaut. Z.A. Garlicka, „Sravnitelnoje konstitucionnoje obozrienije” 2014, № 1
- Pologne (Chroniques)*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle” 2014, vol. 30
- Freedom of Religion in a Multicultural Society – the Strasbourg Perspective*, [w:] *La libertad religiosa en las sociedades multiculturales. Las jurisprudencias nacionaly europea*, red. G. Ruiz-Rico, J.J. Ruiz Ruiz, Valencia 2015
- Judgments of the European Court of Human Rights-Their Structure, Impact, and Authority*, „Comparative Law Review” 2015, vol. 49 no. 2
- Pologne (Chroniques)*, „Annuaire International de Justice Constitutionnelle” 2015, vol. 31
- The Strasbourg Court on Issues of Religion in the Public School System*, [w:] *Common European Legal Thinking, Essay in Honour of Albrecht Weber*, red. H.J. Blanke, P. Cruz Villalón, T. Klein, J. Ziller, Springer, 2015
- Two Conventions and One Regulation (on human rights aspects of international child abduction)*, [w:] *Mélanges en l'honneur de/ Essays in Honour of Dean Spielmann, Liber amicorum Dean Spielmann*, WLP, Netherlands, 2015
- The Limits of Independence: a Judge's Compliance with „the Constitution and the Law”*, [w:] *The Limits of Judicial Independence?*, red. G. Borkowski, Warszawa–Toruń 2016
- Die Ausschaltung des Verfassungsgerichtsbofes in Polen? (Disabling the Constitutional court in Poland?)*, [w:] *Transformation of Law Systems in Central, Eastern and Southeastern Europe in 1989–2015*, red. B. Banaszak, A. Szmyt, Gdańsk 2016
- Poland: Human rights between international and constitutional law*, współaut. I. Kondak, [w:] *The Impact of the ECHR on Democratic Change in Central and Eastern Europe. Judicial Perspective*, ed. J. Motoc, I. Ziemiele, Oxford University Press, 2016

Verfahren zum Schutz der Grundrechte, [w:] *Handbuch der Grundrechte in Deutschland und Europa*, red. D. Merten, H.J. Papier, R. Arnold, Müller, 2016

Conclusion, [w:] *Constitutionalism Across Borders in the Struggle Against Terrorism*, ed. F. Fabbrini, V.C. Jackson, Cheltenham–Northampton (MA) 2016

RESOLUTION No 14/17
OF THE SENATE OF THE UNIVERSITY OF GDAŃSK
OF 20 MARCH 2017

ON AWARDING THE TITLE OF DOCTOR HONORIS CAUSA
OF THE UNIVERSITY OF GDAŃSK
TO PROFESSOR LECH GARLICKI

Pursuant to § 11 of the Statute of the University of Gdańsk, the Senate of the University of Gdańsk awards the title of Doctor Honoris Causa of the University of Gdańsk to Professor Lech Garlicki for doctrinal and jurisprudential contributions to shaping the rule of law, in particular the protection of human rights and democratic institutions in Poland and Europe.

Chairman of the Senate
Rector of the University of Gdańsk

Dr. hab. Jerzy Piotr Gwizdała
Professor of the University of Gdańsk

PROMOTION

His Magnificence Rector of the University of Gdańsk
Professor dr hab. Jerzy Gwizdała,
while hitting the left arm with the scepter,
speaks the promotional formula:

Illustrissime Domine, Professor Lechum Garlicki,
titulum, honores, iura et privilegia omnia
doctoris honoris causa Universitatis Gedanensis
in te sollemniter confero

(Dear Professor Lech Garlicki,
I solemnly give you the title, all the dignity,
rights and privileges of the doctor honoris causa
of the University of Gdańsk)

TIMELINE OF THE PROCEDURE
TO AWARD THE TITLE OF DOCTOR HONORIS CAUSA
TO PROFESSOR LECH GARLICKI

In spring 2016 the Dean of the Faculty of Law and Administration of the University of Gdańsk dr hab. Jakub Stelina, professor of the University of Gdańsk, and the Head of the Department of Constitutional Law and Political Institutions Professor dr hab. Andrzej Szmyt considered the possibility of awarding the title of doctor honoris causa of the University of Gdańsk to Professor Lech Garlicki. As a result, Professor Andrzej Szmyt began to complete materials documenting the achievements of Professor Lech Garlicki. At the same time, he asked professor Garlicki whether he would agree to initiate the procedure in order to award him the highest honorary dignity of Gdańsk University. Preliminary findings allowed to determine the prospect of initiating formal proceedings at the beginning of the new academic year.

13 JUNE 2016

At the meeting of the Council of the Faculty of Law and Administration of the University of Gdańsk Professor Andrzej Szmyt informed the members of the Council about the purposefulness of awarding the title of doctor honoris causa of the University of Gdańsk to Professor Lech Garlicki and proposed to undertake appropriate steps in this

regard. Thanks to the positive attitude of the members of the Faculty Council, a conclusion was reached to begin the preparations.

24–28 NOVEMBER 2016

On November 24, 2016 the Dean of the Faculty of Law and Administration of the University of Gdańsk dr hab. Jakub Stelina, professor of the University of Gdańsk, addressed to the Rector of the University of Gdańsk to ask him to present the motion to award the title of doctor honoris causa of the University of Gdańsk to professor Lech Garlicki to the Convent of the Honorary Dignities of the University of Gdańsk. On November 28, 2016 the Rector of the University of Gdańsk informed that members of the Convent of Honorary Dignities unanimously endorsed the proposal.

12 DECEMBER 2016

At the meeting on December 12, 2016 the Council of the Faculty of Law and Administration, after hearing professor Andrzej Szmyt, adopted a resolution to appoint the Commission to conduct the procedure of awarding the title of doctor honoris causa of the University of Gdańsk to Professor Lech Garlicki. The following professors were nominated as the members of the Commission: professor Andrzej Szmyt (chairman of the Commission), professor Janina Ciechanowicz-McLean and professor Jarosław Warylewski (members of the Commission)

30 JANUARY 2017

At the meeting of the Council of the Faculty of Law and Administration of the University of Gdańsk professor Andrzej Szmyt, on behalf of the previously appointed Commission, submitted a justification of the consistent proposal of the Commission supporting the initiation of the procedure for

awarding the title of doctor honoris causa of the University of Gdańsk to professor Lech Garlicki. At the request of the Commission, the Faculty Council adopted a resolution appointing professors – Zbigniew Witkowski (Nicolaus Copernicus University in Toruń), Janusz Trzciński (Warsaw University) and Jerzy Zajadło (University of Gdańsk) as scientific reviewers in the procedure.

27 FEBRUARY 2017

At the meeting of the Council of the Faculty of Law and Administration on February 27, 2017 professor Andrzej Szmyt, as the chairman of the previously appointed Commission, presented the report, together with detailed justification, from the Commission's activities, in particular the opinions submitted by the reviewers in the procedure of awarding the title of doctor honoris causa to Professor Lech Garlicki. The Commission unanimously stated that the submitted assessments and opinions without any doubt justified the motion to award the title of doctor honoris causa of the University of Gdańsk to Professor Lech Garlicki. On this basis, the Faculty Council adopted a resolution on the submission to the Senate of the University of Gdańsk a request to award the title of doctor honoris causa of the University of Gdańsk to Professor Lech Garlicki accompanied by the formulation of his achievements.

20 MARCH 2017

At the meeting on March 20, 2017, the Senate of the University of Gdańsk adopted a resolution to award the title of doctor honoris causa of the University of Gdańsk to Professor Lech Garlicki “for doctrinal and jurisprudential contributions to shaping the rule of law, in particular the protection of human rights and democratic institutions in Poland and Europe.”

After conducting the formal procedure His Magnificence Rector of the University of Gdańsk dr hab. Jerzy Gwizdała, professor of the University of Gdańsk, sent a letter to Professor Lech Garlicki informing him of receiving the title of doctor honoris causa of the University of Gdańsk. Professor Lech Garlicki accepted the award.

Due to the completion of the formal procedure, the academic community began preparations for an official ceremony of awarding the title of doctor honoris causa to Professor Lech Garlicki.

22 JUNE 2017

The ceremony of awarding the title of Doctor Honoris Causa of the University of Gdańsk to Professor Lech Garlicki took place at the official meeting of the Senate of the University of Gdańsk with the participation of the Council of the Faculty of Law and Administration and invited guests on June 22, 2017 in the Auditorium of the Main Library of the University of Gdańsk (University Campus in Gdańsk-Oliwa).

Anna Rytel-Warzocha

CURRICULUM VITAE OF
PROFESSOR LECH GARLICKI

D.O.B. – August 23, 1946

Current Academic Positions

Professor at the University of Warsaw, School of Law (ret.)

Visiting Professor, Washington University in Saint Louis,
School of Law (Spring 2016)

Previous Judicial Positions

2002–2012 Judge of the European Court of Human
Rights, President of the 4th Section

1993–2001 Judge of the Constitutional Court of
Poland

Other Governmental Positions

2002 Vice-president of the Legislative Council
at the Prime Minister Office (Poland)

1992–1993 Advisor – Research Services of the Polish
Parliament

Civic and Professional Activities

1989 Consultant at the Round Table Talks
(subcommittee on Reform of Legal
System and Judiciary)

1990–1993	Consultant of the Constitutional Committee of the Polish Parliament
1980–2003	Member of the Warsaw Bar
2000–2002	President of the Polish Association of Constitutional Law
2003–2010	Member of the Executive Committee of the International Association of Constitutional Law
since 2010	Vice-president of the International Association of Constitutional Law
since 2009	(Founding) Member of the European Law Institute

Academic Positions

since 1980	Professor of Law – University of Warsaw, School of Law
1969–1979	Assistant and Associate Professor – University of Warsaw, School of Law
1992–1994	Director – American Studies Center, University of Warsaw
1981–1987	Director – Institute of Constitutional Law, University of Warsaw

Editorial Councils/Boards

1984–2001 and since 2013	Państwo i Prawo (State and Law), Poland
since 1987	Annuaire International de Justice Constitutionnelle, France
since 1991	Revue française de droit constitutionnel, France
since 1991	Przegląd Sądowy (Courts Review), Poland
1993–2016	Przegląd Sejmowy (Sejm Review), Poland
since 1996	Sravnitelnoe Konstitucionnoe Obozrenie (Comparative Constitutional Review), Russia

since 2002	International Journal of Constitutional Law (I*CON), United States
since 2008	Europejski Przegląd Sądowy (European Courts Review), Poland
since 2013	Asia-Pacific Journal on Human Rights and the Law, Hong Kong
since 2013	Lo Stato. Rivista Semestrale di Scienza Costituzionale e Teoria del Diritto, Italy

Visiting Professorships

Canada	University of Toronto (Winter 2002)
France	University of Paris I (Sorbonne), University of Aix-Marseille III, University of Pau
Germany	University of Tübingen, visiting scholar (1974/75)
Hong Kong	University of Hong Kong (2013 – Spring and 2015 – Spring)
Israel	Tel Aviv University (Winter 2012)

United States

Washington University in Saint Louis 2016 (Spring)
 Yale Law School – 2014 (Spring semester) and 2015 (Fall)
 New York University (Global Faculty) – 2013 (Fall semester)
 Saint Louis University (1979/80), University of Indiana, Bloomington (1989/90), University of California Santa Barbara (Summer 1990), Capital University (Columbus, 1991/92)

Lectures and seminars at several universities including:

Harvard, Princeton, Columbia, Stanford, Tulane, University of Chicago, Boston College, Brigham Young University (United States)

Central European University (Budapest)
universities in France, Germany, Spain, Italy, Japan,
China, Taiwan, Argentina, Brazil and Chile

Regular participation in:

Global Constitutional Seminar, Yale Law School

Groupe d'études et de recherche sur la justice
constitutionnelle, University Aix-Marseille

Individual versus the State Seminar, Central European
University (Budapest)

Teaching Specialties

Constitutional Law

Judicial Review

European Law

Comparative Law

Human Rights

Comparative Government

Transitions of Governmental Systems

Languages

Polish (Native)

English (Fluency)

German (Fluency)

French (Fluency)

Russian (Fluency)

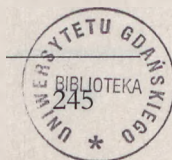
Courses Recently Taught (2012–2016)

The Law of the European Convention on Human Rights
(TAU, HKU, NYU, Yale, WashU)

Global and Regional Systems of Human Rights Protection
(HKU)

Human Rights and Terrorism (NYU)

Dialogue between the Highest Courts (Yale)

SELECTED PUBLICATIONS IN ENGLISH
OF PROFESSOR LECH GARLICKI

- Wrong Institutions or Wrong Persons? The Development of the Presidency in Poland [in:] *Poland in a World of Change: Constitutions, Presidents, Politics*, ed. by K.W. Thompson, University Press of America, 1992
- The Changing System of Social Values and the Written Constitution [in:] *The Role of the Constitution in a Changing Society*, Oslo 1992
- Judicial Review in Post-Communist Poland. The Emergence of a "Rechtsstaat"? (co-author M. Brzezinski), "Stanford Journal of International Law" 1995, no. 31
- Polish Constitutional Law (co-author M. Brzezinski) [in:] *Legal Reform in Post-Communist Europe*, ed. by S. Frankowski, Dordrecht 1995
- The Polish Political Scene. The Walesa Presidency and the Parliamentary Elections and The Polish Interim Constitution of 17 Oct. 1992 [in:] *The Presidency and Governance in Poland*, ed. by K.W. Thompson, Lanham 1997
- Perspectives on Freedom of Conscience and Religion in the Jurisprudence of Constitutional Courts, "Brigham Young University Law Review" 2001, no. 2
- The Experience of the Polish Constitutional Court [in:] *Constitutional Justice, East and West*, ed. by W. Sadurski, Kluwer, 2002
- Democratic Limits to Authoritarianism in Democracy (When the State Knows better What is Good for the People) [in:] *Out of and Into Authoritarian Law*, ed. by A. Sajo, Kluwer, 2003

- Politics and Political Independence of the Judiciary [in:] *Judicial Integrity*, ed. by A. Sajo, Leiden–Boston 2004
- Constitutional Law [in:] *Introduction to Polish Law*, ed. by S. Frankowski, Kluwer, 2005
- Democracy and international influences [in:] *European and U.S. Constitutionalism*, ed. by G. Nolte, Cambridge University Press, 2005
- Relations between Private Actors and the European Convention on Human Rights [in:] *The Constitution in Private Relations*, ed. by A. Sajo and R. Uitz, Utrecht 2005
- The Methods of Interpretation [in:] *L'interprétation constitutionnelle*, ed. by F. Mélin-Soucramanien, Paris 2005
- Constitutional courts versus supreme courts, *I*CON* 2007, no. 1
- Collective Aspects of the Religious Freedoms: Recent Developments in the Case-Law of the ECtHR [in:] *Censorial Sensitivities: Free Speech and Religion in a Fundamentalistic World*, ed. by A. Sajo, Utrecht 2007
- Cooperation of Courts. The role of supranational jurisdictions in Europe, *I*CON* 2008, no. 3–4
- Broniowski and After: On the Dual Nature of “Pilot Judgments” [in:] *Liber Amicorum Luzius Wildhaber*, Kehl 2007
- The European Convention on Human Rights and National Emergencies [in:] *Constitucionalismo en tiempos de emergencia*, coord. A.M. Hernandez, Cordoba 2007
- Constitutional Court of Poland [in:] *The Political Origins of Constitutional Courts*, ed. by P. Pasquino, F. Billi, Fondazione Adriano Olivetti, Rome 2009
- Judicial Deliberations: The Strasbourg Perspective [in:] *The Legitimacy of the Highest Courts’ Rulings*, ed. by N. Huls, J. Bomhoff, M. Adams, The Hague 2009
- Poland [in:] *The Role of Domestic Courts in Treaty Enforcement*, ed. by D. Sloss, New York 2009 (co-authors M. Masternak-Kubiak, K. Wojtowicz)
- Constitution Making, Peace Building and National Reconciliation. The Experience of Poland (co-author Z.A. Garlicka) [in:] *Framing the State in Times of Transition*, ed. by L.E. Miller, L. Aucoin, Washington 2010
- International Protection of Social Rights (A Judge-Made Part of the European Convention on Human Rights?) [in:] *Study on*

- the Worldwide Constitutional Law, ed. by Mo Jihong, Beijing–Kowloon 2011
- The European Court of Human Rights and the “Margin of Appreciation” Doctrine [in:] *Administrative Regulation and Judicial Remedies*, ed. by Cheng-Yi Huang, Taipei 2011
- “External” Review of Constitutional Amendments? International Law as a Norm of Reference (co-author Z.A. Garlicka), “*Israel Law Review*” 2011, vol. 44, issue 3
- Review of Constitutionality of Constitutional Amendments (An Imperfect Response to Imperfections?) (co-author Z.A. Garlicka), “*Journal of Constitutional Law*” 2012, vol. 1, issue 1
- Symbolic Speech [in:] *Freedom of Expression. Essays in Honour of Nicholas Bratza*, Wolf Legal Publishers, 2012
- Concluding Remarks [in:] *Secrecy, National Security and Vindication of Constitutional Law*, ed. by D. Cole, F. Fabbrini and A. Vedaschi, Cheltenham–Northampton 2013
- Freedom of Religion in a Multicultural Society – the Strasbourg Perspective [in:] *La libertad religiosa en las sociedades multiculturales. Las jurisprudencias nacional y europea*, ed. by G. Ruiz-Rico, J.J. Ruiz Ruiz, Valencia 2015
- New Tendencies of State Responsibility in the Case-Law of the ECtHR [in:] Ninth SIPE Congress on “Responsibility, accountability and control of the constitutional State and the European Union in changing times”, Kraków 2013
- The Strasbourg Court on Issues of Religion in the Public School System [in:] *Common European Legal Thinking, Essay in Honour of Albrecht Weber*, ed. by H.-J. Blanke, P. Cruz Villalón, T. Klein, J. Ziller, Springer, 2015
- Two Conventions and One Regulation (on human rights aspects of international child abduction) [in:] *Mélanges en l’ honneur de/ Essays in Honour of Dean Spielmann, Liber amicorum Dean Spielmann*, WLP, Netherlands, 2015
- Conclusion [in:] *Constitutionalism Across Borders in the Struggle Against Terrorism*, ed. by F. Fabbrini, V.C. Jackson, Elgar Publishers, 2016

SPIS TREŚCI

Doktorat honoris causa jako instytucja akademicka (<i>Andrzej Szmyt, Anna Rytel-Warżocha</i>)	5
Kalendarium przewodu doktorskiego honoris causa Profesora Lecha Garlickiego (<i>Anna Rytel-Warżocha</i>)	16
Wyciąg z protokołu posiedzenia Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego z dnia 13 czerwca 2016 r.	20
Pismo dziekana Wydziału Prawa i Administracji UG z dnia 24 listopada 2016 r. do JM Rektora UG	22
Uzasadnienie propozycji nadania tytułu doktora honoris causa UG Panu Profesorowi dr. hab. Lechowi Garlickiemu	23
Pismo Rektora UG z dnia 28 listopada 2016 r. do dziekana Wydziału Prawa i Administracji UG	27
Wyciąg z protokołu posiedzenia Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego z dnia 12 grudnia 2016 r.	28
Uchwała nr 117/2016 Rady Wydziału Prawa i Administracji z dnia 12 grudnia 2016 r. w sprawie powołania Komisji do przeprowadzenia procedury o nadanie tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego dla Prof. dr. hab. Lecha Garlickiego	32
Wniosek Komisji powołanej przez Radę Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego w sprawie nadania godności doktora honorowego Panu Profesorowi dr. hab. Lechowi Garlickiemu	33
Wyciąg z protokołu posiedzenia Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego z dnia 30 stycznia 2017 r.	35

Uchwała nr 4/5/6/2017 Rady Wydziału Prawa i Administracji z dnia 30 stycznia 2017 r. w sprawie wyznaczenia recenzentów w przewodzie o nadanie tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego Prof. zw. dr. hab. Lechowi Garlickiemu	38
Pisma dziekana Wydziału Prawa i Administracji UG z dnia 30 stycznia 2017 r. do profesorów Janusza Trzcińskiego, Zbigniewa Witkowskiego i Jerzego Zajadło	41
Opinie recenzentów	45
Prof. zw. dr. hab. Zbigniew Witkowski, Recenzja dorobku i osiągnięć Pana Prof. zw. dra hab. Leszka Garlickiego z Uniwersytetu Warszawskiego w związku z postępowaniem w sprawie nadania tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego	45
Prof. zw. dr. hab. Janusz Trzciński, Ocena dorobku naukowego prof. Lecha Garlickiego w postępowaniu o nadanie tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego	63
Prof. zw. dr. hab. Jerzy Zajadło, Recenzja dotycząca dorobku i dokonań prof. dr. hab. Leszka Garlickiego przygotowana w związku z postępowaniem o nadanie Mu tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego	68
Sprawozdanie z działań Komisji powołanej przez Radę Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego w procesie nadawania tytułu doktora honoris causa Profesorowi Lechowi Garlickiemu	91
Uzasadnienie szczegółowe wniosku zawartego w Sprawozdaniu z działań Komisji powołanej przez Radę Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego w procesie nadawania tytułu doktora honoris causa Profesorowi Lechowi Garlickiemu	97
Wyciąg z protokołu posiedzenia Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego z dnia 27 lutego 2017 r.	112
Uchwała nr 15/2017 Rady Wydziału Prawa i Administracji z dnia 27 lutego 2017 r. w sprawie wystąpienia do Senatu z wnioskiem o nadanie Profesorowi Lechowi Garlickiemu tytułu doktora honoris causa	117

Wyciąg z protokołu posiedzenia Senatu Uniwersytetu Gdańskiego w dniu 20 marca 2017 r.	118
Uchwała nr 14/17 Senatu Uniwersytetu Gdańskiego z dnia 20 marca 2017 r. w sprawie nadania Panu Profesorowi Lechowi Garlickiemu tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego	120
Pismo gratulacyjne JM Rektora z dnia 24 marca 2017 r. do Profesora Lecha Garlickiego	121
Dyplom	122
Zaproszenie na uroczystość nadania tytułu doktora honoris causa Profesorowi Lechowi Garlickiemu	123
Wystąpienie Jego Magnificencji Rektora Uniwersytetu Gdańskiego Jerzego Gwizdały na uroczystym posiedzeniu Senatu w dniu 22 czerwca 2017 r.	124
Andrzej Szmyt, Laudacja promotorska	127
Promocja	132
Wykład doktora honoris causa: Lech Garlicki, O powołaniu naszych czasów do uchwalania konstytucji	133
Sprawozdanie z uroczystości nadania tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego Profesorowi Lechowi Garlickiemu (<i>Anna Rytel-Warżocha</i>)	150
Listy gratulacyjne	153
Prasa o doktorze honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego	181
Nowa konstytucja niesie zagrożenia (z Profesorem Lechem Garlickim rozmawia Krzysztof Katka)	181
Tytuł doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego dla Profesora Lecha Garlickiego	187
Prof. Lech Garlicki doktorem honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego	190
„Intelekt i kompetencje”. Profesor Lech Garlicki z tytułem honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego	192

Uniwersytet Gdański. Nowy doktor honoris causa – wybitny prawnik, demokrat	194
Prof. Lech Garlicki doktorem honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego	196
Wykaz publikacji Profesora Lecha Garlickiego	198

Resolution No 14/17 of the Senate of the University of Gdańsk of 20 March 2017 on awarding the title of Doctor Honoris Causa of the University of Gdańsk to Professor Lech Garlicki	236
Promotion	237
Timeline of the procedure to award the title of doctor honoris causa to Professor Lech Garlicki (<i>Anna Rytel-Warżocha</i>)	238
Curriculum vitae of Professor Lech Garlicki	242
Selected publications in English of Professor Lech Garlicki	246

TABLE OF CONTENTS

Doctorate honoris causa as an academic institution (<i>Andrzej Szmyt, Anna Rytel-Warżocha</i>)	5
Timeline of the procedure to award the title of doctor honoris causa to Professor Lech Garlicki (<i>Anna Rytel-Warżocha</i>)	16
Extract from the minutes of the Council of the Faculty of Law and Administration of the University of Gdańsk meeting of June 13, 2016	20
Letter of the Dean of the Faculty of Law and Administration of the University of Gdańsk of November 24, 2016 to the Rector of the University of Gdańsk	22
Justification of the request to award the title of doctor honoris causa of the University of Gdańsk to Professor dr. hab. Lech Garlicki	23
Letter of the Rector of the University of Gdańsk of November 28, 2016 to the Dean of the Faculty of Law and Administration of the University of Gdańsk	27
Extract from the minutes of the Council of the Faculty of Law and Administration of the University of Gdańsk meeting of December 12, 2016	28
Resolution No. 117/2016 of the Council of the Faculty of Law and Administration of December 12, 2016 on the appointment of the Commission to conduct the procedure for awarding the title of doctor honoris causa of the University of Gdańsk to Professor dr. hab. Lech Garlicki	32
The motion of the Commission appointed by the Council of the Faculty of Law and Administration of the University of Gdańsk concerning the awarding of the title of doctor honoris causa to Professor dr. hab. Lech Garlicki	33

Extract from the minutes of the Council of the Faculty of Law and Administration of the University of Gdańsk meeting of January 30, 2017	35
Resolution No. 4/5/6/2017 of the Council of the Faculty of Law and Administration of January 30, 2017 on the appointment of reviewers in the procedure of awarding the title of doctor honoris causa of the University of Gdańsk to Professor dr. hab. Lech Garlicki	38
Letters of the Dean of the Faculty of Law and Administration of the University of Gdańsk of January 30, 2017 to Professor Janusz Trzciński, Professor Zbigniew Witkowski and Professor Jerzy Zajadło	41
Reviewers' Opinions	45
Zbigniew Witkowski, Review of the achievements of Professor dr. hab. Leszek Garlicki from the University of Warsaw, in regard to the proceedings concerning the award of the title of doctor honoris causa of the University of Gdańsk	45
Janusz Trzciński, Assessment of the academic achievements of Professor Lech Garlicki in the proceedings concerning the award of the title of doctor honoris causa of the University of Gdańsk	63
Jerzy Zajadło, Review of the achievements of Professor dr. hab. Leszek Garlicki prepared in regard to the proceedings concerning the award of the title of doctor honoris causa of the University of Gdańsk	68
Report on the activities of the Commission appointed by the Council of the Faculty of Law and Administration of the University of Gdańsk to conduct the procedure of awarding the title of doctor honoris causa to Professor Lech Garlicki	91
Detailed justification of the report on the activities of the Commission appointed by the Council of the Faculty of Law and Administration of the University of Gdańsk to conduct the procedure of awarding the title of doctor honoris causa to Professor Lech Garlicki	97

Extract from the minutes of the Council of the Faculty of Law and Administration of the University of Gdańsk meeting of February 27, 2017	112
Resolution No. 15/2017 of the Council of the Faculty of Law and Administration of February 27, 2017 on submitting a motion to the Senate of the University of Gdańsk to award the title of doctor honoris causa to Professor Lech Garlicki	117
Extract from the minutes of the Senate of the University of Gdańsk meeting of March 20, 2017	118
Resolution No. 14/17 of the Senate of the University of Gdańsk of March 20, 2017 on awarding the title of doctor honoris causa of the University of Gdańsk to Professor Lech Garlicki	120
Letter of congratulations from the Rector of the University of Gdańsk of March 24, 2017 to Professor Lech Garlicki	121
Diploma	122
Invitation to the ceremony of awarding the title of doctor honoris causa to Professor Lech Garlicki	123
Speech of the Rector of the University of Gdańsk Jerzy Gwizdała at the ceremonial meeting of the Senate on June 22, 2017	124
Andrzej Szmyt, Promotor's Laudation	127
Promotion	132
Lecture of Doctor Honoris Causa of the University of Gdańsk Lech Garlicki, On the vocation of our times to the enactment of the Constitution	133
Report from the ceremony of awarding the title of doctor honoris causa of the University of Gdańsk to Professor Lech Garlicki (<i>Anna Rytel-Warżocha</i>)	150
Congratulation letters	153
Press about the Doctor Honoris Causa of the University of Gdańsk	181

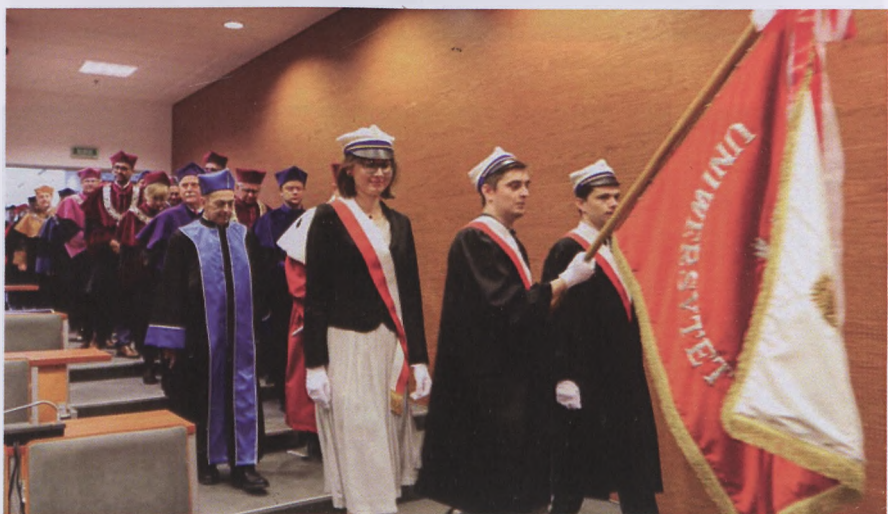
New constitution carries risks (Krzysztof Katka talks to Professor Lech Garlicki)	181
Title of doctor honoris causa of the University of Gdańsk to Professor Lech Garlicki	187
Professor Lech Garlicki became a doctor honoris causa of the University of Gdańsk	190
“Intellect and competence”. Professor Lech Garlicki with the title of honoris causa of the University of Gdańsk	192
University of Gdańsk. New doctor honoris causa – a prominent lawyer, a democrat	194
Professor Lech Garlicki became a doctor honoris causa of the University of Gdańsk	196
List of publications of Professor Lech Garlicki	198

Resolution No 14/17 of the Senate of the University of Gdańsk of 20 March 2017 on awarding the title of Doctor Honoris Causa of the University of Gdańsk to Professor Lech Garlicki	236
Promotion	237
Timeline of the procedure to award the title of doctor honoris causa to Professor Lech Garlicki (<i>Anna Rytel-Warżocha</i>)	238
Curriculum vitae of Professor Lech Garlicki	242
Selected publications in English of Professor Lech Garlicki	246

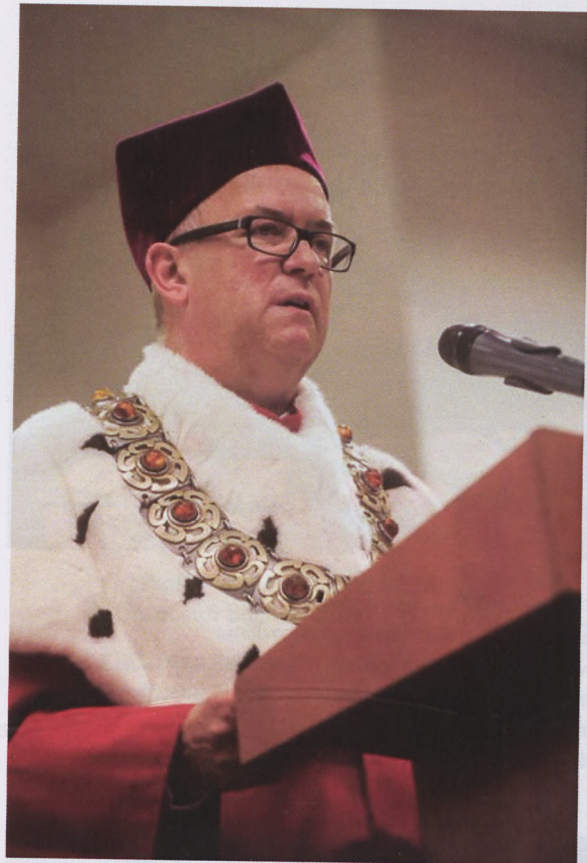

Prof. Andrzej Szmyt w dniu 27 lutego 2017 r. na posiedzeniu Rady Wydziału Prawa i Administracji UG przedstawia sprawozdanie z działań wydziałowej komisji w postępowaniu doktorskim honoris causa Lecha Garlickiego; drugi od lewej – prof. Jerzy Zajadło (recenzent w postępowaniu), po prawej – dr Anna Rytel-Warzocha (współredaktorka książki *Nadanie Profesorowi Lechowi Garlickiemu tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego*)

Poczet sztandarowy orszaku Senatu UG i Rady Wydziału Prawa i Administracji UG na uroczystym posiedzeniu w dniu 22 czerwca 2017 r.

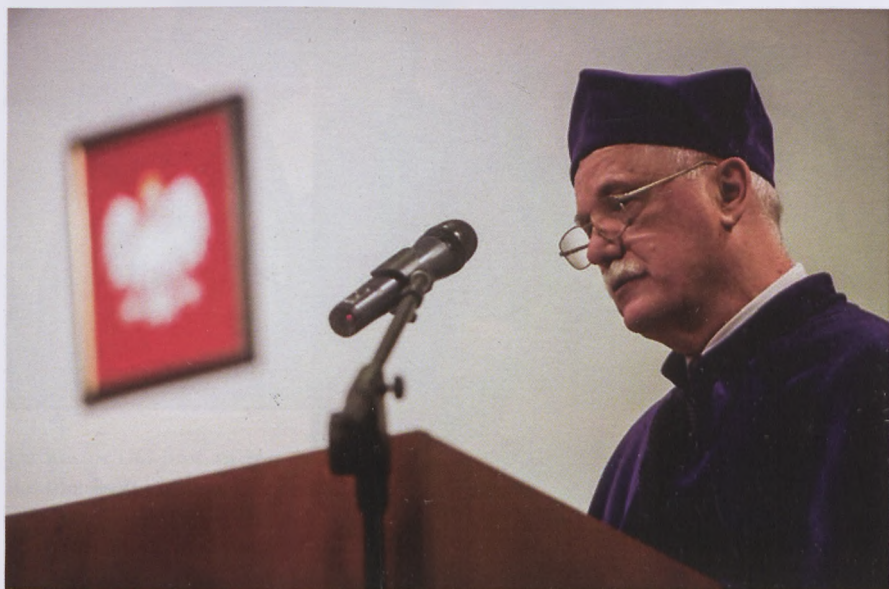
JM Rektor UG
prof. nadzw. dr hab.
Jerzy Gwiżdżała
otwiera uroczyste
posiedzenie Senatu

Kolegium Rektorskie UG na uroczystym posiedzeniu Senatu w dniu 22 czerwca 2017 r.

Prof. dr hab.
Piotr Stepnowski
Prorektor ds. Nauki
i Współpracy z Zagranicą
UG odczytuje uchwałę
Senatu UG o nadaniu
Lechowi Garlickiemu
tytułu doktora honoris
causa Uniwersytetu
Gdańskiego

Prof. Andrzej Szmyt wygłasza laudację na cześć prof. Lecha Garlickiego

Agnieszka Garlicka, małżonka doktora honoris causa

Prodziekan Wydziału
Prawa i Administracji UG
prof. nadzw. dr hab.
Piotr Uziębło odczytuje
treść dyplomu dla doktora
honoris causa

JM Rektor UG prof. nadzw. dr hab. Jerzy Gwizdała dokonuje uroczystej promocji doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego prof. Lecha Garlickiego

JM Rektor UG prof. nadzw. dr hab. Jerzy Gwizdała wręcza tubę z dyplomem doktora honoris causa UG prof. Lechowi Garlickiemu

Po uroczystym akcie promocji doktora honoris causa; od prawej – JM Rektor UG prof. nadzw. dr hab. Jerzy Gwizdała, doktor honoris causa UG prof. Lech Garlicki, promotor w postępowaniu doktorskim honoris causa prof. Andrzej Szmyt, Prodziekan Wydziału Prawa i Administracji UG prof. nadzw. dr hab. Piotr Uziębło

Uczestnicy uroczystego posiedzenia Senatu UG w trakcie aktu promocji doktora honoris causa Uniwersytetu Gdańskiego prof. Lecha Garlickiego; pierwsza z lewej – Agnieszka Garlicka, małżonka doktora honoris causa

Doktor honoris causa
Uniwersytetu
Gdańskiego
prof. Lech Garlicki
wygłasza wykład
doktorski *O powołaniu
naszych czasów do
uchwalania Konstytucji*

Uczestnicy uroczystego posiedzenia Senatu UG w trakcie wykładu
doktora honoris causa; pierwszy z lewej – prof. Zbigniew Witkowski
(recenzent w postępowaniu doktorskim honoris causa)

Uczestnicy uroczystego posiedzenia Senatu UG w trakcie wykładu doktora honoris causa; z lewej – przedstawiciele Rady Wydziału Prawa i Administracji UG profesorowie nadzw. Joanna Kruczałak-Jankowska, Krzysztof Grajewski, Marcin Wiszowaty

Prof. Marek Zubik (UW) składa gratulacje doktorowi honoris causa UG prof. Lechowi Garlickiemu w imieniu Komitetu Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk

W holu Biblioteki
Główniej UG
po posiedzeniu
Senatu

Doktor honoris causa UG prof. Lech Garlicki w Bibliotece Główniej UG

W oczekiwaniu na złożenie gratulacji doktorowi honoris causa; od lewej – Beata Szmyt, Anna Rytel-Warzocho, Agnieszka Gajda, Marta Derlatka

Uczestnicy uroczystości w Willi Eva w Gdańsku-Wrzeszczu

Doktor honoris causa UG prof. Lech Garlicki wpisuje się do Księgi pamiątkowej Wydziału Prawa i Administracji UG

Z wyrazami szacunku i wdzięczności dla społeczności akademickiej,
Wydziału Prawa i Administracji UG.

Jest to dla mnie wielki zaszczyt i miłą przygodą wstąpić do grona
głównych pracowników uniwersyteckich po obywateli doktorów h.c. w dniu
dzisiejszym

Z szczerymi pozdrowieniami

Lech Garlicki

22.06.2017

Wpis doktora honoris causa UG prof. Lecha Garlickiego
w Księdze pamiątkowej Wydziału Prawa i Administracji UG

Prorektor ds. Nauki i Współpracy z Zagranicą UG prof. Piotr Stepnowski w towarzystwie promotora prof. Andrzeja Szmyta przekazuje prof. Lechowi Garlickiemu uroczystą togę doktora honoris causa UG

Prof. Lech Garlicki składa podziękowanie za otrzymaną togę doktora honoris causa

Prorektor ds. Studenckich UG prof. nadzw. dr hab. Arnold Kłonczyński gratuluje doktorowi honoris causa UG prof. Lechowi Garlickiemu

W trakcie uroczystego obiadu; od lewej: Piotr Tuleja, Marek Zubik, Beata Szmyt, Zbigniew Witkowski, Piotr Stepnowski

BIBLIOTEK
UNIwersytecka
GDAŃSK

PA

39608

M

Wydawnictwo
Uniwersytetu Gdańskiego

ISBN 978-83-7865-564-0